

NOU

Norges offentlige utredninger **2024: 23**

Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkes- kommunal økonomi høst 2024

NOU 2024: 23

Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi høst 2024

Utredning fra et utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 2. mars 1979

Avgitt til Kommunal- og distriktsdepartementet 25. november 2024

Foreløpig utgave

Foreløpig utgave

Til Kommunal- og distriktsdepartementet

Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) legger med dette fram sin rapport for høsten 2024. Rapporten tar sikte på å gi informasjon om utviklingen i kommuneøkonomien de siste årene med særlig vekt på den økonomiske situasjonen i 2023 og 2024. Tallene bak figurene i rapporten finnes i Excel-format på nettsidene til Kommunal- og distriktsdepartementet (regjeringen.no/id449207) sammen med utvalgets rapporter.

Utvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 2. mars 1979. Departementet fikk delegert fullmakt til å reoppnevne utvalget, og gi nærmere retningslinjer for arbeidet i utvalget. Utvalget blir nedsatt for tre år om gangen, og inneværende utvalgsperiode går ut ved årsskiftet 2026/2027. Utvalget har følgende mandat i dag:

Det blir oppnemnt eit berekningsutval til fagleg vurdering av data som gjeld økonomien i kommunane og fylkeskommunane. Utvalet skal leggje fram det best moglege bakgrunns materialet, med sikte på å kome fram til ei felles forståing av den økonomiske situasjonen i kommunesektoren.

Bakgrunns materialet bør innehalde ei oversikt over dei tilhøve utvalet meiner er viktige for vurderinga av økonomien i kommunar og fylkeskommunar, og ei vurdering av desse tilhøva, av utviklingstendensane og utsiktene for kommuneøkonomien framover. Vurderingane bør gjelde både kommunane og fylkeskommunane sett under eitt og så langt råd er og gjeva oversyn over variasjonane mellom dei ulike kommunar og fylkeskommunar. Det er også ønskeleg at utvalet viser nivå og utvikling i den kommunale og fylkeskommunale tenesteytinga. Til konsultasjonsordninga mellom stat og kommune, og i forkant av regjeringa sine budsjettkonferansar, bes utvalet årleg utarbeide eit notat om den økonomiske situasjonen i kommunesektoren, og eit notat om kommunesektoren sine utgifter frå den demografiske utviklinga. Elles er det opp til utvalet korleis dei ønsker å leggje fram resultatata frå arbeidet i utvalet.

Så langt utvalet finn det forsvarleg, kan det sjølv ta opp særskilde problemstillingar.

Utvalet kan arrangere opne fagseminar.

Utgreiingane frå utvalet skal avgjevast til Kommunal- og distriktsdepartementet.

II

Utvalet skal vere breitt samansett med representantar frå både stat og kommunal sektor. Oppnemninga gjeld inntil vidare, men ikkje ut over 3 år. Kommunal- og distriktsdepartementet har fullmakt til å løyse medlem frå vervet og til å oppnemne nye medlem.

III

Kommunal- og distriktsdepartementet har fullmakt til å gje nærare retningslinjer for arbeidet i utvalet innanfor rammene av mandatet.

IV

Kommunal- og distriktsdepartementet leiar sekretariatsarbeidet for utvalet.

	Oslo 25. november 2024	
	Jon Magnussen Leder NTNU	
Trond Erik Lunder Telemarksforskning	Marianne Haraldsvik NTNU Samfunnsforskning	Torbjørn Eika KS
Lise Mari Haugen Sunnfjord kommune	Øyvind Langeland Rogaland fylkeskommune	Sven Oluf Nylænder Lillestrøm kommune
Irene Arnesen Statistisk sentralbyrå	Kari Anne Haugen Finansdepartementet	Ellen Cathrine Arnesen Kunnskapsdepartementet
Toril Berge Flatabø Helse- og omsorgsdepartementet	Otto Leirbukt Kommunal- og distriktsdepartementet	
		Tormod Reiersen, Kommunal- og distriktsdepartementet, Sekretariatsleder
		Helga Birgitte Aasdalen, KS
		Rune Bye, KS
		Eirik Larsen Lindstrøm, Statistisk sentralbyrå
		Aina Buholm Johansen, Statistisk sentralbyrå
		Bjørn Gran-Henriksen, Statistisk sentralbyrå
		Karoline Klemp Petersen, Finansdepartementet
		Even Vaboen, Kommunal- og distriktsdepartementet
		Naeem Rashid, Kommunal- og distriktsdepartementet

Innhold

Innhold

1	Utvalgets situasjonsforståelse	8
2	Utvikling i kommuneøkonomien.....	10
2.1	Innledning	11
2.2	Aktivitets- og inntektsutviklingen	13
2.3	Netto driftsresultat og disposisjonsfond.....	18
2.4	Nettofinansinvesteringer og netto gjeld.....	19
2.5	Kommunesektorens inntekter i 2025	20
3	Inntekter i kommuneforvaltningen	24
3.1	Kommunesektorens inntektskilder.....	24
3.2	Samlede inntekter innenfor kommuneopplegget – realvekst 2014–2024.....	25
3.3	Frie inntekter 2014–2024.....	27
3.4	Skatteinntekter	28
3.5	Betaling for kommunale tjenester	30
4	Tjenester og investeringer.....	36
4.1	Kommuneforvaltningens utgifter.....	37
4.2	Utvikling i kommunale tjenester	40
4.3	Investeringer	57
5	Netto driftsresultat og disposisjonsfond.....	59
5.1	Netto driftsresultat for kommunesektoren samlet	59
5.2	Netto driftsresultat for kommunene	65
5.3	Netto driftsresultat i ulike kommunegrupper.....	67
5.4	Netto driftsresultat for fylkeskommunene.....	69
5.5	Korrigert netto driftsresultat	71

5.6	Disposisjonsfond	76
5.7	Nærmere om variasjoner mellom kommuner i 2023 og samvariasjon mellom driftsresultat og disposisjonsfond.....	79
6	Gjeld og likviditet.....	82
6.1	Gjeld.....	82
6.2	Likviditet	89
7	Inntekter og tjenesteproduksjon i grupper av kommuner.....	91
7.1	Frie inntekter, utvidet begrep FI-U	91
7.2	Brukerbetalinger.....	103
7.3	Tjenester.....	106
8	Effektivitet i kommunale tjenester.....	111
8.1	Innledning	111
8.2	DEA-metoden.....	112
8.3	Resultater	114
8.4	Samlet effektivitet etter innbyggertall og korrigert inntekt	116
8.5	Endring i effektivitet over tid	117
8.6	Andre tilnærminger	118
9	Befolkningsutvikling og kommunesektorens utgifter	120
9.1	TBUs anslag for merutgifter til demografi 2006–2024	120
9.2	TBUs anslag for merutgifter til demografi i 2025.....	122
9.3	Utgifter som følge av befolkningsendringer framover.....	127
	Vedlegg 1. Inntekter og utgifter 2016–2024. Nasjonalregnskapets gruppering.....	133
	Vedlegg 2. Inntekter og utgifter 2008–2023. Kommuneregnskapets gruppering.....	135
	Vedlegg 3. Kommuneforvaltningens samlede inntekter 2010–2025.....	138
	Vedlegg 4. Inntekter korrigert for befolkningsvekst og -sammensetning.....	140
	Vedlegg 5. Statlige overføringer til kommunesektoren i 2024.....	143

Vedlegg 6. Driftsutgifter 2023 etter funksjon og art	148
Vedlegg 7. Kostnadsdeflator for kommunene	157
Vedlegg 8. Beregning av kommunal deflator for 2023	158
Vedlegg 9. Lønn og lønnsutvikling	165
Vedlegg 10. Skattesatser for kommuner og fylkeskommuner.....	167
Vedlegg 11. Utvalgte hovedtall for kommuneforvaltningen 2003-2023	168
Vedlegg 12. Korrigert netto driftsresultat 2019–2023	169
Vedlegg 13. Produksjonsindekser for kommunale tjenester for 2023.....	171
Vedlegg 14. Effektivitetsverdier for kommunale tjenester 2022 og 2023	188
Vedlegg 15. Konesjonskraft, eiendomsskatt og havbruksinntekter 2006–2023	195
Vedlegg 16. Utvalgets demografianslag.....	205
Vedlegg 17. Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet.....	209
Vedlegg 18. Definisjonskatalog.....	212

Foreløpig utgave

1 Utvalgets situasjonsforståelse

Over flere år har kommunesektorens frie inntekter blitt høyere enn forutsatt i de fremlagte budsjettene, særlig som følge av betydelig midlertidig merskattevekst. Merskatteveksten har bidratt til gode netto driftsresultater og til at mange kommuner har kunnet spare betydelige midler i disposisjonsfond.

I 2023 endte netto driftsresultat for sektoren på 1,3 prosent, noe som er lavere enn utvalgets anbefaling på 2 prosent over tid. Det må blant annet ses i sammenheng med at kommunene har trengt tid på å tilpasse seg lavere realinntekter som følge av det høye kostnadsnivået. Økte netto renteutgifter og økte avdrag bidro også til å trekke ned resultatet. Samtidig har betydelige inntekter fra konsesjonskraft, havbruk og avkastning på finansielle plasseringer trukket opp resultatene i flere kommuner. Forskjellene mellom kommunene øker.

Aktivitetsveksten har de senere årene vært høyere enn det veksten i inntektene har gitt grunnlag for, noe som isolert sett tilsier en svekking av driftsresultatene. Uten midlertidig merskattevekst ville driftsresultatene trolig vært under utvalgets anbefaling også i flere av årene før 2023, noe som tyder på en underliggende ubalanse mellom inntekter og utgifter. En undersøkelse fra KS i september 2024 basert på kommunenes rapporter for 2. tertial indikerte at sektoren har hatt rundt 10 mrd. kroner høyere driftsutgifter til tjenesteproduksjonen enn det er budsjettet for. Regjeringen har varslet at de vil legge fram forslag om en tilleggsbevilgning i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner på 5 mrd. kroner i nysalderingen av statsbudsjettet for 2024.

Utvalget anslår at netto driftsresultat for kommunesektoren kan bli negativt og rundt -1 prosent i 2024. Dette er basert på beregninger fra KS, og vi har også tatt høyde for at skatteinntektene ventes å bli 2,5–4,5 mrd. kroner lavere enn lagt til grunn i Nasjonalbudsjettet. Utvalget understreker at det er stor usikkerhet knyttet til dette anslaget.

Kommunene og fylkeskommuner er rammestyrte og derfor ansvarlige for å tilpasse aktiviteten til inntektsnivået. Å tilpasse tjenestetilbudet til endret demografi, vil ofte kreve omstillinger og er en del av dette. Mange kommuner opplever nedgang i antall barn og unge. Framover ventes også antall personer i yrkesaktiv alder å avta i mange kommuner. Samtidig vil utgifts- og arbeidskraftbehovet innenfor helse- og omsorgssektoren kunne øke kraftig. Sektoren står dermed overfor store omstillingsbehov.

Analyser gjennomført for utvalget indikerer at effektiviteten i kommunesektoren har falt de siste årene, noe som kan ha sammenheng med at kommunene bruker tid på å tilpasse tjenestene til demografiske endringer, herunder færre barn og unge. Økt bruk av bemanningsnormer i grunnskole og barnehage kan også være en forklaring og gjør omstilling mer krevende for mange kommuner. Samtidig fanger ikke analysen opp økt kvalitet, og økningen i det målte effektiviseringspotensialet kan derfor også være et uttrykk for bedre tjenester av høyere kvalitet. Sammenlikninger mellom kommunene indikerer forskjeller i tjenestetilbud og effektivitet, også om man sammenlikner kommuner med omtrent like mange innbyggere, noe som indikerer at det er potensiale for effektivisering.

Samtidig må staten og innbyggerne ha realistiske forventninger til tjenestene som kan leveres. Nivået for frie inntekter har, når det korrigeres for lønns- og prisvekst, avtatt de siste årene. Med oppdaterte anslag for inntekter og kostnader anslås nivået på de frie inntektene korrigert for demografikostnader i 2024 å ligge litt under nivået i 2016. Dersom forventningene til tjenestene kommunesektoren leverer blir høyere enn hva inntektene gir grunnlag for, kan det fort oppstå ubalanser mellom inntekter og utgifter.

Regjeringens opprinnelige budsjettforslag for 2025 ga en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 6,8 mrd. kroner. Regjeringen har i ettertid vurdert at kommuneøkonomien er svakere enn anslått og fremmet forslag om en tilleggsbevilgning på 5 mrd. kroner i 2025 utover forslaget i statsbudsjettet. Det samlede forslaget til vekst i de frie inntektene er dermed betydelig høyere enn det som ble signalisert i Kommuneproposisjonen 2025 og gir isolert sett et handlingsrom utover merkostnadene til demografi og pensjon på 8,6 mrd. kroner. Et budsjettopplegg som gir høy vekst i de frie inntektene vil bedre utsiktene for 2025, men det vil fortsatt være behov for omstilling i sektoren for å tilpasse aktivitets- og kostnadsnivået til inntektene. Sektoren vil ta med seg deler av ubalansen med driftsutgifter som har vært høyere enn budsjettet fra 2024. Slik det nå ligger an, forventer utvalget driftsresultater godt under det anbefalte nivået også i 2025.

Samlet har kommunesektoren betydelige disposisjonsfond. Flere kommuner og fylkeskommuner står dermed godt rustet for å håndtere usikkerhet og kan tære på de oppsparte midlene ved uforutsette negative hendelser. Disse kommunene kan trekke på disposisjonsfondene en periode for å kunne gjennomføre nødvendige omstillinger. Disposisjonsfondene gir dermed kommunene en større handlefrihet utover det som følger av veksten i frie inntekter i årene framover. Disposisjonsfondene gir også rom for å redusere gjeldsopptak eller foreta investeringer. Det er imidlertid store variasjoner i størrelsen på oppsparte midler mellom de enkelte kommuner og fylkeskommuner. Kommuner som ikke har tilstrekkelige fond å tære på ved negative overraskelser, må i tråd med balansekravet i kommuneloven dekke inn et merforbruk i løpet av to år.

På sikt bør kommunesektoren komme tilbake til et netto driftsresultat på om lag 2 prosent av inntektene for at driften skal være på et bærekraftig nivå. Det vil innebære at driftsutgiftene må vokse mindre enn driftsinntektene.

Stortinget har vedtatt endringer i inntektssystemet for kommunene fra og med 2025. Endringene vil blant annet løfte skatteinntektene for skattesvake kommuner og kan isolert sett bidra til å bedre den økonomiske situasjonen i disse kommunene. Inntektsutjevningen vil baseres på de samme inntektsartene som i dag. Endringer i grunnlaget for den kommunale inntektskatten vil redusere usikkerheten om skatteinngangen for alle kommuner.

Krigen i Ukraina påvirker norske kommuner og fylkeskommuner, og ankomst av flyktninger øker behovet for en rekke tjenester som barnehage, skole, sosialtjenester og helse- og omsorgstjenester.

Antall bosatte flyktninger påvirker også utvalgets anslag på merutgifter som følger av endringer i befolkningens størrelse og sammensetning. Utvalgets beregninger viser at merutgiftene som belaster de frie inntektene utgjør 4,3 mrd. kroner i 2024 og 3,6 mrd. kroner i utvalgets hovedalternativ for 2025. Det er stor usikkerhet knyttet til anslaget for 2025, særlig fordi det er vanskelig å anslå innvandringen til Norge.

Regjeringens perspektivmelding viser at handlingsrommet i finanspolitikken vil reduseres et stykke frem i tid, med mindre store kursfall på verdens børser fremskynder dette. Krigen i Ukraina har medført bred politisk enighet om at sikkerhet og forsvar bør prioriteres høyere enn tidligere. Det gir isolert sett mindre rom for andre prioriteringer. Effektivisering av kommunal og fylkeskommunal tjenesteproduksjon vil bidra til en bedre utvikling i tjenestetilbudet enn det som følger av inntektsveksten. Utvalget vil igjen understreke at staten bør styrke den lokale handlefriheten ved å fjerne uhensiktsmessige reguleringer av ressursbruken i kommuner og fylkeskommuner og unngå å innføre nye.

2 Utvikling i kommuneøkonomien

Etter en lang periode med høye netto driftsresultat og sparing i disposisjonsfond, var det i fjor flere kommuner med svake driftsresultater, og forskjellene mellom kommunene har økt. Samlet var disposisjonsfondene fortsatt store ved inngangen til 2024, selv om det var variasjoner mellom kommunene.

Realverdien av kommunesektorens frie inntekter har i flere år vært høyere enn lagt til grunn i de fremlagte statsbudsjettene. Det er særlig høyere skatteinntekter enn ventet som har bidratt til dette. De siste årene har imidlertid også vært preget av høy kostnadsvekst som varig har trukket ned realnivået på de frie inntektene.

I 2023 var driftsresultatet under utvalgets anbefaling på 2 prosent av driftsinntektene over tid, etter stort sett å ha ligget over anbefalt nivå siden 2015. Nedgangen i netto driftsresultat i 2023 må blant annet ses i sammenheng med at kommunene har trengt tid på å tilpasse seg lavere realinntekter som følge av det høye kostnadsnivået.

Siden Nasjonalbudsjettet 2025 (NB25) ble lagt frem har regjeringen kommet med oppdaterte beregninger som tilsier at skatteinngangen i år ligger an til å bli mellom 5 og 7 mrd. kroner lavere enn anslått i saldert budsjett for 2024, opp fra en anslått skattesvikt på 2,5 mrd. kroner i NB25. Samtidig viste KS sin undersøkelse for 2. tertial at det kan ligge an til en ubalanse mellom inntekter og utgifter i inneværende år. Regjeringen har varslet at den legger fram forslag om en tilleggsbevilgning i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner på 5 mrd. kroner i nysalderingen av statsbudsjettet for 2024. Inkludert ny informasjon om skatteinngang og tilleggsbevilgning anslås nivået på frie inntekter korrigert for oppgaveendringer og merkostnader til demografi i 2024 noe under nivået i 2016.

Regjeringens opprinnelige budsjettforslag for 2025 ga en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 6,8 mrd. kroner regnet fra inntektsnivået i revidert nasjonalbudsjett. I starten av november la regjeringen frem en tilleggsproposisjon med forslag om å øke veksten i kommunesektoren sine frie inntekter i 2025 med ytterligere 5 mrd. kroner. Vurderingen til regjeringen var at sektoren tar med seg mye av ubalansen fra 2024 inn i 2025 og at kommuneøkonomien ser ut til å være svakere enn da tallgrunnlaget for statsbudsjettet for 2025 ble utarbeidet.

Boks 2.1 Ulike inntektsbegreper i kapitlet

I dette kapitlet omtales frie og samlede inntekter. Disse inntektene inngår i *kommuneopplegget* og består av sektorens skatteinntekter, gebyrer og brukerbetalinge og diverse overføringer til kommunesektoren via statsbudsjettet.

Frie inntekter utgjør om lag 70 prosent av kommunesektorens samlede inntekter og kan som navnet tilsier brukes fritt innenfor visse rammer. Som frie inntekter i *kommuneopplegget* regnes rammeoverføringer fra staten og skatt på inntekt og formue fra personer, naturressursskatt fra kraftforetak og eiendomsskatt. Med unntak av eiendomsskatt er dette inntekter som utjevnes i inntektsutjevningen.

Samlede inntekter i *kommuneopplegget* omfatter frie inntekter samt øremerkede tilskudd fra staten, gebyrer og brukerbetalinge. Inntektene fra Havbruksfondet inngår i øremerkede tilskudd.

Samlede inntekter er ikke de totale inntektene som tilfaller kommunesektoren. I tillegg har sektoren inntekter som ikke regnes med i *kommuneopplegget*. Det gjelder blant annet merverdiavgiftskompensasjon, enkelte tilskudd til flyktninger og lignende, inntekter fra konsesjonsavgifter og konsesjonskraft og netto finansinntekter.

I tabell 2.1 brukes også begrepet *inntekter* som er løpende inntekter ekskludert formuesinntekter fra Statistisk sentralbyrås statistikk for offentlige finanser.

Se kapittel 7 for nærmere beskrivelse av de ulike inntektstypene.

[Boks slutt]

2.1 Innledning

Dette kapitlet redegjør for utviklingen i kommuneøkonomien basert på et sett av indikatorer, rapportert i tabell 2.1. Indikatorene er basert på Statistisk sentralbyrås statistikk om offentlig forvaltnings inntekter og utgifter, nasjonalregnskapsstatistikk og KOSTRA. Det er gjort et unntak fra offisielle definisjoner i statistikken ved at bompenger ikke er inkludert i utvalgets definisjon av inntekter innenfor *kommuneopplegget*.

Tabell 2.1 Utviklingen i kommuneøkonomien¹.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A. Kommunesektorens størrelse i landets økonomi											
Kommunalt konsum, pst. av BNP Fastlands-Norge	13,8	14,0	14,2	14,4	14,4	14,5	14,9	14,9	14,5	14,5	14,6
Inntekter i kommunesektoren, pst. av BNP Fastlands-N.	17,7	18,1	18,7	18,9	18,7	18,6	19,4	19,5	18,8	18,5	18,4
Utførte timeverk i kommunesektoren, pst. av landet	16,7	16,8	17,1	17,3	17,3	17,2	17,5	17,5	17,0	17,0	17,0
Sysselsatte personer i kommunesektoren, pst. av total	19,4	19,4	19,5	19,6	19,6	19,5	19,7	19,7	19,1	18,9	18,9
B. Endring i BNP og indikatorer for kommuneøkonomien											
BNP Fastlands-Norge, pst. volumendring	2,2	1,4	0,9	2,2	1,9	2,3	-2,8	4,5	3,7	0,7	0,6
Saml. inntekter i kommunesektoren, reell endring, pst. ²	1,4	3,9	3,0	2,0	0,8	1,3	1,4	2,0	-0,6	1,0	1,1
Kommunal deflator, pst. endring	3,1	2,4	2,6	2,4	3,0	3,1	1,0	4,5	6,7	4,3	4,4
Frie inntekter i pst. av samlede inntekter pluss mva.-kompensasjon	73,4	72,7	72,6	72,2	71,7	71,3	71,7	72,0	72,4	71,9	71,7
Frie inntekter og mva-kompensasjon, pst. av samlede inntekter pluss mva.-kompensasjon	77,6	77,1	77,1	76,7	76,3	76,3	76,4	76,4	77,0	76,7	76,5
Frie inntekter, reell endring fra året før, pst. ³	0,7	3,5	2,8	1,4	0,3	1,2	-0,2	3,3	-1,7	0,1	-0,5
Aktivitetendring i kommunesektoren, pst. endring	1,2	2,2	3,0	1,4	2,6	2,6	-1,0	2,0	0,4	1,8	1,1
Utførte timeverk i kommunesektoren, pst. endring	0,5	0,9	2,5	1,6	1,7	1,0	-0,8	2,3	0,8	1,0	0,5
Produktinnsats, pst. volumendring	2,9	5,3	0,4	4,3	1,7	2,5	-0,4	6,7	-1,2	5,3	2,3
Bruttorealinvesteringer, pst. volumendring	0,9	2,0	9,4	-3,7	7,8	9,0	-2,8	-6,6	1,8	-1,4	1,4
Bruttoinvesteringer i pst. av inntekter	13,2	13,3	14,0	13,2	14,2	15,3	14,6	13,3	14,1	13,7	13,8
Netto driftsresultat, konsern, pst. av driftsinntekter ⁴	1,5	3,2	4,2	3,9	2,8	2,0	3,1	4,7	3,5	1,3	-1
Disposisjonsfond, pst. av driftsinntekter ⁵	6,9	8,2	10,2	11,4	12,4	12,2	11,8	13,8	14,9	13,6	-
Nettofinansinvesteringer, pst. av inntekter ⁶	-5,5	-3,1	-2,6	-2,4	-3,8	-5,8	-4,2	-1,5	-2,9	-5,3	-6,6

Netto gjeld uten pensjonsreserver, i pst. av inntekter ⁷	46,1	45,0	44,1	43,6	44,3	47,3	48,6	47,3	47,3	53,0	-
---	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	---

¹ Tallene er basert på Statistisk sentralbyrås nasjonalregnskapstall publisert 22. august 2024, statistikk for offentlig forvaltnings inntekter og utgifter publisert 9. september 2024 og KOSTRA-tall publisert 17. juni 2024. Tall for 2024 er anslag fra Nasjonalbudsjettet 2025 (NB25) der ikke annet fremgår.

² Innenfor kommuneopplegget. Ved beregning av inntektsvekst er det korrigert for oppgaveendringer og midlertidige bevilgninger, herunder bevilgninger begrunnet med koronapandemien. Anslaget i 2024 er utvalgets anslag basert på anslaget i NB25 inkludert tilleggsbevilgning varslet i Prop. 1 S Tillegg 1 samt anslått total skattesvikt på 6 mrd. kroner.

³ Anslaget i 2024 er utvalgets basert på anslaget i NB25 inkludert tilleggsbevilgning varslet i Prop. 1 S Tillegg 1 samt anslått total skattesvikt på 6 mrd. kroner.

⁴ Anslaget i 2024 er utvalgets anslag på netto driftsresultatet basert på KS sine beregninger.

⁵ Inkluderer også regnskapsmessig mindreforbruk (lagt til) og regnskapsmessig merforbruk (trukket fra).

⁶ Anslaget i 2024 er utvalgets basert på anslaget i NB25 inkludert tilleggsbevilgning varslet i Prop. 1 S Tillegg 1 samt anslått total skattesvikt på 6 mrd. kroner.

⁷ Gjeldstallene er basert på tall fra finansielle sektorbalanser publisert av Statistisk sentralbyrå 1. kvartal 2024. Fordringer og gjeld knyttet til skatter er holdt utenom. Etter en hovedrevisjon og definisjonsendringer i nasjonalregnskapet er deler av kommunenes plasseringer i pensjonsmidler tatt inn som fordringer under betegnelsen «arbeidsgivers reserver». I tabell 2.1 oppgis tall uten disse fordringene.

Kilder: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå

Kommunesektoren utgjør en stor andel av offentlig sektor og har ansvaret for noen av de viktigste tjenestene i innbyggernes hverdag, herunder velferdstjenester som barnehager, skoler og helse- og omsorgstjenester. Det omfattende ansvaret gjør at kommunesektoren forvalter en betydelig del av landets økonomiske ressurser og står for en vesentlig del av verdiskapningen og landets økonomiske aktivitet. I NB25 anslås det at kommunalt konsum tilsvarer 14,5 prosent av BNP for Fastlands-Norge i 2024, som er på linje med nivået i 2022 og 2023 og i årene før pandemien. Sysselsettingen i kommunesektoren som andel av samlet sysselsetting ble anslått til 17 prosent i 2024, og har vært stabil på dette nivået over lang tid, se figur 2.2F.

Siden en relativt stor andel av de kommuneansatte jobber deltid, er kommunesektorens andel av totalsysselsettingen større målt i personer enn i timeverk. Målt i antall personer har den kommunale sysselsettingsandelen de siste ti årene ligget på om lag 19,5 prosent. I 2024 anslås det at kommuneforvaltningen står for 19,0 prosent av samlet sysselsetting, uendret fra 2023.

De viktigste inntektene til sektoren er lokale skatteinntekter og rammetilskudd fra staten, også omtalt som frie inntekter. Basert på en total skattesvikt på 6 mrd. kroner og tilleggsbevilgningen på 5 mrd. kroner anslår utvalget de frie inntektene til 505 mrd. kroner i 2024, tilsvarende 71,7 prosent av samlede inntekter innenfor kommuneopplegget.

2.2 Aktivitets- og inntektsutviklingen

Inntektsutviklingen i 2024

I Saldert budsjett 2024 la regjeringen opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter i 2024 på 6,4 mrd. kroner, målt fra anslått nivå for 2023 i RNB23. Skatteinntektene i 2023 ble høyere enn ventet i både RNB23 og NB24.

Skatteinntektene i inneværende år anslås nå lavere enn lagt til grunn i saldert budsjett, og kostnadsøkningen ventes å bli noe høyere. Samlet sett var anslaget i Nasjonalbudsjettet 2025 (NB25) en reell nedgang i de frie inntektene på 4,0 mrd. kroner fra 2023 til 2024. Samlede inntekter ble anslått å øke reelt med 6,1 mrd. kroner, se tabell 2.2.

I NB25 ble anslaget for merkostnadene til pensjon oppjustert med om lag 2,5 mrd. kroner, mens merkostnadene til demografi er oppjustert med 0,5 mrd. kroner i forhold til saldert budsjett. Økningen i pensjonskostnadene skyldes både at veksten i netto pensjonskostnad ble høyere enn lagt til grunn i det opprinnelige anslaget og at amortiseringskostnadene ble høyere som følge av økt premieavvik i 2023 enn opprinnelig lagt til grunn.

Siden NB25 ble lagt frem har regjeringen kommet med oppdaterte beregninger som tilsier at skatteinngangen i år ligger an til å bli mellom 5 og 7 mrd. kroner lavere enn anslått i saldert budsjett for 2024, opp fra anslaget på 2,5 mrd. kroner i NB25. Dette trekker isolert sett ned realveksten i de frie inntektene fra 2023 til 2024. Samtidig viste KS sin undersøkelse for 2. tertial at det kan ligge an til en ubalanse mellom inntekter og utgifter i inneværende år.

Regjeringen har varslet at de vil legge fram forslag om en tilleggsbevilgning i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner på 5 mrd. kroner i nysalderingen av statsbudsjettet for 2024. Dette trekker isolert sett opp realveksten i de frie inntektene fra 2023 til 2024. Basert på anslaget i NB25 inkludert anslått total skattesvikt på 6 mrd. kroner, som er midtpunktet i det anslåtte intervallet, og tilleggsbevilgningen på 5 mrd. kroner anslår utvalget en realnedgang på 2,5 mrd. kroner i frie inntekter i 2024, se tabell 2.2. Alle anslag for inntekts- og kostnadsutvikling i 2024 er fortsatt usikre. Endelige tall foreligger ikke før neste år.

Tabell 2.2 Realvekst i kommunesektorens inntekter¹ i 2024. Anslag på ulike tidspunkt. Mrd. 2024-kroner og prosentvis vekst fra året før.

	Samlede inntekter		Frie inntekter	
	Mrd. kroner	Pst.	Mrd. kroner	Pst.
Målt ift. anslag for 2023 i RNB23				
Nasjonalbudsjettet 2024	13,1	2,0	6,4	1,3
Saldert budsjett 2024 (inkl. budsjettavtalen)	14,5	2,2	6,4	1,3
Målt ift. oppdaterte anslag for 2023				
Nasjonalbudsjettet 2024	8,8	1,3	2,2	0,4
Saldert budsjett 2024 (inkl. budsjettavtalen)	10,3	1,6	2,2	0,4
Revidert nasjonalbudsjett 2024	8,2	1,2	-1,0	-0,2
Nasjonalbudsjettet 2025	6,1	0,9	-4,0	-0,8
Utvalgets anslag ²	7,6	1,1	-2,5	-0,5

¹ Inntektsvekst utover endringer som skyldes prisendringer, oppgaveoverføringer eller engangsoverføringer.

² Utvalgets anslag på realveksten beregnet basert på anslaget i Nasjonalbudsjettet 2025 inkludert tilleggsbevilgning i rammetilskuddet på 5 mrd. kroner samt anslag på skattesvikt i 2024 på 6 mrd. kroner.

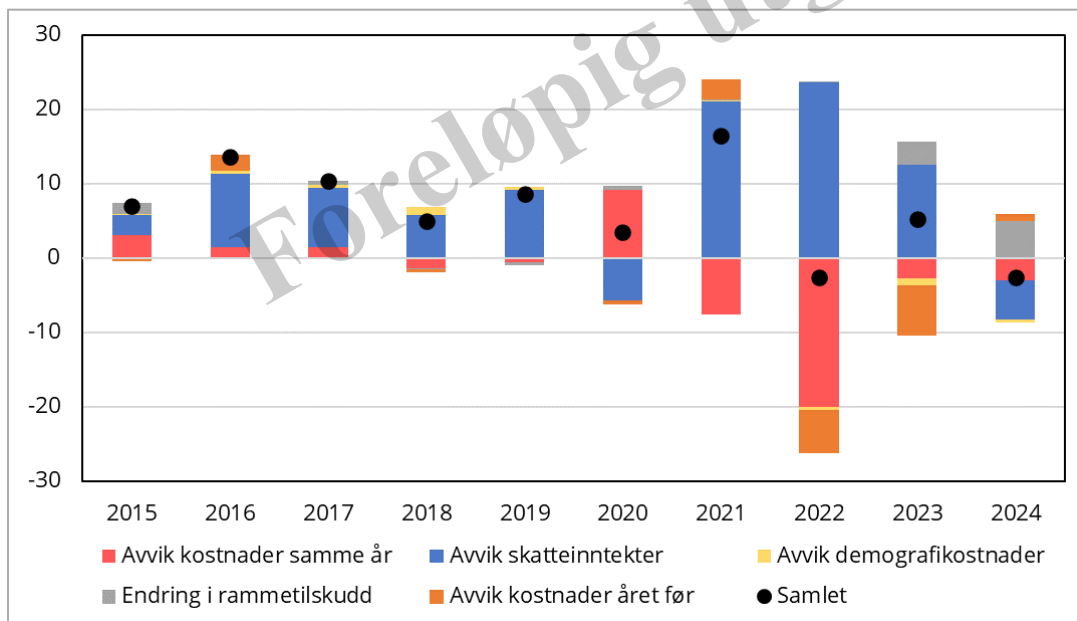
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Over flere år har realverdien av frie inntekter og handlingsrommet vært større enn lagt til grunn i de fremlagte budsjettene. Det er særlig høyere skatteinntekter enn ventet som har bidratt til dette.

Figur 2.1 viser avviket mellom faktisk realverdi på frie inntekter og anslått realverdi i saldert budsjett, fordelt på bidrag fra avvik i skatteinntekter, endret kommunal deflator i budsjettåret, endret kommunal deflator året før, avvik i anslag på kostnader til demografi og bevilgningsendringer i rammetilskuddet gjennom året. Figuren er en utvidelse av figur 3.12 i NB25 ved at effekten av endret deflator for året før er tatt med. Realveksten i de frie inntektene har i gjennomsnitt vært 6,5 mrd. 2024-kroner høyere enn anslått i saldert budsjett i perioden 2015–2023, når det ses bort i fra endringer i realveksten som skyldes at inntektene året før ble høyere eller lavere enn anslått i saldert budsjett. I de fleste årene i figuren har realinntektene utviklet seg bedre enn ventet. De siste årene har vært preget av høy kostnadsvekst. Høyere skatteinngang enn ventet har i hovedsak en midlertidig virkning på realinntektene, mens virkningen av et høyere kostnadsnivå er varig.

Historisk har det vært små avvik mellom anslått og faktisk kostnadsutvikling, og anslagene har bommet både på opp- og nedsiden. De siste årene skiller seg imidlertid litt ut, med høyere kostnadsvekst enn først anslått. Uventet kostnadsvekst trekker isolert ned realverdien av inntektene. I Saldert budsjett 2023 ble kostnadsveksten undervurdert, og mot normalt ble den anslåtte undervurderingen kompensert i Revidert nasjonalbudsjett 2023. I ettertid viste det seg at merkostnadsveksten ble overvurdert slik at kommunesektoren for 2023 ble overkompensert, og samlet sett for året ble realveksten i inntektene bedre enn forutsatt. I NB25 ble realinntektene i 2024 anslått å bli lavere enn anslaget i saldert budsjett, grunnet lavere skatteinngang og høyere kostnadsvekst enn ventet. Inkludert tilleggsbevilgningen som er varslet i nysalderingen av statsbudsjettet for 2024 og en total skattesvikt på 6 mrd. kroner, ligger realinntektene i år an til å bli noe høyere enn anslått i NB25 men fortsatt under det som ble anslått i saldert budsjett, se figur 2.1.

Figur 2.1 Merinntekter og mindreutgifter¹ i kommuneopplegget. Avvik mellom anslag i saldert budsjett og oppdaterte tall på skatteinntekter, kommunal deflator², merkostnader til demografi³ og rammetilskudd⁴. Mrd. 2024-kroner

¹ I 2020 var endringer i skatt og deflator fra anslaget i saldert budsjett i stor grad knyttet til pandemien. Sammen med anslåtte merutgifter/mindreinntekter i tjenestene som følge av pandemien samt redusert arbeidsgiveravgift, inngikk dette i grunnlaget for koronakompensasjonen til kommunesektoren for 2020.

² Anslaget på merkostnader til pensjon er hensyntatt i anslått kostnadsvekst i saldert budsjett. I endelige tall inngår faktiske pensjonskostnader i kostnadsveksten gjennom kommunal deflator.

³ Avvikene for demografikostnadene som finansieres av de frie inntektene i årene 2014-2017 er anslått til 75 prosent av avvikene for de totale merkostnadene knyttet til demografiske endringer.

⁴ Det ekstraordinære nedtrekket på 12,1 mrd. kroner i rammetilskuddet i 2022, grunnet uvanlig høye utbytteinntekter som følge av endringer i utbytteskatten, er trukket ut av merskatteveksten.

⁵ Figuren inkluderer tilleggsbevilgningen på 5 mrd. kroner i 2024 som er varslet i nysalderingen av statsbudsjettet for 2024, samt anslått skattesvikt på 6 mrd. kroner.

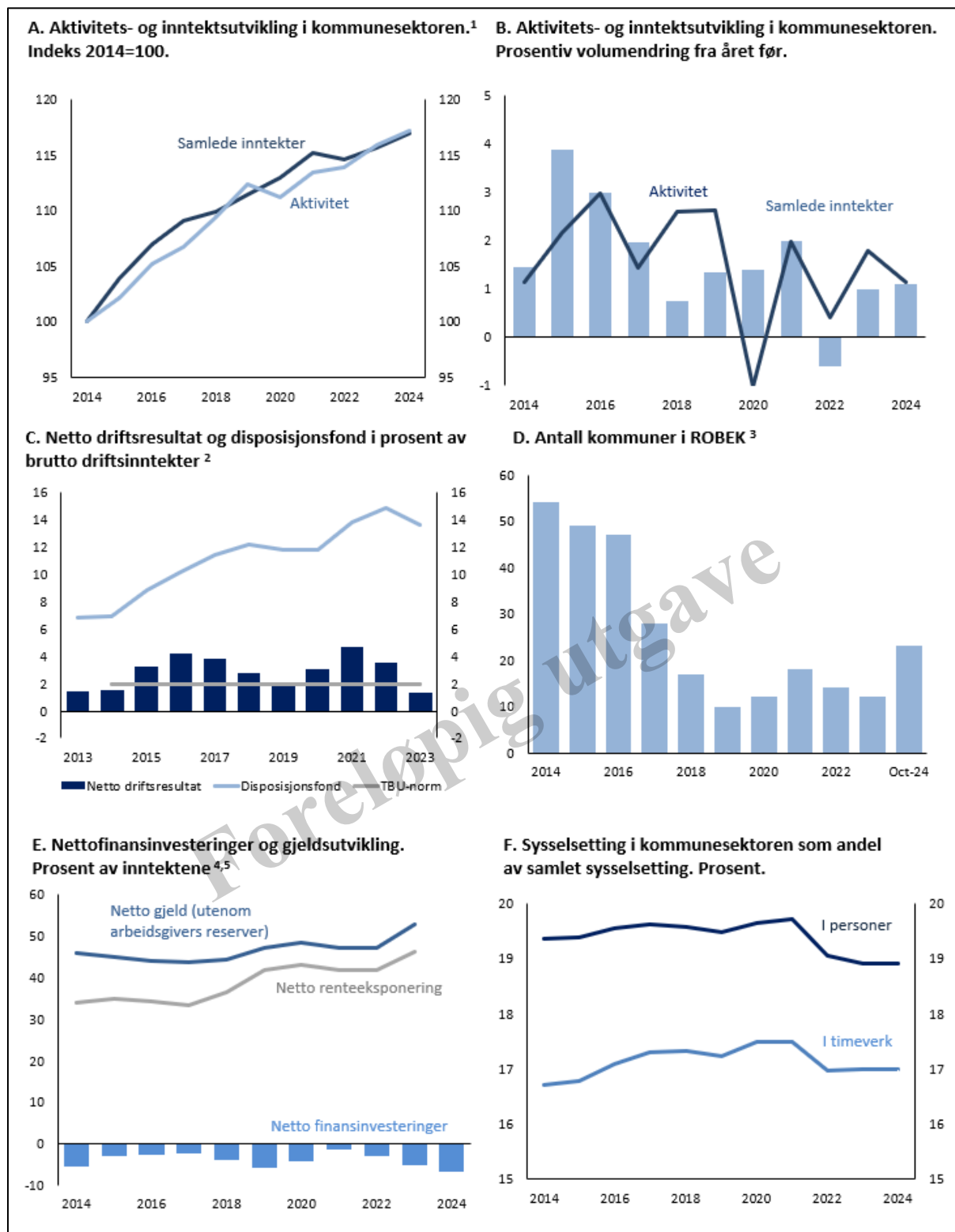
Kilder: Kommunal- og distriktsdepartementet, Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) og Finansdepartementet

Aktivitet og inntektsutvikling de siste årene

For å måle den samlede aktivitetsutviklingen i kommunesektoren benyttes en indikator der endring i sysselsetting (timeverk), endring i produktinnsats (faste priser) og endring i brutto realinvesteringer (faste priser) veies sammen, se boks 2.2. Aktivitetsindikatoren gir uttrykk for ressursbruken knyttet til den løpende tjenesteproduksjon finansiert av kommunesektoren og nyinvesteringer. Når en sammenligner aktivitetsveksten med realveksten i samlede inntekter, får man en indikasjon på hvordan utviklingen påvirker nettofinansinvesteringer i sektoren. Se punkt 2.4 for omtale av nettofinansinvesteringer.

Figur 2.2A sammenligner aktivitets- og inntektsvekst for kommuneforvaltningen fra 2014 til 2024. I de to siste årene har aktivitetsveksten vært høyere enn inntektsveksten skulle tilsi, noe som gjenspeiles i lavere netto finansinvesteringer og økt gjeldsvekst. I 2023 er aktivitetsveksten beregnet til 1,8 prosent, som er høyere enn inntektsvekst på 1,0 prosent. I NB25 anslås en aktivitetsvekst på 1,1 prosent og en vekst i samlede inntekter på 0,9 prosent i 2024. Med oppdatert informasjon om redusert skatteinntang og tilleggsbevilgning anslår utvalget en vekst i samlede inntekter på 1,1 prosent i 2024.

Foreløpig utgåve

Figur 2.2 Utviklingen i kommuneøkonomien

¹ Inntektsveksten er korrigert for større oppgaveoverføringer.

² Inkluderer kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS). Fra og med 2014 ble merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer ført i investeringsregnskapet, ikke i driftsregnskapet som tidligere. Denne endringen medførte en reduksjon i netto driftsresultat og i brutto driftsinntekter. I figur 2.2E er det korrigert for denne endringen i årene før 2014, slik at tallene er

sammenliknbare for hele perioden. Tallene avviker derfor fra tilsvarende tall i tabell 2.1 for årene t.o.m. 2013. Disposisjonsfond inkluderer også regnskapsmessig mer- og mindreforbruk.

³ Med unntak av 2024 er alle tall per 31.12. i det respektive år.

⁴ Netto gjeld uten arbeidsgivers reserver.

⁵ Nettofinansinvesteringer og nettogjeld (både med og uten arbeidsgivers reserver) er oppgitt i prosent av kommuneforvaltningens samlede inntekter. Netto renteeksponering er oppgitt i prosent av kommunenes brutto driftsinntekter.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet

2.3 Netto driftsresultat og disposisjonsfond

Utvalget betrakter netto driftsresultat som hovedindikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt.

Utvalget anbefaler at netto driftsresultat for kommunesektoren over tid bør utgjøre om lag 2 prosent av driftsinntektene, med et anbefalt nivå på 1¾ prosent for kommunene (inkl. Oslo) og 4 prosent for fylkeskommunene.¹ Anbefalingen gjelder kommunesektoren når også foretakene og de interkommunale selskapene er tatt med. Anbefalingen gjelder for sektoren som helhet og for henholdsvis kommunene og fylkeskommunene samlet, og ikke for den enkelte kommune og fylkeskommune. Hva som vil være det anbefalte nivået for den enkelte kommune og fylkeskommune, vil blant annet avhenge av avskrivninger, lånegjeld og avdrag. For eksempel vil høyere avskrivninger trekke i retning av et høyere anbefalt driftsresultat, mens store avdrag vil trekke i retning av et lavere anbefalt resultat.² Utvalget har ikke gitt anbefalinger for den enkelte kommune og fylkeskommune.

Utviklingen i brutto og netto driftsresultat i perioden 2013–2023 er vist i tabell 2.2C. I perioden 2015–2022 lå netto driftsresultat stort sett på godt over utvalgets anbefaling, noe som må sees i sammenheng med høye skatteinntekter som mer enn kompenserte for at kostnadsnivået ble høyere enn lagt til grunn i budsjettene. I 2023 endte netto driftsresultat under anbefalt nivå. For sektoren som helhet var netto driftsresultat i 2023 på 1,3 prosent. Kommunene hadde et resultat på 0,8 prosent, mens fylkeskommunene hadde et resultat på 4,2 prosent, altså over det anbefalte nivået.

Nedgangen i netto driftsresultat for kommunene i 2023 følger av svakere brutto driftsresultater. Det må blant annet ses i sammenheng med at kommunene har trengt tid på å tilpasse seg lavere realinntekter som følge av det høye kostnadsnivået. Økte netto renteutgifter og økte avdrag bidro også til å trekke ned resultatet fra 2022 til 2023. Utbetalingene fra Havbruksfondet og kraftinntektene var også lavere i 2023 enn i 2022. Høyere avkastning i finansmarkedet og høyere utbytte bidro isolert sett til å trekke resultatet opp. Forskjellene mellom kommunenes resultater økte.

De gode driftsresultatene fram til 2022 bidro til at kommunene og fylkeskommunene bygde opp solide reserver. Svakere driftsresultater i kombinasjon med at deler av fondene ble brukt til å finansiere investeringer bidro til at disposisjonsfondene gikk noe ned i 2023. For sektoren samlet utgjorde disposisjonsfondene 96 mrd. kroner tilsvarende 13,6 prosent av driftsinntektene ved utgangen av 2023. Samlet sett var fondene altså fortsatt store, men det var store variasjoner mellom kommunene i nivået på disposisjonsfondene, og det var en

---

¹ Fram t.o.m. 2013 anbefalte utvalget at netto driftsresultat over tid burde utgjøre om lag 3 prosent av driftsinntektene for sektoren samlet. Denne anbefalingen knyttet seg til tall for kommunekassene. Siden momskompensasjon fra investeringer f.o.m. 2014 skulle føres investeringsregnskapet, og ikke lenger i driftsregnskapet, ble det anbefalte nivået redusert til 2 prosent for sektoren samlet f.o.m. samme år. Denne anbefalingen knytter seg til konserntall.

² Se nærmere omtale i kapittel 10 i utvalgets rapport fra november 2014.

tendens til at kommunene med lave netto driftsresultater også hadde lavere disposisjonsfond i 2023. En god del kommuner og fylkeskommuner stod dermed ved inngangen til 2024 godt rustet for å håndtere usikkerhet og kunne tære på de oppsparte midlene ved uforutsette og midlertidige negative hendelser. Det er grunn til å tro at en del kommuner også ved inngangen til 2025 vil ha disposisjonsfond som gir rom for å redusere gjeldsopptak eller foreta investeringer og gir således disse kommunene en større handlefrihet enn det som følger av veksten i frie inntekter.

Per november 2024 var det 23 kommuner i ROBEK, se figur 2.2D. Dette er et lavt antall sammenliknet med de fleste årene på 2000-tallet fram til 2017, men en økning fra utgangen av 2023.

Netto driftsresultat og disposisjonsfond er nærmere omtalt i kapittel 5.

2.4 Nettofinansinvesteringer og netto gjeld

Nettofinansinvesteringer er i nasjonalregnskapet definert som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet. Nettofinansinvestering, sammen med eventuelle omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon. Negative nettofinansinvesteringer viser til et underskudd før lånetransaksjoner.

Investeringene i kommunesektoren avtok i 2023 etter moderat vekst året før. Nivået er likevel forholdsvik høyt sett i et historisk perspektiv. Dette gjenspeiles i økt gjeld og negative netto finansinvesteringer i sektoren. I 2023 hadde kommuneforvaltningen negative nettofinansinvesteringer på 38 mrd. kroner, tilsvarende 5,3 prosent av samlede inntekter. Det er en økning i underskudd på 18 mrd. kroner fra 2022. Økningen sammenheng både med et fortsatt høyt investeringsnivå og med lave netto driftsresultater i 2023.

Figur 2.2E viser utviklingen i netto gjeld (brutto gjeld fratrukket brutto fordringer), basert på statistikken for finansielle sektorregnskaper (Statistisk sentralbyrå). Dette finansielle sektorregnskapet inneholder et omfattende, detaljert og avstemt regnskap for fordringer og gjeld mellom ulike sektorer, basert på internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskapet.

Ved utgangen av 2023 utgjorde sektorens nettogjeld 53 prosent av inntektene³, se figur 2.2E. Dette er en forholdsvis stor økning fra 2022 og henger sammen med lavere bankinnskudd (som igjen kan knyttes til lave netto driftsresultat og høye pensjonspremier) og høyere langsiktig gjeld.

Deler av kommunesektorens gjeld innebærer i liten grad renteutgifter for kommunene. Det gjelder blant annet lån til investeringer innenfor vannforsyning, avløp og renovasjon, som i hovedsak finansieres gjennom gebyrer fra innbyggerne. I tillegg dekker staten renteutgifter og noen avdrag på investeringer til skole, kirker, sykehjem og transporttiltak i fylkene. Kommunesektorens netto renteesponering var ved utgangen av 2023 på 323 mrd. kroner, eller om lag 45,8 prosent av driftsinntektene, en økning fra 41,8 prosent i 2022. Det innebærer at 1 prosentpoeng høyere rente isolert sett vil belaste kommuneøkonomien med 3,2 mrd. kroner, eller nærmere 0,5 prosent av driftsinntektene, før det tas hensyn til eventuelle rentebindinger og effekten en endring i renten vil kunne ha på finansavkastningen på kommunesektorens oppsparte pensjonsmidler.

Kommunesektorens gjeld er nærmere omtalt i kapittel 6.

---

³ Netto gjeld eksklusive arbeidsgivers pensjonsreserver. Deler av kommunenes plasseringer i pensjonsmidler er tatt inn som fordringer i sektoren under betegnelsen "arbeidsgivers reserver". Netto gjeld medregnet arbeidsgivers reserver er derfor lavere.

2.5 Kommunesektorens inntekter i 2025

Nasjonalbudsjettet 2025 viser at regjeringens opprinnelige budsjettforslag for 2025 gir en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 6,8 mrd. kroner. Veksten beregnes da i forhold til anslått nivå på inntektene i 2024 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2024 (RNB24). Det ble lagt opp til at veksten i frie inntekter skulle fordeles med 5,15 mrd. kroner til kommunene og 1,65 mrd. kroner til fylkeskommunene. De frie inntektene utgjorde 538 mrd. kroner i 2025 i det opprinnelige foreslåtte opplegget.

Regjeringens opprinnelige forslag til vekst i de frie inntektene var høyere enn veksten som ble signalisert i Kommuneproposisjonen 2025 og ga et handlingsrom utover merkostnadene til demografi og pensjon på 3,6 mrd. kroner. Siden kommuneproposisjonen er anslaget på merkostnader til demografi i 2025 uendret på 3,7 mrd. kroner, mens merkostnadene til pensjon anslås 700 mill. kroner lavere. Nedgangen i merkostnadene til pensjon i 2025 skyldes først og fremst at premieavviket i 2024 anslås lavere enn tidligere, noe som gir lavere vekst i amortiseringskostnadene i 2025.

Innenfor veksten i frie inntekter for kommunene begrunnes om lag 1,7 mrd. kroner med omleggingen av inntektssystemet til kommunene. Videre er 250 mill. kroner begrunnet med økt bemanning i barnehager og 150 mill. kroner til satsing på psykisk helse. Til fylkeskommunene ligger det inne en satsing til fylkesvei på 300 mill. kroner.

Tabell 2.3 Realvekst i kommunesektorens inntekter¹ i 2025. Anslag på ulike tidspunkt. Mrd. 2025-kroner og prosentvis vekst.

	Samlede inntekter		Frie inntekter	
	Mrd. kroner	Pst.	Mrd. kroner	Pst.
Målt ift. anslag for 2024 i RNB24				
Signalisert i Kommuneproposisjonen 2025	-	-	6,4	-
Nasjonalbudsjettet 2025	10,2	1,5	6,8	1,3
Tilleggsproposisjon ²	15,2	2,2	11,8	2,2
Målt ift. oppdaterte anslag for 2024				
Nasjonalbudsjettet 2025	12,8	1,8	9,4	1,8
Utvalgets anslag ²	16,2	2,3	12,8	2,4

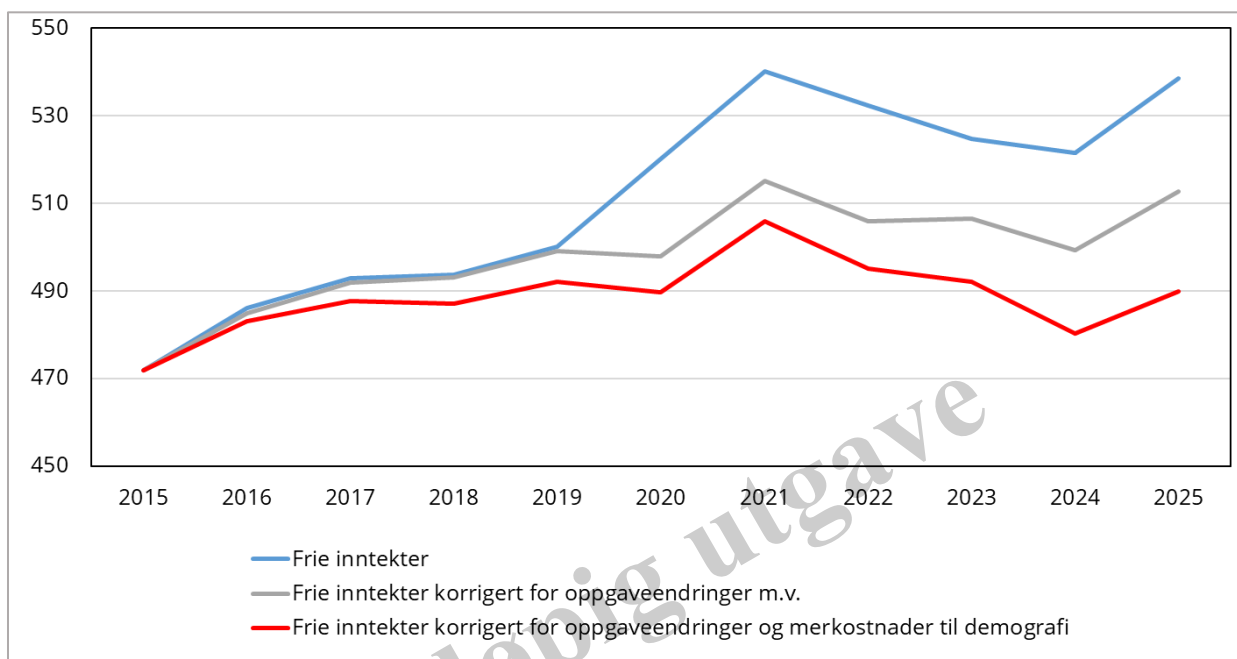
¹ Inntektsvekst utover endringer som skyldes prisendringer, oppgaveoverføringer eller engangsoverføringer.

² Utvalgets anslag på realveksten beregnet basert på anslaget i Nasjonalbudsjettet 2025 med tilleggsbevilgning i rammetilskuddet på 5 mrd. kroner i 2024 og 2025 samt anslått skattesvikt i 2024 på 6 mrd. kroner.

Kilde: Finansdepartementet

Skatteanslaget for 2024 ble nedjustert med 2,5 mrd. kroner fra RNB24 til NB25, noe som isolert sett medfører høyere inntektsvekst fra 2024 til 2025, selv med uendret inntektsanslag for neste år. Basert på oppdatert anslag på regnskap for 2024 i NB25 ble realveksten i de frie inntektene anslått å øke med 9,4 mrd. kroner fra 2024 til 2025. Samlede inntekter ble anslått til å øke med 12,8 mrd. kroner fra i år til neste år, se tabell 2.3.

Utvalget anslår nå at skatteinntektene blir totalt 6 mrd. kroner lavere i 2024 sammenlignet med anslaget i RNB24. Skattesvikten i 2024 skyldes midlertidige forhold og påvirker ikke skatteanslagene for 2025. Dette bidrar dermed isolert sett til høyere realvekst i de frie inntektene fra 2024 til 2025. Regjeringen har i Prop. 1 S Tillegg 1 foreslått å øke veksten i kommunesektorens frie inntekter i 2025 med 5 mrd. kroner sammenlignet med det opprinnelige budsjettforslaget. Dette trekker isolert sett ytterligere opp realveksten i de frie inntektene fra 2024 til 2025. Basert på anslagene i NB25, inkludert anslått total skattesvikt på 6 mrd. kroner og tilleggsbevilgningen på 5 mrd. kroner, anslår utvalget en realvekst på 12,8 mrd. kroner i frie inntekter fra 2024 til 2025, se tabell 2.3

Figur 2.3 Utviklingen i frie inntekter med korreksjoner^{1,2,3}. Mrd. 2025-kroner. 2015 til 2025

¹ Den grå linjen er korrigeret for oppgaveendringer, engangsoverføringer mv. fra 2016 til 2025.

² Den røde linjen er i tillegg justert for merkostnader til demografi fra 2016 til 2025.

³ Det er justert for anslag på merkostnader til pensjon i 2024 og 2025. Historisk inngår merkostnader til pensjon i kostnadsveksten (kommunal deflator).

⁴ Figuren inkluderer tilleggsbevilgningen på 5 mrd. kroner i 2024 og 2025, se Prop. 1 S Tillegg 1.

Kilder: Kommunal- og distriktsdepartementet og Finansdepartementet.

Figur 2.3 viser nivået på de frie inntektene over tid, målt i faste 2025-kroner. Figuren inkluderer tilleggsbevilgningen på 5 mrd. kroner i 2024 og 2025 som varslet i Prop. 1 S Tillegg 1 samt anslått skattesvikt på 6 mrd. kroner. Inntektene var særlig høye i 2021 og 2022 som følge av at skatteinngangen ble høyere enn forventet. I 2020 og 2021 ble inntektene også løftet av betydelige overføringer til sektoren for å dekke ekstraordinære utgifter i forbindelse med pandemien, vist ved forskjellen mellom blå og grå linje i figuren. Midlertidige tiltak og oppgaveoverføringer mv. er korrigeret ut i den grå linjen.

I 2024 og 2025 anslås frie inntekter korrigeret for oppgaveendringer og engangsoverføringer mv. å ligge høyere enn i årene før pandemien. Justeres det også for merutgifter til demografi (rød linje), anslås nivået i 2024 å ligge litt under nivået 2016, mens nivået i 2025 anslås å ligge på linje med nivået i 2020. Merkostnadene til demografi har de siste årene blitt høyere enn anslått, noe som blant annet skyldes tilstrømmingen av flyktninger fra Ukraina.

I figuren (grå og rød linje) er det korrigert for alle engangsoverføringer, samt overføringer som skal styrke spesifiserte tjenestetilbud i kommunene. En del av dette er midler som gjør kommunene bedre rustet til å tilby tjenester, men som korrigeres ut når vi beregner veksten i frie inntekter.

Boks 2.2 Realvekst og realnivå i kommunesektorens inntekter i budsjettene

Stortinget bestemmer langt på vei nivået på kommunesektorens inntekter i forbindelse med de årlige statsbudsjettene, blant annet gjennom vedtak om rammeoverføringer, skattørene og øremerkede midler. For å gi kommunene forutsigbarhet, signaliseres det i mai året før (i forbindelse med kommuneproposisjonen) hvor stor realvekst i frie inntekter og samlede inntekter som regjeringen legger opp til at kommunesektoren skal få i året som kommer («budsjettåret», år T). Den signaliserte realveksten er basert på anslag på inntektene for inneværende år (T-1) i revidert nasjonalbudsjett (RNB) som legges fram samtidig med kommuneproposisjonen.

Regjeringens endelige forslag til realvekst i kommunesektorens inntekter (for år T) presenteres i statsbudsjettet i oktober. Den foreslåtte veksten i sektorens inntekter tar utgangspunkt i inntektsanslaget (for år T-1) fra RNB justert for eventuelle endringer som følge av Stortingets behandling. Logikken i dette er at eventuelle endringer i skatteanslaget (merskattevekst eller skattesvikt) for inneværende år (T-1) etter at RNB er vedtatt ikke skal påvirke det man vedtar om inntektene i budsjettåret (T). Dette gir en forutsigbarhet for hva de nominelle inntektene blir neste år, i tillegg til at det gir en mer stabil utvikling i inntektene over tid.

Denne måten å framstille veksten i kommunesektorens inntekter på benyttes til å vise inntektsnivået i budsjettåret sammenliknet med regjeringens planlagte nominelle nivå for inneværende år (T-1) og handlingsrommet for kommunesektoren i budsjettåret.

Den beregnede kostnadsveksten for inneværende år (T-1), målt med den kommunale deflatoren, kan endre seg etter at kommuneproposisjonen for budsjettåret (T) er vedtatt. Dette påvirker ikke realveksten i inntektene for budsjettåret (T). Men det vil isolert sett påvirke det reelle inntektsnivået i budsjettåret (T). Det skyldes at kjøpekraften som det nominelle inntektsnivået for inneværende år gir, har endret seg. Redusert deflator for inneværende år (T-1) vil isolert sett trekke det reelle nivået i budsjettåret (T) opp, mens økt deflator isolert sett vil trekke det reelle nivået ned.

Dette kan illustreres med tallene for 2022 slik de foreligger nå. Den kommunale deflatoren for 2021 økte med 1,6 prosentpoeng fra RNB 2021/Kommuneproposisjonen 2022. Dette påvirker ikke realveksten i 2022 fordi 2021-deflatoren måler kostnadsveksten fra 2020 til 2021. Men en høyere deflator i 2021 betyr at det anslåtte nominelle inntektsnivået for 2021 fra RNB21/Kommuneproposisjonen 2022 isolert sett innebærer et lavere reelt inntektsnivå i 2021 enn det som opprinnelig var planlagt. Dersom en ser på realveksten over to år, fra 2020 til 2022, fører dette til at den planlagte reelle inntektsøkningen fra 2021 til 2022 (som ikke er endret som følge av deflatorendringen i 2021) isolert sett vil gi et lavere reelt inntektsnivå i 2022 enn lagt til grunn i Kommuneproposisjonen 2022.

[Boks slutt]

Boks 2.3 Aktivitetsutvikling, produktinnsats og utførte timeverk

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget en indikator der endring i sysselsettingen målt i timeverk, endring i produktinnsats i faste priser og endring i brutto realinvesteringer i faste priser veies sammen. Som vektor brukes de andelene som lønnskostnader, produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjorde av de samlede utgiftene for de tre kostnadsartene året før. Siden indikatoren er basert på ressursinnsatsen i kommunesektoren fanger den ikke opp vekst i produksjonen som følge av effektiviseringstiltak.

Produktinnsats (vareinnsats)

Verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital). Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Bruttorealinvestering

Verdien av anskaffelser av fast realkapital minus salg av fast realkapital. Anskaffelser av fast realkapital omfatter utgifter til kjøp av bygninger og anlegg, transportmidler, maskiner, utstyr, inventar mv.

Utførte timeverk

Antall timeverk utført av alle sysselsatte i innenlandsk produksjonsvirksomhet innenfor effektiv normalarbeidstid, med tillegg for utført overtid og fradrag for fravær pga. sykdom, permisjon, ferie og eventuelle arbeidskonflikter.

[Boks slutt]

3 Inntekter i kommuneforvaltningen

I kapittel 3 drøftes utviklingen i kommunesektorens inntekter, skatteinntektenes andel av kommunesektorens inntekter, eiendomsskatt og kommunesektorens inntekter fra brukerbetaling.

Se eget tabellvedlegg 4 for tallene bak de fleste av figurene i kapittel 3. I kapittel 7 ses det nærmere på inntektsforskjeller mellom kommunene.

3.1 Kommunesektorens inntektskilder

Kommuneforvaltningens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget⁴ er summen av skatteinntekter, overføringer fra staten, brukerbetaling og andre innenlandske løpende overføringer. Skatteinntektene omfatter skatt på inntekt og formue, eiendomsskatt og naturressursskatt. Overføringer fra staten omfatter rammeoverføringer og øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget.

Skatt på inntekt, formue og eiendom samt naturressursskatt fra vannkraftverk, utgjør sammen med rammeoverføringene fra staten det som defineres som kommunesektorens frie inntekter⁵. Disse inntektene kan kommunene disponere fritt uten andre føringer enn gjeldende lover og forskrifter. Det er anslått at kommunesektorens samlede inntekter vil utgjøre om lag 706 mrd. kroner i 2024 (i 2024-kroner)⁶. Av disse utgjør de frie inntektene om lag 505⁷ mrd. kroner, og skatteinntektene om lag 276 mrd. kroner. Figur 3.1 viser hvordan kommunesektorens inntekter innenfor kommuneopplegget er fordelt på de ulike inntektskildene i 2024

Foreløpig utgave

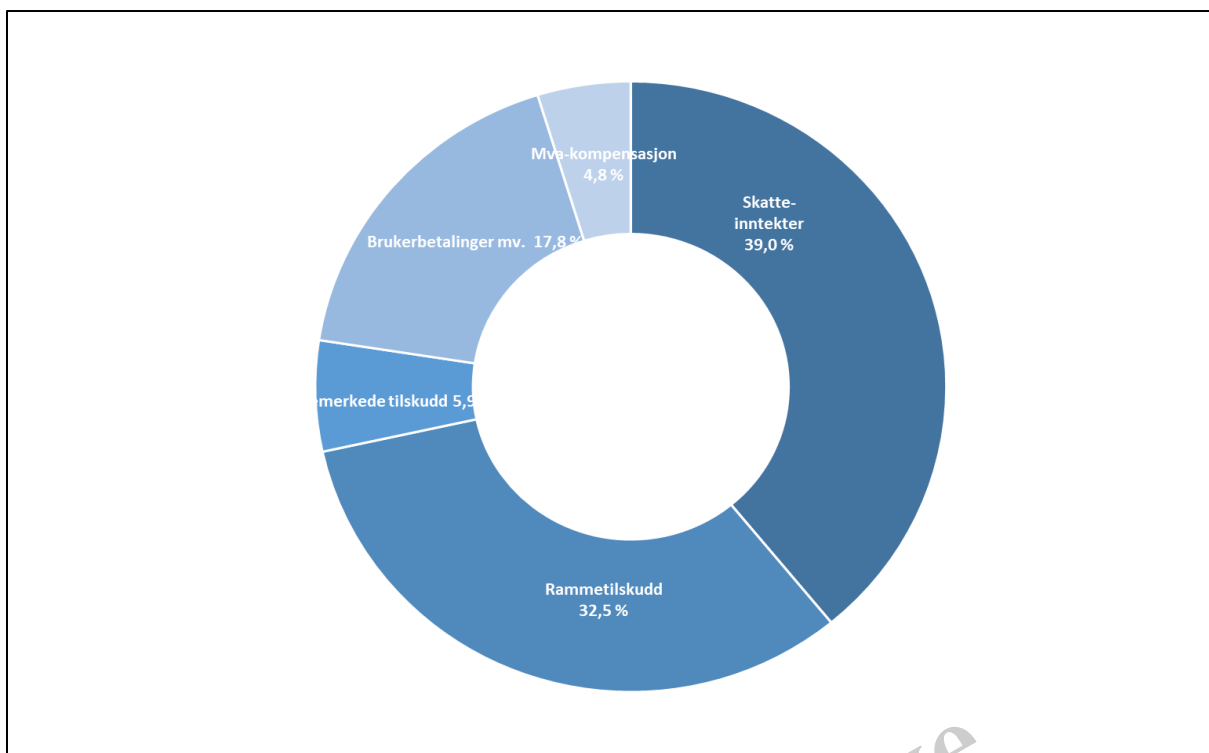
---

⁴ Eksempler på inntekter som ikke inngår i kommuneopplegget er renteinntekter og øremerket tilskudd til blant annet flyktninger og asylsøkere, flom/hjemfall og kirkelov. For nærmere forklaring av samlede inntekter som inngår i kommuneopplegget, se vedlegg 3 og vedlegg 18.

⁵ Inntekter fra havbruksfondet, diverse kraftinntekter og netto finansinntekter kan for praktiske formål også brukes like fritt.

⁶ Inkludert mva.-kompensasjon, og er ikke korrigert for oppgaveendringer eller koronabevilgninger.

⁷ Tallet er inkludert tilleggsbevilgning i rammetilskuddet på 5 mrd. kroner og anslag på skattesvikt i 2024 på 6 mrd. kroner.

Figur 3.1 Kommunesektorens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget 2024⁸

Kilde: Finansdepartementet

3.2 Samlede inntekter innenfor kommuneopplegget – realvekst 2014–2024

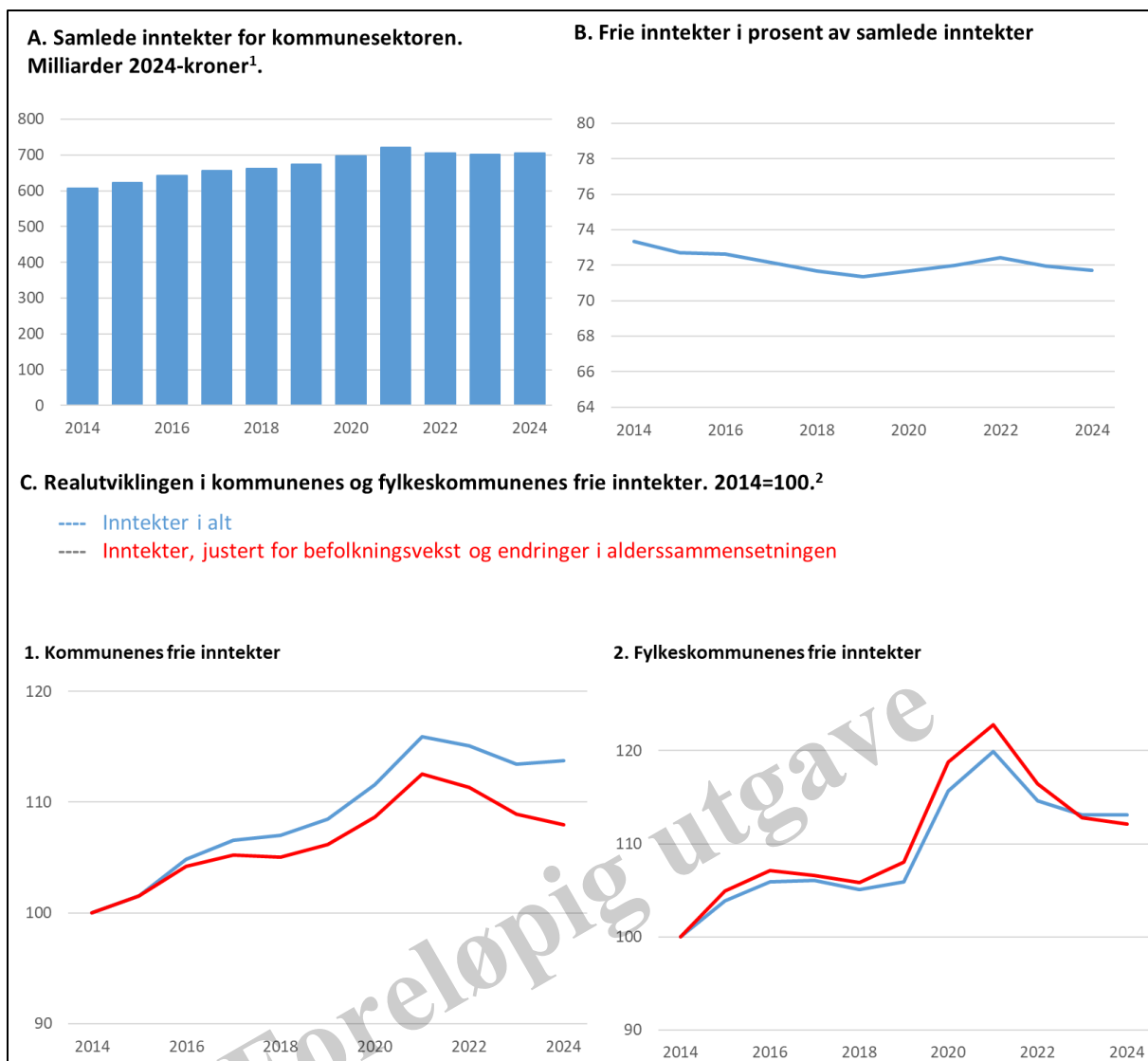
Økonomien i kommunesektoren styres i utgangspunktet av inntektsrammene som Stortinget fastsetter. De samlede inntektene omfatter både frie inntekter, øremerkede tilskudd⁹, brukerbetalinger mv., finansinntekter og merverdiavgiftskompensasjon. Fra et innbyggerperspektiv er utviklingen i de samlede inntektene mest interessant, siden nivået på kommunesektorens samlede inntekter bestemmer hvor stor den kommunale tjenesteproduksjonen kan bli. Vekst i kommunesektorens samlede inntekter innebærer at det er rom for at innbyggerne kan få flere velferdstjenester levert fra kommunen. Dersom inntektsveksten skyldes at oppgaver flyttes fra staten til kommunesektoren, øker ikke dette innbyggernes samlede tilbud av offentlige tjenester. Det korrigeres derfor normalt for oppgaveoverføringer når en ser på utviklingen i samlede inntekter over tid.

Kommunesektorens samlede inntekter

Figur 3.2A som viser nivået på samlede inntekter for kommunesektoren i 2024-kroner, og tallene er ikke korrigert for oppgaveendringer eller ekstraordinære overføringer begrunnet med koronapandemien. Øvrige figurer i kapittel 3 som viser utviklingen i frie inntekter er korrigert for oppgaveoverføringer og ekstraordinære koronaoverføringer.

⁸ Brukerbetalinger mv. inkluderer brukerbetalinger og andre innenlandske løpende overføringer.

⁹ Se vedlegg 5 for oversikt over hvilke tilskudd som er øremerket i 2023, og se vedlegg 19 for nærmere forklaring av hvilke inntekter som inngår i de samlede inntektene til kommunesektoren.

Figur 3.2 Kommunesektorens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget i 2024-kroner.¹

¹ Tallene er inkludert tilleggsbevilgning i rammetilskuddet på 5 mrd. kroner og anslag på skattesvikt i 2024 på 6 mrd. kroner.

² Beregningene i denne figuren er ikke korrigeret for oppgaveoverføringer eller virkningene av virusutbruddet.

³ Den røde linjen er korrigeret for nye oppgaver, oppgaveoverføringer samt for befolkningsvekst og alderssammensetningen. Metoden for denne korrigeringen følger langt på vei de samme prinsippene, men er ikke helt identisk med tilsvarende korrigering i figur 2.3.

Kilde: Finansdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi og Statistisk sentralbyrå

Den samlede inntektsveksten gir et uttrykk for hva sektoren har til rådighet til å finansiere nye oppgaver, reformer, demografiske endringer og generell velferdsøkning. Realveksten i de samlede inntektene for kommunesektoren fra 2014 til 2024 er anslått til 100 milliarder 2024-kroner, jf. figur 3.2A og vedlegg 4. I gjennomsnitt er den årlige veksten i perioden 1,5 prosent. De samlede inntektene for kommunesektoren i 2024 er anslått til om lag 706 milliarder 2024-kroner, noe som er en svak økning på om lag 5 milliarder kroner – 0,8 prosent – fra 2023. De samlede inntektene gikk ned i 2022 og 2023 som følge av store ekstraordinære inntekter i 2021. Kommunesektoren fikk 20,2 milliarder 2021-kroner som var begrunnet med utgifter i forbindelse med koronapandemien, og i tillegg kom store, ekstra skatteinntekter mot

slutten av året. Kommunesektoren fikk også uventet høye skatteinntekter i 2022, som igjen har påvirket vekstanslaget for 2023 i forhold til i 2022.

I perioden 2014 – 2024 har kommunesektorens inntekter som andel av BNP for Fastlands-Norge ligget i intervallet 17,8–18,9 prosent med unntak av pandemiårene 2020 og 2021, jf. tabell 2.1. I 2020 og 2021 var andelen oppe i 19,4 prosent for så å falle tilbake til 18,4 prosent i 2022 og anslagvis 18,3 prosent i 2024.

Se kapittel 2 og figur 2.2 for nærmere beskrivelse av utvikling i kommunesektorens samlede inntekter i perioden 2014-2024.

3.3 Frie inntekter 2014–2024

De frie inntektene er inntekter som kommunene og fylkeskommunene kan bruke fritt, uten andre føringar fra staten enn gjeldende lover og regelverk. De frie inntektene er derfor én av flere indikatorer som til sammen kan si noe om kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske handlingsrom. De frie inntektene er dermed mest relevant ut fra et kommuneperspektiv, i og med at innbyggerne generelt ikke skiller mellom kommunenes inntektsarter. For å kunne sammenligne utviklingen i sektorens handlingsrom over tid, må veksten i frie inntekter korrigeres for regelendringer, innlemminger av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet og nye oppgaver, enten de er helt nye eller overført fra andre forvaltningsnivåer. Tallene er også korrigert for koronaoverføringer.

Andelen frie inntekter stabil i perioden 2014-2024

I figur 3.2B vises utviklingen i frie inntekter som andel av de samlede inntektene og dermed graden av rammefinansiering.

Fra 2014 til 2020 gikk andelen frie inntekter gradvis ned fra 73,4 prosent til om lag 72 prosent, og har deretter vært om lag på samme nivå. Andel frie inntekter i 2024 er anslått til å falle svakt med 0,2 prosentpoeng til 71,7 prosent.

Realveksten i frie inntekter fra 2014 blir lavere når det justeres for befolkningsendring

Figur 2.3 viser utvikling i frie inntekter i alt (i 2025-kroner), korrigert for oppgaveendringer og merkostnader til demografi. I perioden 2014–2024 anslås realveksten i frie inntekter i kommunesektoren (uten mva-kompensasjon) til 14 prosent. Samtidig fører befolkningsveksten til økte utgifter i kommunesektoren. Realveksten korrigert for endringer i alderssammensetningen anslås til 8 prosent.

I samme periode anslås den gjennomsnittlige årlige veksten i kommunesektorens frie inntekter til 1,3 prosent. Justert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen, er den gjennomsnittlige årlige veksten i perioden 0,8 prosent. I den siste femårsperioden, 2020–2024 ser det ut til å ha vært noe svakere vekst i de frie inntektene i alt enn gjennomsnittet for perioden 2014–2024. Korrigert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen har veksten i de frie inntektene vært negativ i den siste femårsperioden.

Figur 3.2C1 og 3.2C2 viser at i perioden 2014-2024 anslås veksten for kommunene og fylkeskommunene til hhv. om lag 14 og 13 prosent. Om det tas hensyn til både økning i antall innbyggere og endret alderssammensetning, blir veksten om lag 8 prosent for kommunene og 12 prosent for fylkeskommunene.

Boks 3.1 Om korreksjoner og beregningen av utviklingen i inntektsvekst

Prisutvikling

Når man vil studere utviklingen i ulike inntektsbegreper over tid, ønsker en normalt å se på realutviklingen og altså fjerne effektene av endringer i priser og lønn. I omregningen fra nominelle størrelser bruker utvalget en deflator for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester som utarbeides av Finansdepartementet. Den kommunale deflatoren tar hensyn til utviklingen i lønnskostnader samt prisutviklingen for investeringsvarer og produktinnsats. Vedlegg 7 gir en historisk oversikt over årlig prisvekst i kommunesektoren, mens detaljer om hvordan den lages finnes i vedlegg 8.

Oppgaveoverføringer, nye oppgaver, endringer i finansieringsform, regelendringer m.m.

Vekstratene i ulike inntektskomponenter korrigeres normalt for nye oppgaver og overføring av oppgaver mellom forvaltningsnivåer, endringer i finansieringsform og eventuelt regelendringer mv. På den måten blir vekstratene mest mulig sammenlignbare over tid og man får et uttrykk relevant for handlingsrommet velferdstjeneste innbyggerne tilbys, som er det man ønsker å belyse med vekstratene. Korreksjonene er dokumentert i Kommunal- og distriktsdepartementets årlige budsjettproposisjon og budsjetttrundskriv.

Endring i befolkningens størrelse og alderssammensetning

Endring i alderssammensetningen påvirker behovet for kommunale tjenester, fordi ulike aldersgrupper har ulike behov for tjenester. En kan beregne inntektsutviklingen per innbygger hvor man også har justert for endringer i den aldersmessige sammensetningen som kan sies å reflektere endringer i behov per innbygger. I korrigeringen er det brukt en forenklet versjon av metodikken som brukes i utgiftsutjevningen i inntektssystemet for kommunesektoren. Korrigeringen for endringer i alderssammensetningen bygger på uendrede gjennomsnittskostnader i aldersgruppene parvis mellom årene. Det innebærer dermed i praksis at en forutsetter uendret standard og dekningsgrad på tjenestene og at produksjonen av tjenestene skjer med uendret produktivitet. På samme måte som når utvalget anslår mer- og mindreutgifter for kommunesektoren knyttet til den demografiske utviklingen, jf. kapittel 10, må også justeringene som er gjort her, betraktes som grove anslag.

[Boks slutt]

3.4 Skatteinntekter

Kommunesektorens andel av skatt på alminnelig inntekt fra personlig skattytere bestemmes ved fastsettelsen av den kommunale skattøren. Skattøren for kommuner og fylkeskommuner vedtas av Stortinget ved behandlingen av statsbudsjettet det enkelte år. Skattøren fastsettes med sikte på at sektorens skatteinntekter tilsvarer skatteandelen som er lagt til grunn i budsjettopplegget, for tiden 40 prosent.

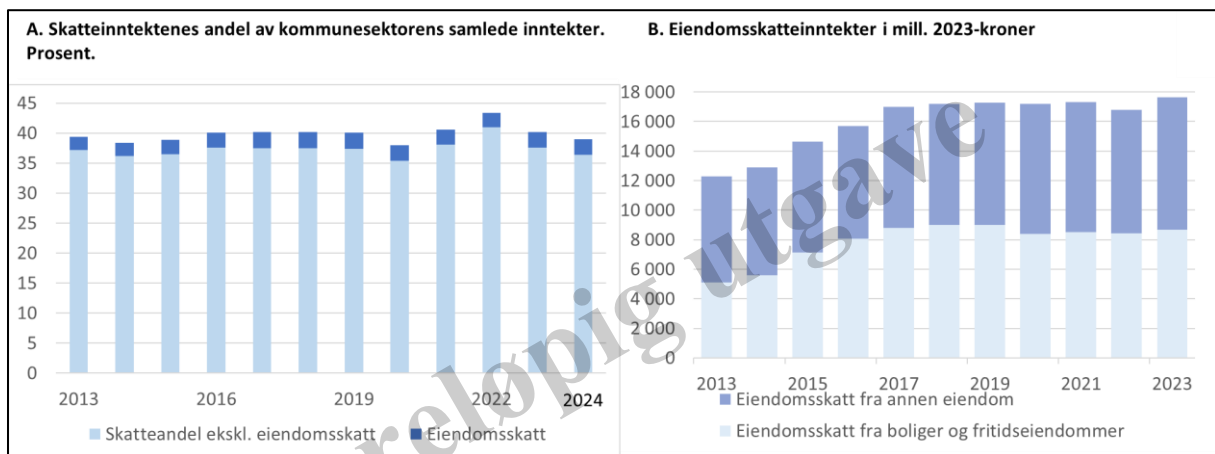
Kommunesektorens skatteinntekter kommer fra flere ulike skattegrunnlag. For de fleste kommunene og fylkeskommunene kommer skatteinntekter i hovedsak fra skatt på inntekt og formue, og noen kommuner mottar naturressursskatt. Disse inntektene utjevnes i inntektssystemet.

Kommunene kan i tillegg velge å innføre eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger og/eller næringseiendom. En del kommuner har også inntekter fra konsesjonskraft- og avgifter,

produksjonsavgift på vindkraft og fra havbruk. Disse inntektene kan disponeres fritt av kommunene, men flere av disse inntektene er ikke en del av de frie inntektene i kommuneopplegget. Disse inntektene utjevnes ikke gjennom inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner. Utvalget ser nærmere på forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner for ulike typer inntekter i kapittel 7.

Endringer i skattegrunnlagene fra og med 2025

Nytt inntektssystem for kommuner trer i kraft fra 2025¹⁰. Den symmetriske delen av inntektsutjevningen økes fra 60 til 64 prosent over en toårsperiode. Den kommunale skattesatsen for formueskatten reduseres over samme periode fra 0,7 til 0,35 prosent, mens eierinntekter tas helt ut av skattegrunnlagene for kommuner og fylkeskommuner fra og med 2025. De reduserte inntektene fra formueskatten til kommunene og eierinntektene for kommuner og fylkeskommuner blir erstattet med tilsvarende økning fra skatt på alminnelige inntekt. Den statlige skatteøren for formueskatten økes fra 0,3 til 0,65 prosent slik at endringer i formuesskatten blir provenynøytral og skatt på netto eierinntekter vil i sin helhet tilfalle staten.

Figur 3.3 Kommunesektorens inntekter fra personskatt og eiendomsskatt. 2013–2023. Anslag for 2024

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Skatteandelen har vært rundt 40 prosent siden 2013

Skatteandelen forteller hvor mye skatteinntektene utgjør av kommunesektorens samlede inntekter. Fra og med 2011 har det vært en målsetting at skatteandelen skal være 40 prosent. Realisert skatteandel vil kunne avvike fra opplegget i Statsbudsjettet som følge av at skatteinntektene øker mer eller mindre enn anslått. Figur 3.3.A viser at for 2022 bidro en rekordhøy merskattevekst knyttet til bl.a. eierinntekter i 2021 til en skatteandel på 43,4 prosent. For 2024 er skatteandelen nå anslått til 39,0 prosent. Skatteandelen for eiendomsskatt og andre produksjonsskatter for 2024 er videre anslått til 2,6 prosent, og har ligget stabilt rundt 2,5 prosent i perioden 2013-2024.

¹⁰ Se Prop. 102 S (2023-2024) Kommuneproposisjon 2025 for fullstendig oversikt over alle endringer i det nye inntektssystemet for kommuner.

Høyere inntekter fra eiendomsskatt i perioden 2013–2023

Eiendomsskatten er en del av de frie inntektene og regnes med i skatteinntektenes andel av kommunesektorens samlede inntekter. Kommunene fikk til sammen 17 626 millioner kroner i inntekter fra eiendomsskatt i 2023, en realøkning på 843 millioner kroner, eller 5,0 prosent fra 2022, se figur 3.3B. Eiendomsskatten økte nominelt med om lag 1 535 mill. kroner eller 9,5 prosent fra 2022 til 2023. Inntekter fra eiendomsskatt i 2023 utgjorde om lag 3 713 kroner per innbygger i landet og 2,9 prosent av kommunenes totale brutto driftsinntekter i 2023, noe som er på samme nivå som i 2022.

Kommunenes eiendomsskatt fra bolig og fritidseiendommer utgjorde 49,2 prosent av samlet eiendomsskatt i 2023 og økte reelt med 246 mill. kroner fra 2022 til 2023, mens eiendomsskatt fra annen eiendom økte reelt med 597 mill. kroner i samme periode.

Eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendommer har økt reelt med om lag 70 prosent i perioden fra 2013 til 2023 mens samlet eiendomsskatt fra annen eiendom, har økt reelt med 25 prosent i samme periode. Samlet eiendomsskatt økte reelt med 43,5 prosent i perioden 2013 til 2023.

I gjennomsnitt betalte en eier av en enebolig på 120 kvadratmeter i områder med eiendomsskatt 3 878 kroner i eiendomsskatt i 2023, mot 3 707 kroner i 2022. Høyeste rapporterte skattebeløp på slike eiendommer i 2023 var om lag 10 900 kroner, og det laveste om lag 300 kroner.

323 av 357 kommuner har eiendomsskatt i 2024. Utvalget anslår at om lag 4,66 millioner innbyggere bor i en kommune med eiendomsskatt i 2024, anslått til å ha 47 000 flere innbyggere enn i 2023.

3.5 Betaling for kommunale tjenester

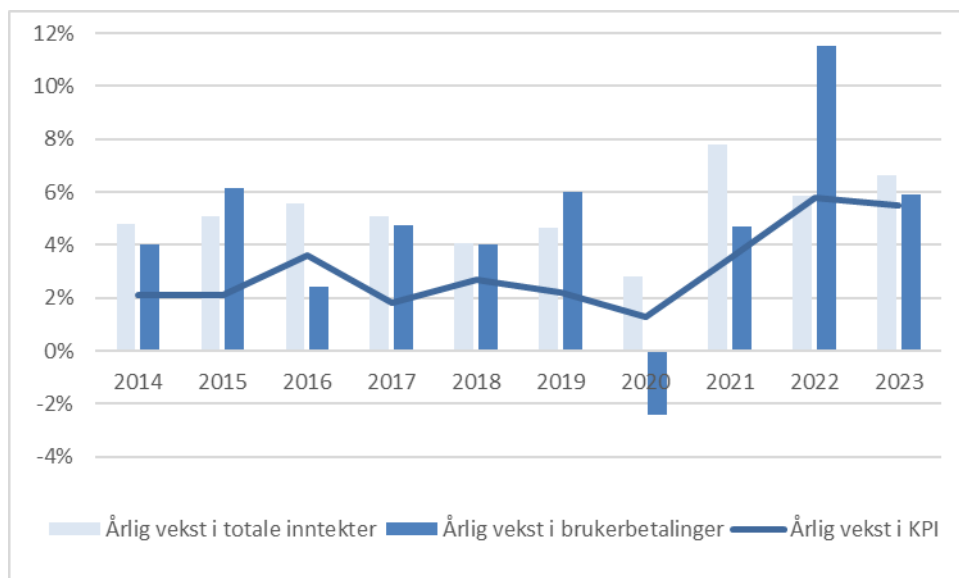
Normalisert vekst fra 2022 til 2023

Kommuneforvaltningen fikk i 2023 inntekter på 95,4 milliarder kroner for kommunale tjenester, noe som utgjorde 12,8 prosent av totale inntekter¹¹.

Den årlige prosentvise veksten siste 10 år for henholdsvis brukerbetaling og totale inntekter fremgår av nedenstående figur:

---

¹¹ Kilde: SSB, tabell 10727 med fradrag for bompenger.

Figur 3.4 Brukerbetalinger for kommunale og fylkeskommunale tjenester fra betalinger for kommunale tjenester (eksklusive bompenger) og totale inntekter, årlig prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727 og 10723)

Figuren viser blant annet at veksten i 2023 er noe lavere for brukerbetalinger enn for inntekter i alt (5,9 versus 6,6 prosent). Den prosentvise veksten i 2023 var videre relativt høy for begge størrelsene: Henholdsvis 1,4 og 1,2 prosentpoeng høyere enn gjennomsnittet siste 10 år. Dette bør imidlertid ses i sammenheng med at prisstigningen (KPI) i 2023 økte med 5,5 prosent som er 2,4 prosentpoeng høyere enn gjennomsnittet siste 10 år.

Sett i forhold til inntekter totalt var den prosentvise veksten i brukerbetalinger spesielt lav i 2020 og 2021. Denne lave veksten hadde sammenheng med at deler av tjenestetilbudet måtte reduseres som følge av tiltak mot covid-19 pandemien. I 2022 derimot var veksten spesielt høy. Dette skyldtes i hovedsak at tiltakene ble opphevet og aktivitetsnivået dermed normalisert.

For første gang siden 2019 er ikke veksten påvirket av pandemien og vekstraten for 2023 skiller seg ikke mye fra de fleste årene før pandemien.

Sterk økning innen vann og avløp, stor reduksjon innen SFO

Enkelte tjenester hadde sterk inntektsvekst mens for enkelte andre tjenester var det fall i inntektene.

Tabell 3.1 Betalinger for kommunale tjenester fordelt på funksjonsområder.

	2019	2020	2021	2022	2023	Endring 2022-23	Endring 2019-23
	<i>Milliarder kroner</i>					<i>Prosent</i>	
Tekniske tjenester mv.	40,2	39,7	41,0	46,5	50,1	7,9	24,2
<i>Kollektiv transport</i>	10,4	8,6	8,9	12,1	12,5	2,9	23,4
<i>Avløp / kloakk</i>	9,8	10,4	10,4	11,2	12,7	13,9	27,8
<i>Renovasjon</i>	7,5	8,3	8,5	8,9	9,5	5,5	22,8
<i>Vann</i>	7,5	7,8	8,3	9,1	10,4	14,1	35,5
<i>Brannvern / feiing</i>	1,3	1,5	1,6	1,6	1,6	-1,4	15,3
<i>Andre tekniske tjenester</i>	3,6	3,2	3,4	3,5	3,5	0,0	-4,7
Helse- og sosialtjenester	18,1	18,1	18,6	19,3	20,7	7,7	13,6
<i>Pleie og omsorg</i>	9,0	9,0	9,2	9,7	10,2	6,0	13,1
<i>Boliger</i>	6,4	6,7	6,6	6,6	7,4	12,6	15,3
<i>Helsetjenester</i>	1,7	1,5	1,9	1,9	2,0	8,2	15,9
<i>Sosiale tjenester eks. boliger</i>	1,0	0,8	0,9	1,1	1,0	-8,7	1,5
Øvrig	20,7	19,9	21,1	24,3	24,3	1,6	16,8
<i>Næringsøkonomiske formål</i>	5,0	5,2	5,5	7,1	6,9	-3,2	34,8
<i>Kultur og idrett</i>	4,4	3,5	4,0	5,2	5,3	6,5	22,2
<i>Barnehager</i>	4,3	4,0	4,5	4,6	4,4	-3,7	1,4
<i>Skolefritidsordning</i>	3,4	2,8	3,2	3,1	2,7	-14,8	-22,8
<i>Skole / undervisning</i>	2,0	1,8	1,9	2,1	2,6	28,3	33,9
<i>Administrasjon</i>	1,5	2,4	2,1	2,1	2,3	16,7	36,8
Sum	79,1	77,6	80,8	89,7	95,1	6,0	19,8

Vann, avløp og boliger hadde størst inntektsvekst i 2023. For boliger har økningen sammenheng med at nivået i 2022 var relativt lavt. For vann og avløp derimot kan den sterke økningen i 2023 ses på som en del av en langsiktig trend. Også i 2024 er det grunn til å forvente sterk økning i disse inntektene som følge av stor økning i prisene for disse tjenestene fra januar 2024, jf. etterfølgende avsnitt om prisendring for utvalgte tjenester.

Inntektsøkningen skyldes i hovedsak at de fleste kommunene velger å prise vann- og avløpstjenestene etter selvkostprinsippet samtidig som utgiftene her har økt relativt mye. Utgiftsøkningen har igjen sammenheng med at mange kommuner har økt aktivitetsnivået for å møte økt behov for oppgradering, utskifting og vedlikehold av vann- og avløpsnettene. Prisøkningen innen innsatsfaktorene på dette området har i tillegg vært større enn den generelle prisveksten.

Utvalget legger til grunn at mange kommuner har et stort etterslep av aktiviteter innen vann og avløpsområdet, og at det kan ta lang tid før etterslepet kommer ned til et nivå som er

noenlunde optimalt ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv¹². Utvalget forventer derfor fortsatt høyt aktivitetsnivå med tilhørende høyt kostnads- og inntektsnivå fra disse tjenesteområdene de kommende årene.

Blant tjenesteområdene som bidrar til å dempe inntektsveksten i 2023 står SFO i en særstilling med reduksjon på ca 15 prosent. Inntektene forventes å falle mye også i 2024 som følge av ytterligere prisreduksjoner fra 1. januar 2024, jf. etterfølgende avsnitt om prisendringer.

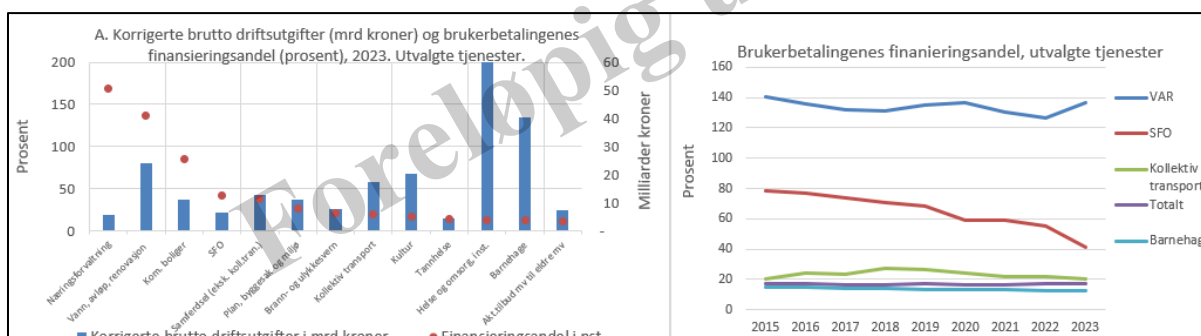
Opphold i barnehager hadde også reduksjon i inntektene i 2023, om enn i mindre grad enn SFO. Prisene for opphold i barnehage og SFO er i stor grad bestemt politisk på nasjonalt nivå.

Store forskjeller mellom tjenestene i graden av brukerfinansiering

Kommunesektoren kjennetegnes blant annet av at mange av tjenestene er gratis eller har svært lav grad av brukerfinansiering. Om lag halvparten av de korrigerte bruttoutgiftene er knyttet til produksjon av tjenester der brukerfinansieringen kun er på om lag 1 prosent. Blant disse tjenestene er grunnskole (eksklusiv SFO), videregående skole, hjemmebaserte helsetjenester, sosialsektoren, barnevern, administrasjon, eiendomsforvaltning samt politisk styring og kontrollvirksomhet.

Den andre halvparten av korrigerte brutto driftsutgifter knytter seg imidlertid til tjenesteproduksjon der brukerbetalinger utgjør en vesentlig, og i noen tilfeller også den viktigste finansieringskilden.

Figur 3.5 A viser brukerbetalingerens finansieringsgrad innen tjenesteområdene der brukerbetalingerne har stor betydning¹³

Figur 3.5 Korrigerte brutto driftsutgifter og brukerbetalingerens finansieringsandel for utvalgte tjenester

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727 og 10723)

¹² Se blant [annet artikkel og rapport fra Sintef](https://www.sintef.no/siste-nytt/2021/va-infrastrukturen-utgatt-pa-dato-ma-oppraderes-for-enorme-belop/) med flere på <https://www.sintef.no/siste-nytt/2021/va-infrastrukturen-utgatt-pa-dato-ma-oppraderes-for-enorme-belop/>

¹³ Tjenesteområdene som vises i figur 3.5A hadde i 2023 både en finansieringsgrad på mer enn 6 prosent og korrigerte brutto driftsutgifter på mer enn 1 milliard kroner. Inntekter fra brukerbetalinger tilsvarer summen av det som i Tabell 12367 og 12368 på www.ssb.no er betegnet som *brukerbetalinger* og *andre salgs- og leieinntekter*. Korrigerte brutto driftsutgifter omfatter driftsutgiftene ved (fylkes-)kommunens egen tjenesteproduksjon. I motsetning til brutto driftsutgifter inkluderes bl.a. ikke betalinger til private for at disse skal produsere kommunale tjenester som f.eks. opphold i barnehager.

Årsaken til at brukerbetalningene nesten er dobbelt så høye som de tilhørende korrigerede brutto driftsutgiftene innen næringsøkonomiske formål er at inntekter fra konsesjonskraft¹⁴ dominerer denne gruppen. For VAR, og kommunale boliger, bør den høye finansieringsandelen ses i lys av at tjenesteproduksjonen er veldig kapitalintensiv og at de korrigerede brutto driftsutgiftene ikke inkluderer finanskostnader¹⁵.

Innen SFO finansierer brukerbetalningene på om lag 40 prosent mens de fleste øvrige tjenesteområdene har en langt lavere finansieringsandel. For alle tjenesteområdene totalt utgjør finansieringsandelen i gjennomsnitt om lag 17 prosent av korrigerede brutto driftsutgifter.

Figur 3.5 B viser at grad av brukerfinansiering for ulike tjenester over tid er relativt stabilt. Reduksjonen innen SFO skyldes prisreduksjoner. Andelen her vil reduseres ytterligere i 2024 da prisene ble satt ytterligere ned fra januar 2024, jf. etterfølgende avsnitt.

Prisendringer for kommunale tjenester

Siste to årene har det vært eksepsjonelle prisøkninger innen vann og avløpstjenester, jf. nedenstående tabell.

Foreløpig utgave

---

¹⁴ Salg av konsesjonskraft er inkludert blant tjenestene som det knytter seg brukerbetalinger til, men skiller seg fra de øvrige tjenestene ved at tjenesten i langt større grad enn øvrige kommunale tjenester er kommersialisert. Tjenesten selges gjerne i et marked i konkurranse med andre tilbydere.

¹⁵ Kommunene har ikke adgang til å finansiere mer enn 100 prosent av utgiftene til VAR med brukerbetalinger, og de rapporterer særskilte selvkostkalkyler som viser hvorvidt dette kravet overholdes. Resultatet av disse rapporteringene er tilgjengelig på www.ssb.no, Tabell 12220, 13024 og 13056.

Tabell 3.2 Årlig prisendring (per januar, fra januar året før) og pris per januar 2024 for noen kommunale tjenester. I tillegg årlige prosentvise endringer i KPI og kommunal deflator.

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Pris per jan 2024 (kroner)
Vann	4,1	5,1	3,5	3,9	4,2	14,3	13,3	5 436
Avløp	2,3	5,4	4,3	2,6	4,2	13,8	14,4	6 007
Renovasjon	2,2	2,8	5,1	4,8	5,2	7,6	8,2	3 854
Barnehager	4,9	1,5	3,0	2,4	3,8	-6,8	-0,4	31 720
Skolefritidsordningen (SFO) *	2,9	3,0	3,6	-4,2	-2,4	-17,0	-14,1	30 877
Konsumprisindeksen (KPI) **	2,7	2,2	1,3	3,5	5,8	5,5	3,3	
Kommunal deflator	3,0	3,1	1,0	4,5	6,7	4,3	4,4	

* De årlige prosentvise prisendringene innen SFO er basert på beregninger av gjennomsnittspriser utført av SSB. Prisen reflekterer maksimal månedspris multiplisert med 11 måneder for heltidsplass uten moderasjon og/eller tillegg for mat per oktober 2024.

** KPI er basert på årlige endringer for årene 2018-2023. For 2024 er verdien basert på gjennomsnittlig 12 måneders vekst for månedene januar til oktober. I tidligere TBU-rapporter er alle verdiene basert på 12 måneders vekst fra januar aktuelt år til januar året etter. Verdiene for årene 2018 til 2023 i tabellen over avviker derfor noe fra tilsvarende verdier i tidligere TBU-rapporter.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 12842, 11573 og 03013) og Utdanningsdirektoratet.

Prisøkningene innen vann- og avløpstjenestene har sammenheng med tilsvarende kostnadsøkninger kombinert med prising etter selvkostprinsippet, jf. omtale i tidligere avsnitt. Kostnadsøkningen skyldes både sterk prisøkning innen de viktigste innsatsfaktorene som kjøpes i markedet, økt omfang av vedlikehold og investeringer samt økning i rentenivået. Oslo kommune sitt pågående arbeid med å etablere ny vannkilde har i tillegg bidratt mye til den høye veksten.

Tilsvarende har det vært eksepsjonelle prisreduksjoner innen SFO siste to år. Spesielt gjelder dette ulike rabatterte priser og visse gratistilbud. Prisreduksjonene har bakgrunn i både statlige føringer og selvstendige beslutninger i de enkelte kommunene.

4 Tjenester og investeringer

Kommunesektoren har ansvaret for noen av de viktigste tjenestene i innbyggernes hverdag. Sektoren er blant annet ansvarlige for barnehager, skoler, helse- og omsorgstjenester, barnevern, kollektivtrafikk, veier, vannforsyning, avløp og renovasjon.

Pandemien bidro til at realveksten i kommunesektorens utgifter var lav i årene 2020 – 2022 sammenliknet med de foregående årene, men tok seg kraftig opp i 2023. Veksten i utgiftene fra 2022 til 2023 var særlig stor innenfor sosialtjenester.

I barnehagesektoren fortsatte økningen i dekningsgraden for 1–2-åringer og var 89 prosent i 2023. Dekningsgraden blant 3–5-åringene har stabilisert seg på om lag 97 prosent. Antall årsverk i barnehagene har økt til tross for at tallet på barn i barnehager har vært stabilt, noe som må ses i sammenheng med nasjonale vedtak om bemannings- og pedagognormer. Nesten alle barnehager oppfylte bemanningsnormen i 2023, mens 65 prosent oppfylte pedagognormen, noe som er en nedgang fra 2022.

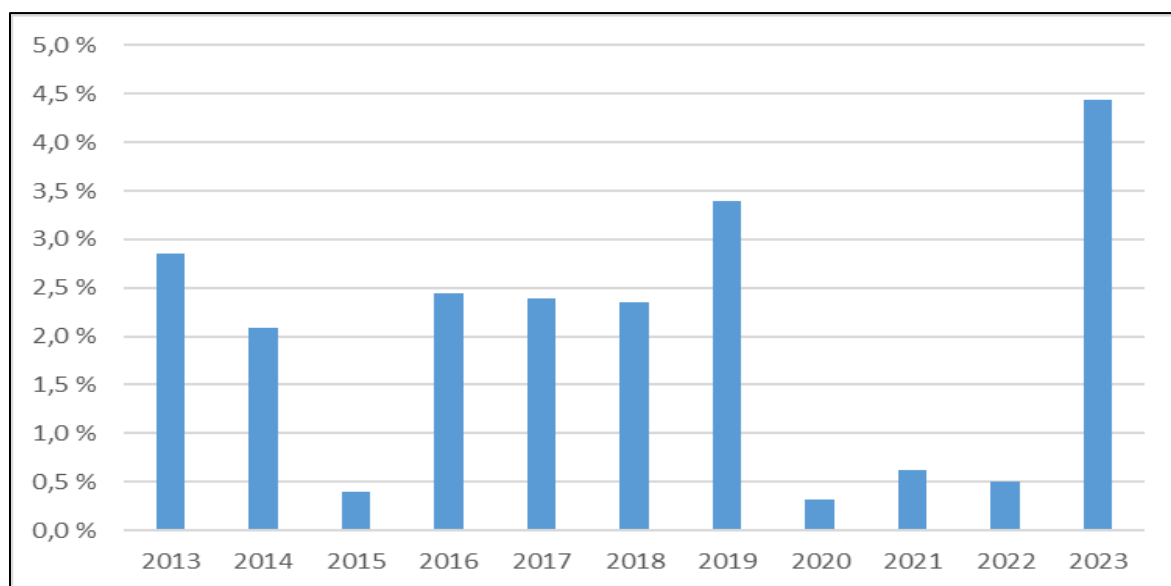
Andelen elever som får spesialundervisning i grunnskolen og antall årstimer per elev til elever som får slik undervisning økte marginalt for alle trinnene i 2023 sammenlignet med 2022. For grunnskolen samlet var gjennomsnittlig gruppestørrelse i 2023 på samme nivå som i 2022.

Innenfor videregående opplæring er det en stadig høyere andel som fullfører innen fem år, og det er stadig færre som fullfører på mer enn normert tid. Samtidig er det fortsatt betydelig geografisk variasjon i fullføring og stor variasjon mellom studieretninger. Andelen elever som slutter i videregående opplæring uten å fullføre fortsatte å øke i 2023, som i perioden 2014-2022.

I helse og omsorg fortsatte årsverksinnsatsen å øke. Samtidig har det vært en reduksjon i dekningsgradene blant eldre 80 år og over. Dette har sammenheng med en økning i antall eldre, men trolig også bedre helse og funksjonsnivå. Andelen brukere under 67 år i hjemmetjenesten fortsetter å øke. Selv om lege- og sykepleierdekningen er høy i Norge, har mange kommuner betydelige utfordringer med å rekruttere fastleger og sykepleiere. I distriktene er utfordringene større enn ellers i landet.

Kapitelet ser også på utvikling i flere av de øvrige kommunale tjenestene: barnevern, sosialtjenester, boligsosialt arbeid og administrasjon.

4.1 Kommuneforvaltningens utgifter

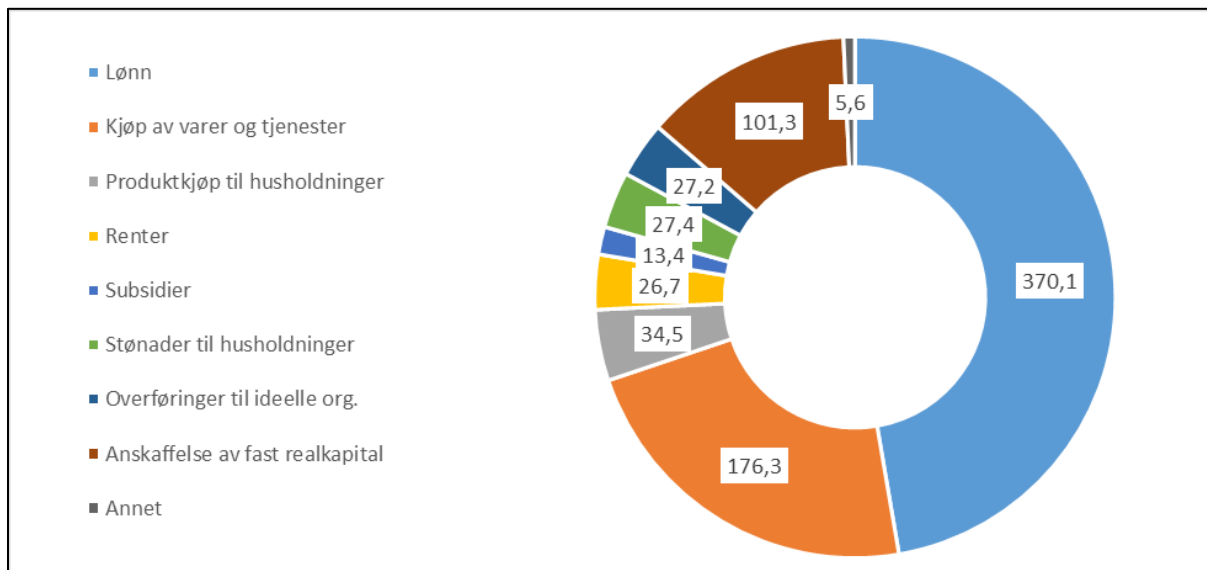

Figur 4.1 Årlig prosentvis realvekst i kommuneforvaltningens utgifter 2013–2023

Kilder: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727, E Totale utgifter) og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Kommuneforvaltningens totale utgifter var om lag 783 milliarder kroner i 2023. Realveksten fra året før var 4,4 prosent, noe som er klart sterkest i perioden 2013-2023. Realveksten i 2020 – 2022 må ses i sammenheng med at disse årene var preget av nedstenging og andre restriksjoner knyttet til koronatiltak som innebar lavere aktivitet. Dette kan igjen ha bidratt til sterk utgiftsvekst i 2023.

Lønn dominerende utgiftsart, men fallende andel av totale utgifter

Figur 4.2 Kommuneforvaltningens utgifter i 2023, etter artsgruppe. Milliarder kroner¹⁶

De viktigste utgiftspostene i artsgruppene er som følger:

Lønn: Brutto lønn utbetalt til arbeidstakerne, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnad. Lønnsrefusjoner (sykepenger/foreldrepenger) kommer til fratrukk.

Kjøp av varer og tjenester: Kjøp av konsulent- og byggetjenester, reparasjoner, lisenser, forbruksmateriell, husleie, energi osv.

Produktkjøp til husholdninger: Tilskudd til private barnehager, helsetjenester og transport for skoleelever/funksjonshemmede.

Subsidier: Tilskudd til bedrifter innen kollektiv transport på veg, skinner og sjø. Tilskudd knyttet til lærlingeordningen.

Stønader til husholdninger: Sosialhjelp, introduksjonsstønad, bostøtte og kvalifiseringsstønad.

Overføringer til ideelle org.: Ideelle organisasjoner innen helse- og omsorg, idrettslag og kulturorganisasjoner.

Anskaffelse av fast realkapital: Bygninger, anlegg, veier og IKT.

Annet: Overføringer til statsforvaltningen, kapitaloverføringer og tomtekjøp.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727 med tilhørende grunnlagsdata)

De enkelte artsgruppenes prosentvise bidrag til totale utgifter endrer seg ikke mye over tid, men det er imidlertid noen tydelige utviklingstrekk for enkelte av utgiftsartene.

- Lønnskostnadene var i 2023 den dominerende utgiftsarten med 47,3 prosent av totale utgifter. Dette er imidlertid lavt i historisk sammenheng: Aller lavest i perioden 2003–2023 og 8. året på rad med synkende andel. Høyest var andelen i 2005 med 54 prosent.
- Kjøp av varer og tjenester utgjorde 22,5 prosent som er ned fra 22,7 prosent i 2022, men høyere enn alle øvrige år i perioden 2003–2023. Lavest nivå var det i 2012–2014 og i 2003 med om lag 20,5 prosent.
- Produktkjøp til husholdninger utgjorde 4,4 prosent. Andelen har vært svært stabil senere år (alle år fra og med 2010 har den vært mellom 4,4 prosent og 4,6 prosent).
- Renter utgjorde 3,4 prosent – sterk økning fra 2021 og 2022 da andelen var henholdsvis 1,5 prosent og 2,1 prosent. Økningen skyldes svært stor økning i rentenivå

¹⁶ I figur 4.2 er under halvparten av utgiftene lønn, mens lønn utgjør nærmere 60 prosent av den kommunale deflatoren. Deflatoren er basert på lønnskostnader, produktinnsats og investeringer. Flere av utgiftene som fremgår i figuren inkluderes ikke i den kommunale deflatoren (slik som blant annet renter).

fra 2021, men bør også ses i lys av at nivået i 2021 var historisk lavt (eksempelvis utgjorde renter en større andel av totale utgifter i både 2007 og 2008 enn i 2023).

- Subsidier utgjorde 1,7 prosent av totale utgifter som er lik gjennomsnittet siste 20 år.
- Stønader til husholdninger utgjorde 3,5 prosent i 2023. Dette er i øverste sjikt de siste 17-18 år og er også en markant økning fra 2021 og 2022 da andelen var 2,9 prosent (i 2021 og 2022 var andelen lavest av alle år i perioden 2003–2023).
- Overføringer til ideelle organisasjoner utgjorde 3,5 prosent av totale utgifter, en andel som har vært tilnærmet identisk de siste 5–6 år.
- Investeringer utgjorde 13,0 prosent som er laveste andel siden 2015. Samtidig er det også høyere andel enn alle år før 2015. Andelen var økende fra om lag 11 prosent ved midten av 2000-tallet til over 14 prosent i 2019 og har deretter vært fallende.

Tabell 4.1 viser at 62 prosent av kommunesektorens utgifter til tjenestene gikk til helse, omsorg, barnehager og undervisning i 2023. Veksten i utgiftene fra 2022 til 2023 var klart sterkest innenfor sosialtjenester. Utgiftene til sosialhjelp kunne være påvirket av høy prisvekst på mange varer og tjenester.

Sterk kostnadsvekst bidratt til å trekke den nominelle veksten i driftsutgiftene opp i alle sektorer i 2023. Se avsnitt 4.3 for en omtale av utviklingen i investeringsutgiftene.

Tabell 4.1 Utviklingen i ressursbruken på de ulike tjenesteområdene i kommunesektoren

	Brutto driftsutgifter inkl. avskrivninger ¹ 2013 (mrd. kr)	Brutto driftsutgifter inkl. avskrivninger 2023 (mrd. kr)	Andel driftsutgifter 2023 (pst.)	Årlig nominell vekst 2014-23 (pst.)	Nominell vekst 2021-22 (pst.)	Nominell vekst 2022-23 (pst.)
Helse og omsorg ²	113,8	185,6	29,4	6,0	5,3	10,2
Grunnskole	69,9	99,5	15,7	4,6	5,7	9,8
Barnehage	42,7	60,8	9,6	4,6	3,9	10,6
Videregående opplæring	32,3	44,0	7,0	4,1	5,1	10,2
Samferdsel	27,6	49,9	7,9	7,3	3,1	11,8
Administrasjon	25,1	37,0	5,9	5,1	4,6	11,8
Sosialtjenester	16,1	25,0	4,0	7,3	12,5	30,7
Barnevern	10,7	15,7	2,5	4,8	11,1	8,5
Kultur	15,8	26,2	4,1	5,8	9,2	6,1
Vann, avløp, renovasjon	16,4	27,4	4,3	6,0	8,0	6,7
Annet	36,5	60,6	9,6	6,1	5,7	9,2
Sum	406,9	631,7	100,0	5,6	5,7	10,7

¹ Brutto driftsutgifter inkluderer totale utgifter til lønn, vare- og tjenestekjøp og overføringsutgifter samt avskrivninger til de respektive tjenestene. Se også vedlegg 6 og 20.

² Veksten er korrigert for oppgaveendringene knyttet til kommunal medfinansiering.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA) og Kommunal- og distriktsdepartementet

4.2 Utvikling i kommunale tjenester

I dette avsnittet redegjøres det for befolkningsutviklingen og en del sentrale indikatorer for utviklingen i de kommunale velferdstjenestene. Omtalen tar i første rekke for seg utviklingen fra 2013 til 2023, og da særlig utviklingen i løpet av det siste året.¹⁷

Store deler av den kommunale og fylkeskommunale tjenesteproduksjonen er rettet mot bestemte aldersgrupper, og den demografiske utviklingen gir viktig informasjon om utviklingen i behovet for kommunale tjenester.

De viktigste målgruppene for kommunale og fylkeskommunale tjenester er barn og unge 1–18 år og innbyggere 80 år og over. I perioden 2013–2023 økte antall innbyggere i disse gruppene med 30 200 personer. Økningen i aldersgruppen 80 år og over var på 35 700 personer, mens det var en nedgang i antall barn og unge med 5 500 personer. Samlet sett økte innbyggertallet i perioden 2013–2023 med 441 100 personer, tilsvarende 8,6 prosent.

Tabell 4.2 Befolkningsutviklingen. Innbyggertall per 31.12. i ulike aldersgrupper av spesiell betydning for ulike deler av kommunale tjenester.

	2013	2022	2023	Endring 2013-23	Endring 2022-23	Årlig endring 2013- 23, pst.	Årlig endring 2022-23 pst.
Barnehager:							
Antall barn 1-5 år	316 409	284 679	281 462	-34 900	-3 200	-1,2	-1,1
Antall barn 1-2 år	123 624	112 193	111 125	-12 500	-1 100	-1,1	-1,0
Antall barn 3-5 år	192 785	172 486	170 337	-22 400	-2 100	-1,2	-1,2
Grunnskole:							
Antall barn 6-15 år	618 117	645 043	645 411	27 300	400	0,4	0,1
Videregående opplæring:							
Antall unge 16-18 år	197 141	195 385	199 285	2 100	3 900	0,1	2,0
Barnevern:							
Antall barn og unge 0-17 år	1 125 161	1 112 191	1 112 853	-12 300	700	-0,1	0,1
Pleie- og omsorg:				0			
Antall eldre 67 år og over	698 722	891 835	915 472	216 800	23 600	2,7	2,6
Antall eldre 67-79 år	477 962	645 483	658 996	181 000	13 500	3,3	2,1
Antall eldre 80-89 år	178 365	200 377	210 751	32 400	10 400	1,7	5,2
Antall eldre 90 år og over	42 395	45 978	45 727	3 300	-300	0,8	-0,7
Totalt:							
Andel innbyggere 1-18 år og 80 år og over (pst.)	26,5	25,0	24,9	-1,6	-0,1	-	-

Kilde: Statistisk sentralbyrå

¹⁷ Tallene i dette avsnittet er hentet fra KOSTRA, Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) og Grunnskolen informasjonssystem (GSI). Indikatorene belyser utviklingstrekk innenfor barnehagesektoren, grunnskolen, videregående opplæring, barnevernet, helse- og omsorgssektoren, sosialtjenesten og administrasjon.

Gjennom 2023 gikk antall barn ned. Det ble om lag 3 200 færre barn i aldersgruppen 1–5 år, mens antall barn i aldersgruppen 6–15 år økte med 400 og antall unge i aldersgruppen 16–18 år økte med 3 900 personer. Det ble om lag 10 100 flere eldre over 80 år. Totalt økte innbyggertallet med i overkant av 61 200 i løpet av 2023, tilsvarende 1,1 prosent.

Som en følge av krigen i Ukraina, flyktet mange av innbyggerne til andre land. I Norge var det om lag 28 800 flere bosatte innvandrere fra Ukraina ved inngangen til 2024 enn året før. Dette har bidratt til vekst i innbyggertallet, særlig blant ungdom.

Utviklingen i enkeltkommuner og de enkelte fylkeskommunene vil kunne avvike fra den nasjonale utviklingen.

Barnehage

Antall barn i barnehage har blitt redusert i perioden fra 2013 til 2023, men viste en marginal økning i 2022, jf. figur 4.3A. Økningen i 2022 må ses i sammenheng med bosettingen av flyktninger fra Ukraina. I 2023 gikk antall barnehagebarn ned med i overkant av 1 800 barn. Mesteparten av denne nedgangen kom i private barnehager. Bosettingen av flyktninger fra Ukraina i 2023 bremset nedgangen i antall barnehagebarn.

Barnehagedekningen har gått gradvis opp fra 90,0 prosent i 2013 til 93,8 prosent i 2023, jf. figur 4.3B. Om lag halvparten av plassene var i kommunale barnehager. For de eldste barna har dekningsgraden stabilisert seg på i overkant av 97 prosent, mens den fortsatte å øke for 1–2-åringene i 2023. I 2023 gikk 88,6 prosent av 1–2-åringene, og 93,8 prosent av 1–5-åringene i barnehage.

Avtalt, ukentlig oppholdstid per barn med barnehageplass økte med 0,9 timer fra 2013 til 2023, jf. figur 4.3C. I 2023 økte den avtalte oppholdstiden marginalt fra 2022 til om lag 44,8 timer.

Ressursinnsatsen målt ved antall avtalte årsverk økte samlet sett med om lag 100 fra 2022 til 2023. I de kommunale barnehagene økte antall årsverk med i overkant av 300 årsverk i 2023, tilsvarende om lag 0,8 prosent. I de private barnehagene ble antall årsverk redusert med i overkant av 200 årsverk i 2023, tilsvarende om lag 0,6 prosent. Antall samlede årsverk økte noe i 2023, mens antall barn i barnehage i samme periode gikk ned, noe som betyr at bemanningstettheten i grunnbemanningen økte noe i 2023. I de private barnehagene ble bemanningstettheten litt høyere som følge av at årsverksreduksjonen var lavere enn reduksjonen i antall barn i de private barnehagene fra 2022 til 2023.

Kommunale barnehager har over tid hatt litt høyere bemanningstetthet enn private barnehager, men forskjellen mellom disse er blitt mindre fra 2019. Bemanningstettheten i de kommunale barnehagene i 2023 var på 5,6 barn per ansatt, mens i de private barnehagene var den på 5,7 barn per ansatt i samme periode.

Siden 2017 har andelen barnehager som oppfyller det nåværende kravet om maksimum seks barn over tre år per ansatt økt fra 55 til 99 prosent, jf. figur 4.3E. Totalt gikk det 2 166 barn i 45 barnehager som ikke oppfylte bemanningsnormen i 2023. Dette var en stor reduksjon fra 2018 da tallet var 86 100 barn, og tallet ligger på omtrent samme nivå som i 2022¹⁸.

65 prosent av barnehagene oppfylte i 2023 pedagognormen uten dispensasjon, jf. figur 4.3F, en nedgang fra 67 prosent i 2022. Det er totalt ca. 1 600 barnehager som ikke oppfyller pedagognormen, inkludert barnehager med dispensasjon fra utdanningskravet. 1 000 av disse barnehagene mangler ett årsverk for å oppfylle pedagognormen. Resten mangler to eller flere

---

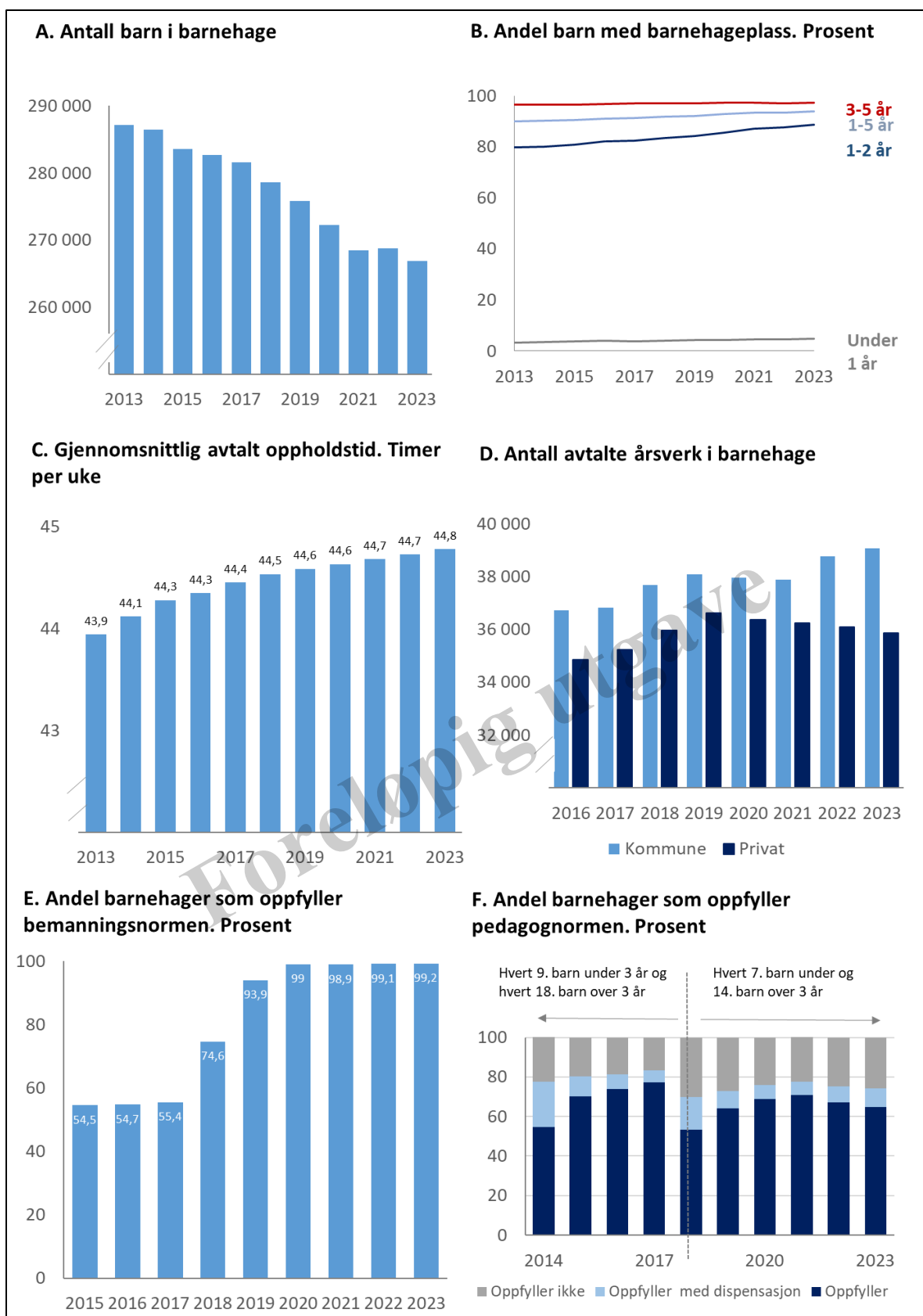
¹⁸ Se boks 4.1 om bemanningsnormen.

årsverk. I gjennomsnitt var det 13,5 barn per barnehagelærer i 2023, en økning fra 13,1 barn per barnehagelærer i 2022. Ifølge Utdanningsdirektoratet manglet det i 2023 brutto rundt 2 800 årsverk på nasjonalt nivå for å oppfylle kravet om maks 14 barn per pedagogisk leder for alle barnehager, og vel 700 årsverk om barnehager med dispensasjon holdes utenom.

Andelen av grunnbemanningen som var utdannede barnehagelærer, var i 2023 på 42,4 prosent, en nedgang fra 43,0 prosent i 2022.

Foreløpig utgave

Figur 4.3 Utvikling i barnehagesektoren

¹ Bemanningsnormen trådte i kraft fra 2019. Årene 2017 og 2018 viser andel barnehager som oppfylte normen som ble innført fra 2018/2019

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet

Boks 4.1 Bemanningsnorm

Bemanningsnormen for barnehagene stiller krav om minimum én ansatt i grunnbemanningen per tre barn under tre år, og én ansatt per seks barn over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år. Normen ble innført 1. august 2018, men barnehagene hadde ett år på å innfri kravet. Barnehager som ikke innfrir kravet etter 1. august 2019 må søke om dispensasjon. For å kunne sammenlikne barnehager med ulik sammensetning av barn, justeres det for alder og oppholdstid. I beregningen av barn per ansatt og barn per barnehagelærer teller derfor barn under tre år som to barn.

[Boks slutt]

Boks 4.2 Pedagognorm

Pedagognormen innebærer at det skal være minst én pedagogisk leder i grunnbemanningen for hvert sjuende barn under tre år og minst én pedagogisk leder for hvert fjortende barn over tre år. Pedagognormen måtte bli innfridd innen 1. august 2018. Før dette var kravet henholdsvis ni og atten barn per pedagogisk leder. Pedagogiske ledere må ha utdanning som barnehagelærer eller annen treårig pedagogisk utdanning med videreutdanning i barnehagepedagogikk. Kommunen kan gi dispensasjon fra utdanningskravet for inntil ett år om gangen, slik at en person som ikke oppfyller utdanningskravet kan jobbe som pedagogisk leder.

[Boks slutt]

Grunnskole

Elevtallet i grunnskolen økte svakt i perioden 2013–2018, men har avtatt noe fra 2018 til 2022, jf. figur 4.4A. I 2023 økte antallet elever marginalt, med vel 100 elever. Elevtallet i de kommunale grunnskolene gikk ned med vel 800 elever, mens elevtallet i de private skolene økte med vel 900 elever.

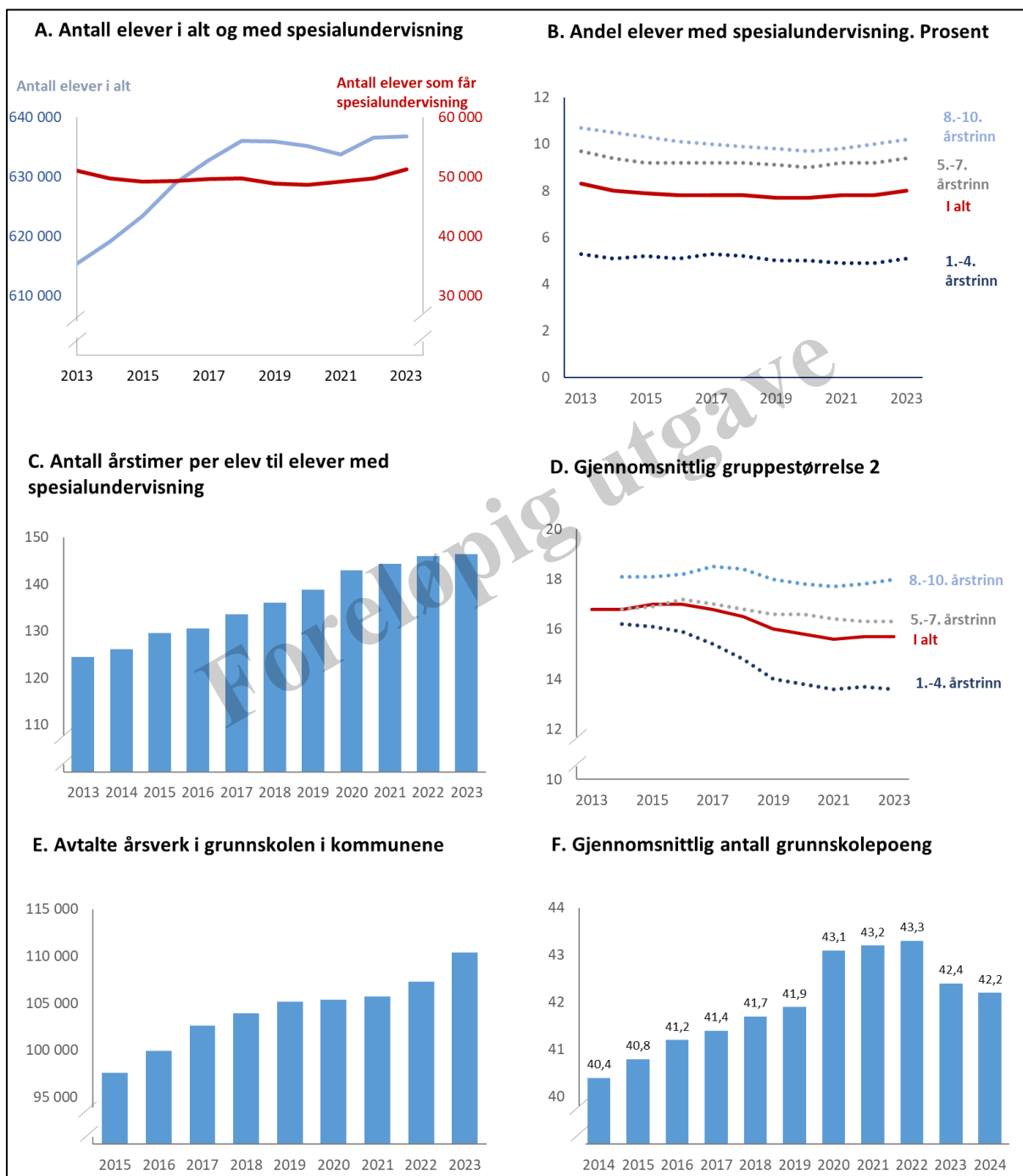
Ressursinnsatsen, målt ved årstimer til undervisning økte svak gjennom perioden 2015–2023.

Andelen elever som fikk spesialundervisning har vært stabil etter 2015 på barne- og mellomtrinnet. Andelen elever som fikk spesialundervisning på ungdomstrinnet har gått svakt nedover fra 2013 og frem til 2021, men har økt noe i 2022 og 2023, se figur 4.4.B. Samtidig fikk elevene som hadde spesialundervisning i gjennomsnitt flere timer, jf. figur 4.4C. Det har lenge vært et politisk mål å forbedre den tilpassede opplæringen slik at alle elever får et bedre læringsutbytte i den ordinære undervisningen. Samtidig har det vært et ønske om å redusere andelen som får spesialundervisning og særlig unngå at barn tas ut av elevgruppen og klassefellesskapet for å få et eget tilbud. Nedgangen i andelen som får spesialundervisning kan derfor ha sammenheng med at flere skoler har jobbet med å forbedre den tilpassede opplæringen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging innenfor rammen av det ordinære opplæringstilbudet. Bedre kvalitet på det ordinære opplæringstilbudet kan gjøre behovet for særskilte ordninger for enkeltelever mindre slik at behovet for spesialundervisning reduseres. Andelen elever med spesialundervisning øker med elevtrinnene, jf. figur 4.4B. Andelen elever som fikk spesialundervisning i 2023 økte marginalt fra 2022 til 2023.

De siste årene har også lærertettheten økt, jf. figur 4.4D. "Gjennomsnittlig gruppestørrelse 2" er en indikator som viser antall elever per lærer i ordinær undervisning hvor ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norskopplæring ikke regnes med.

Gjennomsnittlig gruppestørrelse 2 på 1.–10. trinn ble redusert fra 16,8 elever i 2013 til 15,7 elever i 2023. Gruppestørrelse 2 er den samme i 2022 og 2023 for grunnskolen samlet, og for mellomtrinnet. Gruppestørrelse 2 er redusert svakt for barnetrinnet, og har økt svakt for ungdomstrinnet.

Høsten 2018 ble det innført en norm for lærertetthet på 1.–10. trinn. Det innebærer at det i gjennomsnitt ikke skal være mer enn 15 elever per lærer på 1.–4. trinn og 20 elever på 5.–10. trinn og på ungdomstrinnet. Normen gjelder på hvert trinn på skolenivå og i ordinær undervisning. Spesialundervisning og særskilt norskopplæring er ikke en del av normen.

Figur 4.4 Utvikling i grunnskolesektoren

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet

Tall fra GSI per oktober 2024 viser at 89 prosent av skolene oppfylte lærernormen på 1.-4. trinn skoleåret 2023–2024, noe som er på samme nivå som i året før. På 5.-7. trinn oppfylte omtrent 95 prosent av skolene kravet, mens 89 prosent oppfylte kravet på 8.-10. trinn. Dette er en nedgang på hhv. 1 og 3 prosentpoeng sammenlignet med året før. I 2023 er det blitt drøyt 3 100 flere årsverk i grunnskolesektoren, mens det har vært en nedgang med vel 800 elever i de kommunale grunnskolene. Ifølge Utdanningsdirektoratet er det 490 flere årsverk til undervisning i grunnskolen sammenliknet med forrige skoleår, og det er behov for omtrent 320 årsverk for at alle skolene skal oppfylle lærernormen, forutsatt at det ikke er omdisponering av lærerressurser mellom trinn internt på skolen eller mellom skoler.

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng¹⁹ for elevene i 10. klasse har økt jevnt de siste årene, jf. figur 4.4F, både nasjonalt og i alle fylker. Imidlertid har antall grunnskolepoeng gått ned noe i både 2023 og 2024. Dette må ses i sammenheng med at karaktersnittet økte under pandemien, både på grunn av at eksamenskarakterene ikke inngikk i beregningen av grunnskolepoeng, og på grunn av at standpunkt karakterene gikk litt opp i mange av fagene. Avgangselevne fra grunnskolen våren 2024 hadde i gjennomsnitt 42,2 grunnskolepoeng, noe som er høyere enn antall grunnskolepoeng før pandemien. Jentene hadde i gjennomsnitt 4,0 grunnskolepoeng mer enn guttene. Avstanden mellom jenter og gutter er den samme i 2024 som året før.

Andelen barn i alderen 6–9 år som hadde plass i skolefritidsordningen (SFO) varierte noe etter 2018 og økte markant fra 65,7 prosent i 2022 til 69,7 prosent i 2023. Økningen var sterk også fra 2021 til 2023. Den markante økningen de siste årene må blant annet ses i sammenheng med at regjeringen fra høsten 2022 innførte tilbud om 12 timer gratis skolefritidsordning i uken for alle førsteklassinger.

Boks 4.3 Grunnskolepoeng

Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra gjennomsnittet av alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

[Boks slutt]

Videregående opplæring

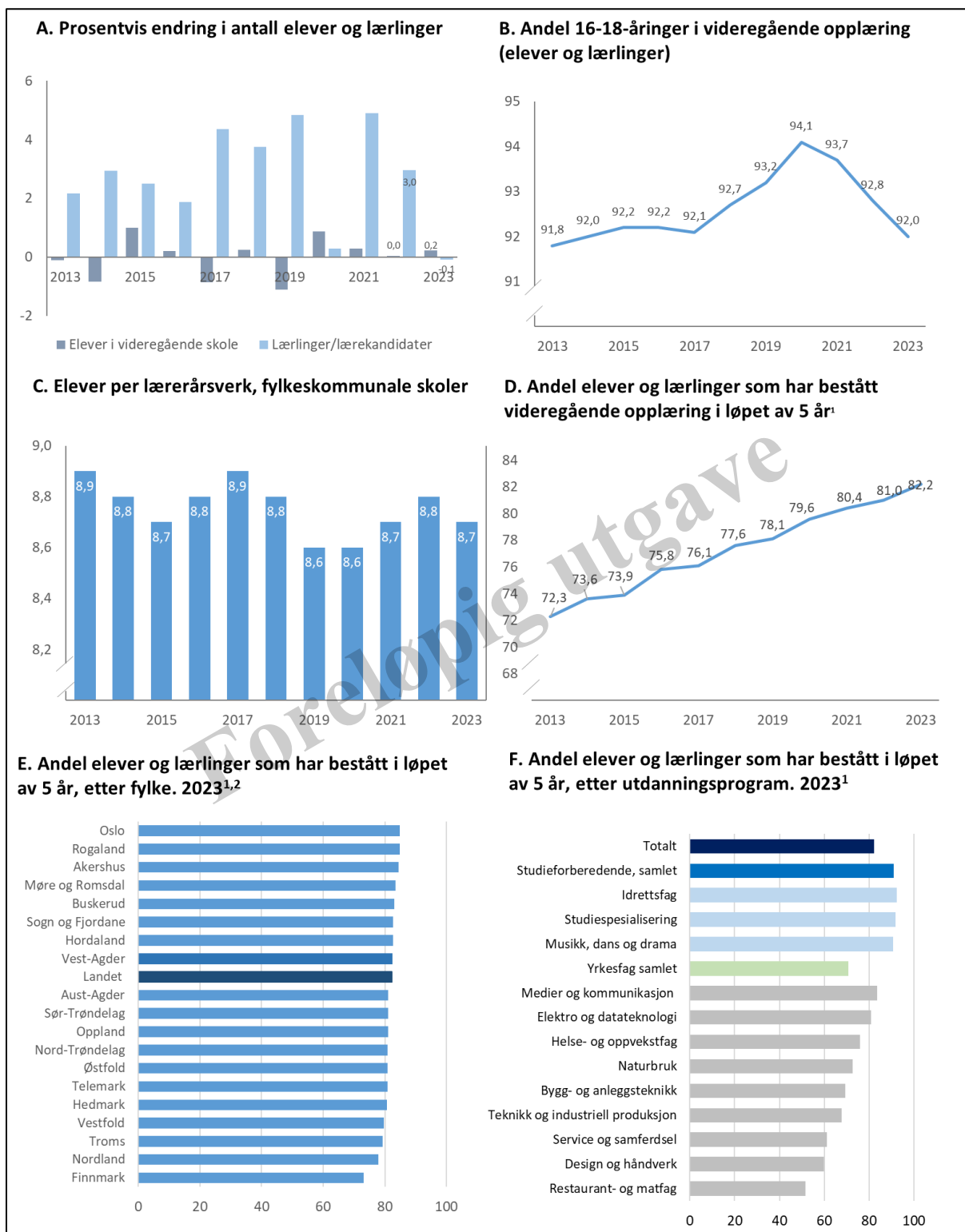
Siden 2013 har elevtallet i videregående skole vært relativt stabilt. Årskullene har blitt mindre, men en større andel av 16–18-åringene var i videregående opplæring, og antallet lærlinger og lære kandidater gikk opp fram til 2020, jf. figur 4.5A og B. I 2023 økte antall 16–18-åringene noe mer enn antallet elever i samme alder. Dermed har andelen av 16–18-åringene i videregående opplæring gått ned med 0,8 prosentpoeng i 2023 sammenlignet med året før. Veksten i antallet unge i aldersgruppen 16–18 år har sammenheng med at en del av flyktningene fra Ukraina befinner seg i denne aldersgruppen. Det har vært en reduksjon i andelen 16-18-åringene i videregående opplæring de siste tre årene, fra 2021 til 2024. Etter en nedgang i andelen av elevene som sluttet i løpet av skoleåret fra 2013, gikk denne andelen opp fra 5,0 til 5,7 prosent fra 2022 til 2023. Siden 2021 har andel elever som har sluttet økt med 1,7 prosentpoeng²⁰. Dette kan også ha påvirket at andelen som er i videregående opplæring har blitt redusert noe i 2023.

---

¹⁹ Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet og er grunnlag for opptak til videregående skole. Grunnskolepoeng er summen av tallkarakterene delt på antall karakterer.

²⁰ Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 11967.

Avtalte årsverk i videregående opplæring har ligget stabilt på noe i overkant av 33 000 avtalte årsverk i perioden fra om med 2015. Lærertettheten ble redusert med 0,1 prosentpoeng fra 2022 til 2023, jf. figur 4.5C.

Figur 4.5 Utvikling i videregående opplæring

¹ Årstallet tilsvare kullet som startet videregående opplæring fem år tidligere. For eksempel henviser 2023 til elevene til 2017-kullet.

² Tallene er presentert med fylkesinndelingen før sammenslåinger, da 2017-kullet startet utdanningen i disse.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet

Etter ny opplæringslov²¹ har alle ungdommer som har fullført grunnskolen rett til videregående opplæring til de har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Ungdommer har fri rett til omvalg til eleven er 19 år, og de som ikke har brukt retten til omvalg før de er 19 år, har rett til ett omvalg senere, se boks 4.4. I alt 82,2 prosent av 2017-kullet fullførte sin videregående opplæring med oppnådd studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år, jf. figur 4.5D. Andelen som fullførte er den høyeste siden statistikken ble publisert for første gang for 18 år siden (kullet som startet i 1994). Andelen elever som fullførte innen fem år lå lenge rundt 70 prosent, men har økt de siste årene. For elevene som startet videregående opplæring i 2016, var økningen på 0,6 prosentpoeng fra året før, mens økningen var på 1,2 prosentpoeng for 2017-kullet fra året før. Det er blitt vanligere å fullføre videregående opplæring på normert tid, sammenlignet med tidligere år og dette gjelder særlig for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, ifølge SSB. Andelen som fullfører på mer enn normert tid har sunket med 2 prosentpoeng i 2023 (2017-kullet) sammenlignet med 2022 (2016-kullet).

Det er variasjon mellom fylkeskommunene i andelen som fullfører og består de enkelte utdanningsprogrammene, jf. figur 4.5E og F. Innenfor studieforbereende var andelen elever som fullførte innen fem år på 91,1 prosent. For de yrkesfaglige utdanningsprogrammene var andelen lavere, med 70,9 prosent. Variasjonen er også større mellom fylkeskommunene for yrkesfaglige enn for de studieforbereende utdanningsprogrammene. Den høyeste andelen som fullførte og besto var i Oslo med 84,9 prosent, mens den var lavest i Finnmark med 73,1 prosent. Andelen som har fullført videregående opplæring har imidlertid økt fra året før i nesten alle fylkeskommunene, med unntak av Sogn og Fjordane, Vestfold og Hedmark.

Variasjonen er også relativ stor mellom de forskjellige yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Mens det i snitt var 83,6 prosent av elevene innen medier og kommunikasjon som fullførte innenfor seks år, var det kun 51,7 prosent av elevene i restaurant- og matfag som fullførte innenfor seks år. Oppmerksomheten om å få elevene gjennom videregående opplæring har økt, og det jobbes mer systematisk både på skoleeiernivå og skolenivå. I tillegg har samarbeidet mellom fylkeskommunene og fylkeskommunenes samarbeid med kommunene blitt bedre. Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med fylkeskommunene identifisert kritiske faser i videregående opplæring og arbeidet med tiltak knyttet til disse.

Boks 4.4 Opplæringsloven

Etter ny opplæringslov, som trådte i kraft 1. august 2024, har alle ungdommer som har fullført grunnskolen rett til videregående opplæring til de har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Ungdommer har fri rett til omvalg til eleven er 19 år, og de som ikke har brukt retten til omvalg før de er 19 år, har rett til ett omvalg senere. Loven gir også rett til yrkesfaglig rekvalifisering, noe som innebærer at personer med studie- eller yrkeskompetanse har rett til videregående opplæring frem til én ny yrkesfaglig sluttkompetanse.

[Boks slutt]

---

²¹ Den gamle opplæringsloven ga rett til tre års videregående opplæring, og ett omvalg. Ungdomsretten i den gamle loven måtte tas ut i løpet av fem år, det vil si innen utgangen av det året personen fylte 24 år.

Barnevern

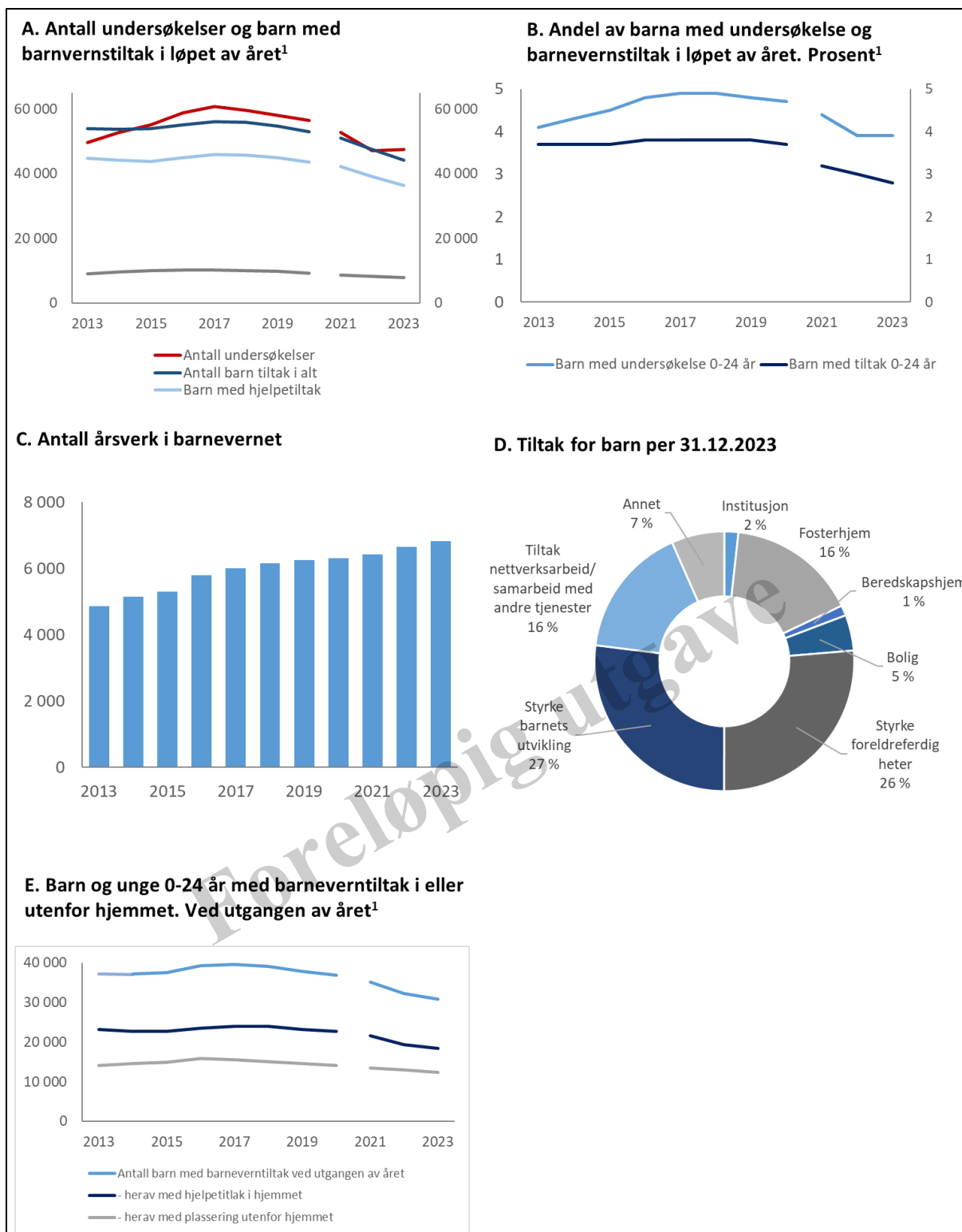
Det kommunale barnevernet har ansvaret for barn bosatt i sin kommune og står for førstelinjetjenesten i barnevernet²². Dette innebærer å håndtere alle oppgaver som i barnevernloven ikke er lagt til et statlig organ. Dette vil for eksempel omfatte vurderinger av bekymringsmeldinger, hjelpetiltak som veiledning og økonomisk støtte, tjenester som har samarbeidsflater med andre kommunale tjenester (barnehage, grunnskole, primærhelsetjenesten/helsestasjonene) og akuttberedskap. Det statlige barnevernet har på sin side ansvaret for andrelinjetjenesten, for institusjoner, spesialiserte fosterhjem eller spesialiserte hjelpetiltak.

Omfanget av de kommunale barnevernstjenestene økte lenge kraftig i flere år. Antall undersøkelser og antall barn som mottok hjelp fra barnevernet gikk opp fram mot 2017, men omfanget er redusert etter 2017. Antall undersøkelser i 2023 økte svakt, mens antall barn med tiltak gikk ned med om lag 3 200 sammenlignet med året før, jf. figur 4.6A.

Antallet avtalte årsverk har økt i hele perioden, jf. figur 4.6C, også når det blir sett opp mot veksten i antallet barn og unge. Mens det fram mot 2015 var en tendens til at en stadig større andel av barna mottok omsorgstiltak, kan økningen de påfølgende par årene hovedsakelig forklares ved at flere barn mottok hjelpetiltak. Andelen barn med undersøkelser er på samme nivå i 2023 som i 2022, mens barn med barnevernstiltak har gått ned med 0,2 prosentpoeng, jf. figur 4.6B.

---

²² Dette gjelder ikke for Oslo kommune, som har det helhetlige ansvaret for barnevernet.

Figur 4.6 Utvikling i barnevern

¹ Brudd i tidsseriene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fra 1. januar 2022 ble retten til ettervern etter barnevernloven utvidet, slik at dette kan opprettholdes fram til fylte 25 år. Fram til 2022 var grensen 23 år. Formålet med lovendringen

var å gi unge voksne med barnevernserfaring viktig støtte i overgangen til voksenlivet. Dette gir et brudd i statistikken over.

Et hovedskille når det gjelder tiltak, går mellom barn og unge som mottar hjelpetiltak i hjemmet, og barn og unge som er plassert utenfor hjemmet. Definisjonen av omsorgstiltak er barn som barnevernet har overtatt omsorgen for gjennom vedtak i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker, mens hjelpetiltak inkluderer alle øvrige tiltak, også barn som er plassert utenfor hjemmet.

Tallene for barn plassert utenfor hjemmet inkluderer både de barna som barnevernet har overtatt omsorgen for, og barn som er plassert utenfor hjemmet, hvor plasseringen er hjemlet som et hjelpetiltak eller som et akuttvedtak. Ettersom ett barn kan ha flere tiltak og flere plasseringer i løpet av året, er dette kun oppgitt ved utgangen av året. Av de vel 30 000 barna med barneverntiltak ved utgangen av 2023 hadde om lag 60 prosent hjelpetiltak i hjemmet, mens 40 prosent var plassert utenfor hjemmet.

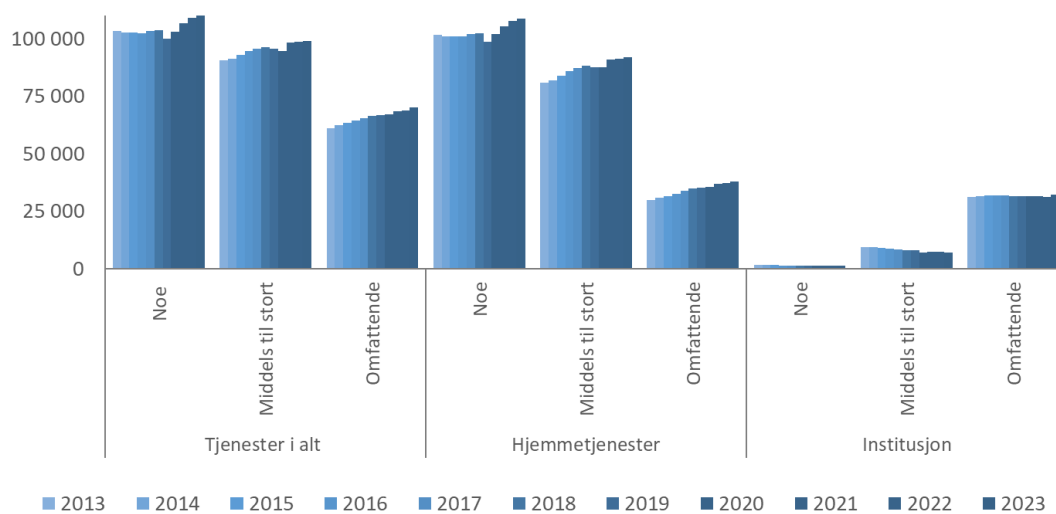
Når barnevernstjenesten har grunn til å anta at et barn har behov for hjelp fra barnevernet, skal de undersøke barnets omsorgssituasjon. Hvis det er grunnlag for å åpne undersøkelse, skal barnevernstjenesten snarest og senest innen tre måneder undersøke innholdet i bekymringsmeldingen. Over tid har saksbehandlingstiden ved undersøkelsene gått ned. I 2013 ble 75 prosent av undersøkelsene behandlet i løpet av tre måneder, mens i 2023 ble 93 prosent behandlet innen fristen, noe som er en økning på 1 prosentpoeng fra året før.

For flertallet av barna og familiene som kommer i kontakt med barnevernet, er det tilstrekkelig med hjelpetiltak i hjemmet (hovedsakelig råd og veiledning, tilbud om besøkshjem og avlastningstiltak, økonomisk hjelp og deltakelse i ansvarsgruppe og samarbeidsteam), jf. figur 4.6D, som viser barn og unge med ulike tiltak ved utgangen av 2023. Plassering av barn og unge utenfor hjemmet er bare aktuelt dersom barnevernets hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig for å sikre barnet en forsvarlig omsorgssituasjon.

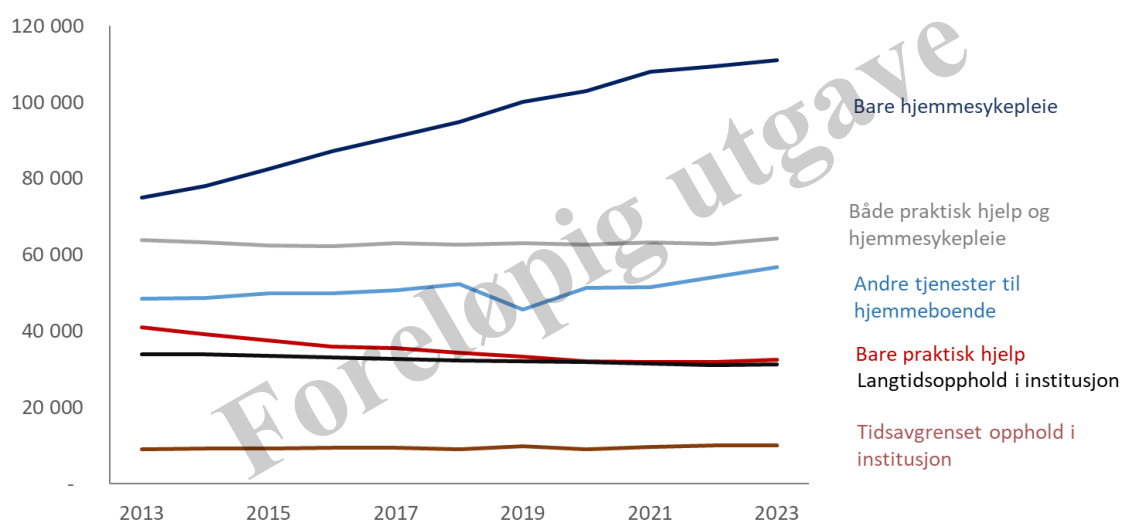
Helse og omsorg

Omfanget av helse- og omsorgstjenester tildelt av kommunen har økt over tid. Samtidig har det vært en dreining i retning av at det gis mer hjemmebaserte helse- og omsorgstjenester, jf. figur 4.7A og B. Andelen mottakere som var under 67 år i 2013 var på 38,0 prosent. Denne andelen har økt gradvis fram mot 2023, mens andelen mottakere over 80 år har blitt redusert. I 2023 var 41,3 prosent av personene som mottok kommunale helse- og omsorgstjenester under 67 år, og innenfor omsorgstjenester gis 70,0 prosent av timene til denne aldersgruppen. Andelen innbyggere i de eldre aldersgruppene som mottar institusjons- og/eller hjemmetjenester har blitt gradvis redusert de siste årene, jf. figur 4.7C og D. Det kan ha sammenheng med at antallet eldre i alle aldersgruppene øker, mens behovet for institusjons- og hjemmetjenester ikke øker like mye.

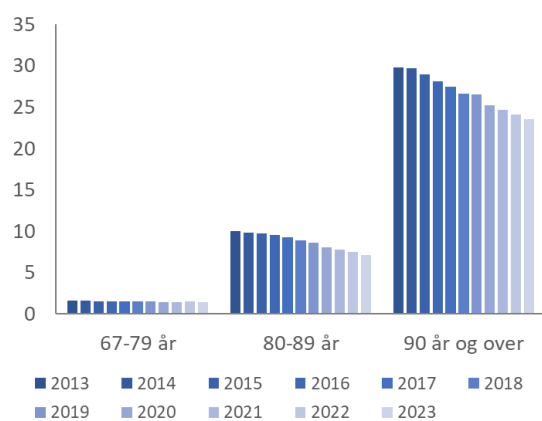
A. Antall mottakere av ulike tjenester ved utgangen av året, etter tjenestetype og bistandsbehov^{1,2}

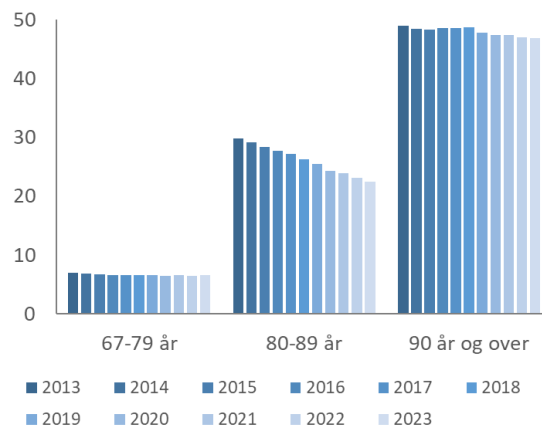
B. Antall mottakere av ulike tjenester ved utgangen av året, etter tjenestetype^{1,2}

C. Andel innbyggere som bodde på institusjon ved utgangen av året, etter alder^{1,2}

D. Andel innbyggere som mottok hjemmetjenester ved utgangen av året, etter alder^{1,2}

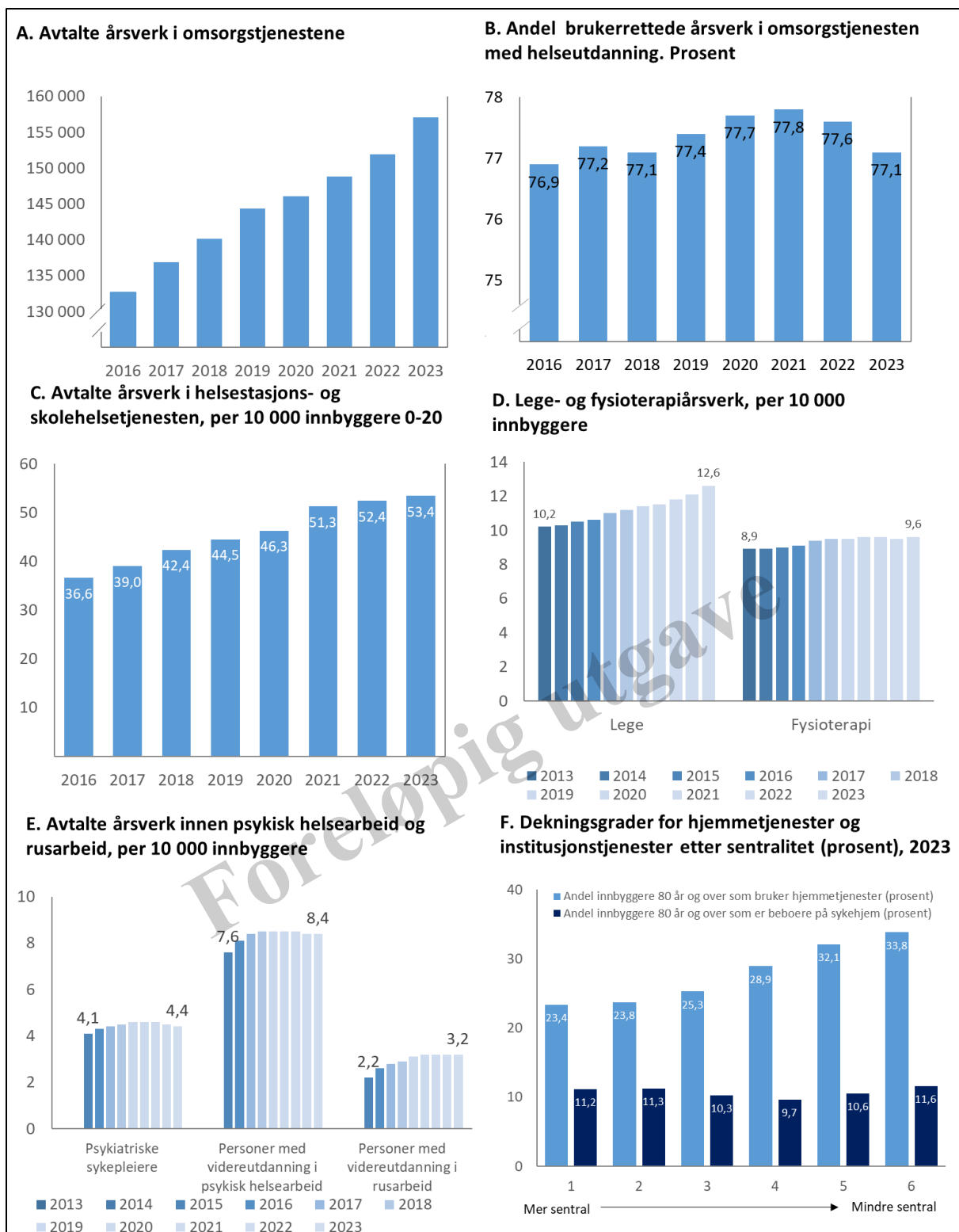
Figur 4.7 Utvikling i omsorgstjenestene

¹ Nedgang i antall brukere med hjemmetjenester fra 2018 til 2021 kan for noen kommuner skyldes ny IPLOS-spesifikasjon, der «rehabilitering utenfor institusjon» fra og med 2021 ikke lenger registreres som omsorgstjeneste, men som et kjennetegn ved mottakeren.

² Brukerdata (IPLOS), endringer fra 2018 til 2021: Innføring av ny IPLOS-versjon har ført til mangelfulle registreringer i enkelte kommuner, som kan medføre utslag i tall for enkelttjenester og grupperinger av tjenester i publiseringen. Kommunereformen har for enkelte sammenslåtte kommuner gitt utfordringer med å samkjøre databaser, slik at noen tall for både nye og utgåtte kommuner kan inneholde feil. Noen kommuner har ikke rapportert 2021-tall. Her er 2018-tall kopiert til 2021-årgangen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Foreløpig utgave

Figur 4.8 Utvikling i helse- og omsorgstjenestene

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I perioden 2013–2023 ser den institusjonsbaserte omsorgen i økende grad ut til å ha blitt forbeholdt dem med størst behov, mens tallet på mottakere med lite eller middels bistandsbehov har gått ned innen den institusjonsbaserte omsorgen, jf. figur 4.7A. Statistikken for mottakere av omsorgstjenester hadde noen svakheter fram mot 2023, jf. fotnotene til figur

4.7, så en må være litt varsom med å tolke resultatene. Samlet sett viser utviklingen over tid en betydelig endring i hvilke grupper som mottar hjemmetjenester. Den gjennomsnittlige pleietyngden per tjenestemottaker økte både for institusjonsbasert omsorg og for hjemmetjenesten fram til 2023. Innen hjemmetjenestene økte gjennomsnittlig timetall per mottaker fra 8,4 timer i uka i 2013 til 9,8 timer i 2023.

Ressursinnsatsen til helse- og omsorgstjenestene økte betydelig i perioden 2016 til 2023, med i gjennomsnitt 1,0 prosent årlig, jf. figur 4.8A. I 2023 økte antall årsverk med i overkant av 5 100. Andel av de brukerrettede årsverkene som hadde helsefaglig utdanning falt litt fra 2022 til 2023, jf. figur 4.8B. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har blitt bygd ut, og målt per 10 000 innbyggere i alderen 0-20 år økte antall avtalte årsverk fra 33,6 i 2016 til 53,4 i 2023, jf. 4.8C.

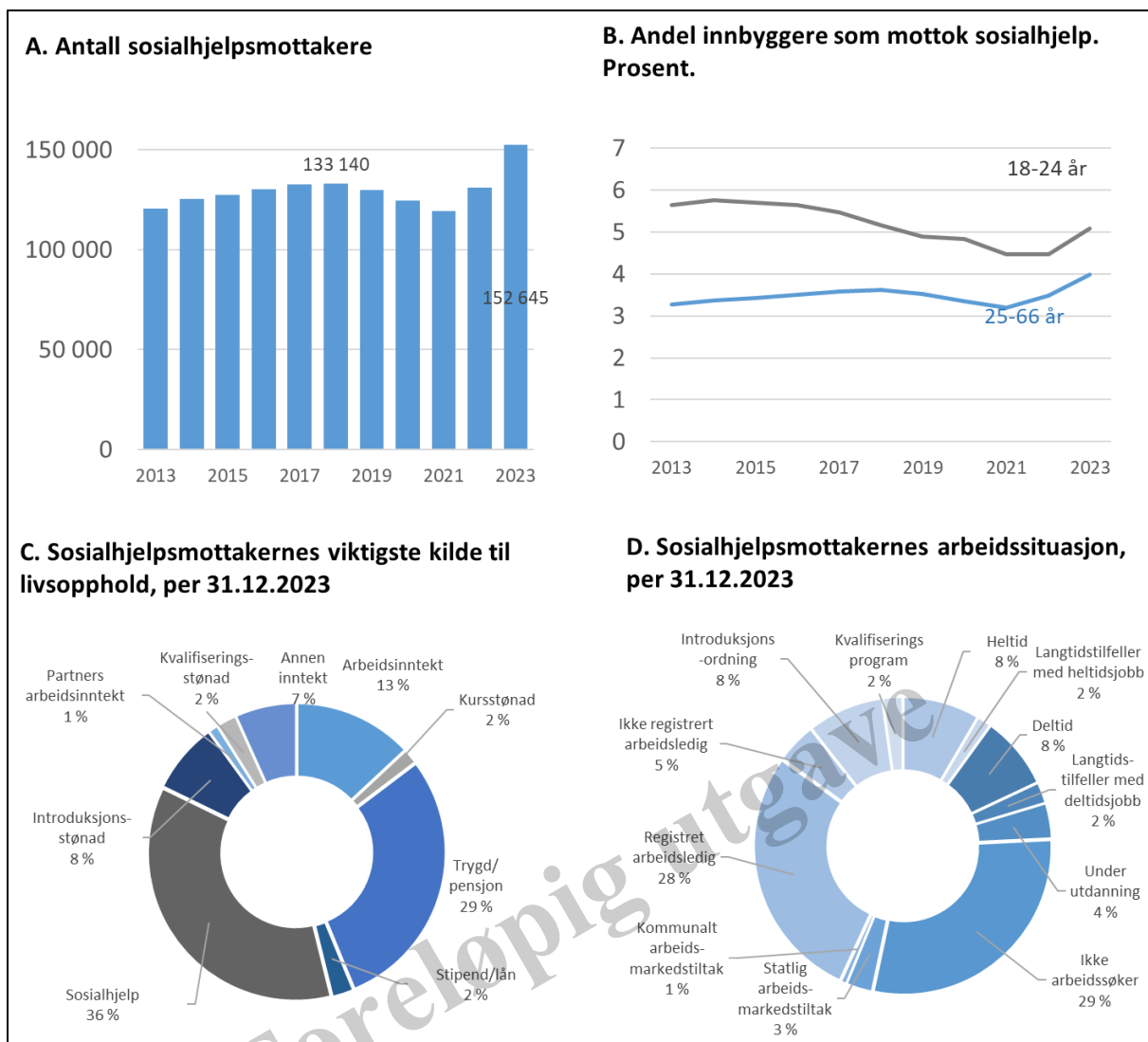
Legedekningen har også økt over tid og noe fra 2022 til 2023, mens fysioterapidekningen har vært mer stabil den siste delen av perioden, og gikk marginalt opp i 2023 fra året før jf. figur 4.8D. Innen rusomsorg og psykiatri har det blitt flere årsverk av sykepleiere og personer med videreutdanning i psykisk helsearbeid i kommunene fra starten av perioden mot slutten av perioden, jf. figur 4.8E. Også årsverk av personer med videreutdanning i rusarbeid økte i perioden, fra 2,2 årsverk per 10 000 innbyggere i 2013 til 3,2 årsverk per 10 000 innbyggere i 2023.

Til tross for at årsverksinnsatsen har økt i helse og omsorg, rapporterer flere kommuner om problemer med å rekruttere helsepersonell. Det er en bekymring knyttet til at mange innbyggere mangler fastlege, fastlegers arbeidsbelastning og at mange fastleger har lange lister. Helsepersonellkommissjonen (NOU 2023:4) peker i sin utredning på at det har blitt merkbart vanskeligere for kommunene å rekruttere helsepersonell i de siste årene. Særlig er det vanskelig å rekruttere fastleger og sykepleie og det er, og vil bli, spesielt utfordrende i distriktskommuner.

Sosialtjenester

Antallet mottakere av sosialhjelp økte i perioden 2013–2018, men gikk deretter noe ned fram mot 2021, jf. figur 4.9A. I 2022 og 2023 økte antallet mottakere av sosialhjelp, og da først og fremst for gruppen mellom 25 og 66 år. I 2023 økte sosialhjelpsmottakere med om lag 21 600 personer sammenlignet med 2022. Andelen innbyggerne i aldersgruppen 18–24 år og 25–67 år som mottok økonomisk sosialhjelp økte noe fra 2022 til 2023, jf. figur 4.9B.

Om lag 2/3 av mottakerne var utenfor arbeidsmarkedet som registrerte arbeidsledige eller ikke-arbeidssøkende, og om lag 57 000 personer hadde sosialhjelp som viktigste inntektskilde i 2023, jf. figur 4.9C og D. I alt 9,8 mrd. kroner ble utbetalt i stønad i 2023, noe som er en økning på om lag 2,4 mrd. kroner fra 2022.

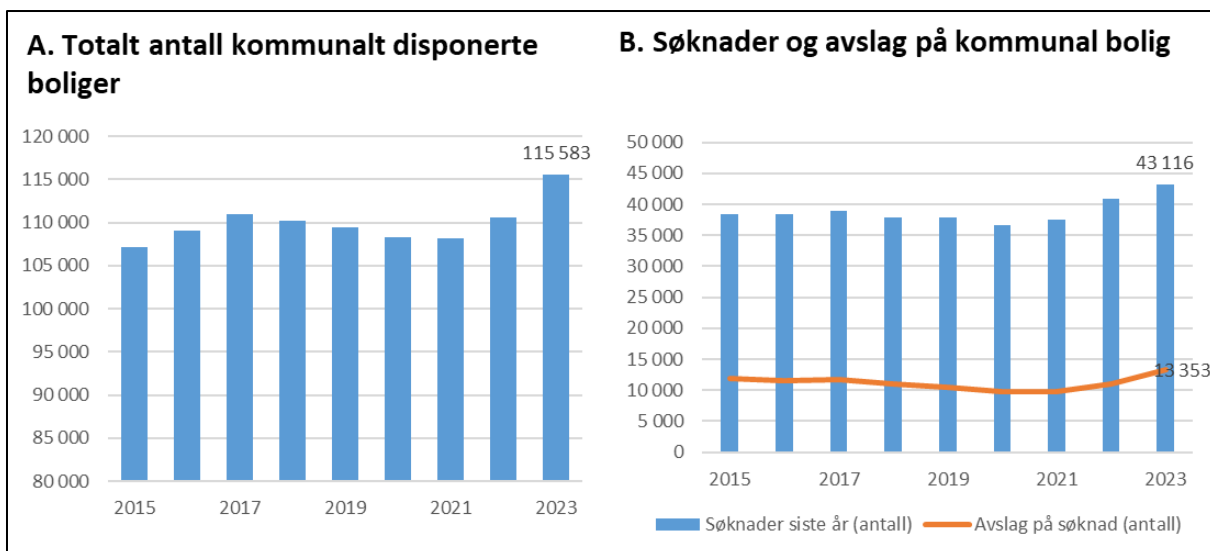
Figur 4.9 Utvikling i sosialtjenestene

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Boligsosialt arbeid

Boligsosialt arbeid omfatter alt kommunene gjør for å sikre vanskeligstilte på boligmarkedet en trygg bosituasjon. Kommunene har ansvar for å gi individuelt tilpasset bistand til vanskeligstilte på boligmarkedet, jf. Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet. Kommunene har frihet til å vurdere hvordan de skal innrette den boligsosiale innsatsen.

Kommunalt disponerte boliger er et sentralt virkemiddel i det boligsosiale arbeidet til kommunene og boliger tildeles etter kriterier kommunen bestemmer. Kommunale boliger blir brukt både som omsorgsboliger for personer med ulike oppfølgingstjenester og som boliger til vanskeligstilte med og uten oppfølgingsbehov. Antall kommunalt disponerte boliger har holdt seg relativt stabilt, jf. figur 4.10A. Kommunalt disponerte boliger økte både i 2022 og 2023, etter flere år med en nedgang i antall boliger. Antall søknader om kommunal bolig økte med 5 prosent fra 2022 til 2023, jf. figur 4.10B. Antall avslag på søknader økte med 22 prosent i samme periode.

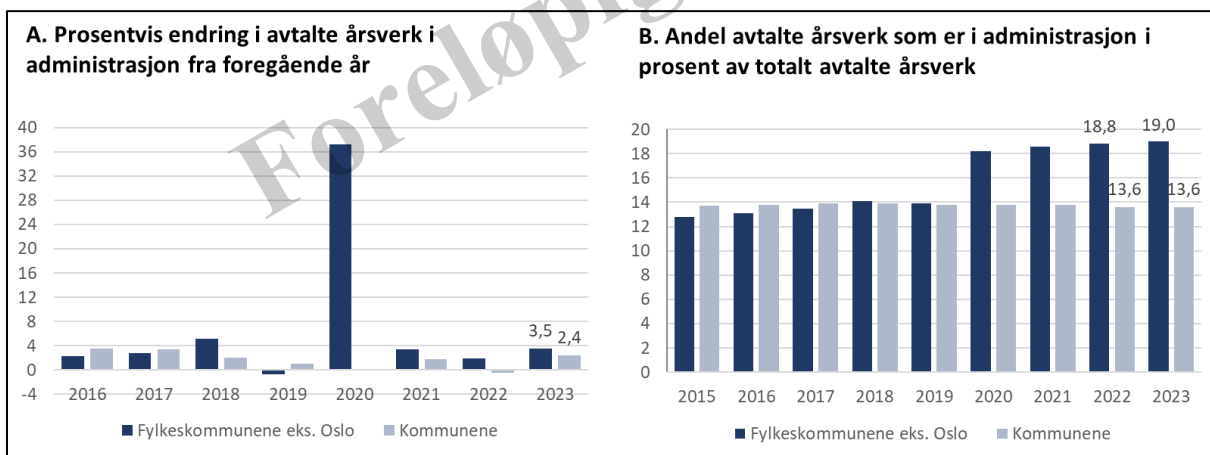

Figur 4.10 Kommunalt disponerte boliger, søknader og avslag på kommunal bolig

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Administrasjon

Avtalte årsverk til administrasjonen økte noe for både kommunene og fylkeskommunene i 2023, jf. figur 4.11A. Økningen for fylkeskommunene i 2020 hadde sammenheng med SAMS veiadministrasjon som er flyttet fra staten til fylkeskommunene. Fylkeskommunenes andel som går til administrasjon økte derfor markant, jf. figur 4.11B.

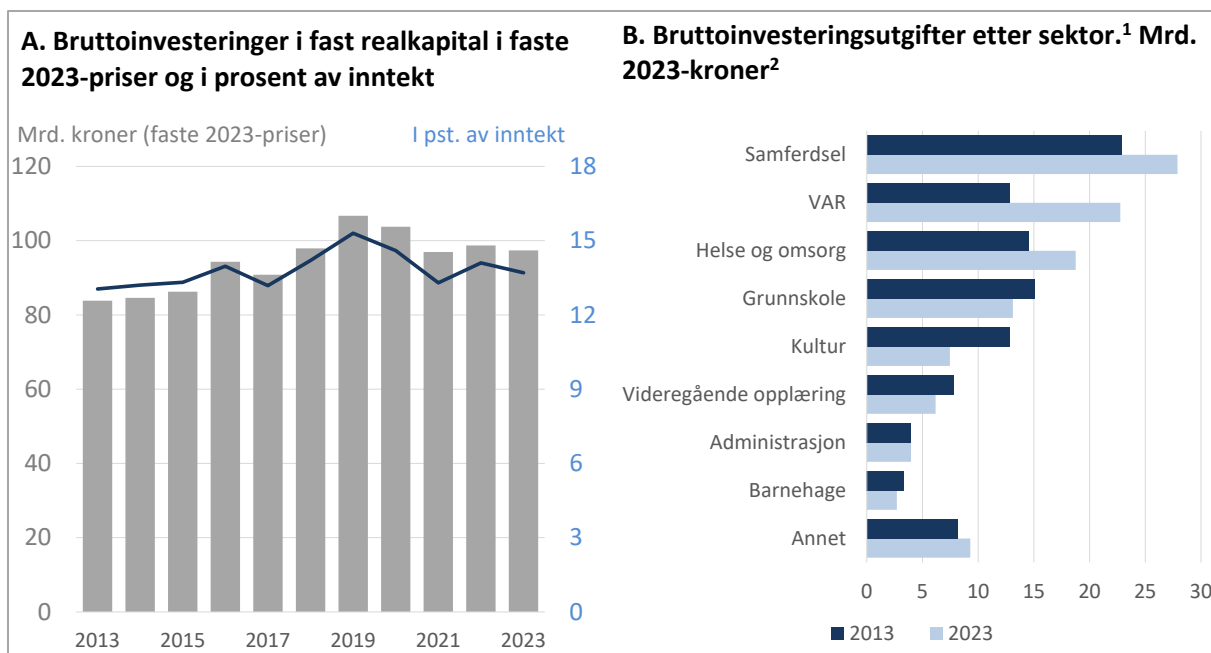

Figur 4.11 Avtalte årsverk i administrasjon i kommuner og fylkeskommuner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

4.3 Investeringer

Investeringene i kommunesektoren lå på et historisk høyt nivå i 2019, men gikk noe ned under pandemien, og har siden ligget på i underkant av 100 mrd. kroner, målt i 2023-priser. Sett i forhold til sektorens samlede inntekter har investeringsnivået i 2023 knapt 14 prosent.

Figur 4.12 Kommunesektorens investeringer i fast realkapital

¹ I regnskapsstatistikken i KOSTRA lar det seg ikke gjøre å skille omsorgsboliger fra øvrige kommunalt disponerte boliger. I figuren er kommunalt disponerte boliger lagt inn i gruppen for helse og omsorg.

² Tallene er hentet fra KOSTRA, men i prisjusteringen er det brukt samme deflator som i nasjonalregnskapet (samme som i figur A) for å prisjustere 2013 til 2023.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (Nasjonalregnskapet og KOSTRA)

Figur 4.12B viser hvor mye sektoren investerte innen de ulike tjenesteområdene i 2023, sammenholdt med 2013. Nærmere halvparten av investeringene i 2023 skjedde innen de tekniske tjenestene (samferdsel og vann, avløp og renovasjon). Sammen med helse og omsorg var det også innenfor disse tjenestene hvor investeringsnivået realveksten fra 2013-nivået var sterkest. Innenfor grunnskole, videregående opplæring, barnehager og kultur var det en realnedgang i investeringene fra 2013 til 2023.

5 Netto driftsresultat og disposisjonsfond

Etter flere år med gode netto driftsresultater, ble resultatene svakere i 2023, og under den langsiktige anbefalingen til TBU. Til dels store engangsinntekter fra skatt, som har blitt kjent på slutten av året, bidro fram til 2022 til gode driftsresultater. Store deler av dette ble brukt til å bygge reserver og buffere. I 2023 begynte kommunesektoren som helhet å tære på fondene. Sektorens disposisjonsfond utgjorde likevel ved utgangen av 2023 13,5 prosent av driftsinntektene. I de siste fem årene har netto driftsresultatene i gjennomsnitt vært på 2,9 prosent og dermed høyere enn utvalgets anbefaling om at netto driftsresultat for kommunesektoren samlet bør ligge på 2 prosent over tid. Både for kommunene og fylkeskommunene samlet har netto driftsresultat ligget godt over det anbefalte nivået.

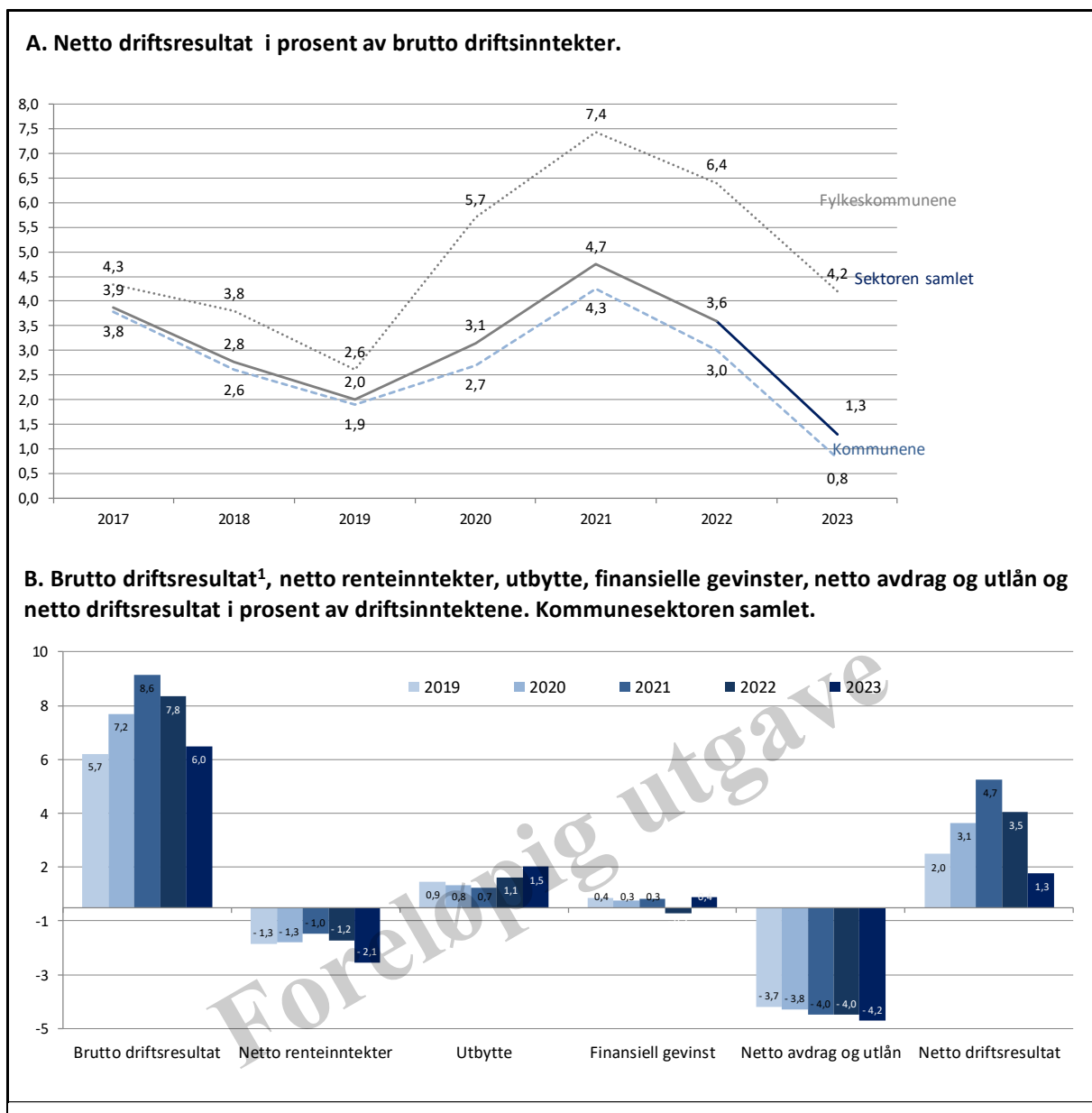
Nivå og endring i netto driftsresultatene varierer mye fra kommune til kommune, og spredningen øker. Nær halvparten av kommunene hadde negative netto driftsresultat i 2023 og det var færre kommuner som hadde relativt høye resultater enn i 2022. For fylkeskommunene er spredningen i resultatene noe lavere i 2023 enn i 2022.

Utvalgets anbefalinger om nivået på netto driftsresultat er basert på at den kommunale formuen skal opprettholdes over tid. Utvalget beregner derfor også et korrigert netto driftsresultat som skal vise i hvilken grad hensynet til formuesbevaring er ivaretatt. Beregninger i dette kapitlet viser at formuen de siste fem årene har økt noe både i kommuner og fylkeskommuner, men at formuen avtok i kommunene fra 2022 til 2023.

Alle økonomiske indikatorer i dette kapitlet inkluderer hhv. kommunale og fylkeskommunale foretak samt interkommunale samarbeid og interkommunale selskaper ("konserntall").

5.1 Netto driftsresultat for kommunesektoren samlet

For kommunesektoren samlet avtok netto driftsresultat fra 2022 og utgjorde 1,3 prosent av driftsinntektene i 2023, se figur 5.1A. Resultatene i perioden 2017 til 2023 er i stor grad påvirket av høyere skatteinntektene mot slutten av året enn opprinnelig anslått. Særlig i 2021 og 2022 var merskatteveksten betydelig. Også i 2023 ble skatteinngangen uventet høy, men klart mindre enn de to foregående årene. Skatteinntektene i 2023 ble om lag 4 mrd. kroner høyere enn anslått i oktober i Revidert nasjonalbudsjett 2023, mens tilsvarende merskattevekst i 2022 var om lag 11,5 mrd. kroner. Prisnivået har økt betydelig de siste årene, og siden kommunene og fylkeskommunene inngår flere fastpriskontrakter kan det ta noe tid før høyere priser slår fullt ut i kostnadene til sektoren. Kommunene trenger også tid på å tilpasse seg lavere realinntekter som følge av det høye kostnadsnivået. Økte netto renteutgifter og økte avdrag bidro også til å trekke ned resultatet fra 2022 til 2023. Utbetalingen fra Havbruksfondet og kraftinntektene var også lavere i 2023 enn i 2022. Høyere avkastning i finansmarkedet og høyere utbytte bidro isolert sett til å trekke resultatet opp.

Figur 5.1 Driftsresultatene i kommunesektoren

¹ Eksklusiv avskrivninger.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Brutto driftsresultat er lik forskjellen mellom driftsinntekter og driftsutgifter eksklusiv avskrivninger. Netto finansutgifter utgjør forskjellen mellom brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Netto finansutgifter består av netto renteinntekter, utbytte, finansielle gevinster og netto avdrag og utlån. Figur 5.1B gir en oversikt over netto og brutto driftsresultat og en dekomponering av forskjellen mellom dem de fem siste årene. Størrelser over null viser positive resultater eller positive netto inntekter, mens verdier under null innebærer negative resultater eller netto utgifter.

I 2023 hadde kommunesektoren ett brutto driftsresultat på 6,0 prosent av driftsinntektene. Brutto driftsresultatet har avtatt de to siste årene etter å ha styrket seg gradvis fra 2019 til 2021. Nedgangen i brutto driftsresultatet var mindre enn nedgangen i netto driftsresultat. Både

kommunesektorens netto renteutgifter og netto rente og avdrag økte fra 2022 til i 2023, mens økt utbytte og økte finansielle gevinster bidro i motsatt retning.

Regnskapene til kommunesektoren har i 2020, 2021 og 2022 i stor grad også vært påvirket av at sektoren har hatt merutgifter og mindreinntekter som følge av koronapandemien. Blant annet var det en del planlagte aktiviteter som ikke lot seg gjennomføre i 2021, og dette forbedret isolert sett driftsresultatet i 2021. I 2022 var merutgiftene i større grad knyttet til økte lønnsutgifter innen den ordinære driften av tjenestene. Det skyldes blant annet at sykefraværet økte, samt at det ble inngått en avtale om høyere godtgjørelse for overtid og merarbeid. Med utgangspunkt i rapporten til en arbeidsgruppe som har sett på de økonomiske virkningene av pandemien for kommunesektoren, anslås det at kommunesektoren samlet sett har blitt kompensert for merkostnader og mindreinntekter i løpet av pandemien.

Boks 5.1 Utsikter til svakere netto driftsresultat

Utvalget betrakter netto driftsresultat som den viktigste indikatoren for økonomisk balanse i kommunesektoren. I 2023 ble netto driftsresultatet i sektoren lavere enn det utvalget anbefaler at resultatet bør ligge på over tid. Signaler fra kommunesektoren tyder på at resultatene kan bli enda lavere i 2024. I denne boksen pekes det på noen faktorer som kan forklare utviklingen. Regjeringen har varslet at de vil legge fram forslag om en tilleggsbevilgning i rammetilskuddet til kommuner og fylkeskommuner på 5 mrd. kroner i nysalderingen av statsbudsjettet for 2024. Samtidig viser oppdaterte beregninger at skatteinntekten i år ligger an til å bli 2,5–4,5 mrd. kroner lavere enn anslått i Nasjonalbudsjettet 2025. Samlet sett vil dette øke inntektene til kommunesektoren i 2024, og bedre resultatene.

De to siste årene har aktivitetsveksten, slik den måles med utvalgets aktivtetsindikator, økt mer enn inntektsveksten. I Nasjonalbudsjettet 2025 anslås det, basert på løpende statistikk, at det også vil gjelde i år. Aktivitetsindikatoren skal måle løpende tjenesteproduksjon finansiert av kommunesektoren og nyinvesteringer. Både utviklingen i aktivitet og inntekt måles i faste priser. Noe av avviket mellom *målt* aktivitet og inntekt kan derfor skyldes ulik utvikling i relevante prisindekser (inntektene og produktinnsats og investeringene er hentet fra ulike statistikker og deflateres ikke med kostnadsindekser som er helt konsistente).

Kommunene er ansvarlige for å tilpasse aktiviteten til inntektene, og over tid må aktiviteten i kommunesektoren følge inntektene. På kort sikt kan kommunene og fylkeskommunene finansiere høyere aktivitet ved å tære på buffere eller gjennom økt låneopptak til investeringer.

Netto driftsresultatet påvirkes også av inntekter som ikke inngår i inntektsbegrepet slik det beregnes i kapittel 2 i denne rapporten. Det gjelder for eksempel konsesjonskraftinntekter, utbytter og renteinntekter. Havbruksinntektene inngår i kommunenes samlede inntekter, men i likhet med andre naturressursbaserte inntekter og utbytter, varierer disse betydelig fra kommune til kommune og fra år til år.

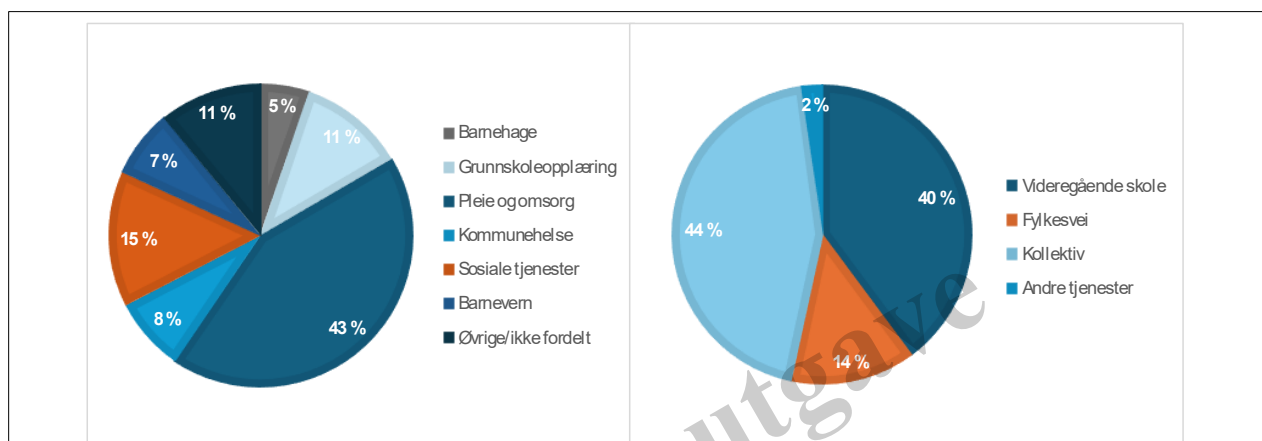
Undersøkelse fra KS om utvikling i kommunenes driftsutgifter i 2024

Varsler fra kommunene og fylkeskommunene tilsier at driftsresultatene i år blir klart svakere enn året før. KS gjennomførte en undersøkelse i september i år basert på kommunenes rapporter fra 2. tertial. 171 kommuner, som representerer 69 prosent av folketallet utenom Oslo, svarte på undersøkelsen. Tre av fire kommuner rapporterte om at utgiftene til tjenesteproduksjonen så langt i 2024 har vært klart høyere enn budsjettet. Kommunene har økte driftsutgifter sammenliknet med budsjettet innen alle tjenesteområder, men størst økning innenfor pleie og omsorg, sosial og grunnskole. I kommunenes kommentarer til

undersøkelsen trekkes det fram at utgiftene øker som følge av flere yngre tjenestemottakere med behov for omsorgstjenester, økte utgifter til sosialhjelp, vanskeligheter med å rekruttere personell som medfører økte kostnader til overtid og vikarbruk, økt behov for tilrettelegging i barnehagene og skolene, økt behov for boliger og press i barnevernstjenestene.

Alle fylkeskommunene utenom Oslo svarte på undersøkelsen, og 13 av 14 fylkeskommuner utenom Oslo melder også om høyere driftsutgifter enn budsjettert, hovedsakelig innenfor sektorene videregående opplæring og kollektivtransport.

Basert på det innsamlede materialet anslår KS at driftsutgiftene for kommuner og fylkeskommuner utenom Oslo vil bli om lag 10 mrd. kroner høyere enn det sektoren har lagt opp til i sine budsjetter for 2024. Analysen viser at 43 prosent av merutgiftene i kommunene er knyttet til pleie og omsorg, og 15 prosent til sosiale tjenester, se inndeling i figur 5.2.

Figur 5.2 Avvik mellom driftsutgifter og budsjett. Andel av avvik i prosent. Kommunene og fylkeskommuner

Kilde: KS

Nedenfor pekes det på forhold som kan forklare hvorfor resultatene i kommunesektoren ser ut til å bli svakere enn ventet.

Uventet høy kostnadsvekst

I de årlige statsbudsjettene legger Regjeringen vanligvis opp til å dekke den anslåtte prisveksten på kommunal tjenesteproduksjon (den kommunale deflatoren), samt økte kostnader til demografi og pensjon. Historisk har det vært små avvik mellom anslått og faktisk kostnadsutvikling, og anslagene har bommet både på opp- og nedsiden. Årene etter 2021 skiller seg imidlertid litt ut, med høyere kostnadsvekst enn først anslått. Selv om det ikke er vanlig å etterberegne, fikk kommunene i revidert nasjonalbudsjett for 2023 en kompensasjon for det som da var anslått som uventet kostnadsvekst det året. I ettertid viste det seg at kommunene ble overkompensert i 2023.

Engangsinntekter som følge av merskattevekst har de tre siste årene skjult utfordringer med at prisveksten har vært høyere enn ventet og hevet kostnadsnivået.

De frie inntektene avtok reelt sett i 2022 og 2023. Nivået i 2024 ventes nå å bli litt lavere enn i 2016 når man tar hensyn til merkostnader til demografi. Det betyr at varslet styrking av de frie inntektene utover demografi og pensjon, inkludert bindinger innenfor veksten i denne perioden, har gått til å dekke økte kostnader. Dermed oppstår et gap mellom det sektoren har forventet av realinntektsvekst og faktisk utvikling i realinntektene. Dersom kommuner og

fylkeskommuner har økt aktiviteten i tråd med forventet inntektsvekst, må aktiviteten justeres ned slik at utgiftene tilpasses inntektene.

Merforbruket på 10 mrd. kroner er høyere enn oppjusteringene av anslagene på kostnadsvekst i 2024 inkludert demografi og pensjonskostnader i Nasjonalbudsjettet 2025.

Høyt sykefravær og vikarbehov

Økt sykefravær har gitt økt behov for vikarer og økt overtidsbruk. Det har bidratt til økte lønnskostnader, særlig i perioden med lønnsplikt. Mange kommuner melder også om rekrutteringsutfordringer og behov for å bruke vikarbyråer av den grunn. Volumeffekten av at ansatt arbeidskraft erstattes av innleid arbeidskraft bidrar til å trekke opp kostnadene til sektoren og kan være en av flere forklaringer på hvorfor kommunenes utgifter har økt mer enn demografi og lønns- og prisvekst skulle tilsi de siste årene.

Økte behov i tjenestene ut over det som fanges opp av demografikostnadene

Utvalget har i kapittel 4 en gjennomgang av utvikling i kommunale tjenester i hovedsak basert på KOSTRA-tall fram til og med 2023. Kommunene og fylkeskommunene peker i KS-undersøkelsen på enkelte utviklingstrekk som særlig er kostnadsdrivende. Disse underbygges av KOSTRA-tallene.

Helse og omsorg er den klart største kommunale tjenestesektoren. Det er også her flest kommuner varsler om at driftsutgiftene var høyere enn budsjettet, jf. figur 5.2. Omfanget av helse- og omsorgstjenester levert av kommunen har økt over tid. Særlig har det vært en mye sterkere vekst i tjenester til yngre brukere enn det befolkningsutviklingen skulle tilsi. Antall timer til omsorgstjenester per innbygger under 67 år har økt betydelig over flere år.

Innen sosialtjenester økte antall sosialhjelpsmottakere fra 2022 til 2023. Ifølge NAVs fagskrift *Arbeid og velferd*¹ oppgir kommunene at økningen først og fremst skyldes at økningen i ukrainske flyktninger. I tillegg er det en del nå som på grunn av høyt prisnivå på mat og bolig ikke klarer seg uten ekstra økonomisk støtte. Kommunene får integreringstilskudd som skal gi en rimelig dekning av kommunenes gjennomsnittlige merutgifter til bosetting og integrering av flyktninger. Ifølge beregningsutvalget for flyktninger gikk dekningsgraden for integreringstilskuddet ned fra 97 prosent i 2022 til 92 prosent i 2023.

Innen grunnskole har andelen elever med spesialundervisning holdt seg stabilt, mens det gjennomsnittlige timetallet har økt. Dette er timer som er ekstra ressurskrevende for kommunene. Antall elever i grunnskolen var om lag uendret fra 2022 til 2023. Likevel var det en klar økning i antall årsverk. På samme måte økte antall avtalte årsverk innen barnehagesektoren til tross for nedgang i antall barn i barnehagealder.

Svikt i skatteinntekter, høye renteutgifter, men også høye havbruksinntekter

I KS-undersøkelsen rapporterer kommuner og fylkeskommuner på driftsutgiftene sammenliknet med budsjetterte utgifter. De rapporterte ikke om endringer i inntektene eller netto finansutgiftene. Sammenliknet med situasjonen da kommunene la sine budsjetter er anslaget fra skatteinntektene i 2024 nedjustert, noe som bidrar til å trekke ned netto driftsresultatet.

Norges Bank økte styringsrenten fra null i 2021 til 4,5 prosent fra desember 2023 for deretter å holde den uendret. Nylig ble det signalisert at den neppe blir endret før tidligst i mars 2025. Dersom rentenivået til kommunesektoren økte i takt med styringsrenten i denne perioden, vil det gi økte årlige netto renteutgifter fra 2021 til 2025 på om lag 15 mrd. kroner. Økte netto

renteutgifter trekker isolert sett ned netto driftsresultat fra 2023 til 2024, men dette er trolig i stor grad i tråd med budsjettene. Kommunene står selv ansvarlig for sine låneopptak og må ta høyde for at rentene varierer.

Som følge av høye inntekter fra auksjoner av nye tillatelser, blir utbetalingen fra havbruksfondet i 2024 3,5 mrd. kroner høyere enn lagt inn i statsbudsjettet. Dette bidrar trolig til å trekke i opp netto driftsresultatet sammenliknet med hva det er budsjettert med, selv om mange kommuner nok hadde ventet større inntekter fra fondet enn anslaget i Statsbudsjettet.

Omstilling og effektivitet

Analyser gjennomført for utvalget indikerer at effektiviteten i kommunesektoren har falt de siste årene. Særlig har det vært en nedgang innen barnehage, men også innen grunnskole og pleie og omsorg. Nedgangen kan blant annet ses i sammenheng med at kommunene bruker tid på å tilpasse tjenestene til demografiske endringer, herunder færre barn og unge. Innføring av pedagognorm i barnehage og lærernorm i grunnskolen, samt andre endringer i det som oppfattes som kvalitet, kan redusere målt effektivitet. Kommuner og fylkeskommuner planlegger hvert år innsparingstiltak og omstillinger. De siste årene har uventede inntekter i form av midlertidig merskattevekst mot slutten av året skjult underliggende utfordringer og kan dermed ha bidratt til å bremse oppmerksomheten rundt nødvendige omstillinger i kommunesektoren.

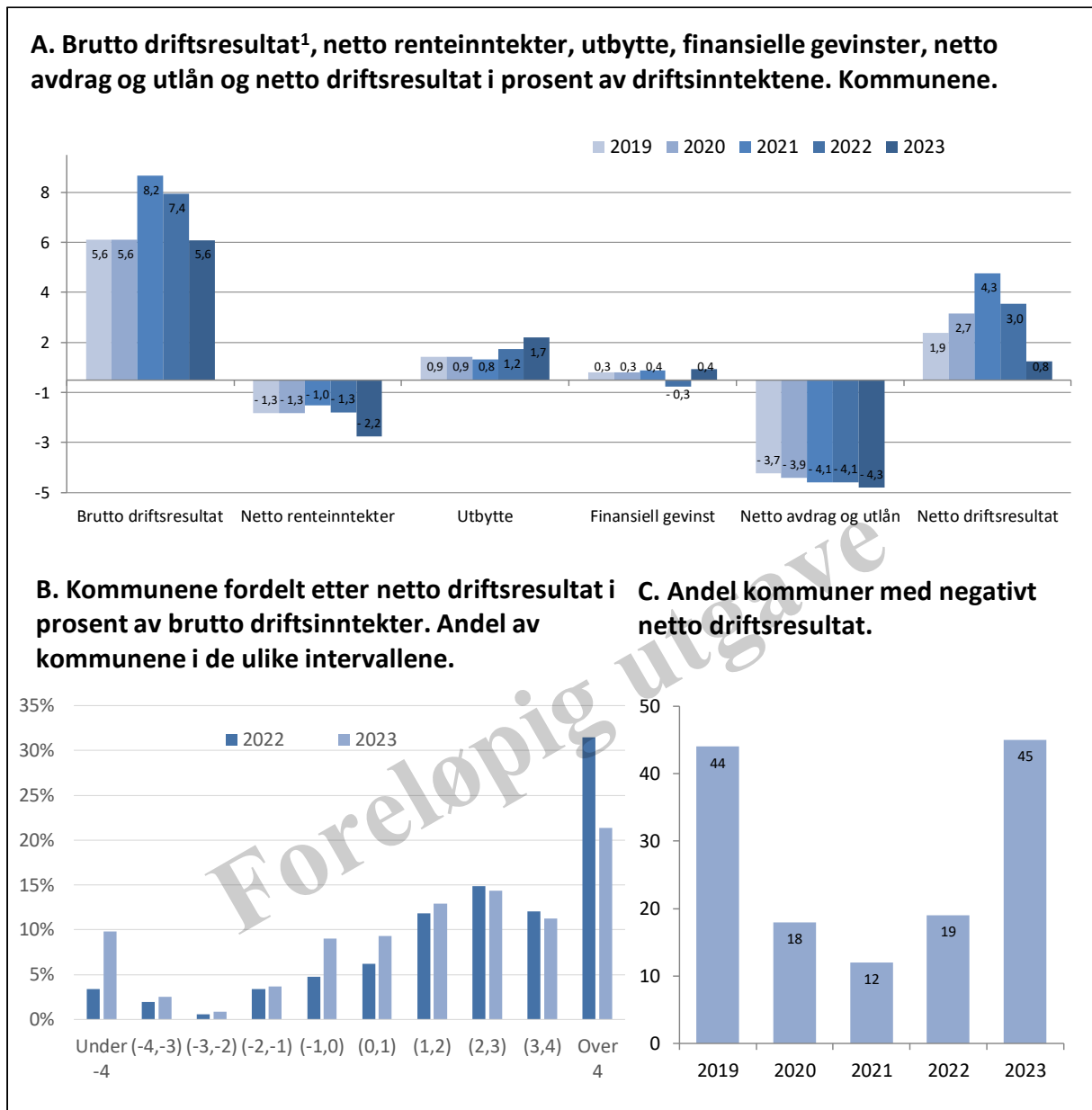
Mange kommuner har behov for å gjøre omstillinger som følge av en økning i antall eldre og fall i barnetallene. Utvalgets beregning av merkostnadene av demografiske endringer er et netto anslag på summen av mer- og mindrekostnader i de ulike aldersgruppene med full helårseffekt første år. Det forutsetter med andre ord at tilpasningen skjer umiddelbart. I praksis vil endring av skolestruktur og nedleggelse av barnehager ta tid, og prosessen vil i seg selv være kostnadskrevene. Kommunene må ta høyde for dette i sine planprosesser. På sikt vil nødvendige omstillinger bidra til å tilpasse aktivitets- og kostnadsnivået til inntektene og dermed kunne føre til bedre driftsresultater.

¹ Sosialhjelp og sosiale tjenester i 2023 – Flere mottakere og press på førstelinjen | Arbeid og velferd 1-2024D

[Boks slutt]

5.2 Netto driftsresultat for kommunene

Kommunene inkludert Oslo

Figur 5.3 Driftsresultatene i kommunene

¹ Eksklusiv avskrivninger.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

I 2023 utgjorde netto driftsresultat 0,8 prosent av driftsinntektene i kommunene. Resultatet i 2023 var under det nivået utvalget anbefaler at resultatet bør ligge på over tid, men i gjennomsnitt har netto driftsresultat for kommunene inkludert Oslo de siste fem årene ligget på 2,5 prosent og dermed vært klart høyere enn det anbefalte nivået på 1¾ prosent av driftsinntektene.

Brutto driftsresultat i kommunene avtok klart fra 2022 til 2023, men nedgangen var mindre enn nedgangen i netto driftsresultatet. En økning i netto finansutgiftene bidro også til en

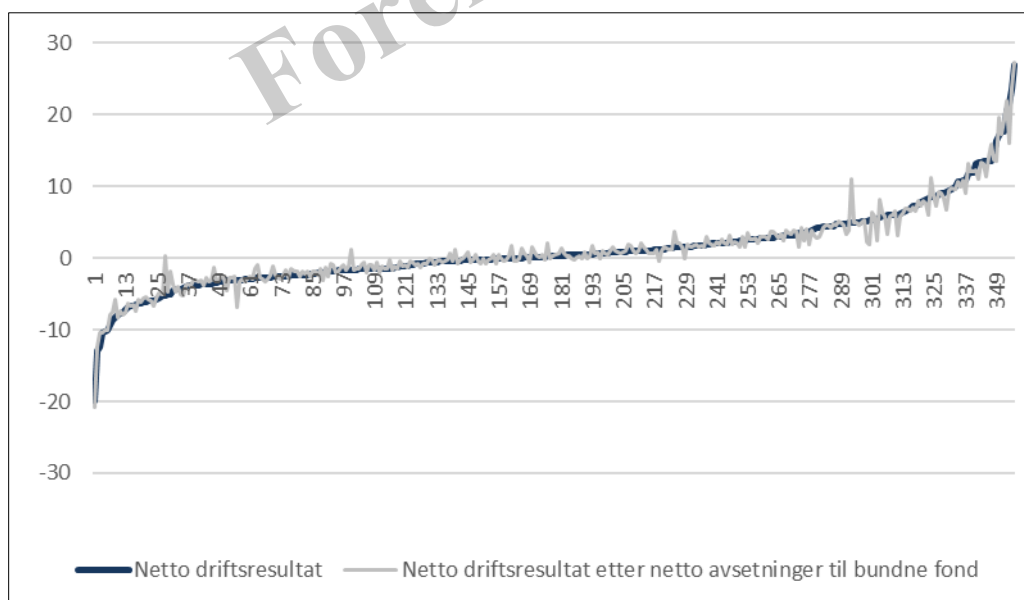
nedgang i netto driftsresultat. Det skyldes først og fremst høyere renteutgifter som følge av økte renter, mens høyere utbytte bidro i motsatt retning.

Forskjeller mellom kommunene

Nivået på netto driftsresultatet varierer betydelige mellom kommunene både i 2022 og i 2023. Generelt var det klart færre kommuner som hadde relativt høye netto driftsresultat og flere som hadde svake netto driftsresultater i 2023 enn i 2022, se figur 5.3B. Netto driftsresultat var negativt i 45 prosent av kommunene i 2023, og 35 prosent av kommunene hadde netto driftsresultat høyere enn 1¼ prosent. Tilsvarende tall for 2022 var på henholdsvis 19 og 61 prosent.

Standardavviket kan oppsummerer spredningen kommunene imellom. I 2023 var standardavviket for netto driftsresultat 5,5 mot 4,7 året før. Det innebærer en relativt stor spredning i resultatene mellom kommunene. I 2023 var det Aukra som hadde høyest netto driftsresultat med 26,9 prosent, mens Moskenes hadde lavest med -19,8 prosent. Det gode resultatet til Aukra kommune skyldes i hovedsak store eiendomskatteinntekter.

For enkeltkommuner og fylkeskommuner kan netto driftsresultatet være betydelige påvirket av avsetning av øremerkede tilskudd og andre bundne inntekter på bundne fond, se figur 5.4. Når en sammenlikner resultatene på kommune- og fylkeskommunenivå, bør en derfor være oppmerksom på at resultatene i større eller mindre grad kan være påvirket av at inntektsføring og utgiftsføring av tilskudd og bundne inntekter skjer i ulike år. Vanligvis er spredningen i resultatene for kommunene mindre for netto driftsresultat etter avsetninger til bundne fond. Standardavviket for netto driftsresultat etter netto avsetninger til bundne fond var 5,4 i 2023. Normalt er avvikene mellom de to resultatmålene relativt små for sektoren samlet. I 2023 var netto driftsresultatet 0,9 prosent etter avsetninger til bundne for kommunene samlet sett. De årene det er store avvik for sektoren samlet sett mellom netto driftsresultat før og etter at det er tatt hensyn til avsetningen til bundne fond, skyldes det gjerne øremerkede tilskudd eller store anslagsendringer som gir avvik i samme retning for mange kommuner.

Figur 5.4 Netto driftsresultat før og etter avsetninger til bundne fond for alle kommuner. Sortert etter størrelsen på netto driftsresultat. Prosent av driftsinntektene

Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.3 Netto driftsresultat i ulike kommunegrupper

Kommunene gruppert etter fylke

I 2023 hadde kommunene i Rogaland det høyest netto driftsresultatet. Lavest netto driftsresultat hadde kommunene i Nordland og Troms og Finnmark, se tabell 5.1.

Brutto driftsresultatet avtok i kommunene i alle fylkene. Nedgangen i brutto driftsresultat var størst i kommunene i Nordland, mens nedgangen var minst i kommunene i Agder.

Nedgangen i netto driftsresultatet fra 2022 til 2023 var størst for Oslo med en nedgang på 6,2 prosentpoeng. Nedgangen skyldes særlig sterkt økning i netto finansutgifter som følge av ekstraordinære nedbetaling av gjeld, men nedgangen må også ses i sammenheng med ekstra lave netto finansutgifter i 2022. Brutto driftsresultat falt i Oslo, men nedgangen var mindre enn landsgjennomsnittet.

Brutto driftsresultat gikk ned også for kommunene i Agder og Innlandet, mens netto finansutgiftene gikk også ned. Kommunene i Agder og Innlandet hadde samlet sett en bedring i netto driftsresultatet fra 2022 til 2023.

Tabell 5.1 Brutto driftsresultat, netto finansutgifter og netto driftsresultat, alle i prosent av driftsinntekter. Endring fra året før i prosentpoeng

	2022			2023			Endring		
	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
Viken	8,1	5,5	2,6	6,3	5,3	1,0	-1,7	-0,2	-1,5
Oslo	7,2	1,7	5,4	6,6	7,4	-0,8	-0,6	5,6	-6,2
Innlandet	5,7	4,3	1,4	5,0	3,4	1,5	-0,8	-0,8	0,1
Vestfold og Telemark	6,8	4,3	2,5	4,6	2,9	1,7	-2,2	-1,5	-0,8
Agder	5,2	4,6	0,5	5,0	2,9	2,0	-0,2	-1,7	1,5
Rogaland	8,3	3,0	5,4	5,5	1,8	3,8	-2,8	-1,2	-1,6
Vestland	6,9	3,9	3,1	4,3	3,2	1,1	-2,6	-0,6	-1,9
Møre og Romsdal	7,8	5,9	1,9	6,5	6,2	0,3	-1,4	0,3	-1,7
Trøndelag	8,5	6,2	2,4	5,8	5,7	0,1	-2,7	-0,4	-2,3
Nordland	8,2	5,1	3,1	4,2	6,0	-1,8	-4,0	0,9	-4,8
Troms og Finnmark	8,2	5,7	2,5	5,4	7,2	-1,8	-2,8	1,5	-4,3
Landet	7,4	4,4	3,0	5,6	4,8	0,8	-1,9	0,4	-2,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kommunene gruppert etter folketall

I 2023 hadde kommunene med mellom 3000 og 5000 innbyggere samlet det høyest netto driftsresultatet på henholdsvis 5,4 og 4,4 prosent av driftsinntektene, se tabell 5.2.

Kommunene med mellom 5–10 000 hadde de laveste resultatene. I gjennomsnitt hadde disse kommunene negative netto driftsresultater.

Tabell 5.2 Brutto driftsresultat, netto finansutgifter og netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter. Kommunene gruppert etter folketall per 1.1.2023

Antall innbyggere	2022			2023			Endring		
	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
< 3 000	8,6	4,1	4,5	6,0	3,9	2,2	-2,5	-0,2	-2,3
3 - 5 000	8,0	4,4	3,6	8,2	3,8	4,4	0,2	-0,6	0,8
5 - 10 000	7,3	5,0	2,3	4,9	5,2	-0,4	-2,4	0,3	-2,7
10 - 20 000	7,7	5,4	2,3	5,8	5,3	0,5	-1,9	-0,1	-1,8
20 - 50 000	6,8	4,8	2,0	5,0	4,8	0,2	-1,8	0,0	-1,8
> 50 000	7,5	3,8	3,7	5,6	4,8	0,8	-1,9	1,0	-2,8
Landet	7,4	4,4	3,0	5,6	4,8	0,8	-1,9	0,4	-2,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kommunene med mellom 3000 og 5000 innbygger hadde som den eneste kommunegruppen en økning i netto driftsresultatet. Det kom som resultat av både bedret brutto driftsresultat og lavere netto finansutgifter. Det er relativt få kommuner i gruppen og resultatene påvirkes derfor av særlige forhold i enkeltkommuner. Resultatene i de minste kommune har i stor grad vært påvirket av endringer i utbetaling fra Havbruksfondet. De aller minste kommunene hadde høyest resultat i gjennomsnitt, men også størst spredning i resultatet

Kommunene gruppert etter inntekter korrigert for utgiftsbehov

Kommunene med de høyeste inntektene hadde de beste netto driftsresultatene både i 2022 og i 2023. I 2023 var det kommunene med inntekter mellom 100 og 105 prosent av landsgjennomsnittet som hadde det laveste netto driftsresultatet. Denne gruppen påvirkes av svakt netto driftsresultat i Oslo. I 2022 var det kommuner med inntekter mellom 95-100 prosent av landsgjennomsnittet som hadde de svakeste resultatet. Gruppert etter inntekt hadde alle nedgang i brutto driftsresultatet fra året før, jf. tabell 5.3. Nedgangen var størst blant kommunene med inntekter over 105 prosent av landsgjennomsnittet. Det må trolig ses i sammenheng med at blant kommunene med relativt høye korrigerede frie inntekter er det flere kommuner som i 2022 fikk uvanlig høye kraftinntekter som følge av ekstremt høye strømpriser i Sør-Norge. Kommunene med inntekter mellom 100–105 prosent av landsgjennomsnittet hadde økning i netto finansutgiftene, men de øvrige kommunegruppene hadde en nedgang.

Tabell 5.3 Brutto driftsresultat, netto finansutgifter og netto driftsresultat i prosent av driftsinntekter. Kommune gruppert etter størrelsen på korrigerte frie inntekter (KFI/U)¹

inntekter	2022			2023			Endring		
	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
under 95 pst	7,1	5,0	2,2	5,2	4,4	0,8	-1,9	-0,5	-1,4
95-100 pst	6,8	4,9	1,8	5,1	4,0	1,2	-1,6	-0,9	-0,7
100-105 pst	7,3	2,8	4,5	5,6	6,2	-0,6	-1,7	3,3	-5,1
Over 105 pst	9,2	4,9	4,3	6,7	4,1	2,6	-2,6	-0,8	-1,7
Landet	7,4	4,4	3,0	5,6	4,8	0,8	-1,9	0,4	-2,3

Kilde: Statistisk sentralbyrå

¹ De korrigerte frie inntektene er inkludert eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter, inntekter fra havbruksfondet og fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift (KFI/U) og kommunene grupperes etter størrelsen på korrigerte frie inntekter målt som andel av landsgjennomsnittet per innbygger i 2023.

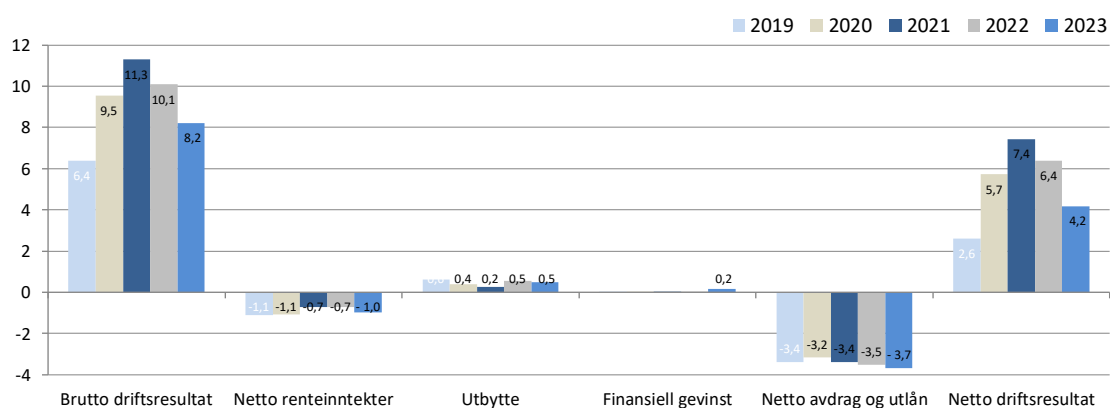
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.4 Netto driftsresultat for fylkeskommunene

I 2023 hadde fylkeskommunene samlet et netto driftsresultat på 4,2 prosent av driftsinntektene, noe som er en nedgang fra året før. Også for fylkeskommunene har netto driftsresultatet avtatt klart de siste to årene. I gjennomsnitt de siste fem årene har driftsresultatet ligget på 5,3 prosent, noe som er over det nivået utvalget anbefaler at resultatet bør ligge på over tid.

Fylkeskommunene hadde som kommunene en mindre nedgang i brutto driftsresultat enn i netto driftsresultat. Det var samlet sett en økning i netto finansutgifter noe som blant annet skyldes høyere netto renteutgifter.

A. Brutto driftsresultat¹, netto renteinntekter, utbytte, finansielle gevinster, netto avdrag og utlån og netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene. Fylkeskommunene.

Figur 5.5 Fylkeskommunene. Brutto driftsresultat¹, netto renteinntekter, utbytte, finansielle gevinster, netto avdrag og utlån og netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene.

¹ Eksklusiv avskrivninger.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Også mellom fylkeskommunene er det store forskjeller i nivået på netto driftsresultat og netto finansutgifter, men forskjellene var større i 2022 enn i 2023, se tabell 5.5. Troms og Finnmark hadde det høyeste driftsresultatet. I 2023 hadde Trøndelag det laveste netto driftsresultatet med et resultat på 1,1 prosent.

Møre og Romsdal, Vestland og Trøndelag hadde de høyeste netto finansutgiftene, mens Viken hadde de laveste. Nordland hadde størst nedgang både i brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Nedgang i Nordland må trolig ses i sammenheng med lavere utbetalinger fra Havbruksfondet.

Flere fylkeskommuner har satt av midler på bundne fond. For fylkeskommunene utenom Oslo samlet sett er netto driftsresultatet 4,0 prosent etter netto bundne fondsavsetning.

Statistisk sentralbyrå

Tabell 5.4 Brutto Netto driftsresultat og netto finansutgifter i prosent av driftsinntekter i fylkeskommunene

	2022			2023			Endring		
Antall innbyggere	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
Viken	8,6	0,8	7,8	3,9	0,6	3,3	-4,7	-0,3	-4,4
Innlandet	6,2	1,8	4,4	7,2	2,0	5,2	1,0	0,3	0,7
Vestfold og Telemark	5,4	3,3	2,1	6,2	4,0	2,2	0,8	0,7	0,1
Agder	8,8	3,8	5,1	12,0	5,3	6,7	3,1	1,5	1,6
Rogaland	12,9	5,4	7,5	9,8	4,5	5,3	-3,1	-0,9	-2,2
Vestland	13,0	5,5	7,5	11,7	6,6	5,1	-1,4	1,1	-2,4
Møre og Romsdal	8,8	5,8	3,0	7,7	6,9	0,8	-1,1	1,1	-2,2
Trøndelag	9,5	5,8	3,7	7,3	6,2	1,1	-2,2	0,4	-2,6
Nordland	13,4	3,4	10,0	7,7	3,1	4,5	-5,8	-0,3	-5,5
Troms og Finnmark	12,0	3,2	8,8	11,9	3,7	8,2	-0,1	0,5	-0,6
Landet utenom Oslo	10,1	3,7	6,4	8,2	4,0	4,2	-1,9	0,3	-2,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå

¹ De korrigerede frie inntektene er. inkludert eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter, inntekter fra havbruksfondet og fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift (KFI/U) og kommunene grupperes etter størrelsen på korrigerede frie inntekter målt som andel av landsgjennomsnittet per innbygger i 2023.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.5 Korrigert netto driftsresultat

Utvalgets anbefalinger om nivået på netto driftsresultat er basert på et prinsipp om at den kommunale formuen skal opprettholdes over tid. Utvalget beregner derfor et korrigert netto driftsresultat som skal vise i hvilken grad hensynet til kommunal formuesbevaring er ivarettatt. Dersom korrigert netto driftsresultat er null eller høyere impliserer det at kommunens formue er uendret eller stiger.

Den kommunale kapitalbeholdningen kan deles inn i realkapital og finanskapital. Driftsinntektene kan anvendes til driftsutgifter, netto renteutgifter og avdrag eller settes av som netto driftsresultat. Netto driftsresultat kan igjen brukes til egenfinansiering av investeringer eller avsettes i fond. Et eventuelt underskudd kan dekkes av fond. For at formuen ikke skal bygges ned, må investeringene i realkapital fratrukket netto gjeldsøkningen

være minst like stor som kapitalslitet. Dersom avdragene hadde vært lik kapitalslitet og noen andre forenklerende forutsetninger hadde vært oppfylt, ville netto driftsresultat nettopp ha vært uttrykk for økningen i formuen. Avdrag er imidlertid en dårlig indikator for forringelsen av realkapitalen. Når utvalget beregner korrigert netto driftsresultat, erstattes derfor avdragsbetalinger med beregnet kapitalslit. I tillegg legger man til en beregnet inflasjonsgevinst knyttet til gjelden, ettersom det er realverdien av formuen man er opptatt av. Til slutt legges inntekter fra bompenger og refundert investeringsmoms til. Det er inntekter som ikke er med i driftsinntektene og dermed ikke er inkludert i det ordinære netto driftsresultatet, men disse inntektene kan brukes til å finansiere investeringer.

Utvalgets anbefalinger av hva netto driftsresultat bør ligge på i gjennomsnitt over tid, var basert på forskjellene mellom ordinært netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat i perioden 2004 til 2013.

Boks 5.2 Beregningen av korrigert netto driftsresultat

Beregningen av korrigert netto driftsresultat tar utgangspunkt i ordinært netto driftsresultat.

I første trinn i korrigeringen legges netto avdrag til, mens beregnet kapitalslit trekkes fra.

I neste trinn legges inflasjonsgevinsten av netto gjeld til. For fylkeskommunenes legges deretter inntekter fra bompenger (som ellers er ført i investeringsregnskapet) til. (Bompengene reduserer fylkeskommunenes behov for å bruke driftsinntekter til investeringer.)

Til slutt legges kompensasjon for merverdiavgift som også er ført i investeringsregnskapet til. (Mva-kompensasjonen reduserer også behovet for å bruke driftsinntekter til investeringer).

Tall for kapitalslit er hentet fra nasjonalregnskapet. Fordelingen av kapitalslit mellom fylkeskommuner og kommuner (inkl. Oslo) er basert på fordelingen av avskrivninger i KOSTRA, der det gjøres en beregningsmessig korreksjon for at fylkeskommunene fikk overført en stor andel av riksveiene i 2010 som ikke fanges opp av avskrivningene i KOSTRA. Data for netto gjeld hentes fra kredittmarkedsstatistikken, mens deflatoren for kommunal økonomi er brukt i beregningen av inflasjonsgevinst. Tallet for netto gjeld er uten pensjonsreserver, se tabell 2.1.

[Boks slutt]

Tabell 5.5 Beregning av korrigert netto driftsresultat for kommunesektoren. Prosent av driftsinntekter¹

Prosent	2019	2020	2021	2022	2023	Gj.sn. 2019-2023
Netto driftsresultat	2,0	3,1	4,7	3,5	1,3	2,9
Netto avdrag	3,7	3,8	4,0	4,0	4,2	3,9
Netto driftsresultat eksklusive avdrag	5,6	6,9	8,7	7,5	5,5	6,8
Kapitalslit	9,3	9,5	9,4	9,8	9,8	9,6
Inflasjonsgevinst	1,2	0,4	1,8	2,4	1,7	1,5

Bompenger	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	0,6
Mva-kompensasjon investeringer	2,5	2,0	1,9	1,8	1,8	2,0
Korrigert netto driftsresultat	0,5	0,4	3,5	2,5	-0,3	1,3
Netto driftsresultat – korrigert netto driftsresultat	1,5	2,7	1,3	1,0	1,6	1,6

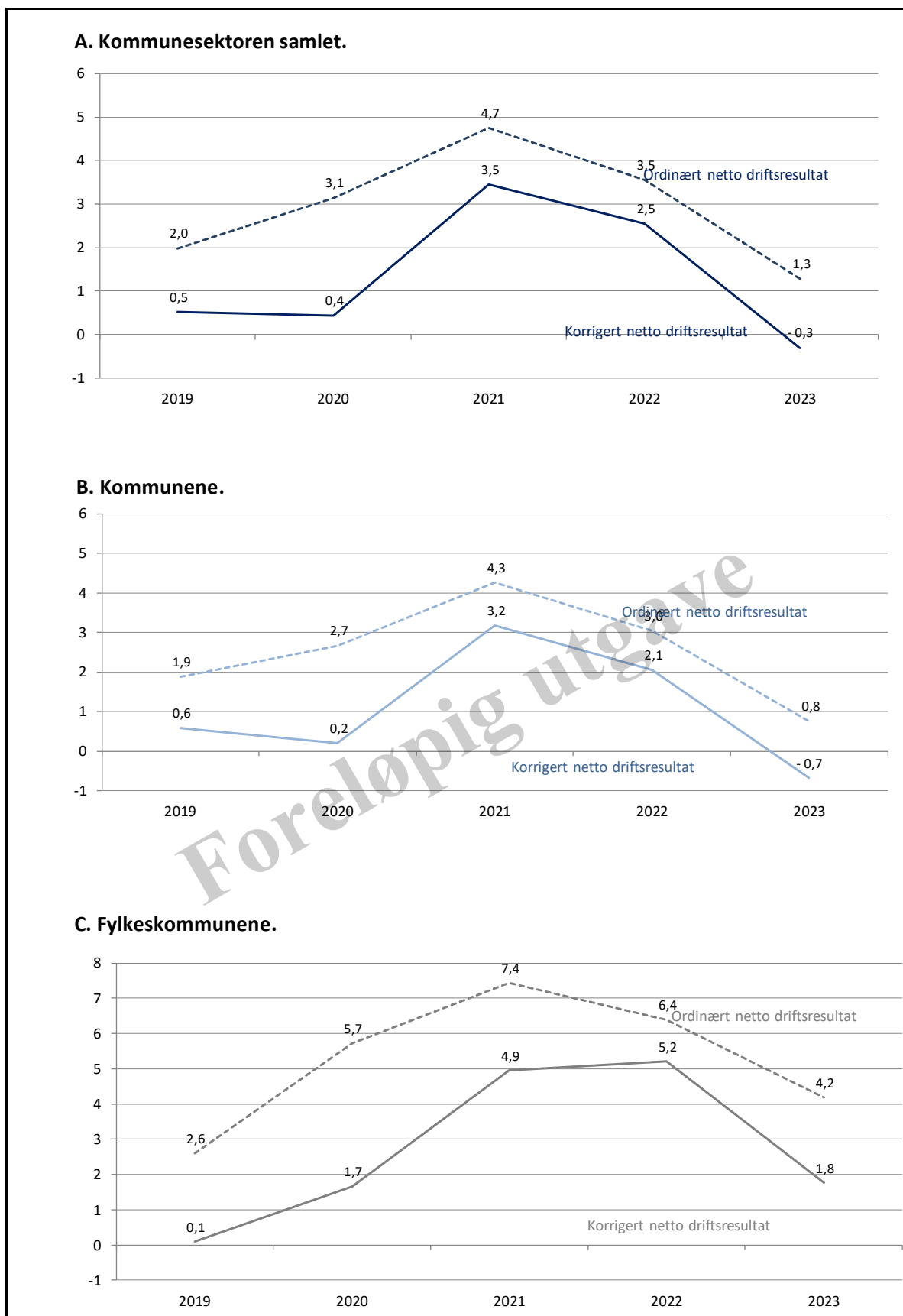
¹ Eventuelle avvik i regnestykkene basert på prosentandeler skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Nedgang i formuen i 2023, men kommunesektoren har økt formuen de siste årene

Et positivt korrigert netto driftsresultat indikerer at formuen bygges opp. I 2023 hadde kommunesektoren samlet et negativt korrigert netto driftsresultat på 0,3 prosent av inntektene. Fra 2022 til 2023 avtok det korrigert netto driftsresultat mer enn det ordinære netto driftsresultatet. Det var i lavere inflasjonseffekt på sektorens netto gjeld som bidro til forskjellen. I gjennomsnitt de siste fem årene har korrigert netto driftsresultat for kommunesektoren ligget på 1,6 prosent. Formuen i kommunesektoren er altså bygget opp gjennom de fem siste årene. Resultatet var høyest i 2021 og lavest i 2023, se figur 5.6A og tabell 5.5. Det vises til vedlegg 12 for mer detaljerte tall.

Foreløpig utgave

Figur 5.6 Ordinært og korrigert netto driftsresultat i prosent av driftsinntekt

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

I 2023 var forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat 1,6 prosentpoeng. Det var større enn i 2022. Forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultatet viser hva ordinært netto driftsresultat må ligge på for at korrigert netto driftsresultat skal være lik null, og det er dette som er utgangspunktet for utvalgets anbefaling om størrelsen på netto driftsresultatet. De siste fem årene har forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat vært 1,6 prosentpoeng i gjennomsnitt. Forskjellen var størst i 2020. Utvalgets anbefaling om at ordinært driftsresultat i sektoren samlet burde ligge på 2 prosent av driftsinntektene for at verdien av formuen skal bevares i sektoren, er dermed noe høyere enn beregningene for de siste fem årene tilsier. De tre siste årene har særlig inflasjonsgevinsten fra redusert realverdi av gjeld økt betydelig, noe som må ses i lys av mye høyere prisvekst enn inflasjonsmålet.

Kommunene inkludert Oslo

I 2023 hadde kommunene inkludert Oslo et negativt korrigert netto driftsresultat på 0,7 prosent. De siste fem årene har korrigert netto driftsresultat for kommunene inkludert Oslo i gjennomsnitt vært positiv og dermed er formuen bygget opp. Nedgangen i korrigert netto driftsresultat fra 2022 til 2023 skyldes først og fremst svakere netto driftsresultat, men også lavere inflasjonsgevinst på gjeld.

Inntektene fra bompenger kommer til fratrukk i fylkeskommunenes behov for å spare til investeringer. Det er vanskelig å finne gode tall for Oslos andel av bompengene, blant annet fordi bompengene i Osloregionen i mindre grad går til Oslo kommune, men i større grad til de fylkeskommunale kollektivselskapene. Forsøk på å skille ut Oslos andel tyder imidlertid på at beløpene er i en slik størrelsesorden at det har lite å si for resultatene for kommunene samlet.

I 2023 var forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat 1,4 prosentpoeng i kommunene inkludert Oslo. De siste fem årene har forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat også vært på 1,4 prosentpoeng i gjennomsnitt, og er det er dermed noe lavere enn utvalgets anbefaling om et overskudd på netto driftsresultat i kommunene over tid på $1\frac{3}{4}$ prosent av driftsinntektene. Dette kan i stor grad forklares av ekstraordinær høy inflasjonsgevinst.

Fylkeskommunene

I 2023 hadde fylkeskommunene et korrigert netto driftsresultat på 1,8 prosent av inntektene. Det er en klar nedgang fra året før. Nedgangen i korrigert netto driftsresultat var større enn nedgangen i netto driftsresultat. Både høyere kapitalslit og lavere inflasjonsgevinst på gjelden bidro ytterligere til nedgang i korrigert netto driftsresultat. Også fylkeskommunene har i de siste fem årene hatt et positivt korrigert netto driftsresultat, og dermed bygget opp formuen, se figur 5.6.C. Det vises også til vedlegg 12 for mer detaljerte tall.

I 2022 var forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat i fylkeskommunene på 2,4 prosentpoeng. De siste fem årene har forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat ligget på 2,5 prosentpoeng i gjennomsnitt. Dette er klart lavere enn utvalgets anbefaling om et overskudd på netto driftsresultat i fylkeskommunene på 4 prosent av driftsinntektene.

Vanligvis føres investeringsinntekter direkte i investeringsregnskapet, og disse inntektene vil ikke påvirke netto driftsresultatet. De siste ti årene har imidlertid fylkeskommunene fått økte midler til særskilte fordelinger over rammetilskuddet til opprusting og fornying av fylkesveier, tunneloppgradering og skredsikring. Disse midlene kan brukes både til drift og til investeringer. I gjennomsnitt for fylkeskommunene utgjør disse inntektene om lag 3 prosent

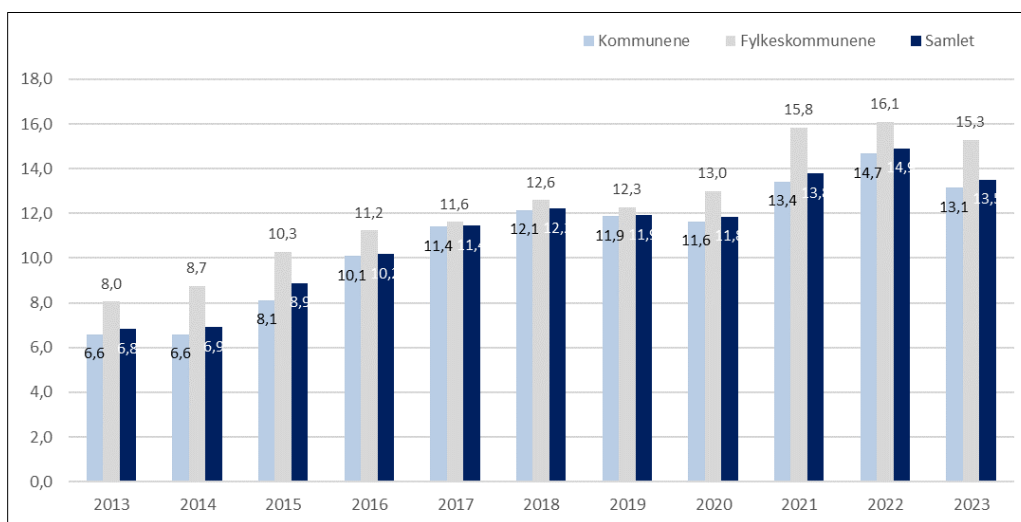
av driftsinntektene. Dersom driftsinntekter brukes til investeringer, vil driftsresultatet isolert sett trekkes opp. Økte investeringer vil med et etterslep trekke opp kapitalslitet og dermed øke differansen mellom netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat. Økt merverdiavgiftskompensasjon fra investeringer vil på den andre siden bidra til å redusere avviket.

Byvekstavtalene er tidsavgrensede avtaler mellom staten og regionene der målet er nullvekst i persontransport med bil og god framkommelighet for alle trafikantgrupper. En relativt stor del av finanseringen i disse tidsavgrensede avtalene er bompenger. Gjennom bymiljøpakker bruker fylkeskommunene dermed bompenger til å finansiere investeringer utover det som det er grunnlag til i rammefinansieringen. Dette øker realformuen og behovet for fremtidige reinvesteringer. Når byvekstavtalene og bompengefinansieringen avsluttes må kapitalslitet finansieres gjennom de ordinære rammene.

Analysene av korrigert netto driftsresultat viser at fylkeskommunene over tid har hatt tilstrekkelige netto driftsresultat til å bygge opp formuen og foreta investeringer. Samtidig viser analyser fra Statens vegvesen at det er betydelige vedlikeholdsetterslep på fylkesveiene.

5.6 Disposisjonsfond

Netto driftsresultat kan brukes til egenfinansiering av investeringer eller avsettes i fond. Disposisjonsfondet kan på kort sikt benyttes til å dekke opp for negative utslag i økonomien slik som uforutsett økning i rentenivået eller skattesvikt. Disposisjonsfond kan også brukes av kommunene til å spare egenkapital til investeringer. Ved vurderingen av nivået på disposisjonsfondene bør det også tas hensyn til samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk, da dette også påvirker kommunens reelle økonomiske handlefrihet. Følge av flere år med merskattevekst på slutten av året har bidratt til gode driftsresultat, og også til at mange kommuner og fylkeskommuner har styrket disposisjonsfondene. Fra 2022 til 2023 var det imidlertid en nedgang i disposisjonsfondene for kommunesektoren som helhet. Disposisjonsfondene utgjorde 95 mrd. kroner ved utgangen av 2023. Dersom en tar hensyn til regnskapsmessig merforbruk utgjorde disposisjonsfondene 13,5 prosent av sektorens driftsinntekter. Det er en økning fra 6,8 prosent i 2013, se figur 5.7. Disposisjonsfondene er relativt sett noe større i fylkeskommunene enn i kommunene.

Figur 5.7 Disposisjonsfond inkludert samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i prosent av driftsinntektene

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

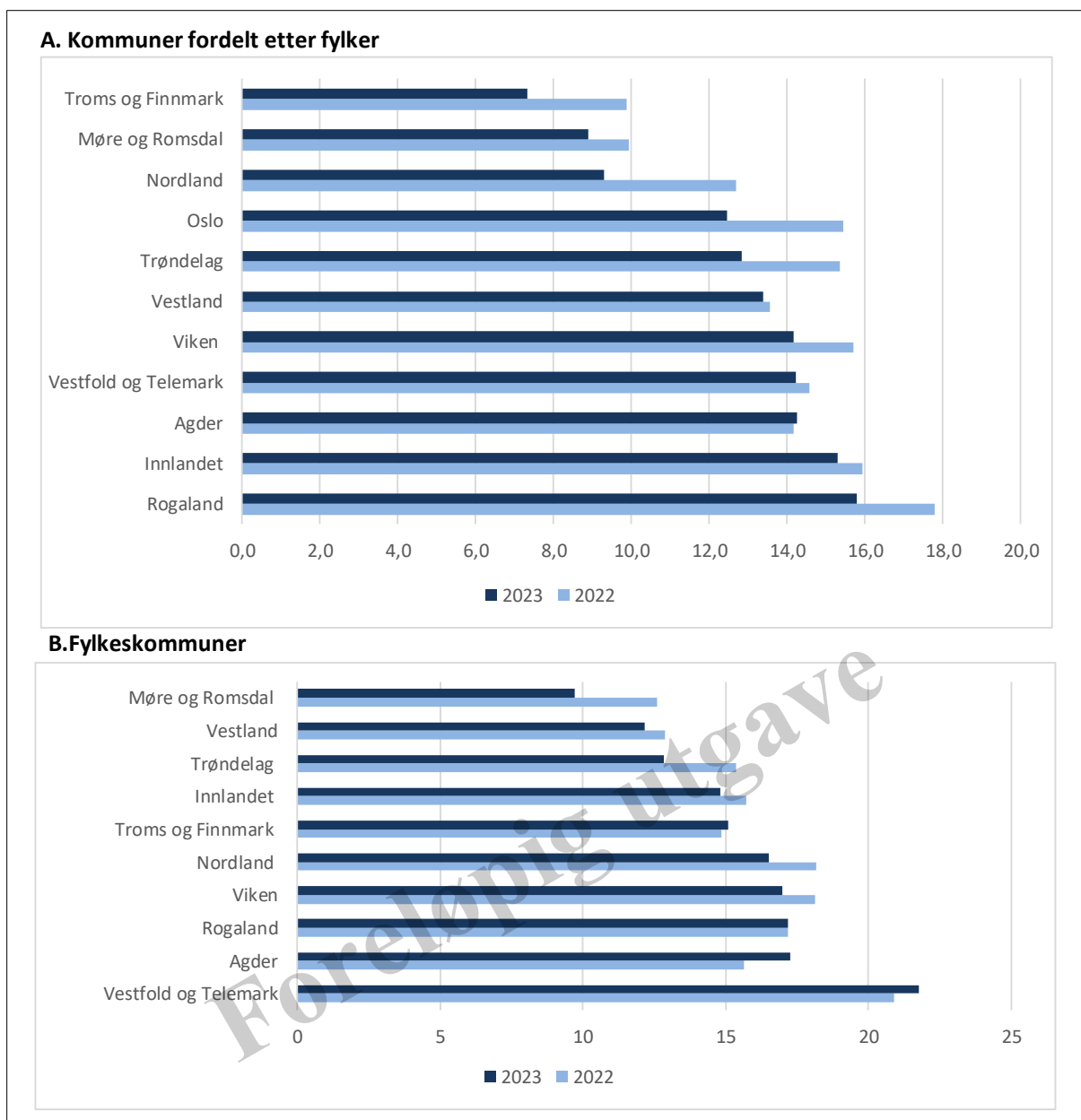
Størrelsen på disposisjonsfondene varierer betydelig mellom kommuner og i noen grad også mellom fylkeskommuner. Hvis verdien er negativ, innebærer det at kommunen har et akkumulert merforbruk som ikke kan dekkes ved hjelp av tilgjengelige disposisjonsfond. Hvis dette merforbruket er større enn 3 prosent, eller ikke dekkes inn i løpet av to år etter at det oppsto, tilsier det normalt sett at kommunen har blitt eller vil bli meldt inn i ROBEK.

I 2023 hadde 70 kommuner (20 prosent) disposisjonsfond som er under 5 prosent av driftsinntektene. 67 prosent av kommunene hadde et disposisjonsfond på over 8 prosent av driftsinntektene 2023. Størrelsen på disposisjonsfondene i 2023 varierte mellom -81,5 prosent av driftsinntektene i Moskenes kommune til 153,7 prosent i Aukra kommune.

Disposisjonsfond fordelt etter fylker

Det er i kommunene i Troms og Finnmark og i Møre og Romsdal og som har de laveste disposisjonsfondene, mens kommunene i Rogaland har de høyeste, se figur 5.7.A. Det var bare kommunene i Agder som hadde en liten økning i disposisjonsfondene fra 2022 til 2023. Nedgangen var størst i Oslo og i kommunene i Nordland.

Foreløpig utgave

Figur 5.8 Disposisjonsfond inkludert samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk. I prosent av driftsinntekter. Kommuner gruppert etter fylker og fylkeskommunene

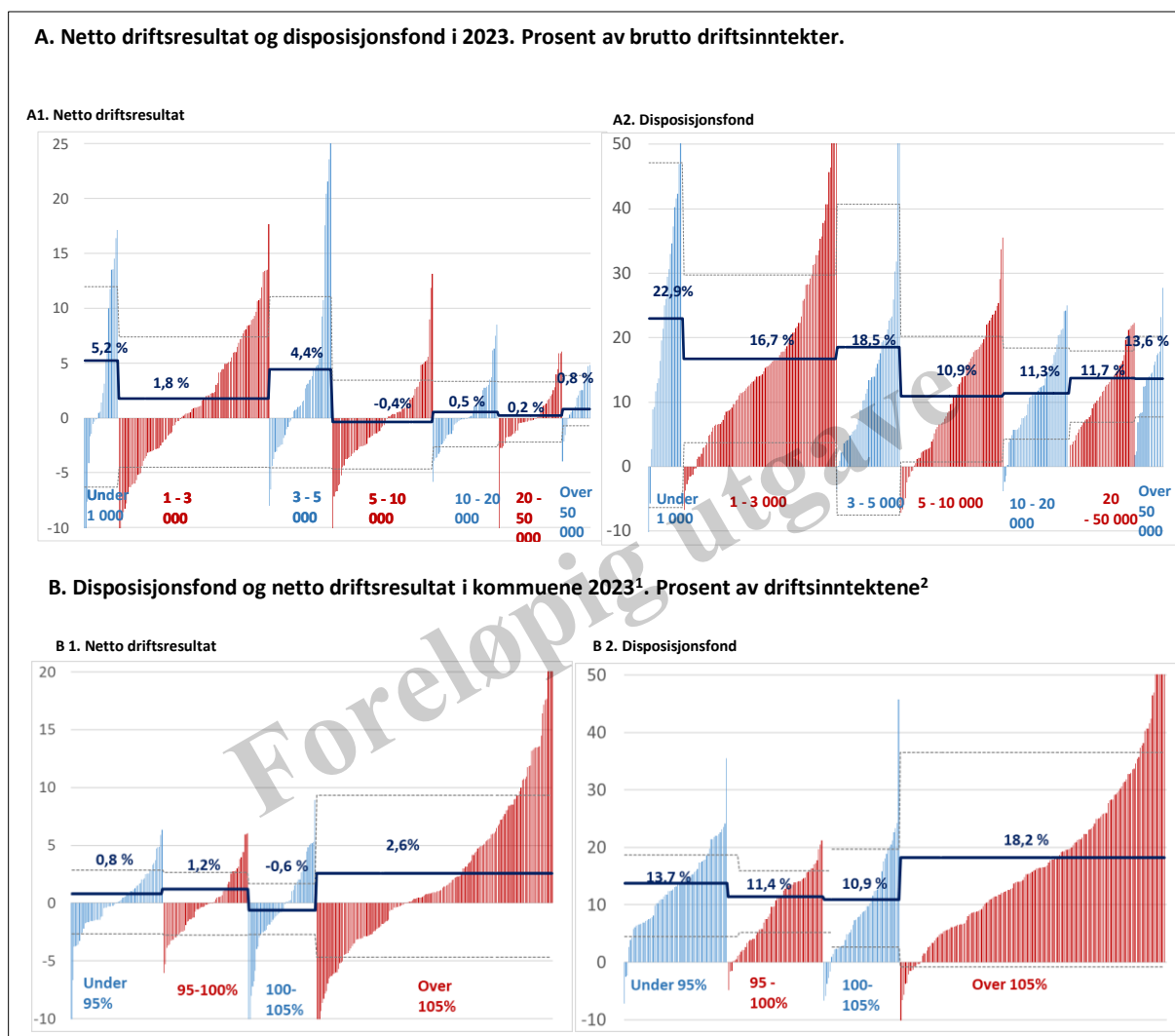
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Disposisjonsfond i fylkeskommunene

Disposisjonsfondene var solide i de fleste fylkeskommunene ved utgangen av 2023, se figur 5.8B. Ingen fylkeskommune hadde da akkumulert merforbruk. Disposisjonsfondene er relativt sett noe større i fylkeskommunene enn i kommunene. Det kan ha sammenheng med at investeringer utgjør en større del av aktiviteten i fylkeskommunene enn i kommunen. Disposisjonsfondene er lavest i Møre og Romsdal og i Vestland og høyest i Vestfold og Telemark.

5.7 Nærmere om variasjoner mellom kommuner i 2023 og samvariasjon mellom driftsresultat og disposisjonsfond

Gjennomgangen i dette kapittelet viser at det er store forskjeller mellom kommuner i både størrelsen på netto driftsresultat og på disposisjonsfond. Det er de minste kommunene som i gjennomsnitt både hadde høyest netto driftsresultat og disposisjonsfond i 2023, se figur 5.9. Lavest resultat og laveste disposisjonsfond hadde kommunene med mellom 5-10 000 innbyggere. Innenfor disse gruppene var det også størst spredning både i både resultat og i fond.

Figur 5.9 Netto driftsresultat og disposisjonsfond inkludert samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i 2023. Kommunene gruppert etter innbyggertall (A) og korrigerede frie inntekter (B), deretter sortert etter nivå på henholdsvis netto driftsresultat og disposisjonsfond.

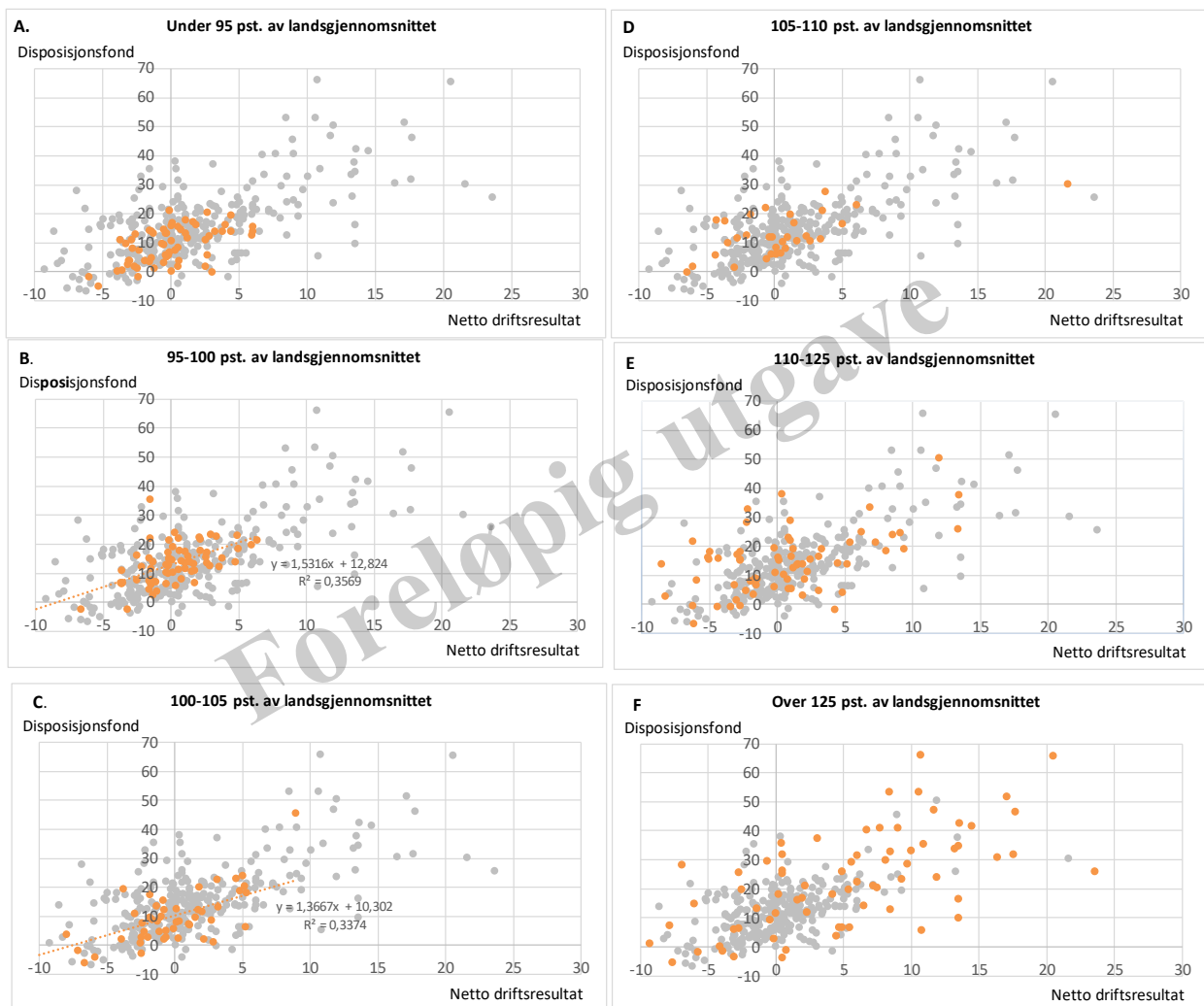
¹ Veide gruppesnitt vist med mørkeblå linje. Resultater over 25 prosent og under -10 prosent vises ikke i figuren.

² De korrigerede frie inntektene er inkludert eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter, inntekter fra havbruksfondet og fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift (KFI/U) og kommunene grupperes etter størrelsen på korrigerede frie inntekter målt som andel av landsgjennomsnittet per innbygger i 2023.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fordelt etter korrigerte frie inntekter er det kommunene med de høyeste inntektene som både hadde de høyeste resultatene og de høyeste disposisjonsfondene i 2023. Denne gruppen hadde likevel den største spredningen i både resultatene og i fondene. Det er kommunene med mellom 100 og 105 prosent av inntektene som i gjennomsnitt hadde lavest netto driftsresultat og lavest disposisjonsfond i prosent av inntektene. Kommuner med de laveste inntektene hadde i gjennomsnitt høyere netto driftsresultat enn kommuner med korrigerte frie inntekter mellom 95 og 105 prosent av landsgjennomsnittet.

Kommuner med lave disposisjonsfond er særlig utsatt ved uforutsette økninger i utgiftene eller reduserte inntekten. Disposisjonsfond bygges opp gjennom overskudd i driften og tæres på dersom kommunen har negative resultater. En kommune kan derfor en periode ha negative resultater dersom de har tilstrekkelig disposisjonsfond.

Figur 5.10 Netto driftsresultat og disposisjonsfond¹ i 2023. I prosent av brutto driftsinntekter. Kommunene i aktuell inntektsgruppe² er markert med farget observasjon.

1) Disposisjonsfond inkludert samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk.

2) Kommunene er inndelt i grupper etter nivå på korrigerte frie inntekter. De korrigerte frie inntektene er inkludert eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter, inntekter fra havbruksfondet og fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift (KFI/U) og kommunene grupperes etter størrelsen på korrigerte frie inntekter målt som andel av landsgjennomsnittet per innbygger i 2023.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Det var en tendens til at kommunene med lave netto driftsresultater også har lavere disposisjonsfond i 2023, se figur 5.10. Blant kommunene med lave korrigerede frie inntekter var det relativt mange kommuner med negative resultater, men de aller fleste hadde disposisjonsfond å trekke på. Blant kommunene med korrigerede frie inntekter over 125 prosent av landsgjennomsnittet finner vi kommunene som hadde de høyeste fondene og de høyeste resultatene, men også blant disse kommunene var det stor spredning, og enkelte kommuner hadde negative resultater og lave disposisjonsfond eller akkumulert merforbruk. Samlet sett var det 24 kommuner som i 2023 hadde et akkumulert merforbruk.

Foreløpig utgave

6 Gjeld og likviditet

Kommunesektorens gjeld har økt over tid. Ved utgangen av 2019 var sektorens brutto langsiktige gjeld for første gang høyere enn driftsinntektene. Etter 2020 har det vært mer samsvar mellom inntektsveksten og gjeldsveksten, slik at gjeldsgraden har vært relativt stabil. En betydelig del av gjelden belaster i realiteten ikke kommuneøkonomien fullt ut, men dekkes helt eller delvis av staten (gjennom rentekompensasjonsordninger) eller innbyggerne (kommunale avgifter). I tillegg har sektoren renteinntekter fra plasseringer, som delvis vil motsvare effekten som en renteendring har på sektorens renteutgifter. Netto renteeksponert gjeld, som korrigerer for disse faktorene, økte med 4 prosentpoeng av driftsinntektene fra 2022 til 2023. Likviditeten målt ved arbeidskapitalen gikk ned fra 2022 til 2023, i stor grad som følge av høye pensjonspremier.

6.1 Gjeld

Gjelden fortsetter å vokse, men ikke all gjeld belaster kommuneøkonomien

Kommunenes og fylkeskommunenes adgang til å ta opp lån er begrenset til investeringer i bygg og anlegg ("varige driftsmidler") og til videre utlån. Utviklingen i langsiktig gjeld vil derfor være direkte knyttet til kommunesektorens investeringer og hvordan de finansieres, samt hvor raskt gjelden nedbetales.

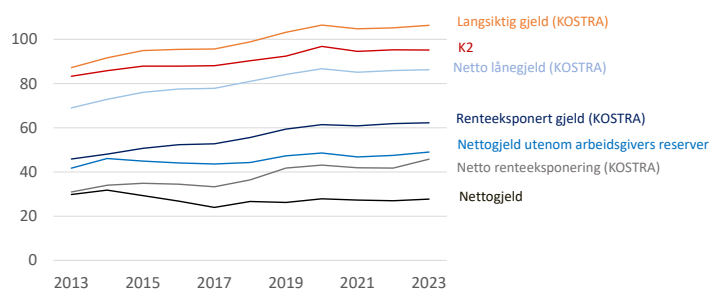
Utviklingen i kommunesektorens gjeld kan belyses ved ulike indikatorer. Figur 6.1A viser utviklingen siden 2013 for de ulike gjeldsindikatorene, målt som andel av inntekt. Alle indikatorene, med unntak av indikatoren for nettogjeld som også inkluderer arbeidsgivers reserver, viser økt gjeldsgrad siden 2013.

Kommuneforvaltningens gjeld økte fra 373 mrd. kroner i 2013 til 709 mrd. kroner i 2023, målt ved kredittindikatoren K2, jf. figur 6.1B. Det tilsvarer en gjennomsnittlig årlig vekst på 6,6 prosent. Den årlige veksten har i perioden variert mellom 5,3 og 7,9, hvor sistnevnte var veksten gjennom 2023. Gjelden vokste i starten av perioden raskere enn inntektene, og gjeldsgraden har dermed økt over tid, men siden 2020 har det vært større samsvar. Netto renteeksponert gjeld økte imidlertid klart mer enn inntektene slik at gjeldsgraden for dette gjeldsbegrepet økte med 4 prosentpoeng fra 2022 til 2023. Hittil i 2024 har gjeldsveksten målt ved K2 vært sterkere enn i tilsvarende periode i fjor.

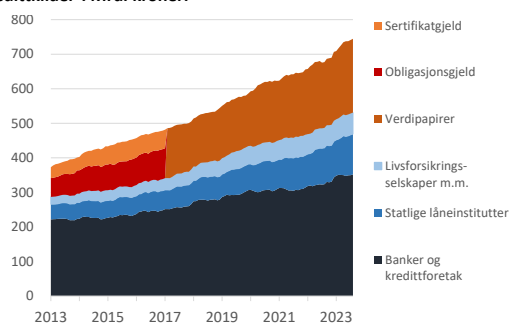
Kommunesektorens langsiktige gjeld, slik den framgår av kommunenes og fylkeskommunenes balanseregnskaper, utgjorde 751 mrd. kroner ved utgangen av 2023. Da er også langsiktige leieavtaler og samtlige kommunale og fylkeskommunale foretak og interkommunale selskaper, uavhengig av type virksomhet, inkludert. Ikke all gjeld belaster likevel kommunebudsjettene. I figur 6.1C er sammensetningen av kommunesektorens langsiktige gjeld splittet opp for å illustrere sammenhengen og størrelsesforholdene mellom de ulike gjeldsbegrepene, og for å illustrere hvordan en renteendring vil kunne slå inn på inntektene og utgiftene.

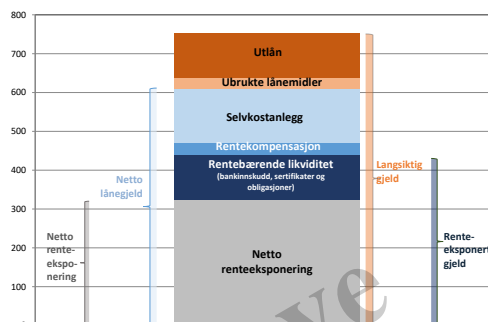
A. Ulike indikatorer for kommunesektorens gjeld. Prosent av kommuneforvaltningens inntekter (K2 og nettogjeld) og kommunesektorens brutto driftsinntekter¹.

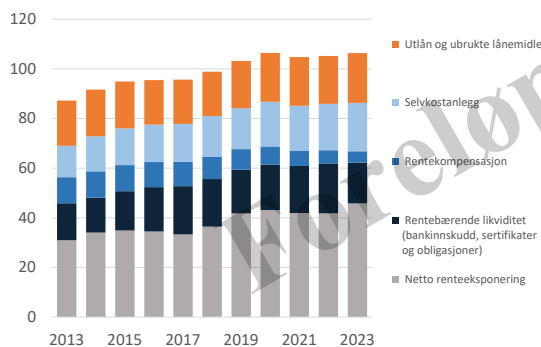
B. Kommuneforvaltningens brutto langsiktige gjeld (K2), fordelt etter kredittkilder². Mrd. kroner.

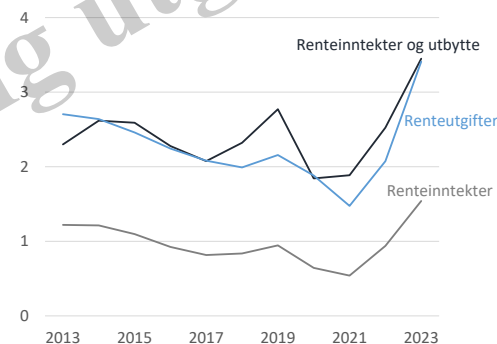
C. Kommunesektorens langsiktige gjeld og renteeksponering ved utgangen av 2023. Mrd. kroner.

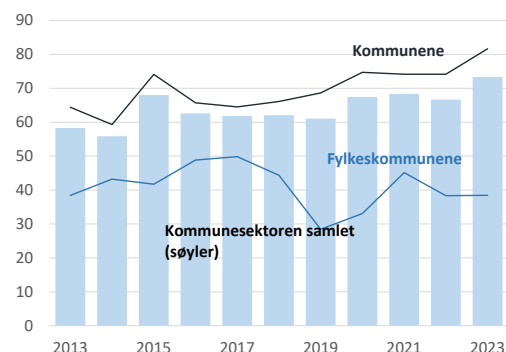
D. Kommunesektorens langsiktige gjeld og renteeksponering. Prosent av brutto driftsinntekter.

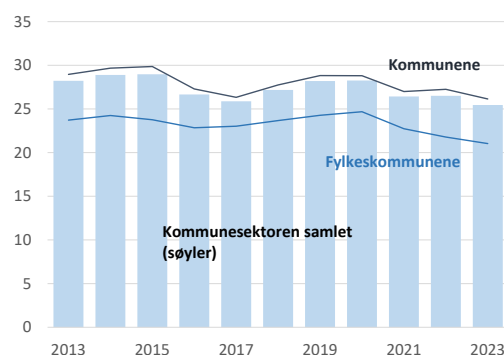
E. Kommuneforvaltningens finansinntekter³ og finansutgifter i prosent av totale utgifter

F. Andel av investeringene finansiert med lån. Prosent.

G. Gjennomsnittlig avdragstid¹. Antall år.

Figur 6.1 Kommunesektorens gjeld

¹ F.o.m. 2012 er det i tallet for langsiktig gjeld korrigert for konserninterne transaksjoner i kommunene og fylkeskommunene (brudd i tidsserien). Dette påvirker kun tallene for langsiktig gjeld, ikke de øvrige gjeldsindikatorene.

2 F.o.m. januar 2018 skiller ikke statistikken mellom henholdsvis sertifikatgjeld og obligasjonsgjeld
3 Fra og med 2014 er bruk av premiefond (funksjon 173) inkludert i utbytteinntektene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Deler av gjelden viderefremmes til privatpersoner og selskaper, og noe består av lån som kommunene og fylkeskommunene har tatt opp, men ennå ikke disponert. Videre er noe av gjelden knyttet til investeringer innenfor vannforsyning, avløp og renovasjon, hvor kommunene etter selvkostprinsippet får eller kan få dekket kostnadene gjennom gebyrene fra innbyggerne. I tillegg faller noe av gjelden innenfor rentekompensasjonsordninger for skole, kirker, sykehjem og transporttiltak, hvor staten dekker deler av renteutgiftene. For sykehjem og omsorgsboliger innebærer ordningen at staten dekker både renter og avdrag knyttet til prosjekter som fikk oppstartstilskudd under handlingsplan for eldreomsorgen i årene 1998–2003 og under opptrappingsplanen for psykisk helse i årene 1999–2004.

Dersom det ses bort fra disse komponentene, kan gjelden der renteutgiftene må dekkes av kommunesektoren selv, det vil si den renteksponerte gjelden, var rundt 440 mrd. kroner. Det tilsvarer godt og vel halvparten av sektorens samlede langsiktige gjeld. For den resterende gjelden vil renteutgiftene (og i stor grad også avdragene) i realiteten bli dekket gjennom gebyrer fra innbyggere, statlige tilskuddsordninger o.l.

Kommunesektoren har i tillegg renteinntekter fra formuesplasseringer (bankinnskudd og plasseringer i sertifikat- og obligasjonsmarkedet). Ved renteendringer vil inntektene fra disse endres og delvis motsvare effekten som en renteendring har på renteutgiftene.

Dersom en trekker ut disse fordringene, kan kommunesektorens netto renteksponering ved utgangen av 2023 anslås til om lag 323 mrd. kroner, tilsvarende 46 prosent av driftsinntektene. Det innebærer at 1 prosentpoeng høyere rente isolert sett vil belaste kommuneøkonomien med om lag 3,2 mrd. kroner, eller om lag 0,5 prosent av driftsinntektene. Norges Bank har de siste tre årene økt styringsrenten fra null til 4,5 prosent. Dersom rentenivået til kommunesektoren har økt like mye i denne toårsperioden, vil dette medføre økte netto renteutgifter på om lag 15 milliarder kroner, tilsvarende 2,1 prosent, før en tar hensyn til rentebindinger.

Fylkeskommunene er i utgangspunktet mindre eksponert enn kommunene for endringer i rentenivået.

Av gjelden som kommunene og fylkeskommunene hadde til banker, kredittforetak og finansieringsselskaper ved utgangen av 2023, var 64 prosent av lånene tatt opp med flytende rente, 6 prosent hadde bindingstid på 3-12 måneder, mens 30 prosent hadde en bindingstid på mer enn ett år.²³ I tillegg hadde sektoren også ha en fastrente på deler av sine utestående obligasjonslån på i alt 178 mrd. kroner. På kort sikt kan utslagene av en renteendring isolert sett altså dempes ytterligere fordi kommunesektoren har bundet renten på deler av gjelden. Kommunesektoren har også betydelige pensjonsmidler plassert i fond (livselskaper og andre pensjonsinnetninger). Ved utgangen av 2023 utgjorde pensjonsmidlene 674 mrd. kroner. Endringer i renten vil påvirke finansavkastningen på kommunesektorens oppsparte pensjonsmidler. Det er vanskelig å si noe om de kortsiktige effektene av en renteendring, men over tid en høyere rente trolig føre til lavere pensjonspremier og pensjonskostnader, og vice versa.

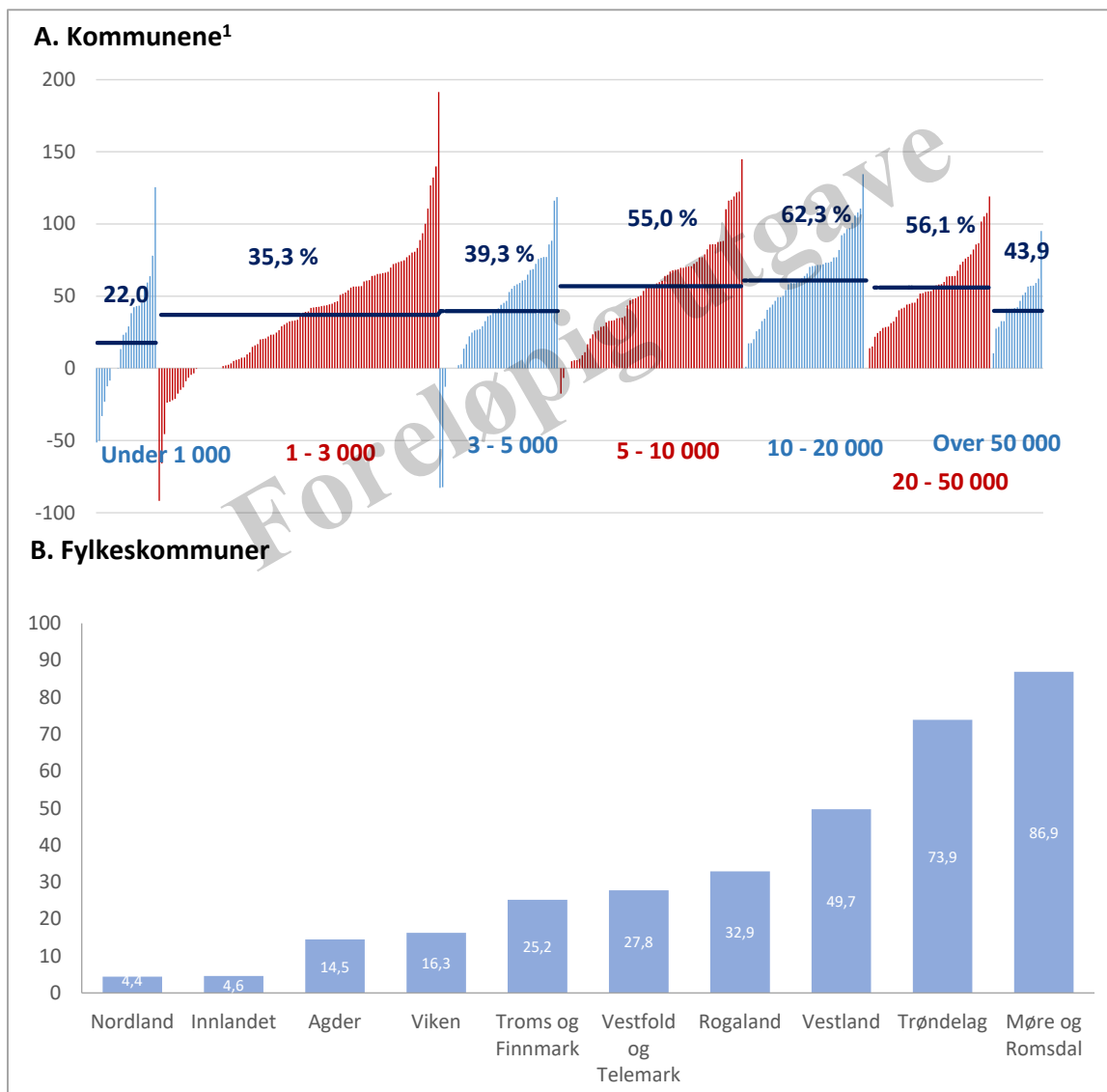
---

²³ Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 10648. Obligasjonslån og sertifikatlån inngår ikke i disse tallene. I tillegg kan kommunene og fylkeskommunene også styre rentebindingstiden gjennom bruk av rentebytteavtaler o.l.

Gjeldsbelastningen varierer mye mellom kommunene

Figur 6.2.A viser hver enkelt kommunes renteeksponering, målt som andel av driftsinntektene, og kommunene er sortert stigende etter innbyggertall. Figuren gir en indikasjon på hvordan en kommunes netto renteutgifter påvirkes av endret rentenivå. Kommunene har selv ansvar for å håndtere renterisikoen i sin egen gjeldsportefølje. En renteeksponering på 50 prosent vil for eksempel innebære at ett prosentpoeng høyere rente vil kommunens netto renteutgifter øke tilsvarende 0,5 prosent av driftsinntektene, før det tas hensyn til rentebindinger og eventuelt andre inntekter som kan være knyttet til renten (for eksempel utleieboliger der leieinntektene dekker rentene). Kommuner med en negativ verdi vil i utgangspunktet tjene på en renteoppgang.

Den minste gruppen av kommuner hadde lavest renteeksponering, men spredningen er også den største i denne gruppen. Den høyest renteeksponering med vel 62 prosent av driftsinntektene finner vi i kommuner med mellom 10 000 og 20 000 innbyggere. Figuren viser at spredningen i gjeldsgrad er mindre jo større kommunegruppene er, men også blant de aller største kommunene var det store forskjeller i gjeldsgraden.

Figur 6.2 Netto renteeksponert gjeld i 2023 i enkeltkommuner og -fylkeskommuner i prosent av brutto driftsinntekter. Kommunene gruppert etter innbyggertall, deretter sortert stigende etter nivå.

1 Uveide gruppesnitt vist med mørkeblå linje.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Også blant fylkeskommunene var det store variasjoner på den netto renteeksponerte gjelden, jf. figur 6.2.B.

En mindre andel av nye lån tas opp i sertifikat- og obligasjonsmarkedet

Kommunesektoren tar opp lån i ulike markeder. Banker og kredittforetak, der Kommunalbanken AS er den klart største enkeltaktøren i markedet, stod bak om lag halvparten av utlånene til kommunal sektor, jf. figur 6.1B. Nærmere 30 prosent hadde blitt tatt opp i sertifikat- og obligasjonsmarkedet, mens det resterende hovedsakelig var lån fra Husbanken og livforsikringsselskaper.

Obligasjons- og sertifikatlån vil normalt ha kortere løpetid enn lån fra andre kredittkilder. Renten er vanligvis lavere på kortsiktig finansiering, men kort løpetid gjør kommunene sårbare for endringer i rente og tilgang på nye lån i kapitalmarkedet ved forfall. Ettersom kommunene ved kortsiktig finansiering jevnlig må rullere lånene, kan kortsiktig finansiering innebære at kommunene påtar seg en ekstra refinansieringsrisiko som de ikke får ved lån med lang løpetid. Denne risikoen knytter seg til at kommunen ikke klarer å innfri sine forpliktelser ved forfall uten at det oppstår store kostnader i form av dyr refinansiering. For mindre beløp vil eventuelle vanskeligheter med å skaffe til veie rimelig finansiering kunne håndteres ved at kommunen i stedet trekker på egen likviditet når lånene forfaller. Kommuner som må refinansiere større beløp og ikke har tilstrekkelig likviditet, vil derimot være mer sårbare dersom refinansieringen må skje i et vanskelig marked.

Etter 2017 skilles det ikke mellom obligasjonslån og sertifikatlån i K2-statistikken. Disse låneinstrumentenes andel av utestående gjeld har gjennom denne perioden endret seg lite, men tall fra balanseregnskapene til kommunene og fylkeskommunene viser likevel at det har skjedd en dreining fra sertifikatlån, som har en løpetid på opptil 12 måneder, til obligasjonslån, som har noe lengre løpetid. Andelen sertifikatlån av den totale gjelden har dermed gått ned. Ved utgangen av 2023 utgjorde totale lån tatt opp i sertifikatmarkedet nærmere 64 mrd. kroner, nær 9 prosent av kommunesektorens samlede gjeld.

Renteutgiftene motsvares om lag av renteinntekter og utbytteinntekter

I 2023 utgjorde renteutgiftene 3,4 prosent av de totale kommunale utgiftene, jf. figur 6.1E. I 2021 var renteutgiftene som andel av totale utgifter på det laveste nivået i hele perioden som SSB har tall for (1978–2023). Gjennom 2022 og 2023, da Norges Bank hevet styringsrenten, økte renteutgiftene, og i 2023 var de på det høyeste nivået siden før finanskrisen.

Forskjellen mellom rentekostnadene og renteinntektene for sektoren samlet jevnes i stor grad ut av inntektene fra utbytte. I 2023 dekket inntektene fra utbytte hele differansen mellom rentekostnadene og renteinntektene. Inntektene fra utbytte har tilsvart om lag differansen mellom rentekostnadene og renteinntektene også de fleste av de siste 20 årene.

Siden disse finanspostene – rentekostnader, renteinntekter og inntekter fra utbytte – har utjevnet hverandre, har endringer i dem kun hatt marginal innvirkning på den økonomiske balansen i kommunesektoren samlet. Det er likevel ikke sikkert at disse størrelsene vil følge hverandre like tett framover, og det er svært store forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner i hvordan deres økonomi påvirkes.

Avdragstiden og andelen som finansieres ved lån, er relativt stabil over tid

Andelen av investeringene som lånefinansieres, lå lenge på rundt 60 prosent, jf. figur 6.1F, men har økt noe de siste fire årene, og var i 2023 på 73 prosent. Andelen har vært noe lavere for fylkeskommunene enn for kommunene etter at ansvaret for store deler av riksvegnettet ble overført fra staten i 2010. Kompensasjonen for både drift og investeringer knyttet til de nye oppgavene ble gitt i form av økte rammetilskudd, og en større del av investeringene ble derfor finansiert av fylkeskommunenes egne driftsinntekter.

Gjennomsnittlig avdragstid har ligget relativt stabilt på mellom 25 og 30 år over mange år, jf. figur 6.1G, som er avledet fra regnskapstall for langsiktig gjeld og netto avdragsutgifter. Kommuneloven setter en nedre grense for størrelsen på de årlige avdragene, basert på den gjennomsnittlige levetiden for anleggsmidlene, dvs. byggene og anleggene. De nyeste investeringene vil normalt ha lengst gjenværende levetid. Når investeringsnivået er høyt, vil de nyeste investeringene relativt sett utgjøre en større andel av anleggsmidlene, slik at den gjennomsnittlige levetiden for anleggsmidlene øker. I en situasjon der investeringene øker over tid, vil en naturlig konsekvens kunne være at avdragstiden blir lengre. Til tross for at investeringsnivået har økt i perioden, har likevel avdragstiden gått noe ned de siste årene, både for kommunene og fylkeskommunene.

Gjeldsveksten ser altså ut til å skyldes at investeringsvolumet som sådan har økt, og kan i liten grad forklares med at avdragene skyves ut i tid (avdragstiden har tvert imot gått litt ned).

Boks 6.1 Gjeldsindikatorer for kommunesektoren

K2

K2 er et mål for hvor stor innenlandsk bruttogjeld kommuneforvaltningen har, og er den indikatoren som best gir uttrykk for utviklingen i den samlede gjelden over en lengre periode. Statistikken er avledet fra regnskapsopplysninger fra banker, finansieringsforetak, forsikringselskaper og pensjonskasser, i tillegg til at Statistisk sentralbyrå henter inn opplysninger fra Verdipapirsentralen (VPS), Statens Pensjonskasse (SPK) og Eksportkreditt Norge AS. All gjeld i K2 er rentebærende.

K2 oppgis for kommuneforvaltningen samlet. Kommuneforvaltningen omfatter kommuner og fylkeskommuner samt kommunal virksomhet som ikke er næringsrettet og som er underlagt kommuner eller fylkeskommuner. Kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS) som driver næringsvirksomhet inngår ikke i tallene. Det gjør heller ikke gjeld kommunesektoren garanterer for eller gjeld i kommunale aksjeselskaper o.l.

Netto gjeld (med og uten arbeidsgivers reserver)

Tall for netto gjeld omfatter brutto gjeld (både kortsiktig og langsiktig) fratrukket finansielle fordringer (bankinnskudd, aksjer og andeler mv.). Nettogjeld oppgis for kommuneforvaltningen samlet, jf. omtalen av K2 ovenfor.

Nettogjeld er hentet fra finansielle sektorregnskaper. Statistikken bygger på basisstatistikker i SSB og statistikk for verdipapirer registrert i VPS. Disse registrene inneholder fordeling av fordringer og gjeld etter konto eller finansobjekt og med en viss inndeling etter debitor-/kreditorsektor. Viktige kilder er balanseregnskapene for kommuner og fylkeskommuner.

Deler av sektorens plasseringer i pensjonsmidler er tatt inn som fordringer i sektoren under betegnelsen "arbeidsgivers reserver". Arbeidsgivers reserver er satt sammen av tilleggsreservene, premiefond og kursreguleringsfondet. I begrepet nettogjeld inngår også

disse reservene i kommuneforvaltningens fordringer. I begrepet netto gjeld uten arbeidsgivers reserver er de ikke trukket fra.

Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld er hentet fra kommunenes og fylkeskommunenes innrapporterte balanseregnskap i KOSTRA. Tallene omfatter også kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS).

Forskjellen mellom konserntall i KOSTRA for langsiktig gjeld og K2-/nettogjeld-statistikken vil, i tillegg til at de rapporteres inn fra ulike aktører, være at førstnevnte inkluderer samtlige kommunale og fylkeskommunale foretak og interkommunale selskaper, uavhengig av type virksomhet, mens sistnevnte kun tar med disse virksomhetene dersom de ikke driver næringsvirksomhet. Langsiktige leieavtaler (finansiell leasing) vil i tillegg ligge inne som langsiktig gjeld i kommunenes balanseregnskaper.

Netto lånegjeld

Netto lånegjeld tar utgangspunkt i langsiktig gjeld, men trekker i tillegg fra låneopptak som (i påvente av framdriften på investeringsprosjektet e.l.) står ubrukt på konto, samt konsernets utlån til andre (f.eks. formidlingslån som startlån i Husbanken eller ansvarlige lån til selskaper).

Renteeksponert gjeld

Renteeksponert gjeld tar utgangspunkt i netto lånegjeld, men korrigerer i tillegg for enkelte rentebærende aktivaposter. Korrigeringene omfatter rentekompensasjonsordninger (statistikk som Husbanken og Samferdselsdepartementet rapporterer til SSB), selvkosttjenester (fra selvkostregnskapene på VAR-området, som kommunene rapporterer inn i KOSTRA). Indikatoren illustrerer den delen av kommunesektorens langsiktige gjeld der kommunesektoren må finansiere renter og avdrag med de frie inntektene.

Netto renteeksponert gjeld

Netto renteeksponert gjeld tar utgangspunkt i renteeksponert gjeld, men korrigerer i tillegg for rentebærende fordringer (bankinnskudd, sertifikater og obligasjoner). Indikatoren illustrerer omfanget av kommunenes netto forpliktelser/netto fordringer som vil bli påvirket av en renteendring.

Selv om indikatoren for netto renteeksponering gir en indikasjon på hvordan en renteendring vil slå ut på kommunens eller fylkeskommunens økonomi, vil det være noen momenter som gjør at variablene må tolkes med en viss varsomhet, og i større grad når den brukes for enkeltkommuner enn på sektornivå. I tillegg til rentebindinger på deler av gjelden, vil også andre forhold gjøre at det ikke nødvendigvis er fullt samsvar mellom hvordan renten påvirker inntekts- og utgiftssiden. Noen eksempler på dette kan være at det kan ta tid før tilskudd og betalingssetter blir justert i samsvar med endringer i rentenivået. Ulike poster kan knytte seg opp til ulike referanserenter for de ulike gebyrene og tilskuddene, som ikke vil være lik kommunens faktiske lånerente. Det kan være ulike rentebetingelser og ulik bruk av fast og flytende rente mellom kommunenes innlån og utlån, slik som på startlån fra Husbanken og forskutteringer. For kommuner som har skilt ut vann, avløp og renovasjon i aksjeselskap vil ikke gjelden inngå i konserntallene for langsiktig gjeld, men likevel bli trukket fra i renteeksponerte gjelden, og for disse kommunene vil variablene undervurdere kommunens netto renteeksponering. Samtidig kan forhold som indikatoren ikke fanger opp være relevante

for den enkelte kommune, for eksempel hvis renteutgiftene til utleieboliger som kommunen har lånefinansiert, dekkes gjennom husleien.

[Boks slutt]

6.2 Likviditet

Kommuner og fylkeskommuners likviditet gjenspeiler evnen de har til å betale løpende utgifter som regninger, lønn og utviklingskostnader. Kommunene og fylkeskommunene må styre likviditeten sin slik at de kan innfri sine betalingsforpliktelser ved forfall.

Arbeidskapitalen, som er omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld, er et mål på likviditet. Utviklingen i arbeidskapitalen vil være tett koblet til utviklingen i kommunenes og fylkeskommunenes fond, som igjen henger sammen med resultatene i henholdsvis drifts- og investeringsregnskapene.

Likviditeten vil avhenge av de årlige inn- og utbetalingene både på drifts- og på investeringssiden. Det vil kunne være ulik periodisering mellom når en inntekt eller utgift føres i regnskapene og påvirker arbeidskapitalen, og når inn- eller utbetalingen faktisk skjer.²⁴ Likviditeten på et gitt tidspunkt vil derfor avvike fra arbeidskapitalen, men arbeidskapitalen vil i utgangspunktet gjenspeile hva som kan konverteres til likvide midler innen kort tid.

I kommuneregnskapet er det imidlertid beregnet pensjonskostnad, og ikke den betalte pensjonspremien, som belaster resultatene, mens premieavviket føres som kortsiktig gjeld eller fordring. Høyere pensjonspremier enn pensjonskostnad over flere år har resultert i en betydelig økning i det akkumulerte premieavviket i kommunenes balanseregnskaper. Ved utgangen av 2023 utgjorde det akkumulerte premieavviket for sektoren samlet 66 mrd. kroner. For at arbeidskapitalen i større grad skal være et bedre mål på likviditet holdes derfor premieavvik utenfor i beregningen av arbeidskapitalen.

Utviklingen i kommunesektorens arbeidskapital (eks. premieavvik) og fond er vist i figur 6.3A. Sistnevnte omfatter alle fondene som inngår i kommunenes og fylkeskommunenes egenkapital, det vi si disposisjonsfond og bundne driftsfond (egenkapital til drift), samt bundne og ubundne investeringsfond (egenkapital til investering). Figuren viser at arbeidskapitalen jevnt over har vært noe mindre enn fondene, noe som skyldes det akkumulerte premieavviket,²⁵ men at utviklingen i de to størrelsene jevnt over fulgte hverandre fram til 2020. I årene etter var pensjonspremiene klart høyere enn pensjonskostnadene (inkl. amortiseringskostnadene). Avviket mellom fond og arbeidskapital har dermed økt, særlig i 2023 hvor pensjonspremiene var ekstra høye. Arbeidskapitalen har

---

²⁴ Et eksempel kan være refusjonsbaserte tilskuddsordninger som toppfinansieringsordningen for ressurskrevende tjenester, hvor kommunene inntektsfører det i takt med at utgiftene påløper, men hvor staten betaler ut tilskuddet til kommunene det påfølgende året.

²⁵ Ubrukte lånemidler vil påvirke nivået på arbeidskapitalen i forhold til fondene. I kommuneregnskapet vil arbeidskapital fratrukket ubrukne lånemidler tilsvare egenkapitalens fondsdel, og størrelsen på de ubrukne lånemidlene vil kunne variere fra år til år.

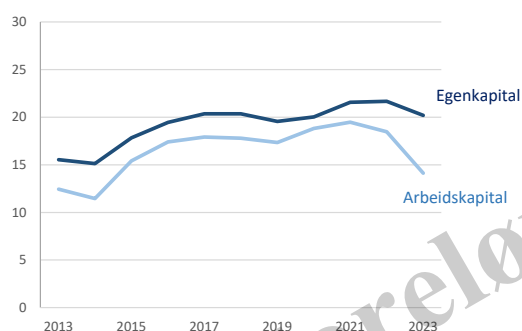
Endring i regnskapsprinsipper kan også påvirke forholdet mellom arbeidskapitalen og drifts- og investeringsfondene, men disse vil gi varige skift i nivået på arbeidskapitalen i forhold til fondene fra det året endringen skjer. Endring i regnskapsprinsipper innebærer en systematisk endring i hvordan inntekter eller utgifter periodiseres, eller hvordan eiendeler eller gjeld måles. Slik endring kan følge av endring i lov, forskrift og god kommunal regnskapspraksis eller av hvordan disse reglene skal forstås. Eksempler har vært endret periodisering av feriepenger og tilskudd for ressurskrevende tjenester, men disse ligger lengre tilbake i tid. Siden 2013 har det ikke vært noen store endringer i regnskapsprinsipper.

svakket seg siden 2021, men generelt var likviditeten i sektoren god ved utgangen av 2023 med en arbeidskapital tilsvarende 14,1 prosent av driftsinntektene. Arbeidskapitalen var høyere i fylkeskommunene enn i kommunene, jf. figur 6.3B.

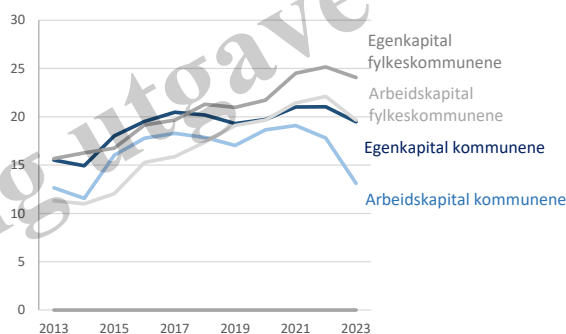
I tillegg til oppfølgingen av budsjetttrammene, må kommunene og fylkeskommunene styre likviditeten sin slik at de kan innfri sine betalingsforpliktelser ved forfall. Figur 6.3C viser arbeidskapitalen som andel av inntekt for enkeltkommuner, gruppert etter innbyggertall og sortert etter nivå. I alt hadde 31 kommuner en negativ arbeidskapital ved utgangen av 2023, en økning fra 8 i 2022.

Ved svakere likviditet vil kommunene og fylkeskommunene kunne være nødt til å benytte seg av likviditetslån (trekkrettigheter, kassekreditt e.l.) for å kunne betale regningene. Et høyere rentenivå gjør imidlertid at slike trekkrettigheter har blitt dyrere. Figur 6.3D viser utviklingen i antall kommuner som hadde utestående likviditetslån ved utgangen av året. Antallet har økt noe siden 2020, og ved utgangen av 2023 gjaldt dette i alt 21 kommuner. Til sammen utgjorde likviditetslånene i alt 3,2 mrd. kroner, tilsvarende om lag 0,5 prosent av driftsinntektene for kommunene samlet, og en dobling fra året før. Om lag 2/3 av økningen kan henføres til Oslo og Drammen kommuner. Ingen av fylkeskommunene hadde likviditetslån ved utgangen av 2023.

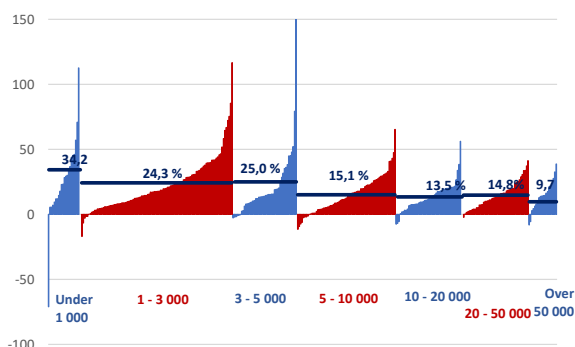
A. Arbeidskapital (eks. premieavvik) og egenkapital (drifts- og investeringsfond) i kommunesektoren. Prosent av brutto driftsinntekter.

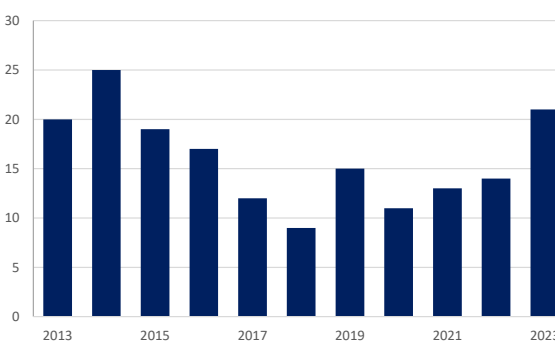
B. Arbeidskapital eks. premieavvik og egenkapital (drifts- og investeringsfond) i kommuner og fylkeskommuner. Prosent av brutto driftsinntekter.

C. Arbeidskapital eks. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter for enkeltkommuner. Gruppert etter innbyggertall, deretter sortert etter nivå.

D. Antall kommuner med utestående likviditetslån ved utgangen av året.¹

Figur 6.3 Likviditet i kommunesektoren

¹ Basert på balanseregnskapene til kommunekassene. Kommunale foretak og interkommunale selskaper er ikke med i tallgrunnet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

7 Inntekter og tjenesteproduksjon i grupper av kommuner

Det er betydelige inntektsforskjeller mellom landets kommuner. For å vise realitetene i inntekts spennet mellom kommuner og fylkeskommuner tas det her utgangspunkt i et utvidet inntektsbegrep (FI-U) som er alle inntekter som ikke er underlagt strenge restriksjoner eller føringer ved bruk som f.eks. øremerkede tilskudd er. I inntektsbegrepet «Utvidet Frie Inntekter», FI-U, inkluderes rammetilskudd, skatt på inntekt og formue, naturressursskatt, eiendomsskatt, inntekter fra konsesjonskraft og produksjonsavgift på vindkraft, inntekter fra Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift.

Det er de minste kommunene som i gjennomsnitt har de høyeste inntektene pr. innbygger, også etter at det er korrigert for forskjeller i kostnadene ved å yte tjenester på grunn av ulikhet i alderssammensetning, reiseavstander og smådriftsulemper. Inntektsnivået i de minste kommunene kan forklares ved at mange har betydelige regionalpolitiske tilskudd, høye inntekter knyttet til naturressurser og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift. Samtidig er det også betydelige variasjoner mellom kommunene innenfor alle kommunegruppene. Store inntektsforskjeller har også sammenheng med at kostnadene ved å yte tjenester varierer betydelig. Når inntektene korrigeres for variasjon i utgiftsbehovet, varierte inntektene (KFI-U) i 2023 fra 10-11 prosent under landsgjennomsnittet i flere kommuner til å ligge flere ganger så høyt som landsgjennomsnittet.

Eiendomsskatter (fra naturressurser), konsesjonskraftinntekter, havbruksinntekter og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift bidrar alle til å øke inntektsvariasjonen mellom kommunene.

Det ses også nærmere på brukerbetaling og forskjeller i inntektene fra dem, finansieringsgrad og priser mellom kommunene. Det vises videre kommunevise tall for enkelte tjenester når kommunene grupperes etter inntektsnivå. Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning varierer eksempelvis fra 13 til 64 prosent. I kapitlet vises en produksjonsindeks for kommunale tjenester. Indeksen er ment å vise hvor godt tjenestetilbud som blir gitt til innbyggerne i ulike målgrupper. Analysene viser en nokså klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og inntektsnivå. Kommuner med høye KFI-U har gjennomgående høyere verdi på produksjonsindeksen enn kommuner med lave korrigerede inntekter.

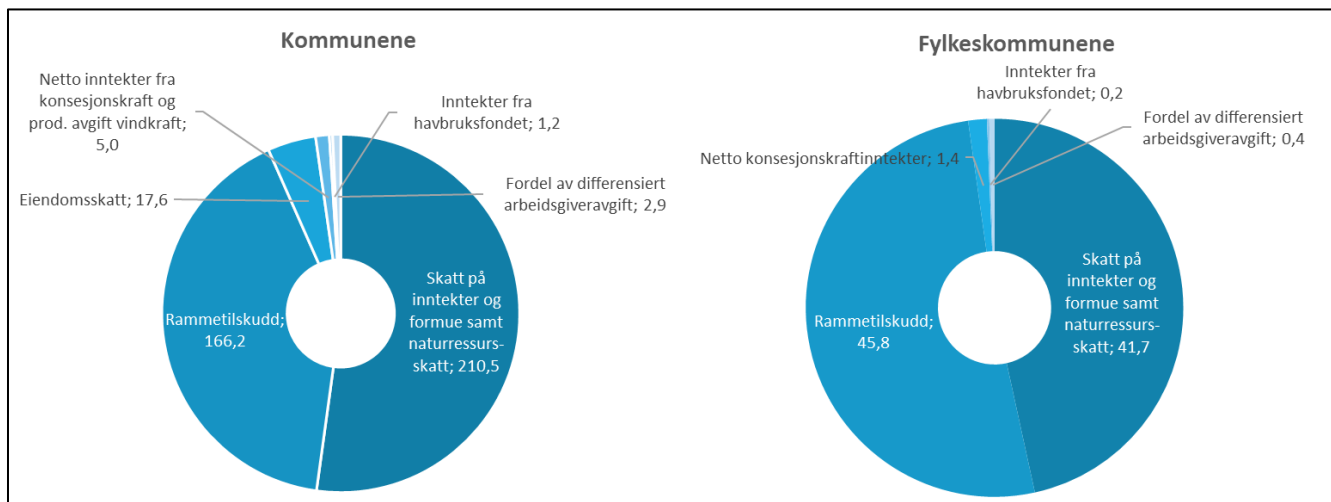
7.1 Frie inntekter, utvidet begrep FI-U

I kapittel 2 og 3 drøftet utvalget utviklingen i frie og samlede inntekter for landet som helhet. I første del av dette kapitlet ser vi nærmere på variasjoner mellom kommunene i inntekter og utviklingen over tid.

Frie inntekter består av rammetilskudd, skatt på inntekt og formue fra personlige skattytere, naturressursskatt fra kraftforetak samt eiendomsskatt. For å få et mest mulig fullstendig bilde av kommunenes handlingsrom, ser vi her på et utvidet inntektsbegrep (dvs. utvidede frie inntekter, forkortet FI-U). I tillegg til de frie inntektene legges det her til inntekter fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg, inntekter fra Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift. FI-U inkluderer inntektene og avgiftslettelsene som er uten føringer eller restriksjoner for kommunene.

For å få et mål på de frie inntektene som er mest mulig sammenliknbart, holdes skjønnstilskudd til å dekke utgifter som følge av ekstraordinære hendelser som naturskader og liknende utenom beregningen.

Figur 7.1 viser sammensetningen av inntektene i 2023 som inngår i inntektsbegrepet FI-U i sum.

Figur 7.1 Kommunenes og fylkeskommunenes ubundne inntekter (FI-U). 2023. Mrd. kroner

Note: Tall for fordel av differensiert arbeidsgiveravgift er beregnet skjematisk

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Statistisk sentralbyrå, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Boks 7.1 Nærmere om ulike typer inntekter

Inntekter som utjevnes i inntektssystemet

Som frie inntekter i kommuneopplegget regnes rammeoverføringer og skatt på inntekt og formue fra personer, naturressursskatt fra kraftforetak samt eiendomsskatt. Med unntak av eiendomsskatt er dette inntekter som utjevnes i inntektsutjevningen.

Skatt på inntekt og formue er den viktigste skatteinntekten, og denne går til alle kommuner. I 2023 utgjorde skatt på inntekt og formue 252 mrd. kroner for sektoren samlet. De siste årene er den kommunale skattøren fastsatt med sikte på at skatteinntekter inklusive eiendomsskatt skal utgjøre om lag 40 prosent av kommunesektorens samlede inntekter. I 2022, som er det siste året med endelig tall for dette, fikk kommunene om lag 13,8 mrd. kroner fra skatt på eierinntekter og om lag 18,4 mrd. kroner fra formue. Fra og med inntektsåret 2025 vil eierinntekter ikke lenger inngå i skattegrunnlaget for sektoren, og i løpet av 2025 og 2026 vil den kommunale formuesskatten halveres. Bortfall av skatt på eierinntekter og formuesskatt vil erstattes av en tilsvarende økning i skatt på annen inntekt.

Eiere av vannkraftverk er pliktige til å betale *naturressursskatt* til kommuner og fylkeskommuner. Naturressursskatten blir beregnet på grunnlag av hvert enkelte kraftverks gjennomsnittlige årlige kraftproduksjon de siste syv årene. Den omfordeles gjennom inntektsutjevningen, mens de andre kommunale vannkraftsinntektene tilfaller vertskommunen fullt ut. Samlet naturressursskatt til hele kommunesektoren (alle kommuner og fylkeskommuner) har de siste årene utgjort rundt 1½ mrd. kroner per år, hvorav om lag 1,2–1,3 mrd. kroner per år har gått til kommunene. Ifølge KOSTRA mottok 152 av landets 356 kommuner naturressursskatt i 2023.

Inntekter som ikke utjevnes i inntektssystemet

Eiendomsskatt er en frivillig skatt som avgjøres lokalpolitisk innenfor gjeldende regelverk. I 2023 hadde 322 kommuner eiendomsskatt, og eiendomsskatten utgjorde samlet rundt 17,6 mrd. kroner. Rundt halvparten av eiendomsskatten er eiendomsskatt på boliger og fritidseiendom, mens den andre halvparten er eiendomsskatt på næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk eller petroleumsanlegg. Eiendomsskatt på vannkraftverk, vindkraftverk eller petroleumsanlegg beregnet etter særskilte regler, står alene for rundt 3,6 mrd. kroner og bidrar til å trekke opp inntektsnivået i enkelte kommuner vesentlig. Eiendomsskatten inkluderes i de frie inntektene, men inkluderes ikke i inntektsutjevningen, dvs. den omfordeles ikke.

Netto inntekt fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg: Eiere av større vannkraftverk må avstå konsesjonskraft til utbyggingskommunen, og eventuelt til fylkeskommunen. Da ordningen med konsesjonskraft ble innført var hensikten å sikre vertskommunene kraft til alminnelig forsyning til en pris som reflekterte kostnaden ved utbyggingen. Kommunene kan i dag kjøpe konsesjonskraften til en pris som normalt ligger vesentlig under markedsverdi og som er basert på selvkost. Kommunene står fritt til å selge kraften videre, inngå langsiktige avtaler som salg av kraft til en fast pris, benytte kraften selv eller disponere den på annen måte. Noen kommuner har også hatt inntekter fra hjemfall av vannkraftverk til staten. Vertskommunens andel av konsesjonskraften avhenger av folketallet, fordi retten skal tilsvare forbruket til alminnelig forsyning i kommunen.

Ifølge KOSTRA-tall utgjorde i 2023 realisert, samlet netto inntekt fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg til sektoren 6,3 mrd. kroner i 2023, og 208 kommuner og seks fylkeskommuner mottok slike inntekter. I perioden 2017–2022 utgjorde disse inntektene mellom rundt 1,7 mrd. kroner og 5,4 mrd. kroner årlig.

Produksjonsavgiften på landbasert vindkraft ble innført 1. juli 2022 og var da 1 øre/kWh. I forbindelse med forslaget om grunnrenteskatt på landbasert vindkraft ble avgiftssatsen økt til 2 øre/kWh i 2023, og til 2,3 øre/kWh fra 2024. Avgiften innbetales til staten, men inntektene fordeles til vertskommunene året etter avgiftsåret. I 2023, dvs. for avgiftsperioden 2022, var utbetalingen på drøyt 70 mill. kroner, fordelt på 49 kommuner. I Prop. 2 LS (2023–2024) Grunnrenteskatt på landbasert vindkraft ble avgiften anslått til om lag 390 mill. kroner i 2024 (utbetales til kommunene i 2025). I analysene i dette kapitlet er produksjonsavgiften på vindkraft slått sammen med netto inntekter fra konsesjonskraft til en felles kategori.

Gjennom *Havbruksfondet* fordeles en andel av inntektene fra havbruksnæringen til havbrukskommuner og -fylkeskommuner. Havbruksfondet tilføres inntekter fra produksjonsavgiften på oppdrettsfisk (laks, ørret og regnbueørret) og en andel av inntektene fra salg av nye oppdrettstillatelser. Inntektene fra produksjonsavgiften utgjør et stabilt element i Havbruksfondet, mens salg av nye tillatelser normalt gjennomføres annethvert år. I 2023 mottok 142 kommuner og sju fylkeskommuner inntekter fra Havbruksfondet.

Havbrukskommunene og -fylkeskommunene ble ifølge tall fra Fiskeridirektoratet tilført 0,5 mrd. kroner i 2019, 2,25 mrd. kroner i 2020, 1 mrd. kroner i 2021, 3,1 mrd. kroner i 2022 og i 2023 fikk de samlet en utbetaling på 1,4 mrd. kroner.

Den differensierte arbeidsgiveravgiften er ikke en inntekt, men en avgiftslettelse. Dette er i dag det mest omfattende distriktpolitiske virkemiddelet i Norge. Målet med ordningen er å motvirke nedgang i folketallet i spredtbygde områder ved å stimulere til sysselsetting og grunnlag for næringsvirksomhet.

Kommunene er plassert i ulike soner med tilhørende differensierte avgiftssatser. Vel 200 kommuner hadde redusert arbeidsgiveravgift i 2023. Satsen varierer mellom 10,6 prosent og 0 prosent for disse kommunene. I de mest sentrale områdene benyttes det en ordinær sats på

14,1 prosent. Differensiert arbeidsgiveravgift reduserer dermed arbeidskraftkostnadene i distriktene, også i offentlig forvaltning. Fordelen av differensiert arbeidsgiveravgift for kommunene er differansen mellom beregnet full sats og faktisk innkrevd arbeidsgiveravgift for de kommunale tjenester.

Konsesjonsavgifter og utbytteinntekter inkluderes ikke i FI-U

Eiere av større vannkraftverk betaler også *konsesjonsavgifter* til staten og kommunene som er berørt av kraftutbyggingen. Konsesjonsavgiften ble innført for å gi kommunene og staten en kompensasjon for generelle skader og ulemper som følge av utbygging av vassdrag og en del av verdiskapingen som fant sted. Konsesjonsavgiften skal avsettes særskilt for hver vertskommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis brukes til utvikling av næringslivet i distriktet. Rundt 240 kommuner har de siste årene mottatt om lag 700 mill. kroner årlig i konsesjonsavgifter. Inntekter fra konsesjonsavgift er ikke inkludert i frie inntekter.

Kommunesektorens *inntekter fra utbytte og eieruttak* utgjorde 7,5 mrd. kroner i 2022 og 10,7 mrd. kroner i 2023. I perioden 2017 til 2021 lå disse inntektene mellom 3,8 mrd. kroner og 5,4 mrd. kroner årlig. Store deler av utbytteinntektene stammer fra kraftsektoren, og økningen i utbetalte utbytter i 2022 og 2023 må ses i sammenheng med de høye strømprisene i Sør-Norge. I en rapport fra THEMA fra desember 2023¹ ble utbyttene fra kraftsektoren i 2022 (til utbetaling i 2023) anslått til 6,7 mrd. kroner.

Utbytteinntekter er inntekter som eierkommunene mottar gjennom sitt eierskap. Det er vanskelig å skille mellom disse inntektene og for eksempel inntekter som andre tidligere eierkommuner har etter å ha solgt seg ut og dermed forvalter i finansmarkedet, det vil si inntekter som kommunene kan skaffe til veie på lik linje med private aktører. På samme måte er det også vanskelig å inkludere i «frie inntekter» avkastning på kommunenes finansplasseringer, som kommunene opprinnelig har fått som «ordinære» frie inntekter. Utbytteinntekter inkluderes derfor ikke i de frie inntektene til eierkommunene. I gjennomsnitt hadde de minste kommunene og kommuner med mellom 3 000 og 5 000 innbyggere de høyeste inntektene fra utbytte og eieruttak i 2023. Forskjellene i frie inntekter mellom kommunegrupper ville kun vært marginalt endret om en også tok med disse inntektene i inntektsbegrepet i dette kapitlet. Utbyttene og eieruttak varierte fra 0 kroner til 80 600 kroner per innbygger i kommunen med de høyeste utbyttene og eieruttakene.

I et eget avsnitt viser vi forskjeller i kommunenes tilleggsinntekter, og i det avsnittet er også konsesjonsavgifter og utbytter og eieruttak inkludert.

¹ TEMA Consulting Group, *Kommunale inntekter fra kraft*, 2023.

[Boks slutt]

Forskjeller i skatteinntektene utjevnes i inntektssystemet

Figur 7.2 viser forskjellene i kommunens skatteinntekter fra inntekt og formue samt naturressursskatt før og etter utjevning. Det er skatt etter skatteutjevning som er inkludert i kommunenes FI-U og KFI-U (det redegjøres for KFI-U i neste avsnitt).

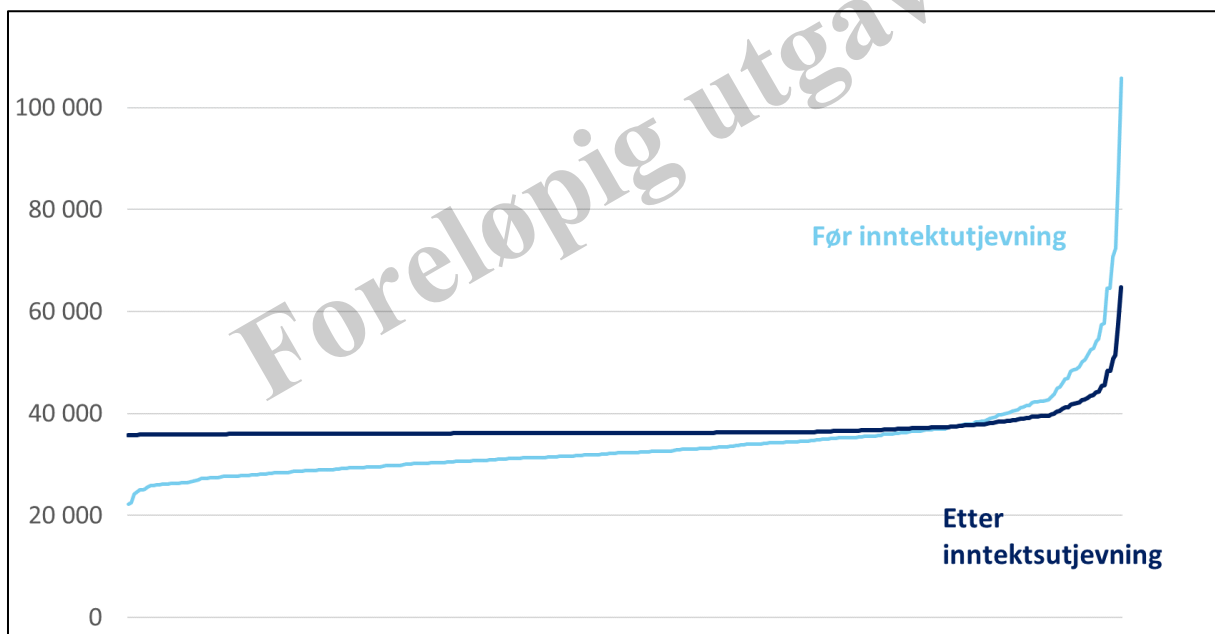
I figur 7.2 er kommunene sortert etter skatt per innbygger etter utjevningen i stigende rekkefølge.

Forskjellene mellom kommunene og mellom fylkeskommunene reduseres betydelig gjennom inntektsutjevningen i inntektssystemet. For kommunene innebærer ordningen at kommuner med skatteinngang under landsgjennomsnittet i første omgang blir kompensert for 60 prosent

av differansen mellom egen skatteinngang for disse skattene og landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinngang over landsgjennomsnittet blir tilsvarende trukket for differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet. Denne symmetriske delen av inntektsutjevningen øker til 62 prosent i 2025 og 64 prosent i 2025.

Kommuner med skatteinngang under 90 prosent av landsgjennomsnittet blir ytterligere kompensert for 35 prosent av differansen mellom egne skatteinntekter og 90 prosent av landsgjennomsnittet, og dette finansieres med et likt beløp per innbygger av alle kommuner. Gjennom tilleggskompensasjonen sikres at alle kommuner løftes til skattnivå etter utjevning på i overkant av 93 prosent av landsgjennomsnittet. Stor økning eller nedgang i skatteinngangen for den enkelte kommune vil derfor gjennom inntektsutjevningen gi langt mindre utslag i kommunenes inntekter enn endring i skatteinntekter isolert skulle tilsi. Inntektsutjevningen fungerer slik som en sikring mot variasjon i egen skatteinngang. I tillegg får alle kommuner gjennom skatteutjevningen del i skatteøkninger på landsbasis, og på samme måte må alle være med å dele en skattesvikt.

I 2023 hadde Lavangen lavest inntekter fra skatt på inntekt og formue og naturressursskatt med 42 prosent under landsgjennomsnittet, mens Frøya kommune hadde høyest med 175 prosent over landsgjennomsnittet. Inntektsutjevningen bidro til Lavangen hadde 7 prosent under landsgjennomsnittet i skatteinntekter etter utjevning, mens Frøya hadde 69 prosent over landsgjennomsnittet.

Figur 7.2 Skatt fra inntekt, formue og naturressursskatt før og etter inntektsutjevning. Pr. innbygger. 2023

Kilde: Kommunal- og distriktsdepartementet

Begrepet frie inntekter korrigert for variasjoner i utgiftsbehov – KFI-U

Det er til dels store forskjeller mellom kommunene i befolkningssammensetning, geografi og kommunestørrelse. Dette gir variasjoner i hvilke tjenester innbyggerne har behov for og hvilke utgifter kommunene har ved å gi disse tjenestene.

Når man skal sammenlikne inntektsnivået mellom kommunene, er det derfor relevant å ta hensyn til at kommunene har ulikt utgiftsbehov.

Innenfor de nasjonale velferdstjenestene som kommunene har ansvar for, kan det ikke godtas altfor store forskjeller i tjenestetilbudet. For at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, utjevnes kostnadsforskjeller som kommunene selv ikke kan påvirke gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet. Utgiftsutjevningen skjer i praksis ved hjelp av kostnadsnøkkelen i inntektssystemet. I kommunenes utgiftsbehov inngår driftsutgifter til barnehage, skole, pleie og omsorg, barnevern, helse- og sosialtjenester og administrasjon og landbruk.

I sammenlikningen av de utvidede frie inntektene (FI-U) mellom kommunene for 2023 er det derfor korrigert med kostnadsnøkkelen for 2023, det vil si for variasjonen i kostnadene til drift av disse tjenestene. De resterende inntektene blir deretter lagt til i beregningen. Dette utgiftsbegrepet kalles her KFI-U, dvs. korrigerte, utvidede frie inntekter.

Gjennom denne korrigeringen for utgiftsutjevningen vil kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov — som er lite kostnadskrevende å drifte — få justert opp sine inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov — som er kostnadskrevende å drifte — vil få justert ned sine inntekter.

Også etter korrigeringen for utgiftsutjevningen er det elementer i inntektssystemet og finansieringen av kommunesektoren som fører til ulikt inntektsnivå mellom kommuner. Regionalpolitiske tilskudd og skjønnstilskuddet (den delen som ikke skal dekke uforutsette utgifter) er ulikt fordelt mellom kommunene, og fører til forskjeller i inntektsnivå etter korrigeringen for variasjoner i utgiftsbehov.

Samtidig kommer en betydelig andel av kommunesektorens inntekter gjennom skatteinntekter, og forskjeller i skattenivå utjevnes kun delvis i inntektssystemet. I tillegg har mange kommuner inntekter som ikke utjevnes, blant annet eiendomsskatt, og inntekter fra naturressurser gjennom inntekter fra konsesjonskraft og havbruk.

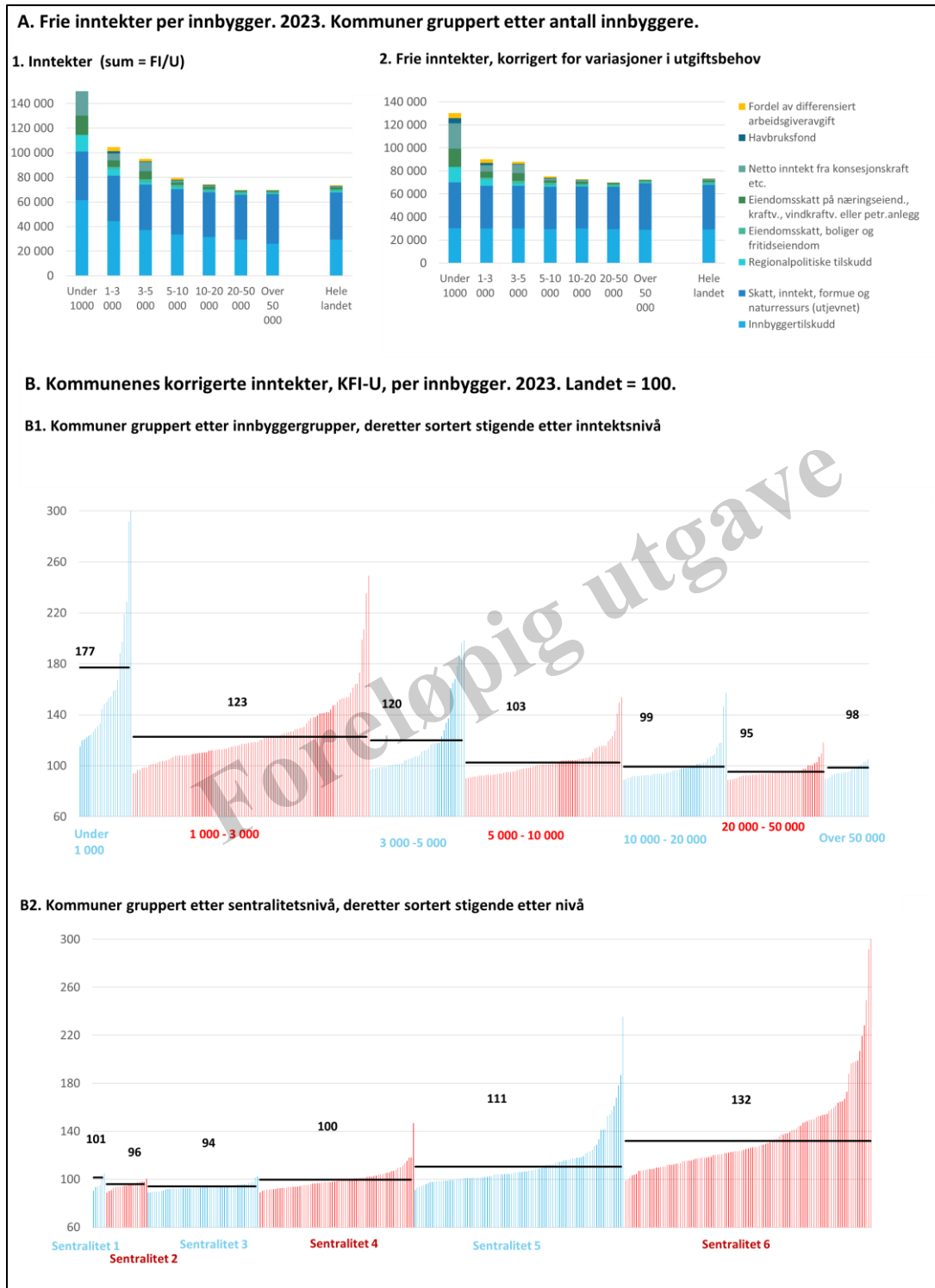
Utgiftsutjevningen omfatter det aller meste av kommunens utgifter. I vurderingen av forskjeller i de korrigerte frie inntektene bør en likevel også ta i betraktning at utgiftsutjevningen og korreksjonen for denne ikke dekker alle oppgavene kommunene har. Kommunale oppgaver som blant annet kommunal vei, kultur og boligsosiale forhold finansieres av frie inntekter, men er ikke omfattet av utgiftsutjevningen. Også her vil det kunne være forskjeller i utgiftsbehov, blant annet knyttet til smådriftsulemper og kostnader som følger av lengre reiseavstander.

Det er også rimelig å anta at mange distriktskommuner som følge av mangel på velfungerende markeder (markedssvikt) må ta et større ansvar for flere oppgaver. Dette kan blant annet være utvikling av lokalsamfunnet og boligmarkedet, bygging av infrastruktur og samordning av tilbud og etterspørsel etter utdanning og kompetanseutvikling, med videre. Et aktuelt eksempel er utbygging av bredbånd. Kommunal og fylkeskommunal medfinansiering har vært vanlig i områder der utbygging ikke har vært markedsmessig lønnsomt.

FI-U er klart høyest i de minste kommunene

Vi ser først på forskjeller i frie inntekter per innbygger når det ikke tas hensyn til forskjeller i utgiftsbehov, se figur 7.3A1. Inntektene regnet pr. innbygger faller med stigende innbyggertall. I gjennomsnitt hadde kommunene inntekter på om lag 73 500 kroner per innbygger i 2023 etter det utvidede inntektsbegrepet (FI-U). De minste kommunene har FI-U per innbygger på 161 000 kroner i veid gjennomsnitt, det vil si mer enn det dobbelte av landsgjennomsnittet. Forskjellen mellom de høyeste og laveste inntektene er klart størst for kommunene med under 5 000 innbyggere. Som vi ser av figuren, bidrar inntekter fra "annen" eiendomsskatt enn fra bolig og fritidseiendom (blant annet knyttet til naturressurser),

konsesjonskraftinntekter, inntekter fra Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift til å løfte inntektene i denne kommunegruppen vesentlig. Også uten slike inntekter har de minste kommunene inntekter per innbygger som ligger langt over landsgjennomsnittet. Kommunegrupper med kommuner som har flere enn 5 000 innbyggere har et nivå på FI-U per innbygger som ligger ganske nær landsgjennomsnittet på 73 500 kr.

Figur 7.3 Forskjeller i inntektsnivå mellom kommunene

Note: Linje er vektet gjennomsnitt for gruppene i figur 7.3B.

Note: Det vises maksimalt inntekter på 300 prosent av landsgjennomsnittet. Bykle har med sine 499 prosent av landsgjennomsnittet høyere inntekter enn dette.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Statistisk sentralbyrå, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Forskjellene i inntekter bli mindre når inntektene korrigeres for utgiftsbehov

Vi ser av figur 7.3A2 at forskjellene i de utvidede frie inntektene blir redusert når de korrigeres for variasjoner i utgiftsbehovet (KFI-U). Fortsatt har de minste kommunene i gjennomsnitt 77 prosent høyere inntekter enn landsgjennomsnittet, inntekter som blant annet kan brukes til å tilby høyere kvalitet og mer omfattende tjenester enn andre kommuner. Høyere KFI-U i de minste kommunene må ses i sammenheng med betydelige regionalpolitiske tilskudd samt at flere mindre kommuner har høye inntekter knyttet til naturressurser som ikke utjevnes i inntektssystemet samt fordel av differensiert arbeidsgiveravgift.

Store inntektsvariasjoner mellom kommunene, også innenfor kommunegrupper

Figur 7.3B1 og 7.3B2 viser nivået på de utvidede frie inntektene korrigert for utgiftsbehov (KFI-U) for enkeltkommuner. Vi ser at de aller fleste kommunene i kommunegruppene med inntil 5 000 innbyggere har KFI-U pr. innbygger som ligger over landsgjennomsnittet. Enkeltkommuner har sågar inntekter som ligger to til fem ganger så høyt som landsgjennomsnittet. De fleste av kommunene med spesielt høye inntekter er kommuner med inntekter fra naturressurser. For kommunegrupper med antall innbyggere over 5 000 er det en langt større andel som har inntekter under landsgjennomsnittet.

Figur 7.3B2 viser tilsvarende tall for kommunene når de grupperes etter sentralitetsnivå i Statistisk sentralbyrås sentralitetsindeks. Nivå 1 er de mest sentrale kommunene og nivå 6 er de minst sentrale kommunene. På samme måte som grupperingen etter innbyggertall ser vi at de fleste kommunene på sentralitet 5 og 6 – de minst sentrale kommunene ifølge Statistisk sentralbyrås sentralitetsindeks – har KFI-U over landsgjennomsnittet.

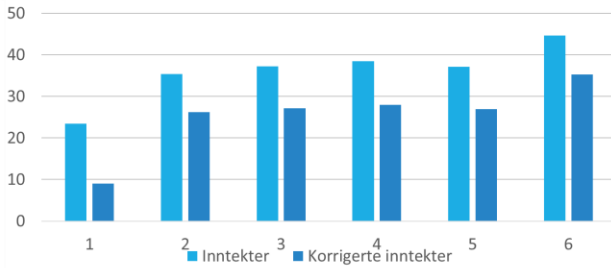
Figur 7.4A1 sier noe om bidraget til spredning fra de ulike inntektskilder, der spredningen måles ved standardavviket i kommunenes inntektsnivå i prosent av landsgjennomsnittet, variasjonskoeffisienten. Figuren viser at spredningen mellom kommuner øker når inntektene fra hhv. konsesjonskrafts- og hjemfallsinntekter, havbruksinntekter og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift inkluderes i inntektsbegrepet. Eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendom virker litt utjevne, mens "annen eiendomsskatt" (blant annet som følge av naturressurser) øker forskjellene. I tolkningen av tallene må en også ta i betraktning at inntekter fra utnyttelse av naturressurser kan ha et element av kompensasjon for ulemper, miljømessige eller spesielle tilretteleggingskostnader. Figur 7.4A2 viser at inntektsspredningen for FI-U og KFI-U de siste årene har variert noe fra år til år. I 2023 var variasjonen spesielt stor, noe som blant annet må ses i sammenheng med at den store spredningen i inntekter fra konsesjonskraft var enda større enn tidligere.

Figur 7.4B viser de 10 enkeltkommunene med lavest inntekter og de 10 kommunene med høyest inntekter i 2023, målt ved KFI-U. Det som kjennetegner kommunene med lavest inntekter er at de har lite inntekter utover skatt på formue, inntekter og naturressurser og rammetilskudd. De har heller ikke eiendomsskatt på boliger og fritidseiendom. Kommunene med høyest inntekter er små kommuner som har også betydelige inntekter fra havbruk eller kraft samt eiendomsskatt relatert til næring inkl. naturressurser.

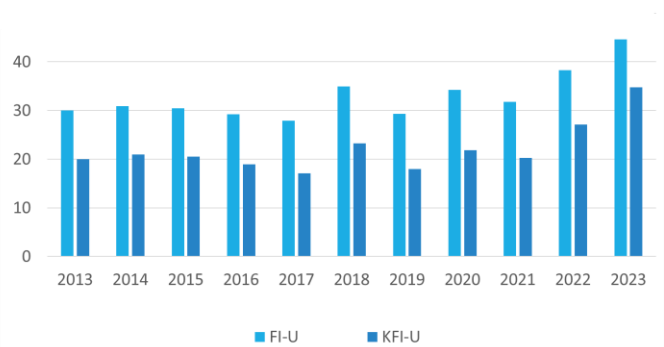
A. Spredningen i kommunenes inntekter før og etter at det er korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Kroner per innbygger i prosent av landsgjennomsnittet. Spredning målt ved standardavvik (variasjonskoeffisienten)

1. Inntektsspredning når ulike inntekter inkluderes i inntektsbegrepet. 2023

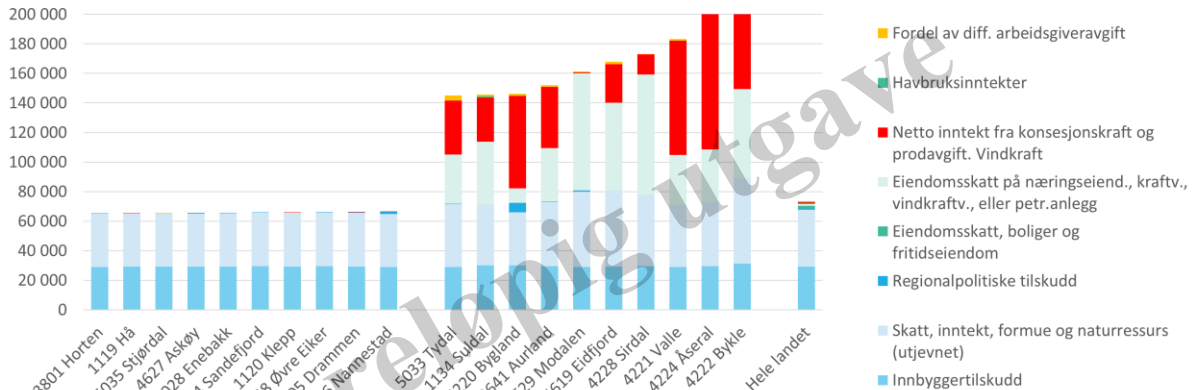

1 = Rammetilskudd og skatt på inntekt og formue, 2 = 1+ konsesjonskrafts- og hjemfallinntekter
 3 = 2 + havbruksinntekter, 4 = 3 + fordel av differensiert arbeidsgiveravgift,
 5 = 4 + eiendomsskatt boliger og fritidseiendom, 6 = 5 + annen eiendomsskatt

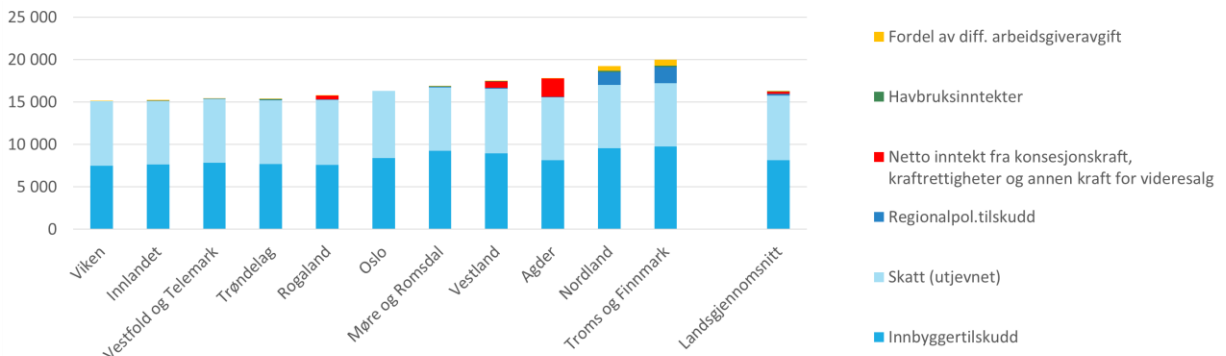
2. Utviklingen i inntektsspredningen for KFI-U. 2013-2023^{1,2}

B. De 10 kommunene med høyest inntekter og de 10 kommunene med lavest inntekter. Målt ved korrigerte inntekter (KFI-U). 2023

C. Fylkeskommunenes frie inntekter (KFI-U) etter det er korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Kroner per innbygger. 2023

Figur 7.4 Spredning og inntektsvariasjoner for kommuner og fylkeskommuner

¹ Tilbakegående tall er aggregert til kommunestruktur 2020.

² Ikke inkludert fordel av differensiert arbeidsgiveravgift i tidsseriene

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Statistisk sentralbyrå, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

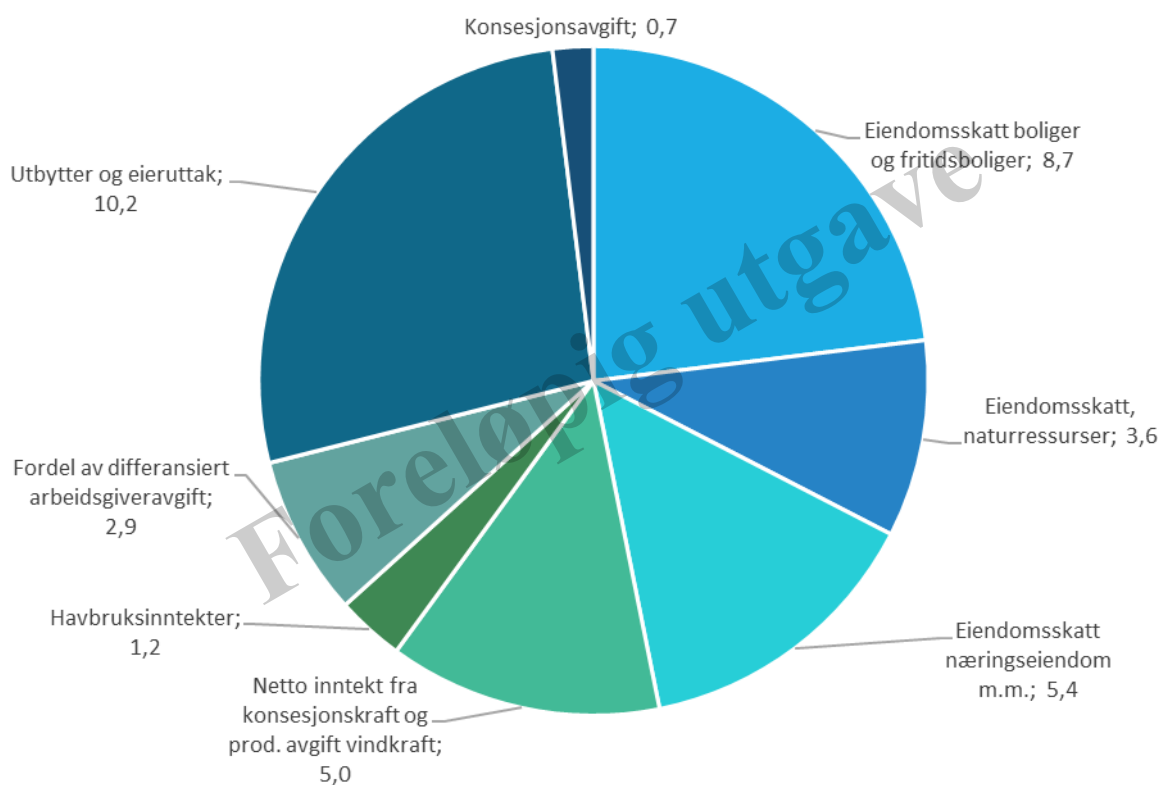
Betydelige forskjeller i inntekter også mellom fylkeskommunene

De utvidede inntektene korrigert for utgiftsbehov (KFI-U) varierer fra 7 prosent under landsgjennomsnittet for Innlandet fylkeskommune til 23 prosent over landsgjennomsnittet for Finnmark og Troms fylkeskommune, se figur 7.4C.

Nærmere om tilleggsinntekter i kommunene

Inntekter fra eiendomsskatt, konsesjonskraft og produksjonsavgift på landbasert vindkraft og inntekter fra Havbruksfondet har ikke vært gjenstand for inntektsutjevning og bidrar til forskjellene i kommunenes frie inntekter. I dette avsnittet beskrives disse forskjellene nærmere. Konsesjonsavgifter og utbytte- og eierinntekter er ikke definert som frie inntekter i dette kapitlet, se boks 7.1, men i dette avsnittet inkluderer vi også disse inntektene.

Samlet utgjorde disse tilleggsinntektene 37,6 mrd. kroner i 2023, og størrelsen på de ulike inntektsartene er vist i figur 7.5.

Figur 7.5 Inntekter utenfor inntektsutjevningen. Kommunene i 2023. Mrd. kroner

Note: Tall for fordel av differensiert arbeidsgiveravgift er beregnet skjematisk

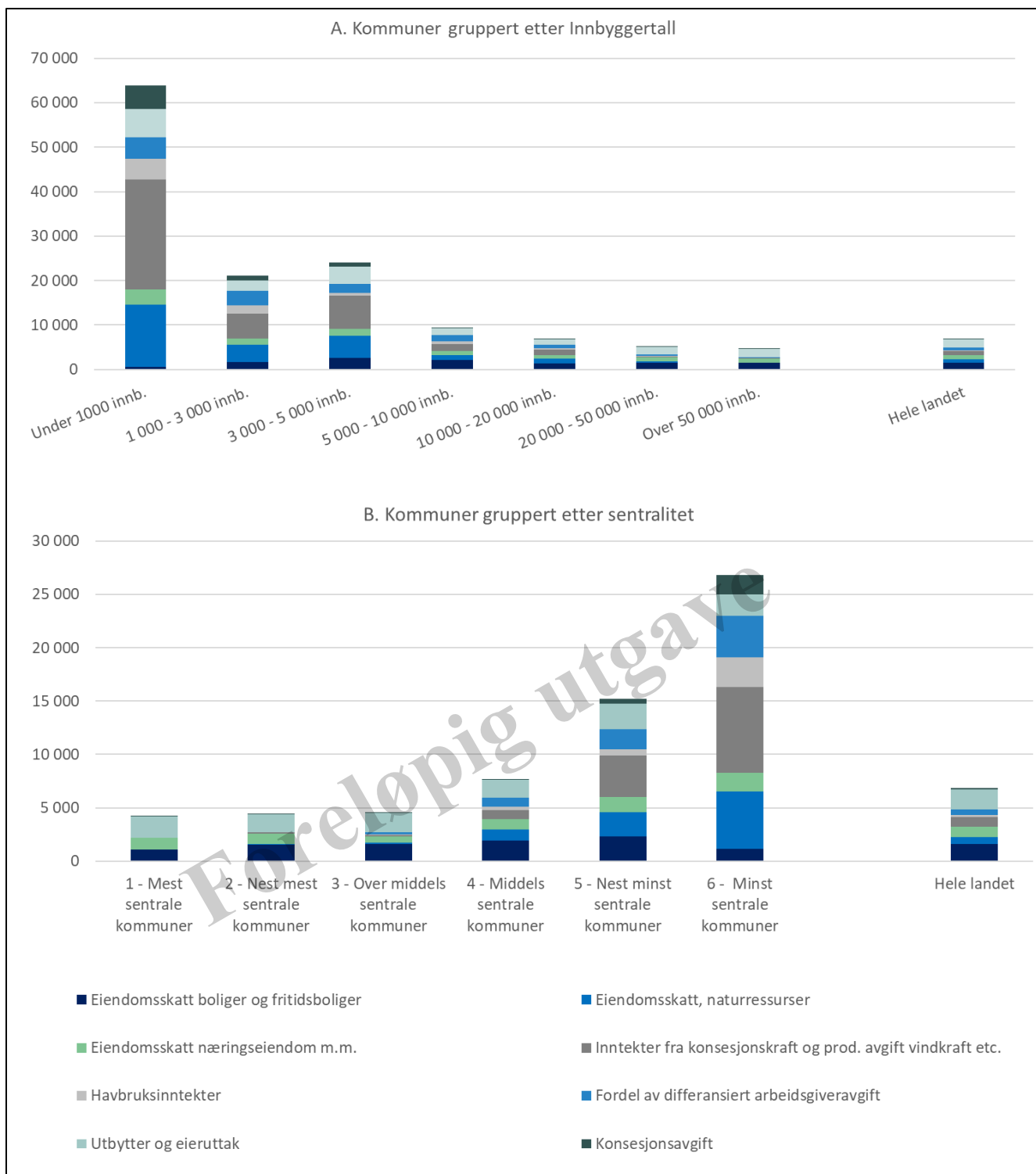
Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Statistisk sentralbyrå, Fiskeridirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

I gjennomsnitt får kommunene 6 752 kroner per innbygger samlet i inntektene som er omtalt i dette avsnittet, dvs. inntekter fra eiendomsskatt, havbruk, konsesjonskraft, produksjonsavgift på landbasert vindkraft, fordel av differensiert arbeidsgiveravgift, konsesjonsavgifter og utbytter og eieruttak. Samlet er disse inntektene i dette avsnittet betegnet som «tilleggsinntekter».

Figur 7.6 viser at for grupper av kommuner er tilleggsinntektene avtakende med antall innbyggere og stigende desto mindre sentral kommunen er. Kommunene med de høyeste inntektene per innbygger har særlig høye inntekter fra konsesjonskraft og eiendomsskatt knyttet til naturressurser, men ligger også høyt sammenliknet med øvrige kommunegrupper på alle inntektsartene med unntak av eiendomsskatt på bolig og fritidseiendom. Kommunene med færrest innbyggere og de minst sentrale kommunene (dette er ofte sammenfallende) har størst fordel av redusert arbeidsgiveravgift, og disse kommunene ligger i gjennomsnitt også høyt når det gjelder inntekter fra havbruk, konsesjonskraft, produksjonsavgift på landbasert vindkraft og eiendomsskatt knyttet til naturressurser. Utbytter og eierinntekter og eiendomsskatt på boliger, fritidseiendom og næringseiendom er jevnere fordelt mellom kommunegruppene enn de øvrige tilleggsinntektene.

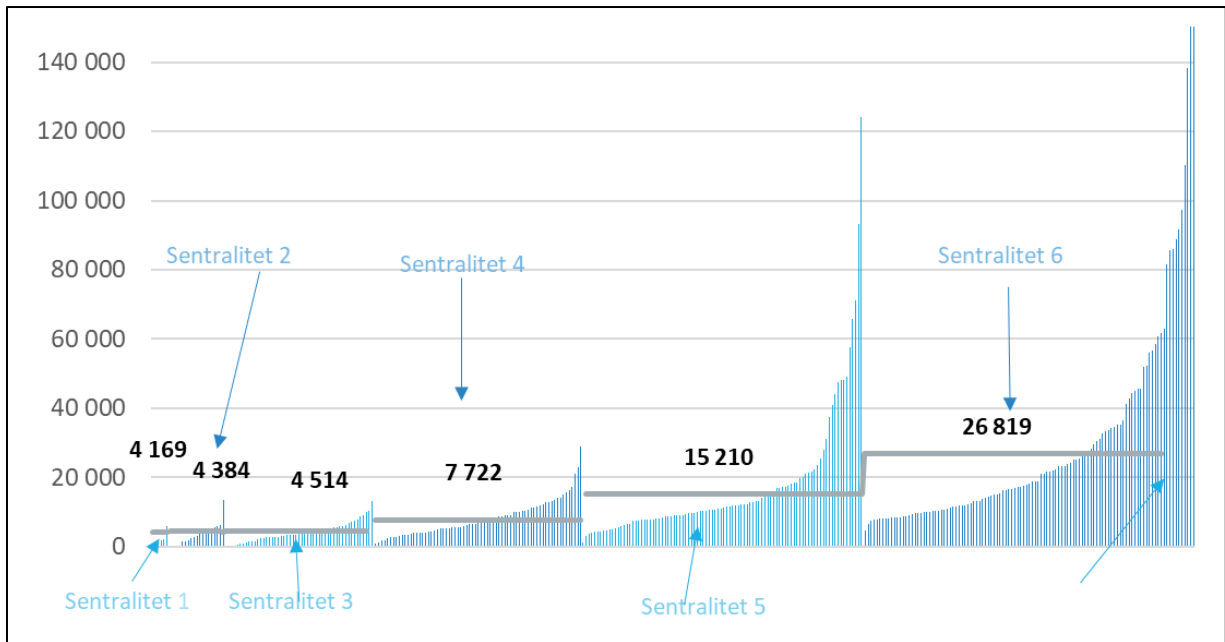
Figur 7.7 viser at det er store forskjeller i tilleggsinntektene mellom enkeltkommuner innenfor en kommunegruppe. Samlet varierer disse inntektene fra nær 0 kroner per innbygger til 329 000 kroner per innbygger, men alle kommuner har slike tilleggsinntekter.

Foreløpig utgave

Figur 7.6 Inntekter utenom inntektsutjevningen («tilleggsinntekter»), kroner per innbygger 2023. Kommuner gruppert etter henholdsvis innbyggertall og sentralitet.

Kilder: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Statistisk sentralbyrå, Norges vassdrags- og energidirektorat, Fiskeridirektoratet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Figur 7.7 Inntekter utenom inntektsutjevningen («tilleggsinntekter»), kroner per innbygger 2023. Kommuner sortert stigende etter sentralitet og stigende med inntekter utenom inntektsutjevningen per innbygger innenfor sentralitetsgruppen.

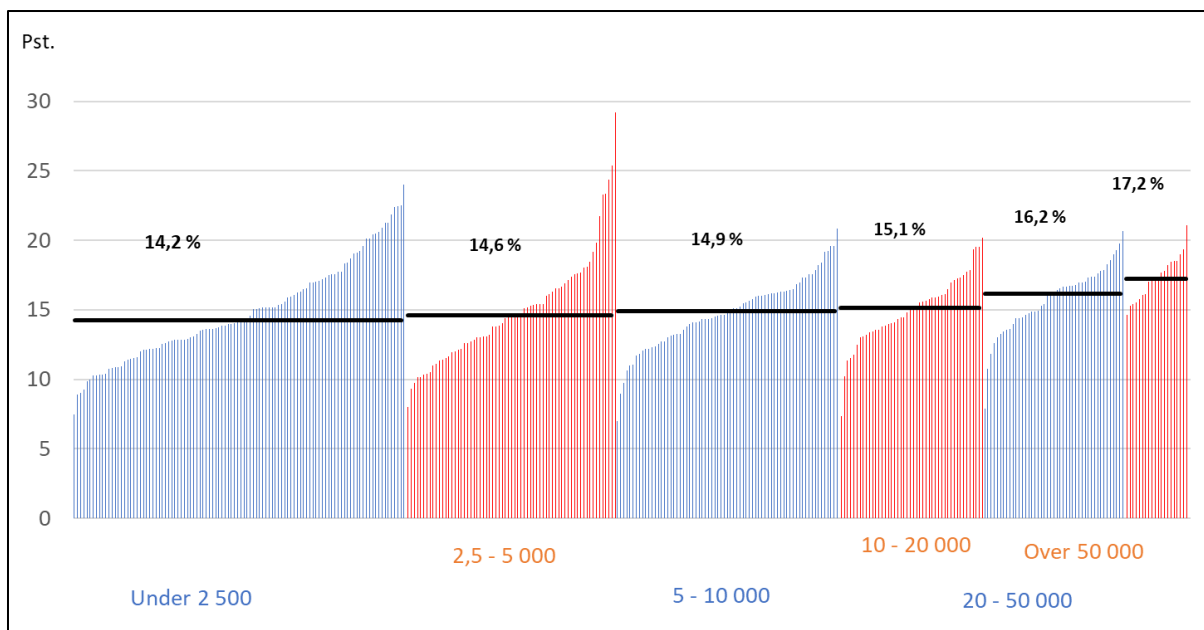
Note: Kommunene Bykle (329 000) og Åseral (166 000) har over 140 000 kroner i tilleggsinntekter per innbygger.

Kilder: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Statistisk sentralbyrå, Norges vassdrags- og energidirektorat, Fiskeridirektoratet og Kommunal- og distriktsdepartementet.

7.2 Brukerbetalinger

Inntekter og finansieringsandeler

Det er store forskjeller mellom kommunene både med tanke på hvor store inntekter de får fra brukerbetalinger og hvor stor del av de korrigerede brutto driftskostnadene som denne inntektstypen finansierer. Figur 7.8 viser brukerbetalingenes finansierungsgrad av kommunenes korrigerede brutto driftsutgifter ut fra kommunenes størrelse og nivået på finansierungsgraden.

Figur 7.8 Betalinger for kommunale tjenester sett i forhold til korrigerede brutto driftskostnader. Kommunene er gruppert etter antall innbyggere og sortert fra lavest til høyest verdi innen hver gruppe. Alle tjenesteområder. 2023

Note: Median finansieringsandel i hver gruppe.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 12367og 01222)

Figur 7.8 viser at det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder hvor mye brukerbetalingene bidrar til å finansiere de korrigerede brutto driftsutgiftene. Spesielt store er forskjellene blant de minste kommunene.

Et forhold som kan forklare at forskjellene mellom kommunene i finansieringsandel er forskjeller i antall fritidsboliger. Eiere av fritidsboliger benytter i stor grad de kommunale var-tjenestene hvor finansieringsgraden er høy.

Et annet forhold som spiller inn i er forskjellene mellom kommunene når det gjelder inntekter fra vannkraft, vindkraft og oppdrettsanlegg. Kommuner som har store inntekter fra slik virksomhet har mulighet til å la dette komme innbyggerne til gode i form av lavere priser innen tjenester som vann, avløp og renovasjon (VAR), barnehage og skolefritidsordningen (SFO).

Mediankommunene innen hver størrelsesgruppe har finansieringsandel fra 14,2 til 17,2 pst. Forskjellene i finansieringsandelene for mediankommunene er kun marginale for gruppene med størrelse under 20 000 innbyggere. Kommunene med flere innbyggere enn 20 000 har i gjennomsnitt en noe høyere finansieringsgrad enn de mindre kommunene. Dette kan skyldes at forholdene her ligger bedre til rette for å utnytte stordriftsfordeler som gir lavere nivå på korrigerede brutto driftsutgifter.

Forskjeller i prisnivået for tjenestene

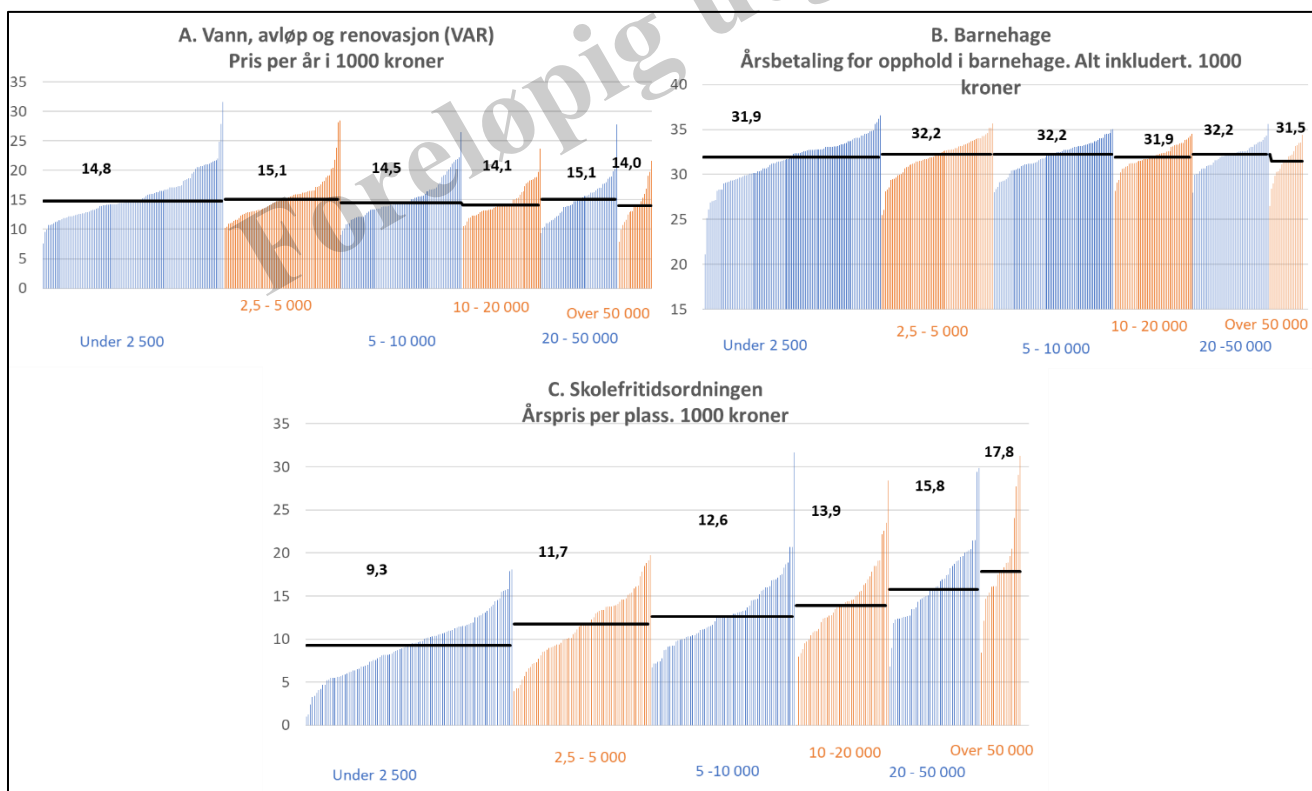
Prisene for VAR, barnehage og SFO varierer ulikt både innen og mellom kommunegruppene.

Figur 7.8 A–C viser at prisen for VAR faller svakt med økt kommunistørrelse, for barnehageplass er prisen tilnærmet lik mellom gruppene, mens for plass på SFO er prisen økende med økt befolkningsstørrelse.

Prisen for VAR-tjenestene fastsettes i hovedsak ut fra produksjonsutgiftene. Prisforskjeller gjenspeiler derfor utgiftsforskjellene som igjen har sammenheng med en rekke forhold. Et viktig forhold kan være fysiske avstander og grad av tettbebyggelse i kommunene. Boliger i store kommuner ligger i gjennomsnitt tettere plassert enn boligene i små kommuner og kan forklare hvorfor prisen er fallende med størrelsen på kommunene. Grad av tettbebyggelse varierer ikke bare mellom gruppene, men også innen gruppene og kan være en viktig forklaringsvariabel for prisforskjeller innen kommunegruppene. Dette kan underbygges av analyser fra Oslo Economics der det er avdekket langt større forskjeller i pris for VAR-tjenester når kommunene er gruppert etter sentralitetsklasser enn når de er gruppert etter befolkningsstørrelse.²⁶

For opphold i barnehage er det ubetydelige forskjeller i prisnivå mellom gruppene av kommuner. Dette skyldes at nesten alle kommunene har satt prisen lik eller i nærheten av statens fastsatte maksimalpris.

For SFO er prisen økende med økt befolkningsmengde. En årsak kan være at mange mindre kommuner opplever befolkningsreduksjon og at en høy andel av innbyggerne befinner seg i de eldste aldersgruppene. Lave priser for SFO kan her bli sett på som et tiltak for å gjøre det attraktivt for barnefamilier å bo i kommunen. Det er også mulig at bruk av redusert oppholdstid med tilhørende lavere pris er mer utbredt i de små kommunene enn i de store.

Figur 7.9 Pris for utvalgte tjenester, i tusen kroner per år

²⁶ Se Oslo Economics, Rapport nr 2020-69, side 91 – 93.

Noter: Pris for VAR-tjenestene er basert på tabell 12842 (årsgebyr for bolig på 120 kvm per januar 2024).
Pris for opphold i barnehage er basert på tabell 11573 (årsbetaling alt inkludert per januar 2024).
Pris for plass på SFO er basert på tabell 12254 (Finansiering av skolefritidstilbud) og tabell 11977 (elever i kommunal SFO, vektet, 2023).
Median i hver gruppe.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

7.3 Tjenester

I kapittel 4 viser vi utviklingen i kvalitet og omfang av tjenester over tid. I dette avsnittet ser vi på forskjeller i noen av tjenestene mellom kommunene samt produksjonsindeksene som sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen for tjenestene.

Eksempler på forskjeller i tjenesteproduksjonen mellom kommunene

I figur 7.10 er det vist noen enkelte tjenesteindikatorer for alle kommunene for 2023, gruppert etter inntektsnivå og deretter sortert etter nivå på indikatorene. De blå horisontale linjene viser det veide snittet innen hvert intervall for inntektsnivået. Korrigerte inntekter er skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt, konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter, samt havbruksinntekter og fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift som er korrigert for kommunenes variasjoner i utgiftsbehovet (KFI-U).

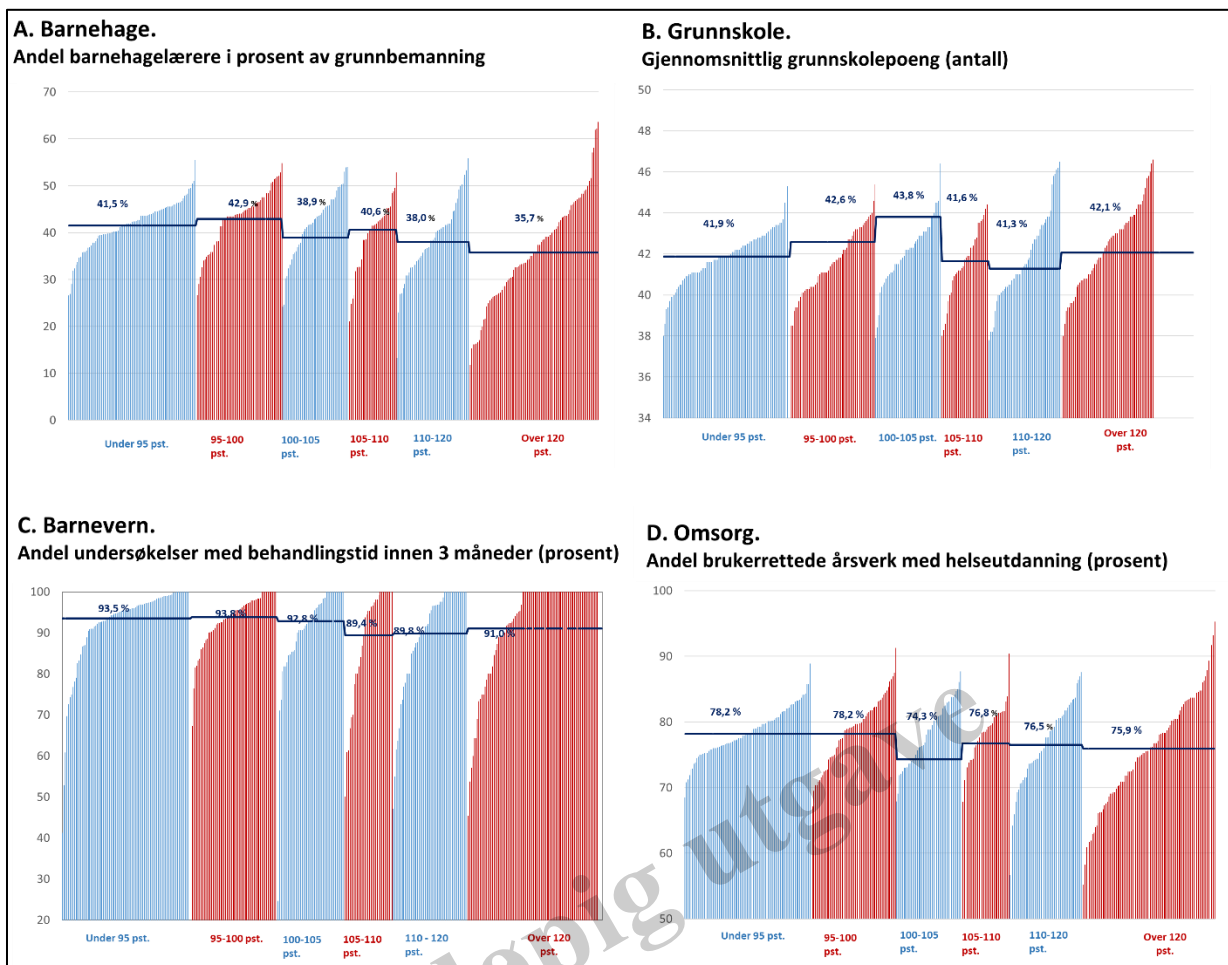
Andelen barnehagelærere i prosent av grunnbemanningen er lavest i gruppen med høyest inntekter og høyst i gruppen med inntekter mellom 95 og 100 prosent. Andelen varierer fra 13 prosent i Gratangen til 64 prosent i Åseral. Om en kommune har mange ansatte i barnehage, og en stor andel av disse ikke er faglærte, vil andelen kunne fremstå som lav, selv om det er mange barnehagelærere i forhold til antall barn.

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng er lavest i gruppene med korrigerte inntekter 110-120 prosent av landsgjennomsnittet, mens gruppen med inntekter mellom 100 og 105 prosent av landsgjennomsnittet ligger høyest. Lavest gjennomsnittlig antall grunnskolepoeng er 38 poeng som vi finner i flere kommuner. Rødøy og Rendalen ligger høyest med 47.

Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder er lavest i gruppen med inntekter mellom 110 og 120 prosent av landsgjennomsnittet og høyest i gruppen med inntekter under 95 prosent av landsgjennomsnittet. I barnevernet varierer det fra Bodø kommune med kun 25 prosent av undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder, mens det er 105 kommuner hvor alle undersøkelsene har mindre behandlingstid enn 3 måneder.

Andelen brukerrettede årsværk med helseutdanning innen omsorgstjenestene varierer fra landsgjennomsnittet fra 55 prosent i Vadsø kommune til 95 prosent i Bokn.

Figur 7.10 Utvalgte tjenesteindikatorer for enkeltkommuner. Kommunene gruppert etter inntektsnivå (KFI-U), deretter sortert etter nivå på indikatoren

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Produksjonsindekser for kommunale tjenester 2023

I dette avsnittet presenteres beregninger av en produksjonsindeks for kommunale tjenester for 2023. Produksjonsindeksen er et samlemål for kommunenes tjenestetilbud basert på produksjonsindikatorer for utvalgte sektorer og sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen for tjenestene. Indeksen er ment å vise hvor godt tjenestetilbud som blir gitt til innbyggerne i ulike målgrupper. En indeks også for det samlede tjenestetilbudet kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Eksempelvis vil produksjonsindeksen være mindre følsom for forskjeller i prioritering enn produksjonsindikatorer for de enkelte tjenester.

Produksjonsindeksen oppdateres årlig med beregning av delindekser for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie og omsorg, barnevern, sosialkontortjenester og kultur, i tillegg til en samlet produksjonsindeks som omfatter alle disse tjenestene. I alt 297 kommuner har levert tilstrekkelige data til å inngå i beregningene for 2023. Manglende data for læringsutbytte og læringsmiljø i grunnskolen er den viktigste enkeltårsaken til at produksjonsindeksen ikke kan beregnes for mer enn 83 prosent av kommunene.

Vedlegg 13 presenterer tidligere års utviklingsarbeid med produksjonsindeksen. I årets produksjonsindeks er det ikke gjort endringer i inkluderte sektorer eller produksjonsindikatorer.

Det er særlig små kommuner, målt etter innbyggertall, som ikke inngår med beregnet produksjonsindeks. Ingen av kommunene med innbyggertall under 1000 får en beregnet indeksverdi, mens andelen er 50 og 92 prosent for kommunene med henholdsvis 1000-2000 og 2000-3000 innbyggere. For større kommuner er det beregnet verdi for 98 prosent av kommunene.

Tabell 7.1 viser produksjonsindeksen og delindeksene for kommunene gruppert etter korrigeret inntekt per innbygger. Inntektene omfatter inntekts- og formuesskatt, rammeoverføringer, eiendomsskatt, konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter, havbruksfond og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift (KFI-U). Kostnadsnøklerne i inntektssystemet er benyttet for å korrigere for forskjeller i beregnet utgiftsbehov. Indeksene er normalisert slik at veide gjennomsnitt (innbyggertall som vekt) er lik 100 for kommunene som inngår i analysen.

For barnehage og grunnskole beregnes det relativt små forskjeller i indeksen mellom kommuner ettersom henholdsvis 66 og 92 prosent av kommunene får en beregnet verdi som er mindre enn 5 prosent fra landsgjennomsnittet. I øvrige sektorer er denne andelen klart lavere, og 46 prosent av kommunene har en samlet indeksverdi i intervallet [95,105].

I tråd med resultatene fra tidligere år viser analysene en nokså klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og økonomiske rammebetingelser. Kommuner med høy KFI-U har gjennomgående høyere verdi på produksjonsindeksen enn kommuner med lav KFI-U. Korrelasjonen med KFI-U er klart høyere for samlet produksjonsindeks enn gjennomsnittlig korrelasjon for delindeksene. Det har sammenheng med at kommunevise forskjeller i prioritering slår sterkere ut i delindeksene enn i totalindeksen. Dette kommer også til uttrykk ved at standardavviket til totalindeksen er lavere enn gjennomsnittlig standardavvik for delindeksene.

Tabell 7.1 Produksjonsindekser for kommunene gruppert etter korrigeret inntekt (KFI-U), 2023

	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helsetj.	Pleie & omsorg	Barne- vern	Sosialtj.	Kultur	Samlet	KFI- U
Under 95	100,3	99,4	96,3	95,9	102,3	99,8	87,9	97,5	92,4
95-100	101,7	99,7	98,8	100,0	100,9	99,3	91,1	99,6	96,8
100-105	97,9	101,7	107,1	99,1	89,9	100,2	100,4	100,4	102,3
105-110	98,6	99,6	101,1	104,9	98,6	96,1	101,6	101,6	106,3
110-125	100,0	97,6	96,2	117,2	128,3	109,7	109,4	109,4	116,6
Over 125	99,1	98,7	94,8	118,5	116,7	100,7	111,6	111,6	150,6
Standardavvik	5,5	2,2	11,8	19,7	30,6	20,0	69,3	9,3	20,3
Andel i intervallet [95,105]	66%	92%	31%	27%	14%	24%	9%	46%	38%
Korrelasjon korr. innt.	-0,26*	0,03	0,00	0,27*	0,12*	-0,00	0,51*	0,41*	1,00
Antall kommuner	297	297	297	297	297	297	297	297	297

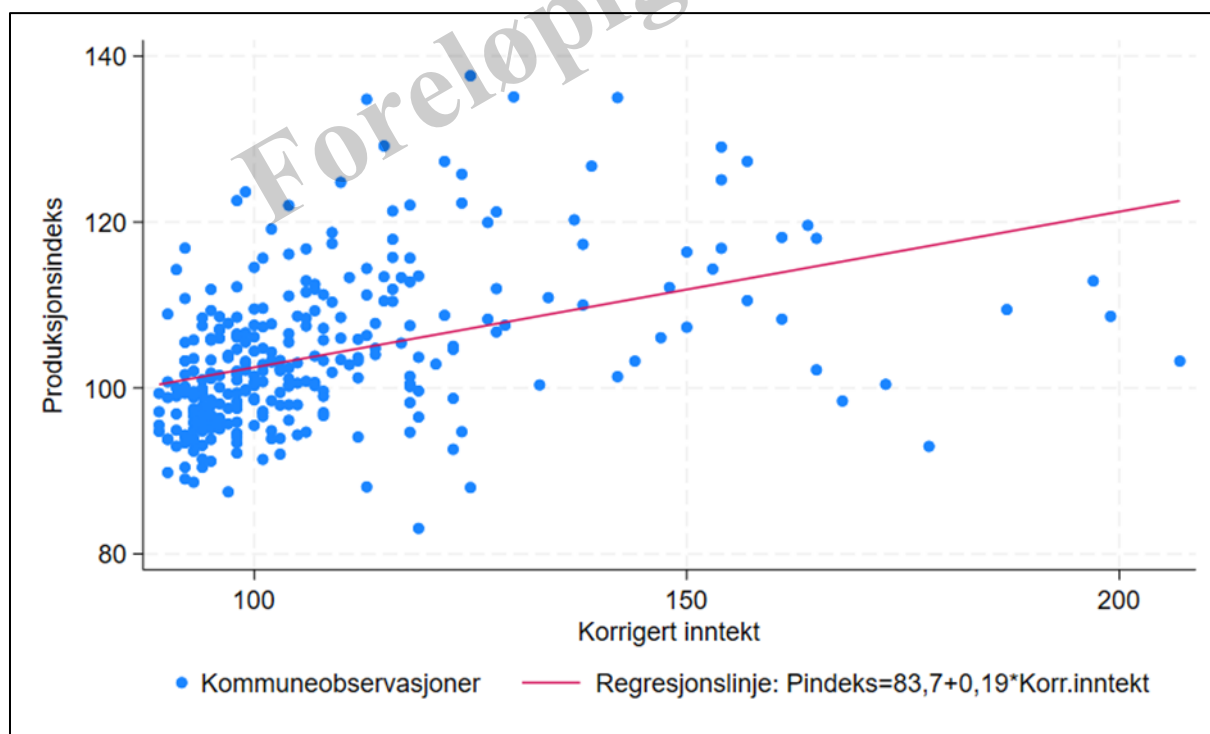
Merknad: Produksjonsindekser og korrigert inntekt (KFI-U) er normalisert slik at de veide gjennomsnittene (med antall innbyggere som vekter) for kommunene som inngår er lik 100

Kilde: Senter for økonomisk forskning (SØF)

Det er delindeksene for pleie og omsorg og kultur som viser sterkest sammenheng med KFI-U. Det er innenfor disse tjenestene at kommuneøkonomien er avgjørende for tjenestetilbudet. Delindeksene for grunnskole, primærhelsetjenesten og sosialkontor er praktisk talt ukorrelert med KFI-U. Blant annet har innføring av rett til barnehageplass fra 2011 medført at barnehagedekningen i stor grad er blitt frikoblet fra kommunale inntekter. For barnevern har noe svak korrelasjon med KFI-U trolig sammenheng med at tilbudet i større grad er styrt av behov enn av økonomiske rammebetingelser.

Sammenhengen mellom produksjonsindeks og KFI-U er også illustrert i figur 7.11 hvor produksjonsindeksen er plottet mot KFI-U. Den rette linja i figuren er regresjonslinja og den positive helningen viser en klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og økonomiske rammebetingelser målt ved KFI-U. Samtidig er det betydelig variasjon rundt regresjonslinja, det vil si at produksjonsindeksen varierer mye mellom kommuner med om lag samme nivå på KFI-U.

I enkelte sammenhenger har variasjonen i produksjonsindeksen mellom kommuner med om lag samme inntektsnivå blitt tolket som en indikasjon på effektivitetsforskjeller kommunene imellom. Utvalget vil påpeke at det er betydelig usikkerhet rundt dette. Det har sammenheng med at produksjonsindeksen ikke fanger opp alle aspekter ved tjenestetilbudet, samt at det ikke er fullt samsvar mellom hvilke inntekter som inngår i KFI-U og finansieringen av de tjenester som inngår i produksjonsindeksen (omfatter også tjenester som finansieres av øremerkede tilskudd og brukerbetaling). I tillegg kan tjenestetilbudet være holdt oppe av et svakt driftsresultat.

Figur 7.11 Sammenheng mellom produksjonsindeks og KFI-U, 20223

Kilde: Senter for økonomisk forskning (SØF)

Utviklingen i samlet produksjonsindeks over årene 2021 til 2023 er studert mer nøye. Endring i produksjonsindeksen over tid gir uttrykk for utviklingen i den enkelte kommune i forhold til gjennomsnittsutviklingen. En stabil verdi på produksjonsindeksen betyr ikke at produksjonen har vært stabil, men at produksjonsøkningen har vært den samme som i de øvrige kommunene. Økende verdi på produksjonsindeksen over tid betyr at kommunens produksjon har økt raskere enn i de øvrige kommuner. Det kan ikke tolkes som uttrykk for økt effektivitet. Økt verdi på produksjonsindeksen kan skyldes raskere inntektsvekst enn de øvrige kommuner eller sterkere prioritering av de tjenester som omfattes av produksjonsindeksen, som ikke har noe med effektivitet å gjøre.

Det er en klar tendens til at kommuner som skårer høyt på produksjonsindeksen i 2021 også skårer høyt i 2022 og 2023, og at de som skårer lavt ett år også skårer lavt de øvrige år. Dette kommer til uttrykk ved at produksjonsindeksene for de enkelte år er sterkt positivt korrelert.

Korrelasjonen mellom produksjonsindeksene for 2021 og de to siste årene er henholdsvis 0,89 og 0,84. En litt svakere sammenheng mellom indeksen over tid kan dels også skyldes små justeringer av indikatorsettene over tid.

Endringen i produksjonsindeks fra 2021 til 2023 er nærmere illustrert i tabell 7.2. Det er 285 kommuner som det er beregnet en samlet produksjonsindikator for i begge årene 2021 og 2023. Her er kommunene gruppert etter verdien på produksjonsindeksen i de to årene. Stabiliteten over tid kommer her til uttrykk ved at 155 av de 285 kommunene tilhører samme gruppe i 2023 som i 2021. Det er 21 kommuner (7 prosent) som verken tilhører samme gruppe eller "nabogruppen" i 2023. I fjorårets produksjonsindeks ble det foretatt tilsvarende sammenlikning for årene 2020 og 2022. Forskjellen fra den gang er minimale.

Tabell 7.2 Utviklingen i produksjonsindeks fra 2021 til 2023

		Produksjonsindeks 2023						
		Under 90	90-95	95-100	100-105	105-110	110-125	Over 125
Produksjonsindeks 2021	Under 90	3	3	1	1	1	0	0
	90-95	1	16	8	1	0	0	0
	95-100	3	12	43	17	2	1	0
	100-105	0	5	14	37	20	2	0
	105-110	0	0	1	8	20	9	0
	110-125	0	0	0	3	6	35	9
	Over 125	0	0	0	0	0	2	1

Kilde: Senter for økonomisk forskning (SØF)

Tabell 7.2 viser også at en del enkeltkommuner har hatt veldig stor endring i verdien på produksjonsindeksen. Maksimal endring er 26 prosentpoeng. Det er i alt 14 kommuner (5 prosent) som hadde en endring i produksjonsindeksen på mer enn 10 prosentpoeng fra 2021 til 2023. På den andre siden er det 229 kommuner (80 prosent) som hadde en endring i produksjonsindeksen på mindre enn 5 prosentpoeng fra 2021 til 2023.

I vedlegg 13 gjøres det nærmere rede for oppbyggingen av produksjonsindeksen, og det rapporteres produksjonsindekser for enkeltkommuner og fylkesvise gjennomsnitt. Tall for enkeltkommuner vil også bli lagt ut på Kommunal- og distriktsdepartementets nettsider på www.regjeringen.no/kommunedata.

8 Effektivitet i kommunale tjenester

Nær 1/5 av de sysselsatte i Norge jobber i kommunesektoren, og sektoren bringer til veie en betydelig del av tjenester som er svært viktige for innbyggerne. Det er derfor viktig at kommunene bruker ressursene sine til det beste for innbyggerne. Behovet for kommunale tjenester som omsorgstjenester vil framover bli stadig større samtidig som det vil være begrenset rom for økning i kommunale budsjetter. Gjennom effektivisering kan den kommunale tjenesteproduksjonen økes utover det som følger av inntektsveksten.

Dette kapitlet presenterer oppdaterte beregninger av effektivitet i kommunale tjenester. I tillegg til sektorvise analyser av barnehage, grunnskole og pleie og omsorg, beregnes en indikator for samlet effektivitet i disse tre sektorene. Analysene kan tyde på at samlet effektivitet ble redusert fra 2022 til 2023 og det var nedgang i målt effektivitet i alle tre sektorer.

Det er vanskelig å måle produksjonen av tjenester som ikke omsettes i et marked og hvor heller ikke kvaliteten er lett å måle. Generelt kan det i denne type analyser være et motsetningsforhold i tolkningen av resultatene om i hvilken grad de indikerer høy(ere) effektivitet eller lav(ere) kvalitet. Dette problemet antas å være minst i grunnskolen, hvor det finnes gode mål på læringsutbytte, men større i barnehage og pleie og omsorg hvor det i mindre grad finnes gode mål på kvalitet. I barnehage og grunnskole er det innført bemanningsnormer med sikte på å heve kvalitet og læringsutbytte.

Effektivitetsanalysen gir et utgangspunkt for vurdering av effektivitet i kommunene samlet, i grupper av kommuner og i noen grad for enkeltkommuner. For at den enkelte kommune skal få en riktig forståelse av potensialet for effektivisering i tjenesteproduksjonen, må disse analysene suppleres med egne vurderinger.

8.1 Innledning

Så lenge kvaliteten opprettholdes, er det lett å argumentere for effektivisering av kommunal tjenesteproduksjon. Moderne teknologi og annen kunnskap gjør potensialet for slike effektiviseringsgevinster større over tid. Det foregår derfor et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid for å frigjøre ressurser for å kunne gi innbyggerne flere og bedre tjenester. Det er imidlertid vanskelig å måle forbedringene. Produksjon er generelt vanskelig å tallfeste i offentlig sektor og effektivitet enda vanskeligere. Det har blant annet sammenheng med at det for de fleste offentlige tjenester ikke er noe marked hvor kjøpere indikerer hvor mye de verdsetter produktene gjennom den prisen de er villige til å betale.

Formålet med de analysene som presenteres i dette kapitlet er å få mer kunnskap om effektiviteten og effektivitetsutviklingen for de kommunale tjenestene.²⁷ Kapitlet er i hovedsak basert på data for 2022 og 2023, men gir også informasjon om effektivitetsutviklingen i perioden 2008–2023.

For kommunene blir resultatene først interessante når det blir presentert tall for hver enkelt kommune. Kommunene kan se hvordan de utvikler seg over tid, og benytte analysene til å se hvordan de ligger an i forhold til sammenlignbare kommuner. Dermed kan kommunene bruke resultatene som et utgangspunkt i sitt eget effektiviseringsarbeid og vurdering av egne

---

²⁷ Analysene er utført av Senter for økonomisk forskning (SØF) ved NTNU Samfunnsforskning AS og ble først oppsummert i utvalgets rapport fra november 2010. Utvalget har i senere rapporter publisert oppdaterte og utvidede analyser.

tjenester. Tall for enkeltkommuner vises i vedlegg 14 og legges ut på Kommunal- og distriktsdepartementets nettsider på www.regjeringen.no/kommunedata.

8.2 DEA-metoden

Analysene i dette kapitlet er gjort ved bruk av DEA-analyse (Data Envelopment Analysis). Dette er den mest utbredte analyseteknikken i studier av offentlig sektors effektivitet. Beste observerte praksis identifiseres og de andre enhetene måles mot denne. Metoden beregner relativ effektivitet mellom enheter hvor produksjonsprosessen inkluderer flere innsatsfaktorer og flere produkter, og hvor det er vanskelig å fordele innsatsfaktorbruken mellom de ulike produktene.

Måler beste observerte praksis

Enhetenes effektivitet vurderes mot hverandre ved at enhetene med høyest målt effektivitet (beste observerte praksis) utgjør et referansesett som de andre enhetene måles mot. Effektivitetsscorene ligger mellom 0 og 1, og en verdi på 1 betyr at enheten representerer beste observerte praksis.²⁸ Metoden gir ikke informasjon om hvor produktive de mest effektive enhetene er i en større kontekst, men indikerer noe om effektiviseringspotensialet til de øvrige enhetene.

Tar hensyn til stordriftsfordeler og smådriftsulemper

I analyser av kommunesektoren er det av stor betydning om det tas hensyn til stordriftsfordeler og smådriftsulemper. I DEA-analysen er dette et spørsmål om det skal antas kontant eller variabelt skalautbytte. Kommunene er av svært ulik størrelse, og små kommuner kan oppleve skalaulemper i tjenesteproduksjonen. I inntektssystemet for kommunene legges det for eksempel til grunn at små kommuner har skalaulemper innen administrasjon, grunnskole, primærhelsetjeneste og pleie og omsorg. Det antas derfor variabelt skalautbytte i samtlige sektorer i dette kapitlet.

Begrensninger og svakheter

Som alle andre metoder har DEA-metoden begrensninger og svakheter. For det første vil datakvaliteten begrense kvaliteten på analysene. Metoden er spesielt følsom for målefeil knyttet til ekstreme observasjoner. For eksempel vil en kommune som kommer ut som effektiv fordi innsatsfaktorbruken er undervurdert, medføre at beregnet effektivitet i andre kommuner undervurderes fordi referansefronten feilaktig flyttes utover.

For det andre er det i flere sektorer krevende å finne gode indikatorer som er anvendelige og reflekterer effektene av tjenestene på brukerne og/eller kvaliteten i tjenestene. Innen grunnskole er det gode produktmål som tar utgangspunkt i reelle resultater av undervisningen slik som skolebidrag og læringsmiljø. Dermed sier analysen noe om effekten tjenestetilbudet har på brukerne. I barnehage og pleie og omsorg finnes det foreløpig ikke tilsvarende data.

Analyse basert på data for 2022 og 2023

Analyseopplegget innebærer at det først utføres sektorvise DEA-analyser basert på data for 2022 og 2023 innenfor de tre sektorene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg. Det

---

²⁸ I analysene beregnes såkalte bootstrappede effektivitetsscorer, noe som i praksis innebærer at ingen kommuner vil ha en effektivitetsscore på 1.

beregnes en felles referansefront for de to årene, det vil si at fronten inneholder observasjoner fra begge år. Hver enkelt kommune vil da få beregnet en effektivitetsscore for hvert av de to årene. Videre kan det med utgangspunkt i de sektorvise effektivitetsscorene beregnes en indikator for samlet effektivitet for den enkelte kommune. Indikatoren for samlet effektivitet vil være et veid gjennomsnitt av de sektorvise effektivitetsscorene med sektorenes budsjettandeler som vekter. Siden effektivitetsscorene er beregnet i forhold til samme referansefront, vil endringen i effektivitetsscore gi uttrykk for kommunens endring i beregnet effektivitet fra ett år til det neste.

Tabell 8.1 Innsatsfaktorer og produkter i de sektorvise DEA-analysene

Sektor	Innsatsfaktor	Produkter
Barnehage	Korrigerte brutto driftsutgifter (faste priser) fratrukket arbeidsgiveravgift, pensjon og avskrivninger	Oppholdstimer 0-2 år i kommunale barnehager Oppholdstimer 3-5 år i kommunale barnehager
Grunnskole	Korrigerte brutto driftsutgifter fratrukket arbeidsgiveravgift, pensjon og avskrivninger (Utgiftene er i faste priser og korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkkelen i inntektssystemet)	Skolebidrag småskoletrinnet Skolebidrag mellomtrinnet Grunnskolepoeng (korrigert for sosioøkonomiske variabler) Læringsmiljø Elever Elever i SFO
Pleie og omsorg	Brutto driftsutgifter fratrukket arbeidsgiveravgift, pensjon og avskrivninger (Utgiftene er i faste priser og korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkkelen i inntektssystemet)	Liggedøgn i institusjoner Institusjonsbeboere med omfattende bistandsbehov Enerom i institusjon Timer til hjemmesykepleie Timer til praktisk bistand

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Tabell 8.1 gir en oversikt over innsatsfaktorer og produkter for sektorene som inngår i analysen. Produktmålene i barnehage og grunnskole omfatter kun barn i kommunale barnehager og elever i kommunale grunnskoler. Av den grunn benyttes et utgiftsbegrep (korrigerte brutto driftsutgifter) som bare omfatter kommunale virksomheter.

Produksjonsindikatorene i pleie og omsorg omfatter all virksomhet finansiert av kommunen, og det er derfor ikke gjort tilsvarende korrigering der. Alle utgifter er i faste 2023-priser omregnet med den kommunale deflatoren. I tillegg er utgiftene i grunnskole og pleie og omsorg korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkklene i inntektssystemet.²⁹

I barnehage måles produksjonen ved avtalte oppholdstimer. For å hensynta at de yngre barna er mer ressurskrevende enn de eldre skiller det mellom barn 0–2 år og 3–5 år.

I grunnskolen benyttes skolebidrag, publisert av Utdanningsdirektoratet, som indikator for læringsutbytte på småskole- og mellomtrinnet. Skolebidrag på småskoletrinnet er basert på nasjonale prøver i 5. trinn, mens skolebidrag på mellomtrinnet er basert på nasjonale prøver i 8. trinn. Elevenes resultater er blant annet korrigert for foreldrenes utdanning,

²⁹ Se vedlegg 14 for forklaring.

innvandrerbakgrunn og husholdningsinntekt. For resultatene fra nasjonale prøver i 8. trinn er det i tillegg kontrollert for resultatene på nasjonale prøver i 5. trinn.

Koronapandemien medførte at eksamener i grunnskolen ble avlyst våren 2020, 2021 og 2022. Utdanningsdirektoratet har derfor ikke publisert skolebidragsindikatorer for ungdomstrinnet som er basert på eksamenskarakter. I stedet er det valgt å benytte grunnskolepoeng korrigert for sosioøkonomiske variabler. Det var en markant økning i grunnskolepoeng under pandemien. Økningen skyldes bedre standpunkt karakterer og avlyste eksamener. Avlyste eksamener trekker i retning av økte grunnskolepoeng fordi standpunkt karakterer har en tendens til å være bedre enn eksamenskarakter.

I grunnskolen inngår også læringsmiljø som produktindikator. Indikatoren er basert på elevundersøkelsen og fanger opp trivsel, elevdemokrati og medvirkning. Gitt at SFO nå inngår som en del av grunnskolen, inngår antall elever i SFO som produktindikator.

I pleie og omsorg måles produksjonen i hjemmetjenesten ved timer praktisk bistand og hjemmesykepleie og i institusjonsomsorgen ved liggedøgn, enerom og beboere med omfattende bistandsbehov.

8.3 Resultater

Resultatene fra DEA-analysene av de tre sektorene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg og samlet effektivitet er vist i tabell 8.2. Det veide gjennomsnittet for samlet effektivitet er omtrent 0,80 både i 2022 og 2023. Det kan tolkes som at ressursbruken kan reduseres med rundt 20 prosent uten at målt produksjon reduseres. Samtlige tre sektorer hadde nedgang i beregnet effektivitet fra 2022 til 2023. Det gis en nærmere beskrivelse av utviklingen over tid i kapittel 8.4.

Tabell 8.2 Deskriptiv statistikk for samlet effektivitet og de underliggende DEA-analyser

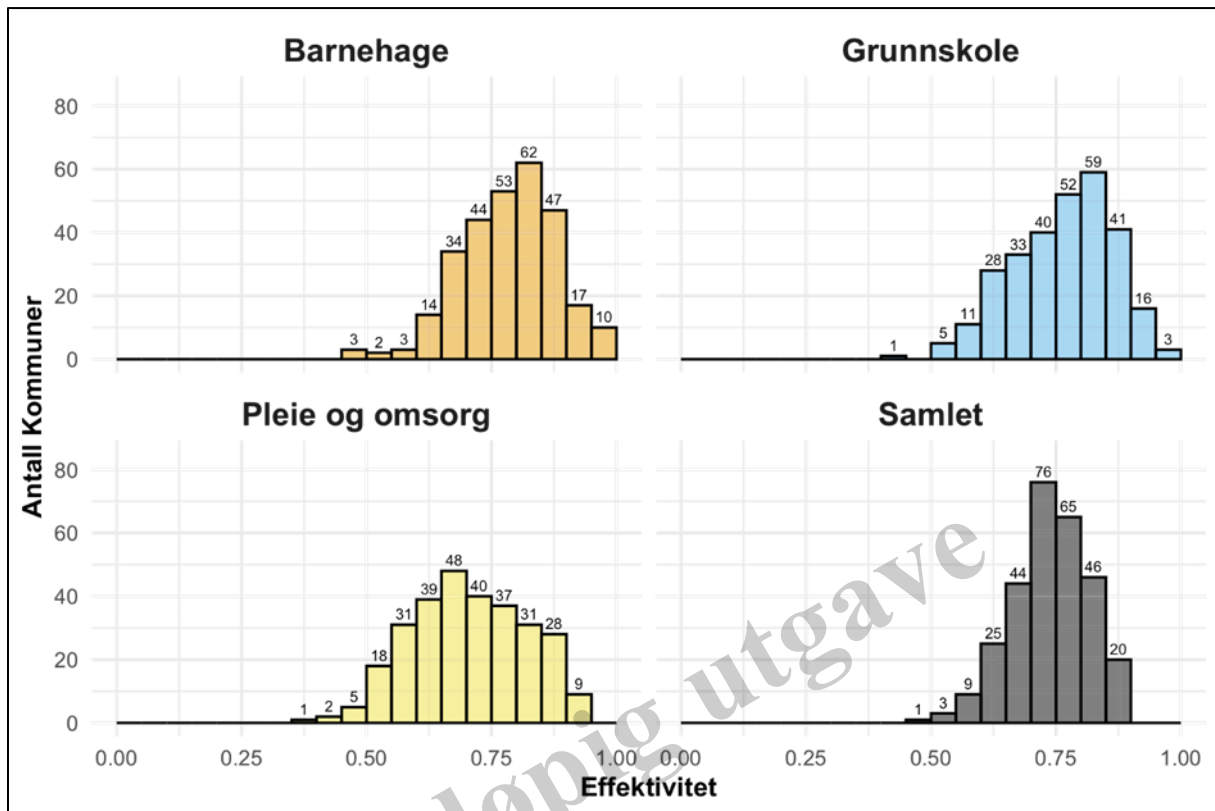
Sektor	År	Antall komm.	Uveid snitt	Veid snitt	Min	1. kvartil	3. kvartil	Max
Barnehage	2022	289	0,793	0,829	0,411	0,733	0,870	0,990
	2023	289	0,785	0,818	0,473	0,719	0,852	0,979
Grunnskole	2022	289	0,785	0,841	0,444	0,722	0,855	0,985
	2023	278	0,764	0,830	0,445	0,693	0,839	0,982
Pleie og omsorg	2022	289	0,718	0,781	0,380	0,637	0,808	0,953
	2023	289	0,705	0,767	0,371	0,624	0,792	0,943
Samlet	2022	289	0,753	0,809	0,530	0,706	0,808	0,909
	2023	289	0,739	0,796	0,500	0,694	0,795	0,893

Merknad: Samlet effektivitet er et veid gjennomsnitt av effektivitetsscorene for barnehage, grunnskole og pleie og omsorg med gjennomsnittlige budsjettandeler for 2023 som vekt. Beregningene omfatter de 289 kommunene som har rapportert tilstrekkelig med data til å få beregnet effektivitet i de tre sektorene for begge år.

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Figur 8.1 viser fordelingene av effektivitetsscorene for enkeltsektorene og samlet effektivitet. Det framgår at variasjonen er minst i barnehage og grunnskole og størst i pleie og omsorg. Videre er variasjonen mellom kommunene betydelig mindre for samlet effektivitet enn for de sektorvise effektivitetsscorene. Lavere variasjon i samlet effektivitet er et uttrykk for at det er få kommuner som er “dårlige i alt” og få kommuner som er “gode i alt”.

Figur 8.1 Frekvensfordeling for samlet effektivitet og de underliggende DEA-analysene, 2023

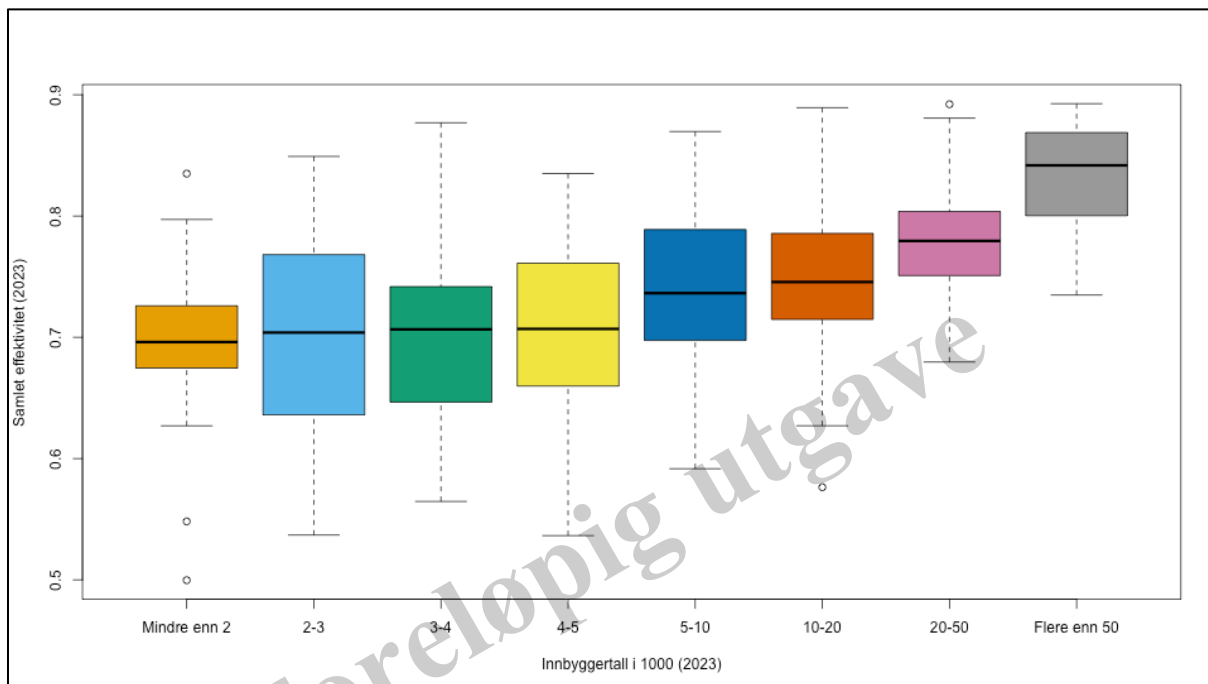
Kilde: Senter for økonomisk forskning

For barnehagene har Stortinget vedtatt en bemanningsnorm og en pedagognorm. De aller fleste barnehager oppfyller bemanningsnormen, men for pedagognormen er det større variasjon mellom barnehager og mellom kommuner. Pedagognormen innebærer at det skal være minst én pedagogisk leder i grunnbemanningen for hvert sjuende barn under tre år og minst én pedagogisk leder i grunnbemanningen for hvert fjortende barn over tre år. Pedagogiske ledere må ha en utdanning som barnehagelærer eller annen treårig pedagogisk utdanning med videreutdanning i barnehagepedagogikk. Oppfyllelse av pedagognormen forventes å bidra til høyere kvalitet på barnehagetilbudet.

Statistikk fra Utdanningsdirektoratet gir informasjon av andelen barnehager som oppfyller pedagognormen. Det fokuseres i det følgende på sammenhengen mellom beregnet effektivitet i barnehage og andelen kommunale barnehager som oppfyller pedagognormen. Det er en viss tendens til at kommuner hvor en høy andel av barnehagene oppfyller pedagognormen har lavere beregnet effektivitet sammenliknet med kommuner hvor en lav andel av barnehagene oppfyller normen. Dette indikerer at det er et motsetningsforhold mellom kvalitet og effektivitet i barnehagesektoren. Sammenhengen mellom beregnet effektivitet og andelen kommunale barnehager som oppfyller pedagognormen er imidlertid ikke statistisk utsagnskraftig.

8.4 Samlet effektivitet etter innbyggertall og korrigert inntekt

Figur 9.2 viser et boksplott samlet effektivitet for kommunene gruppert etter antall innbyggere. Figuren viser at median effektivitet, representert ved den tykke, horisontale sorte linjen, er nokså stabil for kommuner med under 5000 innbyggere. Deretter øker effektiviteten med økende innbyggertall. Dette er ikke uttrykk for stordriftsfordeler siden det antas variabelt skalautbytte i de underliggende DEA-analysene. Tolkningen er snarere at det er mindre variasjon i effektivitet blant de største kommunene enn i de små. For eksempel kan varierende kapasitetsutnyttelse som følge av endringer i barnehage- eller skolekullene være viktigere i små kommuner enn i store. Spredningen i samlet effektivitet er minst i kommuner med over 50 000 innbyggere.

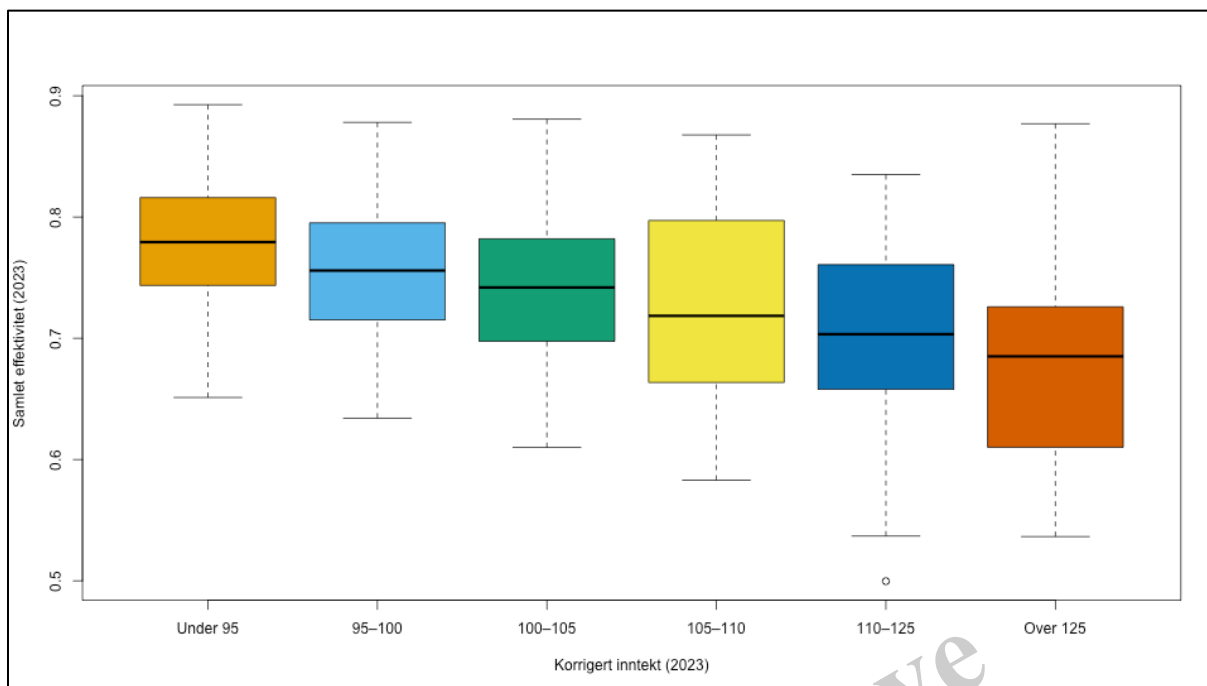
Figur 8.2 Boksplott for samlet effektivitet, kommunene gruppert etter antall innbyggere, 2023

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Figur 8.3 viser et boksplott for samlet effektivitet for kommunene gruppert etter inntektsnivå. Det inntektsbegrepet som benyttes er utvidede korrigerte frie inntekter per innbygger (KFI-U) som omfatter rammetilskudd, skatt på inntekt og formue, naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter, inntekter fra Havbruksfondet og fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift. Det vises til kapittel 7 for en nærmere beskrivelse av dette inntektsbegrepet. Dersom dette inntektsbegrepet legges til grunn, er kommuner med lavt inntektsnivå gjennomgående mer effektive enn kommuner med høyt inntektsnivå. Det er flere mulige forklaringer på denne sammenhengen. En forklaring kan være at kommuner med lavt inntektsnivå tvinges til å være mer effektive for at innbyggerne skal få et rimelig godt tjenestetilbud. En annen forklaring er at kommuner med høyt inntektsnivå kan prioritere høy kvalitet som i liten grad fanges opp av produktindikatorne.

En del små kommuner har svært høye inntekter målt ved KFI-U. Kommer de ut som lite effektive fordi de er små eller de fordi de har høye inntekter? Dette kan undersøkes ved å utføre en regresjonsanalyse med både innbyggere og inntektsnivå som forklaringsvariabler.

Både innbyggertall og inntekt kommer da ut som statistisk utsagnskraftige, noe som indikerer at både størrelse og inntekt har betydning.

Figur 8.3 Bokseplott for samlet effektivitet, kommunene gruppert etter inntektsnivå (KFI-U), 2023

Kilde: Senter for økonomisk forskning

8.5 Endring i effektivitet over tid

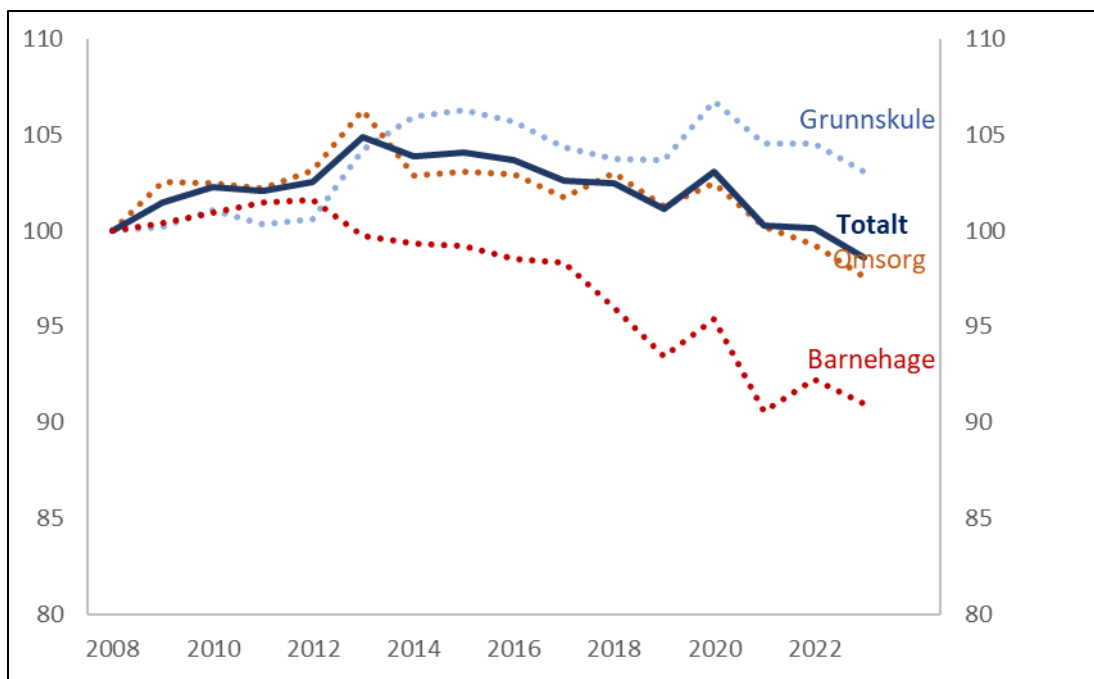
Figur 8.4 viser utviklingen i beregnet effektivitet i perioden 2008–2023. Fra 2022 til 2023 var det en nedgang effektiviteten i samtlige sektorer. Nedgangen var størst i pleie og omsorg (1,7 prosentpoeng). Nedgangen var noe mindre i grunnskole (1,5 prosentpoeng) og barnehage (1,3 prosentpoeng). For de tre sektorene samlet ble effektiviteten redusert med 1,6 prosentpoeng.

Koronapandemien påvirket kommunenes utgifter også i 2022, men i mindre grad enn i 2020 og 2021. Dette kan være en medvirkende årsak til at beregnet effektivitet ble redusert fra 2022 til 2023. Sammenliknet med situasjonen før pandemien, er beregnet effektivitet lavere i 2023 i alle tre sektorer.

I årene 2008–2013 var det en økning i samlet effektivitet. Økningen kan ha sammenheng med flere forhold. Én mulig forklaring er at inntektsveksten var relativt lav i denne perioden og at mange kommuner samtidig iverksatte tiltak for å øke effektiviteten. På den andre siden kan utviklingen ha sammenheng med at (den uobserverte) kvaliteten i tjenestene ble redusert når inntektsveksten var lav.

Fra 2015 til 2019 gikk beregnet effektivitet ned i alle sektorer. For barnehage og grunnskole skyldes dette trolig innføring av bemanningsnormer for å øke kvaliteten i barnehage og å øke elevenes læringsutbytte i grunnskolen.

Utviklingen i årene 2020–2022 har sammenheng med spesielle forhold knyttet til koronapandemien, og den målte effektivitetsutviklingen sier lite om den underliggende utviklingen.

Figur 8.4 Beregnet effektivitet 2008–2023, 2008=100

Kilde: Senter for økonomisk forskning

8.6 Andre tilnærminger

SØFs effektivitetsanalyse er et utgangspunkt for en diskusjon om effektivitet i kommunene. For den enkelte kommune er det imidlertid nødvendig å supplere med andre tilnærminger og egne vurderinger for å få en god forståelse av effektiviteten i produksjonen av egne tjenester. Det er blant annet pekt på at kvaliteten i enkelte av tjenestene i begrenset grad inngår i analysene. Dette bør tas med i betraktning når resultatene for den enkelte kommune skal vurderes.

Data for produkter og innsatsfaktorer i SØFs DEA-analyser er hentet fra KOSTRA, GSI, elevundersøkelsen og skolebidragsindikatorer som alle er offentlig tilgjengelig. Effektivitetsscorene som kommer ut av DEA-analysen er basert på en sammenvekting av produkter og innsatsfaktorer. Vektene varierer mellom kommuner, noe som kan gjøre metoden vanskelig å forstå. Styrken til DEA-analysen er at den er basert på en metode som er spesielt utviklet for å analysere effektivitetsforskjeller mellom kommuner og effektivitetsutvikling over tid.

En enklere tilnærming er systematisk sammenlikning mellom kommuner, såkalt benchmarking. Benchmarking tar utgangspunkt i nøkkeltall for den enkelte kommune og sammenlikner med tilsvarende nøkkeltall i andre kommuner, enten fra KOSTRA eller andre datakilder. Eksempler på nøkkeltall fra kan være utgift per innbygger i administrasjon, utgift per elev i grunnskolen, utgift per time i hjemmebasert omsorg, utgift per institusjonsplass, utgift per undersøkelse/tiltak i barnevernet eller utgift per kilometer kommunal veg. Ved å benchmarker mot sammenliknbare kommuner i forhold til innbyggertall, bosettingsmønster eller KOSTRA-grupper kan det under en del forutsetninger gjøres en beregning av effektiviseringspotensialet i den aktuelle kommunen. Sammenliknet med DEA-analyse har benchmarking to ulemper. For det første kan den ikke håndtere tilfeller hvor det produseres flere produkter og hvor det er umulig å fordele utgiftene mellom produkter. For det andre

kontrolleres det ikke eksplisitt for skalaulemper. Ved å sammenlikne med andre kommuner med omtrent samme innbyggertall, er det imidlertid til en viss grad mulig å kontrollere for skalaulemper.

Ved bruk av sammenliknbare data (benchmarking) og åpenhet om resultatene kan det skapes en bevissthet om hvem som oppnår best resultater og hvor mye ressurser som anvendes. Produktivitetskommisjonen (NOU 2015: 1 og NOU 2016: 3) pekte på at økt offentlighet og oppmerksomhet om resultatindikatorer og ressursbruk kan fungere som insentiv til forbedringsarbeid. Statistisk sentralbyrå publiserer informasjon om økonomien og tjenestene både på kommune-, fylkes- og nasjonalt nivå (KOSTRA). Agenda Kaupang har siden 2021 beregnet en effektivitetsindeks hvor kommunene rangeres etter bredt sett av indikatorer for kostnader og tjenestetilbud. Flere nettsteder beskriver tjenestene i kommunene. For eksempel har KS og Kommuneforlagets bedrekommune.no vist resultater fra brukerundersøkelser som er gjort i enkelte kommuner. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) sin siste innbyggerundersøkelse fra 2024 gir økt innsikt i brukernes oppfatninger av tjenester innen ulike områder og myndighetsorganer.

Kommunal- og distriktsdepartementets nettportal kommunedata.no har også nyttig informasjon om landets kommuner samlet på ett sted, med blant annet historiske befolkningstall og befolkningsframskrivinger, anslag på framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov og analyser av produktivitet og effektivitet i den enkelte kommune. På kommunedata.no ligger også produksjonsindeksen for de enkelte kommunene. Indeksen er beregnet av SØF på oppdrag fra TBU, og er ment å si noe om omfang og kvalitet på tjenestetilbudet som blir gitt til innbyggerne innenfor nasjonale velferdstjenester. Indeksen kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Det må understrekes at produksjonsindeksene i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er uten at de relateres til bruk av ressurser. KS har utviklet en produksjonsindeks for de største kommunene i landet, og ved å relatere utviklingen i produksjon til utvikling i ressursbruk benyttes den til å analysere effektivitetsutviklingen. Produksjonsindekser tar heller ikke hensyn til mulige skalaulemper. Men på samme måte som benchmarking, er det til en viss grad mulig å kontrollere for skalaulemper ved å sammenlikne effektivitetsnivået med andre kommuner med omtrent samme innbyggertall.

9 Befolkningsutvikling og kommunesektorens utgifter

Behovet for mange av tjenestene kommunesektoren har ansvaret for, som barnehager, skoler og helse- og omsorg, henger tett sammen med befolkningens størrelse og sammensetning. Kommunesektorens merutgifter som følge av den demografiske utviklingen forteller hva det vil koste å opprettholde tjenestetilbudet. Det påvirker sektorens handlingsrom innenfor de økonomiske rammene staten setter.

I utvalgets rapport fra juni 2024 anslo utvalget den samlede merutgiften på om lag 4,4 mrd. kroner hvorav 3,6 mrd. kroner må dekkes av de frie inntektene. Sistnevnte anslag fordelte seg med 2,4 mrd. kroner på kommunene og 1,2 mrd. kroner på fylkeskommunene. Merutgiftene i kommunene henger for en stor del sammen med økningen i antall innbyggere i aldersgruppen 80–89 år, men motvirkes i noen grad av færre barn og unge i barnehage- og grunnskolealder. Fylkeskommunenes merutgifter må ses i sammenheng med flere i alderen 16–18 år, noe som øker behovet i videregående skole.

I dette kapitlet viser vi hvordan merutgiftene fordeler seg på tjenestesektorer og fylker. Det gis også en oversikt over utviklingen i merutgiftene fra 2006 til 2024, både utvalgets anslag og den realiserte utviklingen.

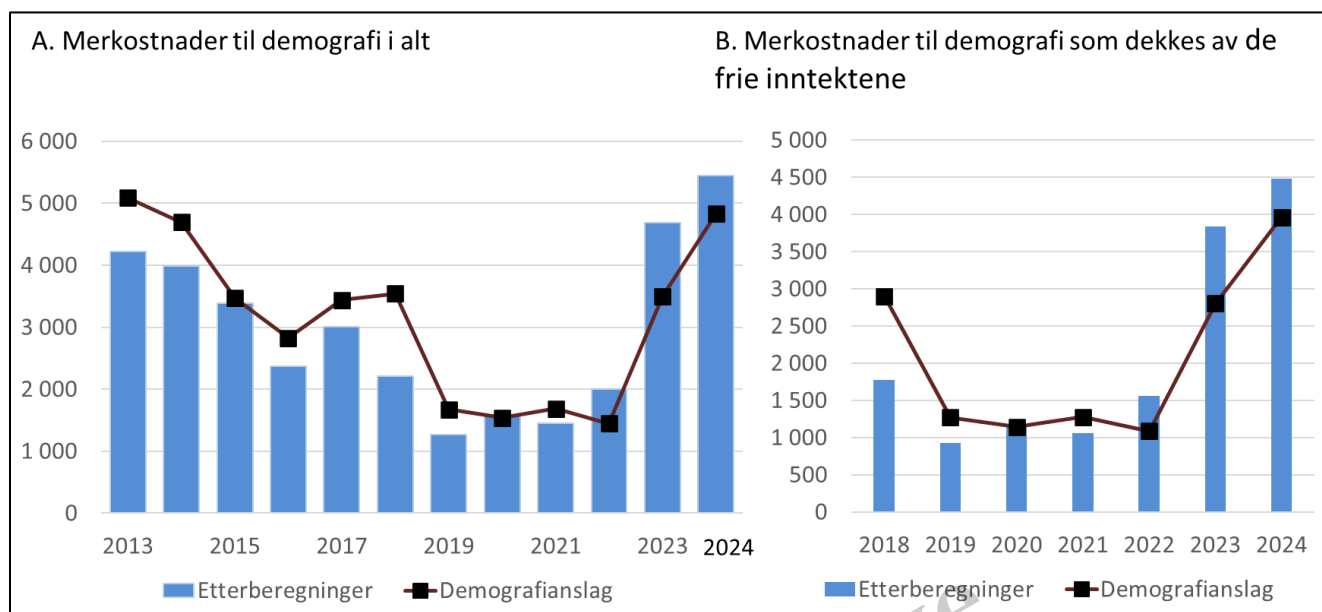
Utvalget gir i dette kapitlet en første indikasjon på merutgifter i 2026. I dette anslaget er det benyttet nye kostnadsnøkler, og det er lagt til grunn noe høyere netto innvandring enn i hovedalternativet i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra juni 2024, i tråd med Regjeringens anslag i Statsbudsjettet 2025 for ankomster av flyktninger fra Ukraina. Under disse forutsetningene vil merutgiftene som følger av demografi i 2026 kunne bli om lag 4,1 mrd. 2025-kroner, hvorav om lag 3,3 mrd. kroner må dekkes av de frie inntektene. Utvalget vil i mars 2025 oppdatere beregningene for merutgifter til demografi i 2026.

Utvalget har også gjort framskrivninger av årlige endringer i kommunesektorens utgiftsbehov som følge av endringer i befolkningen lenger frem i tid for å gi en grov indikasjon på hva demografiendringer innebærer. Merkostnadene til eldre vil øke i betydning framover.

9.1 TBUs anslag for merutgifter til demografi 2006–2024

De anslåtte merutgiftene knyttet til demografiske endringer er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å opprettholde tjenestetilbudet til den enkelte gruppe innbyggere fra det ene året til det neste. Det legges til grunn konstante reelle gjennomsnittskostnader per innbygger i de ulike aldersgruppene, som er konsistent med uendret standard, dekningsgrad og produktivitet i tjenesteproduksjonen. Det tas ikke hensyn til regionale forskjeller i kostnadsstruktur, standarder og dekningsgrader. Videre legges det til grunn konstante dekningsgrader for de ulike tjenestene, slik at eventuelle trendmessige endringer i underliggende behov framover ikke hensyntas. Aldersgruppene er grove, slik at kostnadene knyttet til en 50-åring er de samme som til en 66-åring. Fra og med framskrivingene av merutgifter til demografi i 2024 tar utvalget hensyn til at utgiftene til pleie- og omsorg vil kunne øke med alderen også innenfor aldersgruppen for gruppene 67–79 år, 80–89 år og 90 år og over. Innenfor disse aldersgruppene er det lagt til grunn at utgiftene til pleie og omsorg per

innbygger i årskullet, øker lineært.³⁰ Det er ingen oppdeling knyttet til kjønn eller etter innvandrers-/landbakgrunn.³¹

Figur 9.1 Beregnede merkostnader for kommunesektoren som følge av befolkningsendringene fra 1.1 året før budsjettåret til 1.1. i budsjettåret. Demografianslaget er basert på SSBs befolkningsframskrivninger og etterberegningene er basert på de faktiske endringene i befolkningen i samme tidsperiode. Mill. 2024-kroner

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Beregningene tar normalt utgangspunkt i beregnet utgiftsnivå fordelt på ulike aldersgrupper fra året før det året ("budsjettåret") en beregner merkostnadene for. De anslåtte utgiftene per person i hver aldersgruppe multipliseres så med tall for endringen i antall personer i de ulike aldersgruppene for å komme fram til beregnet mer- eller mindreutgift. De demografiske endringene som legges til grunn for anslagene for det enkelte budsjettår, er endringene fra 1. januar året før til 1. januar i budsjettåret.

I figur 9.1 er utvalgets anslag utarbeidet året før budsjettåret vist med den røde linjen. Dette anslaget er lagt til grunn i forslagene til statsbudsjett for hvordan befolkningsutviklingen isolert sett påvirker kommunesektorens utgifter. Anslagene utarbeides normalt på våren før budsjettforslaget presenteres, altså året før budsjettåret. Anslagene baseres på Statistisk sentralbyrås siste framskrivninger av befolkningsutviklingen, men tok for 2020, 2022 og 2024 hensyn til ny informasjon om den demografiske utviklingen jf. utvalgets vårrapport fra 2019

³⁰Se vedlegg 1 til demografinotat, kap.6 i TBUs vårrapport, juni 2024. Gjelder ikke for årene fram til og med 2023 vist i figur 10.1.

³¹ Det er den samme metodikken det tas utgangspunkt i når utvalget i kapittel 3 anslår den historiske utviklingen i kommunesektorens inntekter justert for endring i antall innbyggere og alderssammensetning.

som beskriver beregningene i mer detalj.^{32,33} For 2024 ble det også tatt hensyn til kjent informasjon om utviklingen i antall bosatte fra Ukraina.

Ett år senere, dvs. på våren i budsjettåret, er det klart hvordan befolkningsutviklingen gjennom året før budsjettåret faktisk ble. Det benyttes imidlertid ikke ny informasjon om kostnadene, slik at forskjellene mellom demografianslag og etterberegninger bare skyldes at befolkningsutviklingen ble forskjellig fra framskrivingen.

På bakgrunn av dette gjør utvalget nye beregninger. De blå søylene i figur 9.1 viser resultatet av disse beregningene. Figur 9.1A viser beregninger av merutgifter i alt.

Deler av merutgiftene vil dekkes av økte brukerbetalinger, andre av øremerking o.l., og disse utgiftene belaster ikke de frie inntektene. De senere årene har utvalget også beregnet merutgifter som dekkes av de frie inntektene. Dette vises i figur 9.1B.

Utvalget undervurderte demografikostnadene i budsjettene for 2022, 2023 og 2024

Som det framgår av figur 9.1A, var utvalgets anslag vesentlig høyere enn de endelige tall for kommunesektorens merkostnader som følge av befolkningsutviklingen i 2018. For 2020 og 2021 traff TBUs anslag godt.

For årene 2022, 2023 og 2024 undervurderte utvalget merutgiftene til demografi. Anslaget for 2022 var på 1,4 mrd. 2024-kroner, mens de endelige tallene viste at merutgiftene ble 2,0 mrd. kroner. Særlig bidro flere 0–1-åringer til større merutgifter enn anslått våren 2021. For 2023 var anslaget 3,5 mrd. 2024-kroner, mens etterberegningene viste merutgifter på 4,7 mrd. kroner. Merkostnadene ble særlig større enn anslått for aldersgruppene fra 2 til 18 år, noe som må ses i sammenheng med at innvandringen fra Ukraina ble større enn lagt til grunn i middelalternativet i SSBs befolkningsframskrivninger fra juli 2022. For 2024 anslo utvalget merutgiftene til 4,8 mrd. 2024-kroner, mens de endelige tallene viste merutgifter til demografi på 5,4 mrd. kroner. For 2024 hadde utvalget i tillegg til å følge middelalternativet i SSBs befolkningsframskrivninger fra 2022 lagt til grunn oppdatert informasjon fra UDI/IMDi om bosetting av ukrainske flyktninger. Anslaget over bosetting av ukrainske flyktninger traff godt, men innvandringen fra andre land ble høyere enn lagt til grunn i middelalternativet i befolkningsframskrivingene. Samlet for årene er 2022–2024 har utvalget undervurdert merutgiftene til demografi med om lag 2,4 mrd. 2024-kroner.

For perioden 2018 til 2024 viser anslag og etterberegninger for merutgifter til demografi som dekkes av de frie inntektene samme mønster som beregningene for demografiutgifter i alt i samme periode, se figur 9.1B.

9.2 TBUs anslag for merutgifter til demografi i 2025

I utvalgets rapport fra juni 2024, se vedlegg 16, ga utvalget nye anslag knyttet til endringer i befolkningen fra 1.1. 2024 til 1.1.2025 og kommunesektorens merkostnader i 2025.

Anslagene var basert på Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra juni 2024.

Utvalget understreket at anslagene var mer usikre enn normalt på grunn av flyktningetilstrømmningen fra Ukraina. I dette avsnittet utdypes beregningene med anslag på tjeneste- og fylkesnivå.

---

³² Dette må ses i sammenheng med at Statistisk sentralbyrå kun publiserer nye befolkningsframskrivninger annethvert år.

³³ For 2024 er det i tillegg justert for forventet bosetting av flyktninger fra Ukraina.

Merutgiftene anslått til 4,4 mrd. kroner i 2025

Utvalget anslo i sin rapport fra juni 2025 at kommunesektorens merutgifter i 2025 som følge av den demografiske utviklingen til å bli om lag 4,4 mrd. 2024-kroner. Anslaget var basert på Statistisk sentralbyrås middelalternativ for fruktbarhet, levealder og innvandring (MMM) fra juni 2024. Detaljer fra disse beregningene er gjengitt i tabell 9.1. Merutgiftene stammer hovedsakelig fra aldersgruppene 16–18 år og 80–89 år. Utgifter til barn i barnehage- og grunnskolealder anslås å gå ned.

Tabell 9.1 Kommunesektorens brutto driftsutgifter som følge av demografiske endringer fra 2024 til 2025. Utvalgets hovedalternativ.¹

	Kostnadsnøkkel	Samlede utg. (mrd. 2024-kr) ¹	Utgift per innb. (2024-kroner)	TBUs anslag for 2025	
				Anslått endring i folketall 2024-2025	Mer-/mindreutgift
0-1 år	0,023	11,2	106 491	1 335	153
2-5 år	0,132	65,1	285 082	-2 584	-794
6-15 år	0,260	128,8	199 559	-5 036	-1 077
16-18 år	0,111	55,1	276 673	4 657	1 387
19-20 år	0,011	5,3	40 182	1 750	78
21-22 år	0,011	5,2	40 182	904	40
23-24 år	0,009	4,2	30 481	-1 169	-40
25-29 år	0,021	10,6	28 775	3 636	117
30-49 år	0,102	50,6	33 754	14 243	549
50-66 år	0,076	37,7	31 786	10 934	394
67-79 år ²	0,098	48,8	73 978	7 581	665
80-89 år ²	0,099	49,2	233 599	13 898	3 007
90 år og over ²	0,047	23,2	508 247	-231	-109
Samlet	1,000	495,2	89 227	49 918	4 369

¹ Beregning av mer-/mindreutgifter for 2025 tar utgangspunkt i anslått utgiftsnivå for kommunesektoren i 2024. Fordelingen av kommunesektorens utgifter på de ulike aldersgruppene er videre basert på kriterier i kostnadsnøkklene i inntektssystemet for 2024 som knytter seg til bestemte aldersgrupper. Se notat til 1. konsultasjonsmøte mellom staten og kommunesektoren for nærmere redegjørelse for beregningsmetode i TBUs vårrapport 2024.

² Utgift per innbygger i aldersgruppene, kan ikke multipliseres med endring i folketall for å få mer-/mindreutgift for denne aldersgruppen. Se vedlegg 1 til demografinotat, kapittel 7 i TBUs vårrapport, juni 2024, for nærmere forklaring.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Det er betydelig usikkerhet om hva nettoinnvandringen til Norge vil bli i 2024 og 2025, blant annet med hensyn til antall bosatte flyktninger fra Ukraina, men også annen innvandring. I hovedalternativet legger SSB til grunn at nettoinnvandringen vil være 41 000 i 2024 og 29 000 i 2025. SSB antar for hovedalternativet at det vil komme om lag 20 000 flyktninger fra landgruppe 3, som Ukraina er en del av, i 2024 og 10 000 i 2025. Anslagene for netto

innvandring utenfor landgruppe 3 er noe oppjustert sammenliknet med befolkningsframskrivingene fra 2022, som undervurderte denne innvandringen noe. SSB viste til at UDIs hovedscenario fra april antydte at omtrent 20 000–40 000 ukrainske flyktninger kunne ankomme i løpet av 2024. SSB antar at toppen av flyktningsstrømmene er passert og at søknadene er i nedgang. De pekte videre på at Norge er relativt mindre attraktivt som destinasjon enn før, samtidig som krigen sannsynligvis vil fortsette en stund. Det vil også være noe returnmigrasjon. I UDIs juni-rapport var brutto bosettingskapasitet i 2024 anslått til 25 000. I september 2024 opererer UDI med en prognose på bosettingskapasiteten i 2024 på 26 000, noe som etter utvalgets vurdering ikke tilsier en endret vurdering av merutgiftene til demografi sammenliknet med anslagene fra juni år.

I tillegg til beregninger med SSBs middelalternativ foretok utvalget alternative utgiftsberegninger med utgangspunkt i hhv. lav og høy nettoinnvandring. Med alternativene for lav og høy nettoinnvandring ble tallene henholdsvis 2,3 mrd. og 6,0 mrd. kroner, noe som understreker at det er betydelig usikkerhet knyttet til anslagene.

Deler av merutgiftene vil dekkes av økte brukerbetaling, andre av øremerking o.l., og disse utgiftene belaster ikke de frie inntektene. Merutgiftene som belastes de frie inntektene, forutsatt MMM-alternativet, ble av utvalget anslått til 3,6 mrd. kroner for 2025.

I tråd med normal praksis inngikk dette anslaget fra juni som en del av regjeringens beslutningsgrunnlag i arbeidet med statsbudsjettet for 2025.

Utvalget vil i forbindelse med 1. konsultasjonsmøte mellom staten og kommunesektoren om Statsbudsjettet 2026 tidlig i 2025 etterberegne merkostnader til demografi i 2025 basert på faktisk befolkning per 1. januar 2025.

Merutgiftene øker både i kommunene og i fylkeskommunene

Tabell 9.2 viser beregningene i tabell 9.1 fordelt på kommunene og fylkeskommunene, dvs. for utvalgets hovedalternativ. For kommunene er det økningen i antall personer i aldersgruppene over 67 år som særlig bidrar til merutgifter i 2025. En nedgang i antall barn i barnehagealder trekker i motsatt retning. For fylkeskommunene knytter merutgiftene seg særlig til en økning i antall 16–18-åringer. Blant innvandrerne fra Ukraina er mange unge, og innvandringen bidrar dermed til å dempe aldringen i befolkningen.

Tabell 9.2 TBUs anslag for samlede merutgifter som følge av befolkningsendringer i ulike aldersgrupper, splittet på kommuner og fylkeskommuner. Endring fra 2024 til 2025. Basert på hovedalternativ (alt. MMM) i SSBs befolkningsframskrivinger fra juni 2024

	Anslått endring i folketall 2024–2025	Kommuner Mer-/mindreutgift (mill. 2024-kr)	Fylkeskommuner Mer-/mindreutgift
0-1 år	1 335	149	4
2-5 år	-2 584	-787	-7
6-15 år	-5 036	-1 063	-14
16-18 år	4 657	149	1 238
19-20 år	1 750	60	17
21-22 år	904	31	9

23-24 år	-1 169	-28	-11
25-29 år	3 636	88	29
30-49 år	14 243	437	112
50-66 år	10 934	308	86
67-79 år	7 581	660	5
80-89 år	13 898	2 998	9
90 år og over	-231	-109	0
Sum	49 918	2 893	1 476

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Omsorgstjenester trekker opp utgiftsbehovet i 2025

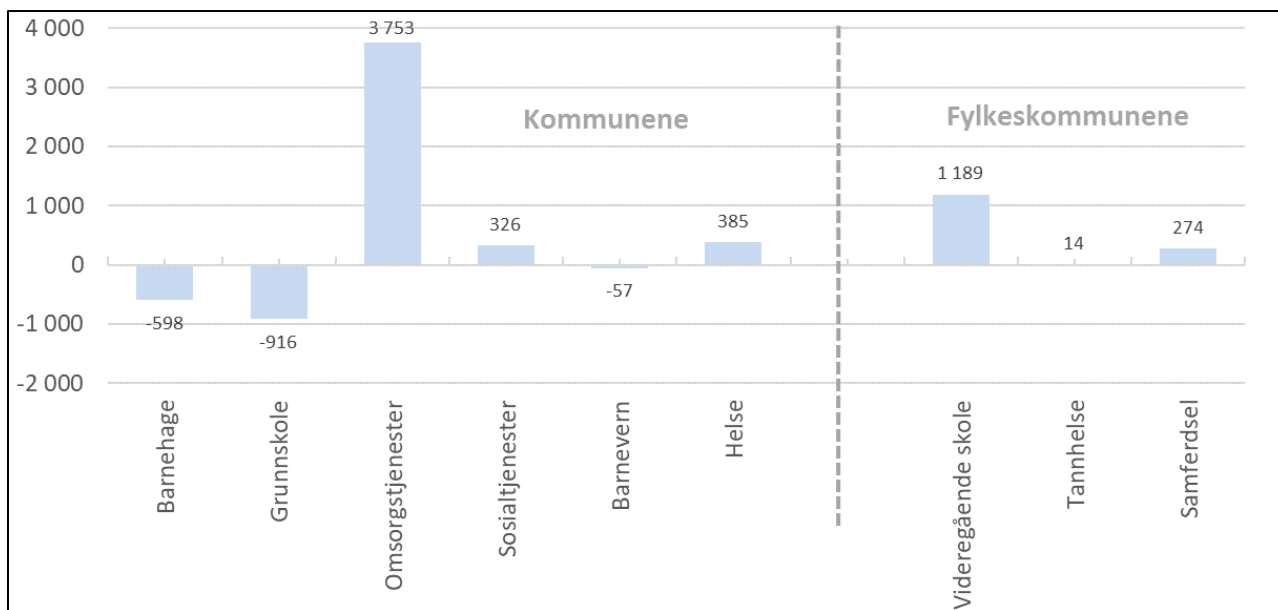
I dette avsnittet brytes utvalgets demografianslag ned på ulike tjenesteområder, slik som vist i figur 9.2. Det forutsettes fortsatt uendret dekningsgrad, produktivitet og standard innen den enkelte tjenestekategori.

Figur 9.2 viser at merutgiftene i kommunene i 2025 særlig knytter seg til omsorgstjenestene. Merutgiftene innenfor omsorgstjenestene skyldes i første rekke økningen i antall eldre mellom 67 og 89 år. Nedgang i aldersgruppene 2–5 år og 6–15 år, gir reduserte utgifter i barnehage og skole.

For kommunene samlet utgjør merutgiftene til demografi i 2025 rundt 0,6 prosent av driftsutgiftene i 2024.

For fylkeskommunene samlet utgjør merutgiftene til demografi i 2025 rundt 1,8 prosent av driftsutgiftene i 2024. Merutgiftene i fylkeskommunene knytter seg særlig til en økning innen videregående skole som følge av flere 16–18-åring, men det er også noe merutgifter til samferdsel.

For kommunesektoren totalt sett utgjør merutgiftene til demografi 0,8 prosent av driftsutgiftene, noe som er omtrent som den anslåtte befolkningsveksten. Dette indikerer at gjennomsnittsinbyggeren i 2025 blir omtrent like kostnadskreven for kommunesektoren som i 2024.

Figur 9.2 Kommunesektorens anslåtte samlede merutgifter knyttet til demografiutviklingen i 2025. Mill. 2024-kroner

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

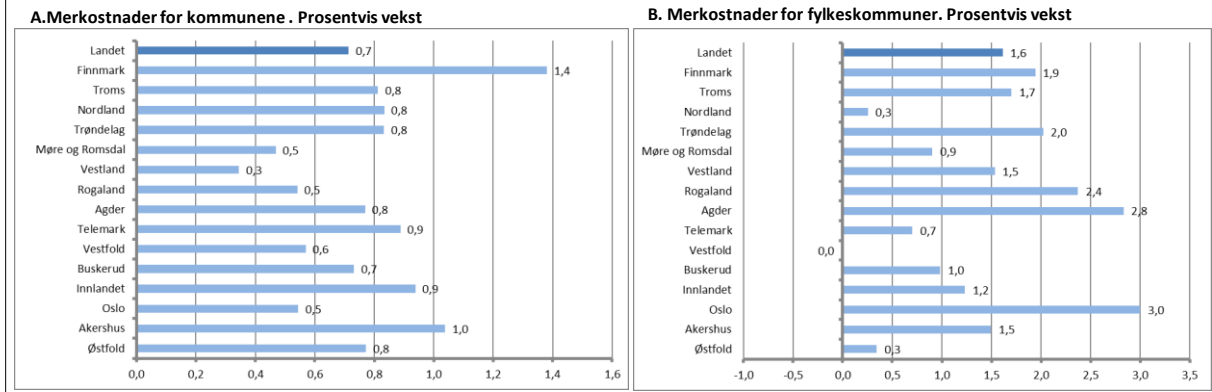
Kommunene i Finnmark og i Akershus får sterkest vekst i utgiftsbehovet i 2025, mens Oslo har sterk vekst i utgiftsbehovet for sine fylkeskommunale oppgaver

Endringer i utgiftsbehovet i kommunene som følge av befolkningsendringene fra 2024 til 2025 varierer mellom de ulike fylkene, se figur 9.3 og vedlegg 16. Utviklingen både i antall innbyggere og fordelingen på aldergrupper er forskjellig. Kommunene i Finnmark og i Akershus anslås å få sterkest vekst i utgiftsbehovet i 2025. Kommunene i Finnmark har klart høyest vekst innen pleie og omsorgstjenester, men nedgang innen grunnskole. Kommunene i Akershus har også økning innen pleie og omsorg, men de har som eneste fylke uendrede behov innen grunnskolesektoren, se mer i vedlegg 16.

Veksten i utgiftsbehovet er lavest for kommunene i Vestland. Disse kommunene har lavere vekst innen pleie og omsorg enn landsgjennomsnittet og samtidig sterkere nedgang innen både barnehage og grunnskole enn landsgjennomsnittet.

Også mellom fylkeskommunene varierer merutgiftene som følge av de demografiske endringene fra 2024 til 2025, jf. figur 10.2B. Det er særlig Oslo kommune (fylkeskommunedel) og Agder som ventes å få en sterk vekst i utgiftsbehovet i 2025, noe som skyldes at disse fylkeskommunene har den sterkeste veksten i antall 16–18-åringer. Vestfold har som den eneste fylkeskommunen nedgang i antall 16–18 åringer og har samlet sett om lag uendret utgiftsbehov fra 2024 til 2025.

Anslått merutgifter i 2025 i prosent av beregnet utgiftsbehov i 2024. Basert på hovedalternativet (MMM) i SSBs regionale befolkningsfraskrivinger fra juni 2024

Figur 9.3 Anslått merutgifter i 2025 i prosent av beregnet utgiftsbehov i 2024. Mill. 2024-kroner

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

9.3 Utgifter som følge av befolkningsendringer framover

I tillegg til å anslå kommunesektorens merutgifter som følge av befolkningsutviklingen for 2025, illustrerer utvalget slike demografiske merkostnader fram til 2040. Metodikken er den samme uavhengig av tidshorisont. For å rendyrke merkostnadene som er knyttet til de demografiske endringene, må andre forhold som påvirker kostnader per bruker og brukernes andel av befolkningen holdes uendret. Dette innebærer at anslåtte nivåer for standard, produktivitet og dekningsgrad for 2024 holdes fast. Sannsynligvis vil det skje endringer i disse størrelsene framover, for eksempel som følge av endret helsetilstand for en gitt alder, teknologisk framgang, økt lærertetthet, bedre helse- og omsorgstilbud m.m.

Beregningene av de isolerte effektene av demografiske endringer mot 2040 må derfor ikke oppfattes som en prognose for den mest sannsynlige utviklingen, men er ment å gi en pekepinn på grove utviklingstrekk framover.

Første foreløpige anslag for merutgiftene i 2026

Utvalget gir her en første indikasjon på merutgifter i 2026. Det er her benyttet oppdaterte kostnadsnøkler for 2025, anslag på veksten i frie inntekter fra 2023 til 2025 og tatt utgangspunkt i middelalternativet i SSSB befolkningsframskrivinger fra juni 2024. Middelalternativet vil i praksis innebære en netto bosetting av om lag 10 000 flyktninger fra Ukraina i 2025. I Statsbudsjettet for 2016 er det lagt til grunn ankomster av 16 000 ukrainske flyktninger. Utvalget legger i sitt første foreløpige anslag for 2026 til grunn en netto innvandring på 5 000 utover SSBs middelalternativ. Under disse forutsetningene vil merutgiftene som følger av demografi i 2026 kunne bli om lag 4,1 mrd. 2025-kroner hvorav om lag 3,3 mrd. kroner må dekkes av de frie inntektene. Utvalget vil understreke at det er stor usikkerhet knyttet til netto innvandring også gjennom 2025.

Utvalget vil til 1. konsultasjonsmøte mellom staten og kommunesektoren i mars 2025 utarbeide et anslag for merutgiftene som den demografiske utviklingen vil gi kommunesektoren i 2026. Anslaget vil da ta hensyn til faktisk befolkning per 1. januar 2025.

Boks 9.1 Merutgifter til demografi og nye kostnadsnøkler

Metoden for utvalgets anslag for merutgifter til demografi er nærmere beskrevet i avsnitt 7.2 i utvalgets vårrapport for 2024. I beregningene av merutgifter til demografi benytter utvalget kostnadsnøkler i inntektssystemet. Beregningsopplegget tar utgangspunkt i driftsutgiftene til individrettede tjenester, slik som barnehage, grunnskole, videregående opplæring, pleie og omsorg, primærhelsetjeneste, sosiale tjenester og kollektivtransport. Dette representerer om lag 75 prosent av kommunesektorens samlede driftsutgifter (utenom finansutgifter) og er tjenester hvor det vil være nødvendig å øke tjenesteproduksjonen proporsjonalt med antall brukere for å opprettholde tjenestetilbudet når antall brukere øker.

Fordelingen av kommunesektorens utgifter på de ulike aldersgruppene i beregningen av merutgifter i 2025 er basert på kostnadsnøkler i inntektssystemet for kommunesektoren for 2024, som vist i Grønt hefte for 2024 (Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2023-2024)) for Kommunal- og distriktsdepartementet). Kostnadsnøkkelene for kommunene omfatter blant annet barnehage, barnevern, grunnskole, pleie og omsorg og sosialtjenester. For fylkeskommunene omfatter den videregående opplæring, tannhelsetjenesten og samferdsel. For kommuner og fylkeskommuner konstrueres en forenklet kostnadsnøkkel hvor de andre kriteriene i kostnadsnøkler utover de aldersrelaterte kriteriene er tatt ut. Alderskriteriene og de sosiale kriteriene som knytter seg til bestemte aldersgrupper, er deretter økt proporsjonalt slik at de summerer seg til 1. De sektorvise delkostnadsnøkler vektet sammen etter sektorens samlede brutto (samlede merutgifter) og netto (driftsutgifter som dekkes av de frie inntektene) driftsutgifter.

Den forenklete kostnadsnøkkel vil årlig endre seg som følge av endringer i vektningen av sektorene basert på oppdaterte KOSTRA-tall. Kostnadsnøkler innenfor hver sektor endres sjeldnere, og den siste omfattende revisjonen av kostnadsnøkler for kommunene var i 2017 før det på nytt er en endring fra og med 2025. For fylkeskommunene ble de sektorvise kostnadsnøkler revidert i 2024.

TBU endrer ikke beregningen av merutgifter til demografi i 2025 som følge av at kostnadsnøkkelene i inntektssystemet er oppdatert. Den nye kostnadsnøkkelene blir først gjeldende ved beregning av merutgifter til demografi i 2026 og baserer seg da på Grønt hefte for 2025 (Beregningsteknisk dokumentasjon til Prop. 1 S (2024-2025)) for Kommunal- og distriktsdepartementet).

Tabell 9.3 viser endringer i utvalgets forenklete kostnadsnøkler som følge av revisjonen av kostnadsnøkkelene for kommunene i 2025 og reviderer konsekvensen av hva nye kostnadsnøkler ville betydd for merutgifter til demografi i 2025.

Tabellen viser at aldersgruppen 80–89 år får en mindre vekt i den nye kostnadsnøkkelene, noe som skyldes at denne aldersgruppen har mindre vekt i delkostnadsnøkkelene for pleie og omsorg sammenliknet med kostnadsnøkkelene som var i bruk i inntektssystemet for kommunene til og med 2024. Det er særlig aldersgruppen 30–49 år som har fått økt vekt.

Tabellen viser også at nye kostnadsnøkler ville gitt om lag 400 mill. kr. lavere beregnede samlede merutgifter til demografi i 2025 enn kostnadsnøkkelene som er benyttet. Dette skyldes i hovedsak en stor vekst i befolkningen i aldersgruppen 80–89 år med høye utgifter per innbygger samtidig som denne aldersgruppen har fått lavere vekt og dermed lavere beregnede utgifter per innbygger. For tidligere år ville trolig effekten av å ha benyttet eldre kostnadsnøkler være langt mindre som følge av at veksten i antall innbyggere i aldersgruppen

80–89 år var langt lavere. Samtidig har nedjusteringen av vekten for 80–89-åringene funnet sted etter at Inntektssystemutvalget la fram sitt forslag i 2022.

Tabell 9.3 Isolerte endringer i samlede merutgifter til demografi i 2025 ved oppdatering av kostnadsnøkkelen.

	Kostnadsnøkkel		Utgift per innb.		Endring i folketall	Merutgifter til demografi
	Gammel	Ny	Gammel	Ny	2024-2025	Diff ny og gml. mill. kr
0-5 år	15,3 %	15,1 %	246 409	243 642	-1 249	30
6-15 år	25,6 %	24,8 %	213 874	207 177	-5 036	28
16-18 år	11,0 %	11,2 %	297 763	303 922	4 657	29
19-29 år	5,2 %	5,6 %	36 608	39 075	5 121	-6
30-49 år	10,7 %	13,0 %	38 528	46 787	14 243	118
50-66 år	7,9 %	6,8 %	36 009	30 981	10 934	-55
67-79 år	9,7 %	10,7 %	79 680	87 876	7 581	62
80-89 år	9,9 %	8,1 %	252 710	208 021	13 898	-621
90 år og over	4,7 %	4,6 %	551 127	544 934	-231	1
Sum	100,0 %	100,0 %	97 169	97 169	49 918	-415

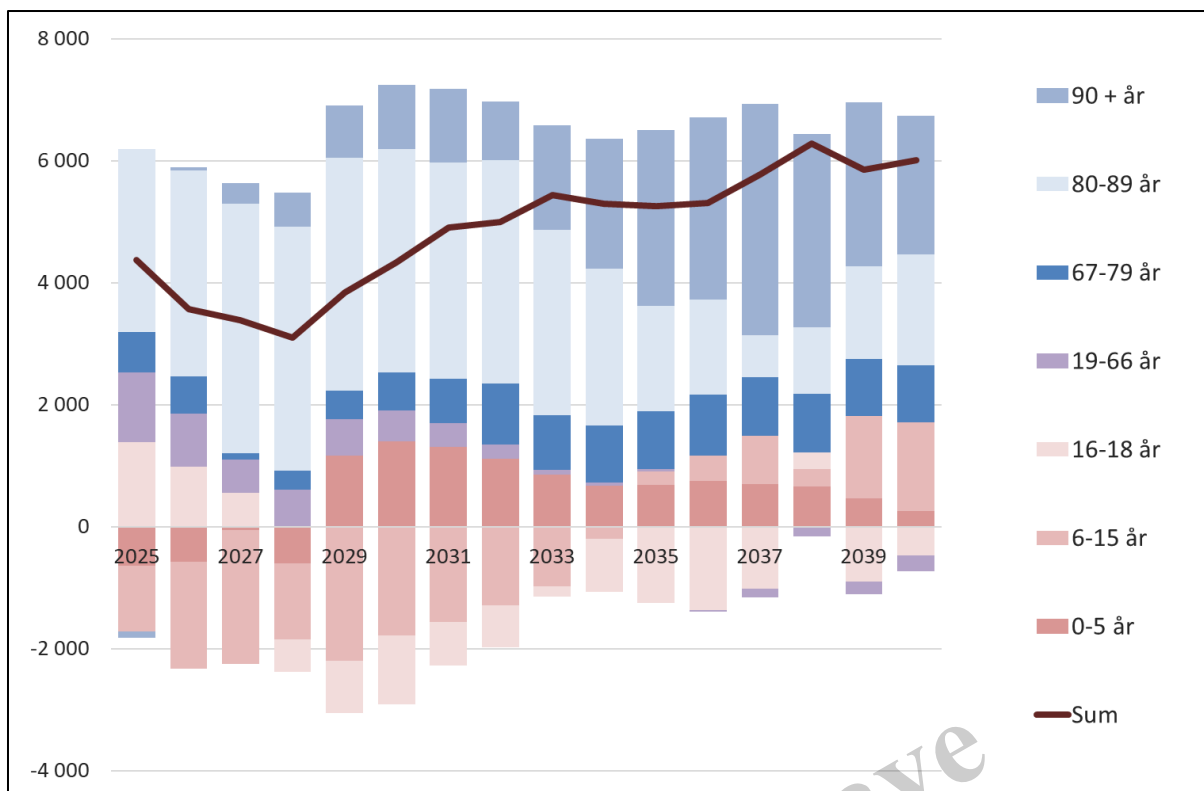
Note: Siden aldersgrupperingen er noe ulik i nye og gamle kostnadsnøkler, er aldersgrupper slått sammen i tabellen. En kan derfor ikke multiplisere endring i folketall og utgifts per innbygger for å få et anslag for merutgifter til demografi i alle aldersgrupper. Det er ikke tatt hensyn stigende gjennomsnittskostnader i de eldste aldersgruppene. Tabellen gir et forenklet bilde med sikte på å rendyrke konsekvensen av nye kostnadsnøkler.

[Boks slutt]

Merutgiftene på lenger sikt

Figur 9.4 viser økningen i kommunesektorens driftsutgifter sammenliknet med året før, som følge av demografiske endringer³⁴. Figuren er basert på SSBs middelalternativ fra juni 2024 og datagrunnlag ellers slik det forelå i utvalgets juni-rapport.

³⁴ I beregningen for de eldste aldersgruppene er det lagt til grunn beregnede utgifter per årskull innenfor pleie og omsorg, og for hvert årskull er denne justert med beregnede utgifter i alt for aldersgruppen som årskullet tilhører og for utgifter til pleie og omsorg i aldersgruppen. [Se vedlegg 1 til demografinotat, kapittel 7 i TBUs vårrapport, juni 2024, for nærmere forklaring.](#)

Figur 9.4 Økningen i kommunesektorens brutto driftsutgifter fra året før som følge av den demografiske utviklingen, fordelt på aldersgrupper.¹ Mill. 2024-kroner.

¹ Noe avvik mellom utvalgets første foreløpige anslag for 2026 og figuren for 2026 da figuren er en mekanisk videreføring med datagrunnlaget som ligger til grunn for anslag på merutgifter i 2025 og SSBs befolkningsframskrivninger.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

I likhet med i regjeringens Perspektivmelding fra 2024 og i flere analyser fra SSB er det dominerende trekket en kraftig vekst i befolkningen som er 80 år eller eldre fra 2025. Merkostnadene til eldre vil derfor utgjøre en stadig større andel av de totale merkostnadene knyttet til befolkningsutviklingen.

I perioden 2018 til 2022 var merutgiftene til demografi i intervallet 1,3 mrd. kroner til 2,2 mrd. kroner. De årlige merutgiftene vil samlet sett med utgangspunkt i SSBs framskrivningen være om lag 4,4 mrd. kroner i 2025 for så å ligge mellom 3 og 4 mrd. kroner i årene 2026–2029. Deretter varierer merutgiftene, men skyter fart igjen rundt 2031 og ligger rundt 6 mrd. kroner når man nærmer seg 2040. Andelen av merutgiftene som må dekkes av de frie inntektene varierer i perioden fra 2025 til 2040 fra mellom 81 og 88 prosent, stigende mot slutten av perioden.

Deler av merutgiftene vil dekkes av økte brukerbetaling og øremerkede statlige overføringer. De årlige merutgiftene som belaster de frie inntektene, blir ifølge beregningene 3,6 mrd. 2024-kroner i 2025 for deretter å variere, men øker til vel 5,0 mrd. kroner mot slutten av perioden.

Utvalgets framskrivninger forutsetter konstante gjennomsnittskostnader per tjenestebruker i de ulike aldersgruppene, det vil si uendret standard og uendret produktivitet i tjenesteproduksjonen. I tillegg forutsettes det uendret forhold mellom brukere av kommunalt finansierte tjenester og personer i hver aldersgruppe. Dette kan tolkes som at helsetilstanden for en gitt alder er konstant, samtidig som den ulønnede familieomsorgen øker i takt med den

kommunale omsorgen. Forskning viser at utgiftene til eldreomsorg er særlig høye i siste leveår, noe som trekker i retning av at økt levealder reduserer de aldersspesifikke utgiftene. Den sterke realveksten i helse- og omsorgsutgifter per innbygger gjennom flere tiår tilsier at også andre forhold enn de eldres fremtidige behov/helsetilstand har stor betydning for både brukerandeler og kostnader per bruker. Spesielt gjelder dette den markerte økningen i andelen yngre brukere av hjemmetjenesten.

Foreløpig utgave

Foreløpig utgave

Vedlegg 1.

Inntekter og utgifter 2016–2024. Nasjonalregnskapets gruppering

Tabell 1.1 Inntekter og utgifter i alt. Mill. kroner og endring i prosent

	Millioner kroner								Endring i pst.	
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	2025**	2024*	2025**
A. INNTEKTER I ALT	577 112	603 999	622 382	670 635	709 617	757 861	787 044	833 404	3,9	5,9
LØPENDE INNTEKTER	573 344	599 510	617 995	665 320	705 076	752 610	781 574	827 681	3,8	5,9
Gebyrer	79 558	84 410	82 822	86 631	97 309	103 893	108 964	113 932	4,9	4,6
<i>bompenger</i>	3 462	3 822	3 684	4 048	4 720	5 547	5 791	6 029	4,4	4,1
Trygde- og pensjonspremier	3 813	4 087	4 232	4 633	4 680	5 298	5 505	5 720	3,9	3,9
Renter og utbytte mv.	16 955	21 188	14 858	16 984	23 781	33 895	33 196	32 342	-2,1	-2,6
Eiendomsskatt	14 205	14 748	14 818	15 566	16 091	17 598	18 200	18 838	3,4	3,5
Skatt på inntekt og formue	195 987	205 264	203 214	236 406	265 404	252 186	257 500	280 600	2,1	9,0
Overføringer fra staten	253 998	260 616	288 022	292 942	284 925	324 127	341 398	358 484	5,3	5,0
<i>bompenger</i>	1 429	2 159	1 667	1 023	1 374	1 653	1 746	1 840	5,7	5,3
Andre innenl. overføringer	5 988	6 681	6 199	8 561	8 938	10 822	11 529	12 231	6,5	6,1
Bøter, inndragninger mv.	101	110	52	87	140	102	100	100	-2,0	-
Frie banktjenester	2 739	2 406	3 778	3 510	3 808	4 689	5 181	5 433	10,5	4,9
KAPITALINNTEKTER	3 768	4 489	4 387	5 315	4 541	5 251	5 470	5 723	4,2	4,6
Salg av fast realkapital	2 697	3 555	3 250	4 323	3 541	4 251	4 470	4 723	5,2	5,7
Salg av fast eiendom	1 071	934	1 137	992	1 000	1 000	1 000	1 000	-	-
B. UTGIFTER I ALT	597 848	637 140	647 212	680 496	729 259	795 439	839 892	885 107	5,6	5,4
LØPENDE UTGIFTER	515 276	543 529	554 315	587 231	627 584	689 738	729 843	769 028	5,8	5,4
Lønnskostnader	296 681	312 380	315 875	330 449	348 842	371 159	392 412	412 941	5,7	5,2
Produktinnsats	127 721	134 534	139 999	154 916	168 154	182 981	192 618	204 149	5,3	6,0
Produktkjøp husholdningene	27 112	28 321	27 861	30 728	31 430	34 463	36 278	38 450	5,3	6,0

Renter	12 189	14 027	12 456	10 370	15 434	27 280	32 641	33 220	19,7	1,8
Produksjonssubsidier mv.	8 997	9 981	13 191	14 605	12 886	13 447	14 167	15 003	5,4	5,9
Stønader til husholdningene	19 717	19 414	18 962	19 269	20 475	27 377	28 844	30 544	5,4	5,9
<i>sosialhjelpsstønader</i>	<i>7 003</i>	<i>7 018</i>	<i>6 736</i>	<i>6 520</i>	<i>7 652</i>	<i>10 029</i>	<i>10 566</i>	<i>11 189</i>	<i>5,4</i>	<i>5,9</i>
<i>andre stønader</i>	<i>12 714</i>	<i>12 396</i>	<i>12 226</i>	<i>12 749</i>	<i>12 823</i>	<i>17 348</i>	<i>18 277</i>	<i>19 355</i>	<i>5,4</i>	<i>5,9</i>
Overføringer ideelle org.	19 872	21 650	22 472	23 145	25 283	27 166	28 621	30 309	5,4	5,9
Overføringer til staten	2 747	2 954	3 257	3 478	4 806	5 223	3 621	3 771	-30,7	4,2
Andre innenlandske overføringer	240	268	242	271	274	642	642	642	-	-
KAPITALUTGIFTER	82 572	93 611	92 897	93 265	101 675	105 701	110 049	116 079	4,1	5,5
Anskaffelse fast realkapital	80 559	90 530	90 091	89 603	98 024	101 337	106 558	112 588	5,2	5,7
Kjøp av fast eiendom	458	662	489	1 459	1 500	1 000	1 000	1 000	-	-
Kapitaloverf. næringsv.	1 555	2 419	2 317	2 203	2 151	3 364	2 491	2 491	-26,0	-
C. NETTOFINANSINVESTERING	-20 736	-33 141	-24 830	-9 861	-19 642	-37 578	-52 847	-51 703	40,6	-2,2

*Foreløpige tall

**Anslag

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Foreløpig utgave

Vedlegg 2.

Inntekter og utgifter 2008–2023. Kommuneregnskapets gruppering

Tabell 2.1 Hovedtall for drift, investering og finansiering for kommunesektoren. Konserntall.^{1,2} Mill. kroner.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Endring 22-23 i pst.
1. Brutto driftsinntekter i alt	312 984	343 696	366 055	388 900	415 421	438 604	449 780	470 955	501 375	527 247	544 821	564 715	588 508	634 399	667 751	706 206	5,8
2. Brutto driftsutgifter i alt	311 708	338 144	358 105	380 421	404 429	428 354	447 049	459 640	483 230	510 665	533 971	561 315	577 901	613 754	651 549	702 490	7,8
3. Brutto driftsresultater (1-2)	1 275	5 552	7 952	8 477	10 991	10 270	2 731	11 315	18 144	16 582	10 851	3 399	10 607	20 645	16 202	3 716	..
4. Netto avdrag	8 792	9 679	10 770	11 824	12 865	13 552	14 265	15 429	17 955	19 488	19 813	20 668	22 164	25 147	26 508	29 508	11,3
5. Netto finans	3 113	-1 861	-340	1 868	1 104	1 031	1 547	2 556	2 387	1 778	2 802	198	1 475	-603	2 000	3 398	69,9
6. Utlån	160	186	176	166	156	182	196	162	171	173	207	200	151	158	172	257	49,7
7. Avskrivninger	13 131	14 231	15 616	16 895	17 623	18 840	20 253	22 038	23 396	25 241	27 099	28 872	31 670	34 190	36 182	38 472	6,3
8. Netto driftsresultat (3-4-5-6+7)	2 337	11 773	12 961	11 510	14 483	14 337	6 971	15 206	21 028	20 383	15 127	11 205	18 488	30 132	23 705	9 025	..
9. Brutto investeringsutgifter i alt	44 903	50 446	54 622	55 308	56 145	62 321	68 340	74 295	77 488	79 741	87 240	98 898	96 341	97 463	106 241	112 066	5,5
10. Tilskudd, refusjoner, salgsinntekter mv.	7 412	9 159	10 837	14 721	14 146	14 067	22 782	27 315	24 972	27 318	30 670	36 191	32 617	34 099	34 337	37 644	9,6
11. Overskudd før lån og avsetninger (3-5+7-9+10)	-26 202	-19 649	-19 878	-17 087	-14 494	-20 181	-24 128	-16 184	-13 361	-12 381	-21 422	-30 633	-22 792	-7 818	-21 547	-33 252	..
12. Bruk av lån (netto)	26 653	33 137	35 815	31 563	27 675	36 334	38 180	43 851	43 976	41 409	44 741	51 263	53 318	51 984	55 970	64 022	14,4
13. Bruk av fond/avsetning til fond (9-10-8-12)	8 474	-3 535	-4 796	-2 373	17	-2 352	209	-13 010	-12 948	-9 616	-2 981	543	-7 444	-18 813	-7 963	926	..

¹ Konsern inkluderer kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF), interkommunale samarbeider (§27) og interkommunale selskaper (IKS).

² Beløpene er summen av kommunene og fylkeskommunene i henholdsvis tabell 2 og 3 i dette vedlegget. Det er ikke korrigert for overføringer mellom kommuner og fylkeskommuner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.2 Hovedtall for drift, investering og finansiering for kommunene. Konserntall.¹ Mill. kroner.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Endring 22-23 i pst.
1. Brutto driftsinntekter i alt	268 470	294 291	307 730	327 728	351 488	370 323	380 971	398 291	425 473	448 610	464 134	481 142	496 424	536 197	564 882	598 183	5,9
2. Brutto driftsutgifter i alt	267 074	289 891	303 712	321 473	343 157	363 157	379 198	389 121	410 001	434 304	454 819	478 059	488 968	520 766	552 866	596 421	7,9
3. Brutto driftsresultater (1-2)	1 395	4 400	4 019	6 254	8 331	7 185	1 773	9 170	15 472	14 306	9 315	3 083	7 456	15 431	12 016	1 763	..
4. Netto avdrag	7 839	8 579	9 463	10 301	10 939	11 653	12 223	13 187	15 417	16 795	17 028	17 815	19 235	21 813	22 873	25 517	11,6
5. Netto finans	3 884	-1 440	131	2 334	1 117	1 020	1 476	2 381	2 085	1 309	2 420	-149	889	-1 056	1 825	3 031	66,1
6. Utlån	160	186	176	166	156	182	196	162	171	172	206	195	150	158	171	257	50,1
7. Avskrivninger	11 570	12 484	13 619	14 587	15 065	15 957	16 961	18 409	19 403	20 952	22 405	23 813	26 041	28 314	29 992	31 556	5,2
8. Netto driftsresultat (3-4-5-6+7)	1 078	9 553	7 867	8 035	11 179	10 280	4 834	11 849	17 202	16 982	12 067	9 034	13 222	22 831	17 140	4 513	..
9. Brutto investeringsutgifter i alt	39 407	43 748	43 350	42 843	43 267	47 692	53 730	60 304	63 268	65 280	70 992	80 270	79 476	77 906	84 086	90 490	7,6
10. Tilskudd, refusjoner, salgssinntekter mv.	6 989	8 211	7 477	10 808	9 820	9 540	16 164	21 697	18 882	21 843	23 207	25 587	24 707	25 125	24 458	28 669	17,2
11. Overskudd før lån og avsetninger (3-5+7-9+10)	-23 342	-17 219	-18 367	-13 534	-11 173	-16 036	-20 314	-13 408	-11 594	-9 489	-18 484	-27 638	-22 033	-7 874	-19 474	-29 156	..
12. Bruk av lån (netto)	23 142	28 191	31 104	26 103	21 579	30 714	31 865	38 323	37 288	34 910	37 376	45 004	47 495	44 610	48 489	55 811	15,1
13. Bruk av fond/avsetning til fond (9-10-8-12)	8 180	-2 118	-2 906	-1 991	866	-2 775	718	-11 993	-10 565	-8 703	-1 341	948	-5 312	-14 721	-6 194	1 047	..

¹ Konsern inkluderer kommunale foretak (KF), interkommunale samarbeider (§27) og interkommunale selskaper (IKS).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.3 Hovedtall for drift, investering og finansiering for fylkeskommunene. Konserntall.¹ Mill. kroner.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Endring 22-23 i pst.
1. Brutto driftsinntekter i alt	44 514	49 405	58 325	61 172	63 933	68 281	68 809	72 664	75 902	78 637	80 687	83 573	92 084	98 202	102 869	108 022	5,0
2. Brutto driftsutgifter i alt	44 634	48 253	54 393	58 948	61 272	65 197	67 851	70 519	73 229	76 361	79 152	83 256	88 933	92 988	98 683	106 070	7,5
3. Brutto driftsresultater (1-2)	-120	1 152	3 933	2 223	2 660	3 085	958	2 145	2 673	2 276	1 535	317	3 151	5 214	4 186	1 953	..
4. Netto avdrag	953	1 100	1 307	1 523	1 926	1 899	2 042	2 242	2 537	2 693	2 786	2 853	2 928	3 334	3 635	3 991	9,8
5. Netto finans	-771	-421	-471	-466	-13	11	71	176	302	470	383	347	586	453	175	367	109,9
6. Utlån	..	..	..	..	..	..	-	0	-	1	1	5	1	-	0	-	..
7. Avskrivninger	1 561	1 747	1 997	2 308	2 558	2 883	3 292	3 629	3 993	4 289	4 694	5 059	5 629	5 876	6 190	6 917	11,7
8. Netto driftsresultat (3-4-5-6+7)	1 259	2 220	5 094	3 475	3 304	4 057	2 137	3 357	3 826	3 401	3 061	2 170	5 265	7 302	6 565	4 512	..
9. Brutto investeringsutgifter i alt	5 496	6 698	11 272	12 465	12 878	14 629	14 610	13 991	14 221	14 462	16 248	18 627	16 865	19 556	22 155	21 575	-2,6
10. Tilskudd, refusjoner, salgssinntekter mv.	423	948	3 360	3 913	4 326	4 527	6 618	5 617	6 090	5 475	7 462	10 604	7 910	8 974	9 879	8 975	-9,2
11. Overskudd før lån og avsetninger (3-5+7-9+10)	-2 860	-2 430	-1 511	-3 553	-3 321	-4 145	-3 814	-2 775	-1 768	-2 891	-2 938	-2 995	-759	56	-2 073	-4 096	..
12. Bruk av lån (netto)	3 511	4 946	4 711	5 460	6 096	5 620	6 315	5 528	6 687	6 498	7 365	6 258	5 823	7 374	7 481	8 210	9,8
13. Bruk av fond/avsetning til fond (9-10-8-12)	294	-1 417	-1 890	-382	-849	423	-509	-1 017	-2 382	-913	-1 640	-405	-2 132	-4 093	-1 770	-122	..

¹ Konsern inkluderer fylkeskommunale foretak (FKF), interkommunale samarbeider (§27) og interkommunale selskaper (IKS).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 3.

Kommuneforvaltningens samlede inntekter 2010–2025

Tabell 3.1 Kommuneforvaltningens inntekter i henhold til nasjonalregnskapets definisjoner. Alle tall er i millioner kroner i løpende priser, bortsett fra linje 9 og 10 som viser kommuneopplegget i faste 2025-priser

	Regnskap													Anslag		
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Skatteinntekter	145 331	143 069	153 087	162 254	166 258	177 063	193 484	202 544	210 192	220 012	218 032	251 972	281 495	269 784	275 700	299 438
1.1 Skatt på inntekt og formue	138 222	135 503	145 065	153 375	156 632	165 885	181 199	188 933	195 987	205 264	203 214	236 406	265 404	252 186	257 500	280 600
1.2 Eiendomsskatt	7 109	7 566	8 022	8 879	9 626	11 178	12 285	13 611	14 205	14 748	14 818	15 566	16 091	17 598	18 200	18 838
2. Trygde- og pensjonspremier	2 211	2 356	2 498	2 636	2 740	2 883	3 021	3 675	3 813	4 087	4 232	4 633	4 680	5 298	5 505	5 720
3. Overføringer fra staten ¹	149 191	169 121	181 818	192 967	203 522	210 587	220 290	234 834	242 260	247 186	275 393	278 014	271 345	311 841	328 782	345 558
3.1 Rammetilskudd	82 765	127 164	138 411	143 492	151 181	154 211	156 727	161 052	164 884	171 667	193 394	194 527	188 124	213 085	229 711	243 339
3.2 Øremerkede tilskudd innenfor kommuneopplegget ²	39 776	15 415	16 335	17 785	20 464	22 595	24 049	29 196	31 389	31 561	37 424	41 026	35 251	36 436	41 371	41 940
3.3 Øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget ³	11 962	11 980	12 179	14 505	13 372	14 021	18 166	21 770	21 637	16 705	17 565	14 992	18 358	30 279	24 000	24 929
3.4 MVA-kompensasjon	14 688	14 562	14 893	17 185	18 505	19 760	21 348	22 816	24 349	27 253	27 009	27 469	29 612	32 041	33 700	35 350
4. Gebyrer (ekskl. bompenger)	52 655	56 020	59 183	61 814	64 492	68 342	70 127	73 325	76 095	80 588	79 138	82 583	92 589	98 346	103 173	107 903
5. Renteinntekter mv	14 103	18 810	16 610	16 628	18 866	18 618	17 333	17 352	19 694	23 594	18 636	20 494	27 589	38 584	38 377	37 775
6. Andre innenlandske overføringer mv	8 035	7 861	8 300	9 765	11 844	13 556	16 366	14 882	16 297	17 952	19 128	22 466	21 144	21 362	22 306	23 249
7. Sum inntekter (1+2+3+4+5+6)	371 526	397 236	421 495	446 063	467 721	491 050	520 621	546 612	568 352	593 419	614 559	660 162	698 842	745 214	773 843	819 644
8. Sum inntekter kommuneopplegget (7-3.3-5)	343 250	364 091	390 209	412 295	432 744	455 527	482 101	503 815	523 207	549 033	574 126	620 044	648 216	671 054	705 961	751 220
9. Kommuneopplegget, faste 2025-priser ⁴	576 105	588 146	609 610	619 936	631 120	648 777	669 224	682 975	688 605	700 867	725 643	749 933	734 776	729 304	734 905	751 220
10. Kroner per innbygger, faste 2025-priser ⁵	118 584	119 534	122 268	122 729	123 530	125 591	128 352	129 885	130 033	131 539	135 190	139 099	135 436	132 867	132 411	134 144

¹ Se også vedlegg 5

² Inkluderer overføringer fra andre statsregnskap og 70-poster på statsbudsjettet.

³ Tilskuddene under pkt. 3.3 (tilskudd til arbeidsmarkedstiltak, flyktninger m.v.) fastlegges ut fra andre vurderinger enn hensynet til kommunesektorens økonomi. De holdes derfor utenfor når veksten i kommunesektorens inntekter beregnes.

⁴ Prisveksten for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester, se vedlegg 6.

⁵ Innbyggertallet som er lagt til grunn for 2020 og 2021, er hentet fra middelalternativet (MMM) i SSBs befolkningsframskrivinger.

Tabell 3.2 Utviklingen i kommunesektorens frie inntekter 2010–2025

	Regnskap														Anslag	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
I. Frie innt. (tab. 1 linje 1+3.1). Mill. kr	228 096	270 233	291 498	305 745	317 439	331 274	350 210	363 596	375 076	391 679	411 426	446 499	469 620	482 869	505 411	537 777
II. Skatteinntekter i pst. av frie inntekter	63,7	52,9	52,5	53,1	52,4	53,4	55,2	55,7	56,0	56,2	53,0	56,4	59,9	55,9	54,5	55,7
III. Rammetilskudd i pst. av frie inntekter	36,3	47,1	47,5	46,9	47,6	46,6	44,8	44,3	44,0	43,8	47,0	43,6	40,1	44,1	45,5	44,3
IV. Frie inntekter i pst. av samlede inntekter	66,5	74,2	74,7	74,2	73,4	72,7	72,6	72,2	71,7	71,3	71,7	72,0	72,4	71,9	71,7	72,1
V. Frie inntekter og mva-kompensasjon i pst. av samlede inntekter	70,7	78,2	78,5	78,3	77,6	77,1	77,1	76,7	76,3	76,3	76,4	76,4	77,0	76,7	76,5	76,8

Tabell 3.3 Endringer i kommunesektorens inntekter i prosent fra året før. 2010–2025

	Regnskap														Anslag	
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Skatteinntekter	6,8	-1,6	7,0	6,0	2,5	6,5	9,3	4,7	3,8	4,7	-0,9	15,6	11,7	-4,2	2,2	8,6
1.1 Skatt på inntekt og formue	6,7	-2,0	7,1	5,7	2,1	5,9	9,2	4,3	3,7	4,7	-1,0	16,3	12,3	-5,0	2,1	9,0
1.2 Eiendomsskatt	9,4	6,4	6,0	10,7	8,4	16,1	9,9	10,8	4,4	3,8	0,5	5,0	3,4	9,4	3,4	3,5
2. Trygde- og pensjonspremier	5,6	6,6	6,0	5,5	3,9	5,2	4,8	21,6	3,8	7,2	3,5	9,5	1,0	13,2	3,9	3,9
3. Overføringer fra staten ¹	6,9	13,4	7,5	6,1	5,5	3,5	4,6	6,6	3,2	2,0	11,4	1,0	-2,4	14,9	5,4	5,1
3.1 Rammetilskudd	13,7	53,6	8,8	3,7	5,4	2,0	1,6	2,8	2,4	4,1	12,7	0,6	-3,3	13,3	7,8	5,9
3.2 Øremerkede tilskudd innenfor kommuneopplegget ²	7,2	-61,2	6,0	8,9	15,1	10,4	6,4	21,4	7,5	0,5	18,6	9,6	-14,1	3,4	13,5	1,4
3.3 Øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget ³	-25,7	0,1	1,7	19,1	-7,8	4,9	29,6	19,8	-0,6	-22,8	5,1	-14,7	22,5	64,9	-20,7	3,9
3.4 MVA-kompensasjon	8,5	-0,9	2,3	15,4	7,7	6,8	8,0	6,9	6,7	11,9	-0,9	1,7	7,8	8,2	5,2	4,9
4. Gebyrer (ekskl. bompenger)	7,2	6,4	5,6	4,4	4,3	6,0	2,6	4,6	3,8	5,9	-1,8	4,4	12,1	6,2	4,9	4,6
5. Renteinntekter mv	-8,4	33,4	-11,7	0,1	13,5	-1,3	-6,9	0,1	13,5	19,8	-21,0	10,0	34,6	39,9	-0,5	-1,6
6. Andre innenlandske overføringer mv	-2,4	-2,2	5,6	17,7	21,3	14,5	20,7	-9,1	9,5	10,2	6,5	17,5	-5,9	1,0	4,4	4,2
7. Sum inntekter (1+2+3+4+5+6)	6,0	6,9	6,1	5,8	4,9	5,0	6,0	5,0	4,0	4,4	3,6	7,4	5,9	6,6	3,8	5,9
8. Sum inntekter kommuneopplegget (7-3.3-5)	8,3	6,1	7,2	5,7	5,0	5,3	5,8	4,5	3,8	4,9	4,6	8,0	4,5	3,5	5,2	6,4
9. Kommuneopplegget, faste 2025-priser ⁴	4,8	2,1	3,6	1,7	1,8	2,8	3,2	2,1	0,8	1,8	3,5	3,3	-2,0	-0,7	0,8	2,2
10. Kroner per innbygger, faste 2025-priser ⁵	3,5	0,8	2,3	0,4	0,7	1,7	2,2	1,2	0,1	1,2	2,8	2,9	-2,6	-1,6	0,1	2,2

¹ Se noter på tilsvarende tabelloppsett i tabell 1.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 4.

Inntekter korrigert for befolkningsvekst og -sammensetning

Dette vedlegget omfatter tabeller til figurer og omtale i kapittel 3. Anslag for 2024 i alle tabeller.

Tabell 4.1 Samlede inntekter for kommunesektoren 2014-2024.Mrd. 2024-kroner¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sum inntekter kommuneopplegget	606,3	623,2	642,9	656,1	661,5	673,3	697,1	720,4	705,8	700,7	706,1

¹ Beregningene i denne tabellen er ikke korrigert for oppgaveoverføringer eller koronakompensasjon. Inntekter for 2024 er inkludert ekstrabevilgning i rammetilskuddet på 5 mrd. kroner samt anslag på skattesvikt i 2024 på 6 mrd. kroner.

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 4.2 Kommunesektorens frie inntekter som andel av de samlede inntektene. 2014–2024. Prosent

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Frie inntekter som andel av samlede inntekter	73,4	72,7	72,6	72,2	71,7	71,3	71,7	72,0	72,4	71,9	71,7

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 4.3 Realutviklingen i kommunenes og fylkeskommunenes frie inntekter i perioden 2014–2024, korrigert for oppgaveoverføringer og nye oppgaver. Indeks. 2014=100¹

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Gj.snittlig årlig vekst (pst.)
Kommunene:												
Frie inntekter	100,0	101,5	104,8	106,5	107,0	108,5	111,6	115,9	115,1	113,4	113,8	1,3
Frie inntekter, korrigert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen	100,0	101,5	104,2	105,2	105,0	106,2	108,6	112,5	111,4	108,9	108,0	0,8
Fylkeskommunene:												
Frie inntekter	100,0	103,8	105,9	106,1	105,1	105,9	115,7	119,9	114,6	113,1	113,1	1,2
Frie inntekter, korrigert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen	100,0	104,9	107,1	106,6	105,8	108,0	118,8	122,8	116,4	112,8	112,1	1,2

¹ Oslo er delt i en kommunedel og en fylkeskommunedel

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 4.4 Skatteinntektenes andel av kommunesektorens samlede inntekter. 2014–2024. Prosent

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Skatteandel	38,4	38,9	40,1	40,2	40,2	40,1	38,0	40,6	43,4	40,2	39,0
- herav eiendomsskatt og andre produksjonsskatter	2,2	2,5	2,5	2,7	2,7	2,7	2,6	2,5	2,5	2,6	2,6

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 4.5 Eiendomsskatt 2010–2024

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ¹
Antall mill. innbyggere i kommuner med eiendomsskatt, per 1. januar	3,016	3,061	3,135	3,192	3,27	3,396	4,154	4,199	4,233	4,239	4,377	4,477	4,506	4,62	4,66
Kommuner med eiendomsskatt	309	316	324	330	341	355	365	367	370	371	319	323	322	322	323
-herav eiendomsskatt bare på kraftverk/-nett, vindkraftverk og petroleumsanlegg	129	116	111	113	96	88	78	67	61	63	52	44	48	46	44
-herav eiendomsskatt på både kraftverk m.m. og områder utbygd på byvis	35	25	14	14	12	11	7	6	6	4	2	1	0	0	0
- herav eiendomsskatt i hele kommunen	145	163	174	177	199	221	240	254	261	260	229	232	235	228	230
Gjennomsnittlig eiendomsskatt på en enebolig på 120m ² (kr)	2 579	2 703	2 850	3 109	3 308	3 488	3 785	4 107	4 141	4 204	3 875	3 664	3 707	3 878	
Eiendomsskatt, totalt (mill. kr)	7 107	7 570	8 076	8 879	9 615	11 177	12 285	13 611	14 205	14 749	14 818	15 566	16 091	17 626	
- herav fra boliger og fritidseiendommer (mill. kr)	3 024	3 211	3 397	3 693	4 156	5 437	6 310	7 067	7 446	7 680	7 224	7 639	8 082	8 676	
- herav fra annen eiendom (mill. kr)	4 083	4 359	4 679	5 186	5 459	5 739	5 975	6 544	6 759	7 069	7 594	7 927	8 008	8 950	
Eiendomsskatt, totalt (pst. av brutto driftsinntekter)	2,3	2,3	2,3	2,4	2,5	2,8	2,9	3,0	3,1	3,1	3,0	2,9	2,9	2,9	
- herav fra boliger og fritidseiendommer (pst. av brutto driftsinntekter)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4	1,5	1,4	
- herav fra annen eiendom (pst. av brutto driftsinntekter)	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5	

¹ Kun enkelte tall tilgjengelig på publiseringstidspunktet for utvalgets rapport.

Brudd i tidsserien fra 2018 til 2019. Kategorien 'verk og bruk' er ikke lenger i bruk. Eiendom som fram til og med 2018 var definert som verk og bruk vil fra og med 2019 enten være definert som næringsseiendom eller som kraftverk, vindkraftverk eller petroleumsanlegg. Brudd i tidsserien fra 2019 til 2020 grunnet omfattende kommunesammenslåinger fra og med 2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Vedlegg 5.

Statlige overføringer til kommunesektoren i 2024

Tabell 5.1 Statlige overføringer til Kommunesektoren i 2024

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2024	RNB 2024
Øremerkede tilskudd				
<i>Kunnskapsdepartementet</i>				
	225	Tiltak i grunnopplæringen		
	60	Tilskudd til landslinjer	271 989	271 989
	61	Rentekompensasjon for investeringer i læringsarenaer og større utstyr som bidrar til mer praktisk og variert opplæring	15 000	20 000
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen	125 171	144 713
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg	280 000	372 245
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	16 935	16 935
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 846	9 846
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	341 241	341 241
	69	Tilskudd for fullføring og kvalifisering i videregående opplæring	888 117	888 117
	226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
	61	Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede nytilsatte lærere	67 748	67 748
	227	Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	44 569	44 569
	231	Barnehager		
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	23 460	23 460
	240	Fagskoler		
	60	Driftstilskudd til fagskoler	1 384 174	1 384 174
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	75 148	85 148
		Sum	3 543 398	3 670 185
<i>Kultur- og likestillingsdepartementet</i>				
	315	Frivillighetsformål		
	60	Tilskudd til frivilligsentraler	259 250	259 250
	323	Musikk og scenekunst		
	60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	25 400	25 400
		Sum	284 650	284 650
<i>Justis- og beredskapsdepartementet</i>				
	430	Kriminalomsorgen		
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv.	133 720	133 720
	433	Konfliktråd		
	60	Tilskudd til kommuner	11 208	11 208
		Sum	144 928	144 928

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2024	RNB 2024
<i>Kommunal- og distriktsdepartementet</i>				
	553	Regional- og distriktsutvikling		
	60	Kompetanse og arbeidskraft i distriktene	62 940	62 940
	61	Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	802 091	802 091
	63	Interreg, Arktis 2030 og det norske Barentssekretariatet	145 403	145 403
	64	Pilot nærtjenestesenre	5 000	5 000
	65	Omstilling og utvikling i områder med særlige distriktsutfordringer	120 559	120 559
	66	Bygdevekstavtaler	76 931	74 731
	67	Utviklingstiltak i Andøy kommune	20 000	20 000
	69	Mobilisering til forskningsbasert innovasjon	66 332	66 332
	567	Nasjonale minoriteter		
	60	Romer	6 937	6 937
	575	Ressurskrevende tjenester		
	60	Toppfinansieringsordning	12 983 505	12 983 505
	61	Tilleggskompensasjon	88 409	88 409
	590	Planlegging og byutvikling		
	65	Områdesatsing i byer	152 650	152 650
		Sum	14 530 757	14 528 557
<i>Arbeids- og inkluderingsdepartementet</i>				
	621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
	63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	174 790	174 790
		Sum	174 790	174 790
<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>				
	701	Digitalisering i helse- og omsorgstjenesten		
	60	Tilskudd til helseteknologi i kommunal- helse og omsorgstjeneste	56 700	56 700
	714	Folkehelse		
	60	Kommunale tiltak	96 118	95 118
	761	Omsorgstjeneste		
	60	Kommunale kompetansetiltak	10 410	10 410
	61	Vertskommuner	807 853	807 853
	63	Investeringsstilskudd – rehabilitering	1 980 235	1 957 235
	64	Kompensasjon for renter og avdrag	916 600	979 400
	67	Utviklingstiltak	90 767	90 767
	68	Kompetanse og innovasjon	455 440	455 440
	69	Investeringsstilskudd – netto tilvekst	479 530	479 530
	762	Primærhelsetjeneste		
	60	Forebyggende helsetjenester	481 355	481 355
	61	Fengselshelsetjeneste	217 202	217 202
	63	Allmenlegetjenester	715 802	692 802
	765	Psykisk helse, rus og vold		
	60	Kommunale tjenester	363 697	363 697
	62	Rusarbeid	469 953	469 953

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2024	RNB 2024
783		Personell		
	61	Tilskudd til kommuner	243 714	243 714
		Sum	7 385 376	7 401 176
<i>Barne- og familiedepartementet</i>				
840		Tiltak mot vold og overgrep		
	61	Tilskudd til incest- og voldtektssentre	123 250	123 250
846		Familie- og oppveksttiltak		
	61	Tilskudd til inkludering av barn og unge	758 299	758 299
	62	Utvikling i kommunene	58 740	62 740
854		Tiltak i barne- og ungdomsvernet		
	61	Utvikling i kommunene	71 264	69 973
	62	Tilskudd til barnevernsfaglig videreutdanning	29 230	29 230
882		Kirkebygg og gravplasser		
	60	Rentekompensasjon – kirkebygg	111 497	119 497
883		Kirkebevaringsfondet		
	60	Tilskudd til kulturhistorisk verdifulle kirkebygg	111 497	100 000
		Sum	1 152 280	1 262 989
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>				
907		Norsk nukleær dekommisjonering		
	60	Tilskudd til kommuner	5 400	5 400
916		Kystverket		
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	77492	77492
919		Diverse fiskeriformål		
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	1 197 000	3 151 500
	61	Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt	2 131	2 131
		Sum	1 282 023	3 236 523
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>				
1142		Landsbruksdirektoratet		
	60	Tilskudd til veterinærdekning	196 392	196 392
		Sum	196 392	196 392
<i>Samferdselsdepartementet</i>				
1320		Statens vegvesen		
	61	Rentekompensasjon for transporttiltak i fylkene	376 000	501 300
	64	Utbedring på fylkesveier for tømmertransport	22 400	22 400
	65	Tilskudd til fylkesveier	415 300	510 400
	66	Tilskudd til tryggere skoleveier og nærmiljøer	23 600	23 600
1330		Særskilte transporttiltak		
	60	Utvidet TT-ordning for brukere med særskilte behov	337 400	337 400
1332		Transport i byområder mv.		
	63	Særskilt tilskudd til store kollektivprosjekter	2 571 500	2 131 500
	66	Tilskudd til byområder	3 907 900	3 907 900
		Sum	7 654 100	7 434 500

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2024	RNB 2024
<i>Klima- og miljødepartementet</i>				
	1420	Miljødirektoratet		
	60	Tilskudd til ivaretagelse av naturmangfold i kommuneplanlegging	53 226	68 226
	61	Tilskudd til klimatilpassing og klimatilpassing	283 800	333 800
	62	Tilskudd til grønn skipsfart	56 625	80 625
	63	Returordning for kasserte fritidsbåter	340	340
	64	Skrantsesykeprøver fra fallvilt	1 279	1 279
	66	Tiltak til kommuner for å bedre tilgangen til strandsonen langs Oslofjorden	3 199	6 399
	69	Oppryddingstiltak	45 632	111 732
	1429	Riksantikvaren		
	60	Kulturminnearbeid i kommunene	9 406	14 406
		Sum	453 507	616 807
<i>Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet</i>				
	1541	IT- og ekompolitikk		
	60	Bredbåndsutbygging	400 031	400 031
		Sum	400 031	400 031
<i>Forsvarsdepartementet</i>				
	1700	Forsvarsdepartementet		
	60	Overføringer til kommuner og fylkeskommuner	1 906	1 906
		Sum	1 906	1 906
<i>Energidepartementet</i>				
	1820	Norges vassdrags- og energidirektorat		
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	105 000	105 000
	61	Tilskudd til krise- og hastetiltak i forbindelse med flom- og skredhendelser		100 000
	62	Tilbakeføring av produksjonsavgift fra landbasert vindkraft	338 000	278 630
	1825	Energieffektivisering og -omlegging		
	60	Tilskudd til energitiltak i kommunale bygg	300 000	350 000
		Sum	743 000	833 630
<i>Folketrygden</i>				
	2755	Helsetjenester i kommunene mv.		
	62	Fastlønsordning fysioterapeuter	545 000	603 000
		Sum	545 000	603 000
		Sum øremerkede tilskudd (kommuneopplegget)	38 492 138	40 790 064
Øremerkede tilskudd til flyktninger og asylsøkere (utenfor kommuneopplegget)¹				
	225	Tilskudd i grunnopplæringen		
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	368 482	380 477
	231	Barnehager		
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehager	217 765	217 765
	490	Utlendingsdirektoratet		
	60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	515 463	450 044

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2024	RNB 2024
671		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere		
	60	Integreringstilskudd	23 627 135	23 126 464
	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige, mindreårige flyktninger	1 788 725	1 815 038
	62	Kommunale innvandrer tiltak	291 393	280 393
672		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere		
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	2 262 211	2 283 437
	61	Kompetansekartlegging i mottak før bosetting	1 045	1 160
		Sum	29 072 219	28 554 778
Andre poster utenfor kommuneopplegget¹				
573		Kommunestruktur		
	62	Delingskostnader	213 674	213 674
1632		Kompensasjon for merverdiavgift		
	61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	33 700 000	33 700 000
		Sum	33 913 674	33 913 674
		Sum øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget	62 985 893	62 468 452
Rammeoverføringer til kommunesektoren				
571		Rammetilskudd til kommuner		
	60	Innbyggertilskudd	170 591 756	170 591 756
	61	Distriktstilskudd Sør-Norge	874 619	874 619
	62	Distriktstilskudd Nord-Norge	2 429 852	2 429 852
	64	Skjønnstilskudd	1 000 000	825 000
	65	Regionsentertilskudd	221 555	221 555
	66	Veksttilskudd	282 395	282 395
	67	Storbytilskudd	671 333	671 333
		Sum rammeoverføringer kommuner	176 071 510	175 896 510
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner		
	60	Innbyggertilskudd	47 936 308	48 041 308
	62	Nord-Norge-tilskudd	773 174	773 174
	64	Skjønnstilskudd		
		Sum rammeoverføringer fylkeskommuner	48 709 482	48 814 482
		Sum rammeoverføringer	224 780 992	224 710 992

¹ Øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget medregnes ikke ved beregning av vekst i kommunesektorens inntekter

Vedlegg 6.

Driftsutgifter 2023 etter funksjon og art

Tabell 6.1 Kommunene inkl. Oslo. Kommunekassene. 1 000 kroner.

	Lønn og sosiale utgifter (010-099)	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon (100-285)	Kjøp som erstatte egenproduksjon (300-380)	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon (429)	Overføringer (400,430-480)	Avskrivninger (590)	Refusjon sykkelønn (710)	Mva-komp drift (729)	Brutto driftsutgifter (=1+2+3+4+5+6-7-8)	Brukerbetaling (600)	Andre salgs- og leieinntekter (620-670)	Overføringer med krav til motytelse (700,710, 730-780)	Overføringer uten krav til motytelse (800-895)	Netto driftsutgifter (=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
100 Politisk styring	1 945 592	547 814	57 915	71 115	170 035	8 376	5 256	71 113	2 724 478	105	3 311	33 769	2 453	2 690 096
110 Kontroll og revisjon	119 723	123 283	373 007	40 882	12 368	1	981	40 881	627 402	0	11 342	19 019	698	597 324
120 Administrasjon	16 965 967	6 303 526	1 339 720	1 348 660	292 892	1 147 367	480 968	1 351 016	25 566 148	5 492	688 713	1 521 417	378 489	23 453 005
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltning	1 536 477	632 984	179 297	75 324	11 815	50 555	44 636	75 323	2 366 493	48	73 766	139 911	9 189	2 188 215
130 Administrasjonslokaler	862 089	1 326 774	192 481	372 035	67 237	661 091	37 106	371 979	3 072 622	1 347	237 458	89 840	182	2 780 901
Administrasjon	21 429 848	8 934 381	2 142 420	1 908 016	554 347	1 867 390	568 947	1 910 312	34 357 143	6 992	1 014 590	1 803 956	391 011	31 709 541
170 Årets premieavvik	-31 184 626	77	-768	12	0	178	0	12	-31 185 139	-8	2	0	0	-31 185 133
171 Amortisering av tidligere års premieavvik	9 402 633	1	281	0	0	0	0	0	9 402 915	0	0	0	0	9 402 915
172 Pensjon	144 626	21 578	764	702	314	0	3	702	167 279	0	1	4	0	167 277
173 Premiefond	-11 169 296	163	17	0	640	0	0	0	-11 168 476	0	-70	0	0	-11 168 406
180 Diverse fellesutgifter	469 638	644 825	45 621	80 304	59 911	34 389	3 236	80 163	1 251 289	535	349 255	147 465	62 219	695 051
190 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fellesutgifter (intern service)	-32 337 025	666 644	45 915	81 018	60 865	34 567	3 239	80 877	-31 532 132	527	349 188	147 469	62 219	-32 088 296
201 Førskole	30 453 029	2 496 240	25 146 752	273 832	548 228	64 743	1 915 728	273 603	56 793 493	4 003 791	288 272	3 055 679	233 467	51 128 012
211 Styrket tilbud til førskolebarn	4 532 204	383 867	931 094	17 370	114 952	1 020	274 159	17 395	5 688 953	2 643	27 142	513 938	87 418	5 331 971
221 Førskolelokaler og skyss	1 077 831	1 608 014	982 493	293 118	45 826	1 018 200	49 214	293 072	4 683 196	31	51 205	68 758	685	4 611 731
Barnehager	36 063 064	4 488 121	27 060 339	584 320	709 006	1 083 963	2 239 101	584 070	67 165 642	4 006 465	366 619	3 638 375	321 570	61 071 714
202 Grunnskole	72 784 225	6 070 609	3 133 693	878 845	120 527	747 772	3 707 401	878 486	79 149 784	41 662	382 646	7 459 214	346 405	74 627 258

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykkelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
215 Skolefritidstilbud	6 425 723	371 757	37 395	55 626	128 722	1 202	337 595	55 626	6 627 204	2 543 831	124 624	416 365	21 537	3 858 442
222 Skolelokaler	4 490 899	4 836 173	4 405 441	1 119 914	104 672	4 950 071	206 462	1 119 878	18 580 830	785	159 562	323 523	13 025	18 290 397
223 Skoleskyss	5 099	1 727 265	9 617	202 710	78	245	24	202 710	1 742 280	7	4	25 458	1 904	1 714 931
383 Musikk- og kulturskoler	2 347 974	245 818	85 291	28 002	7 175	13 122	73 840	28 066	2 625 476	349 527	121 266	195 906	14 262	2 018 355
Grunnskoler	86 053 920	13 251 622	7 671 437	2 285 097	361 174	5 712 412	4 325 322	2 284 766	108 725 574	2 935 812	788 102	8 420 466	397 133	100 509 383
213 Voksenopplæring	3 590 034	774 073	418 131	131 528	13 318	30 876	139 966	131 516	4 686 478	45 751	236 671	2 191 157	278 207	2 074 658
Voksenopplæring	3 590 034	774 073	418 131	131 528	13 318	30 876	139 966	131 516	4 686 478	45 751	236 671	2 191 157	278 207	2 074 658
232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste	5 897 498	704 402	130 636	119 086	18 446	34 679	299 620	119 074	6 486 053	20 901	32 336	902 735	151 193	5 678 508
233 Annet forebyggende helsearbeid	2 432 863	528 631	230 770	105 184	266 017	22 220	94 916	105 177	3 385 592	44 663	98 183	436 792	69 960	2 830 910
241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	11 733 041	3 178 328	7 656 870	338 037	502 718	128 480	496 907	337 710	22 702 857	695 014	435 449	4 133 732	178 316	17 757 253
Kommunehelsetjenesten	20 063 402	4 411 361	8 018 276	562 307	787 181	185 379	891 443	561 961	32 574 502	760 578	565 968	5 473 259	399 469	26 266 671
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	6 466 029	1 406 495	860 631	198 919	666 733	46 540	322 884	198 868	9 123 595	1 809	248 861	1 096 993	234 177	7 864 639
243 Tilbud til personer med rusproblemer	2 582 608	419 139	553 956	61 148	120 836	17 342	126 187	61 148	3 567 694	20 425	26 386	431 732	33 330	3 182 008
273 Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi	644 654	138 670	489 884	15 725	185 055	9 399	22 809	15 725	1 444 853	304	74 572	107 524	29 267	1 255 995
281 Ytelse til livsopphold	25 271	115 823	289 250	14 532	10 134 422	3 623	442	14 532	10 567 947	2 366	10 101	583 037	42 335	9 930 550
283 Bistand til etabl. og opprettholdelse av egen bolig	532 611	74 362	5 822	11 706	1 590 324	9 399	20 897	11 706	2 191 621	-40	19 185	188 343	353 489	1 651 541
Sosialtjenesten	10 251 173	2 154 489	2 199 543	302 030	12 697 370	86 303	493 219	301 979	26 895 710	24 864	379 105	2 407 629	692 598	23 884 733
275 Introduksjonsordningen	5 108 868	416 765	219 294	40 919	210 381	2 329	45 887	40 919	5 911 750	407	37 944	204 187	504 732	5 210 367
Introduksjonsordningen	5 108 868	416 765	219 294	40 919	210 381	2 329	45 887	40 919	5 911 750	407	37 944	204 187	504 732	5 210 367
276 Kvalifiseringsordningen	1 809 777	39 973	27 077	2 748	19 046	196	16 475	2 748	1 879 594	0	3 687	35 901	6 977	1 849 504
Kvalifiseringsordningen	1 809 777	39 973	27 077	2 748	19 046	196	16 475	2 748	1 879 594	0	3 687	35 901	6 977	1 849 504
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	1 136 459	767 493	331 923	53 369	1 110 000	66 733	41 821	52 519	3 371 637	4 945	447 981	1 054 734	196 672	1 709 126
Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	1 136 459	767 493	331 923	53 369	1 110 000	66 733	41 821	52 519	3 371 637	4 945	447 981	1 054 734	196 672	1 709 126
244 Barneverntjeneste	4 884 290	999 980	866 241	142 302	55 737	22 548	339 908	142 302	6 488 888	108	14 159	666 642	24 443	6 123 444
251 Barneverntiltak når barnet ikke er plassert i barnevernet	1 045 870	280 618	406 554	7 093	308 999	600	45 972	7 093	1 996 669	465	5 109	98 867	21 086	1 917 114

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatte egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
252 Barneverntiltak når barnet er plassert i barnevernet	3 368 570	1 329 569	2 562 225	19 530	1 364 669	1 751	33 231	19 528	8 593 555	459	19 990	319 420	96 670	8 190 247
Barnevern	9 298 730	2 610 167	3 835 020	168 925	1 729 405	24 899	419 111	168 923	17 079 112	1 032	39 258	1 084 929	142 199	16 230 805
234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse	5 740 084	1 777 900	959 100	246 533	152 641	120 807	260 529	246 533	8 490 003	439 299	515 384	539 571	45 289	7 210 989
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	51 614 574	6 713 109	6 430 852	1 013 899	69 643	369 365	2 688 771	1 013 849	62 508 822	7 423 088	592 526	5 041 938	246 632	51 893 409
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	78 477 505	5 706 665	11 580 160	656 608	167 625	304 104	4 111 804	656 131	92 124 732	710 712	373 288	16 090 939	686 254	78 375 343
261 Institusjonslokaler	1 976 345	2 445 449	1 172 131	630 035	118 663	2 095 206	81 853	630 009	7 725 967	2 048	149 967	132 355	3 906	7 519 544
Omsorgstjenester	137 808 508	16 643 123	20 142 243	2 547 075	508 572	2 889 482	7 142 957	2 546 522	170 849 524	8 575 147	1 631 165	21 804 803	982 081	144 999 285
255 Medfinansiering somatiske tjenester	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
256 Akutt hjelp helse- og omsorgstjenester	709 118	164 785	214 834	14 266	24 789	7 065	38 036	14 266	1 082 555	3 622	5 102	134 296	127	977 444
Samhandling	709 118	164 785	214 834	14 266	24 789	7 065	38 036	14 266	1 082 555	3 622	5 102	134 296	127	977 444
265 Kommunalt disponerte boliger	929 940	4 810 348	553 990	514 549	161 906	1 826 446	26 996	514 695	8 255 488	14 429	6 807 953	242 881	271 205	946 016
Kommunale boliger	929 940	4 810 348	553 990	514 549	161 906	1 826 446	26 996	514 695	8 255 488	14 429	6 807 953	242 881	271 205	946 016
290 Interkommunale samarbeid (§ 27 - samarbeid)	3 405 460	1 171 297	487 572	175 162	495 651	3 134	126 415	175 117	5 436 744	34 994	623 126	4 600 394	294 542	10 103
Interkommunale samarbeid	3 405 460	1 171 297	487 572	175 162	495 651	3 134	126 415	175 117	5 436 744	34 994	623 126	4 600 394	294 542	10 103
301 Plansaksbehandling	1 875 555	464 822	28 371	91 449	20 009	43 575	64 212	91 451	2 368 118	1 144	291 752	171 215	14 793	1 953 426
302 Bygge- delings- og seksjoneringsarbeid	2 152 934	283 328	38 338	43 174	47 707	23 510	90 098	43 173	2 455 720	7 365	1 673 995	113 151	839	750 468
303 Kart og oppmåling	1 024 184	312 845	57 089	54 590	2 526	30 513	25 399	54 590	1 401 758	3 271	594 790	65 859	334	762 903
304 Bygge- og delsaksbehandling, ansvarsrett og utslippstillatelse	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
305 Eierseksjonering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
315 Boligbygging og fysiske bilmiljøtiltak	100 687	109 221	9 348	20 597	57 357	129 839	2 879	20 596	403 574	634	128 162	25 299	2 350	250 008
335 Rekreasjon i tettsted	1 087 633	763 401	31 435	177 580	57 053	456 606	39 641	177 580	2 356 487	826	192 843	82 750	157 580	1 962 129
360 Naturforvaltning og friluftsliv	702 486	636 882	74 216	120 446	251 121	174 977	20 925	120 399	1 818 804	1 525	187 912	315 175	63 527	1 271 590
Fysisk planlegging, miljø mv.	6 943 479	2 570 499	238 797	507 836	435 773	859 020	243 154	507 789	10 804 461	14 765	3 069 454	773 449	239 423	6 950 524
320 Kommunal næringsvirksomhet	674 142	868 809	106 457	74 165	125 585	245 418	24 703	74 165	1 995 708	4 488	1 857 757	115 281	116 244	-73 359

	Lønn og sosiale utgifter (010-099)	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon (100-285)	Kjøp som erstatte egenproduksjon (300-380)	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon (429)	Overføringer (400,430-480)	Avskrivninger (590)	Refusjon sykelønn (710)	Mva-komp drift (729)	Brutto driftsutgifter (=1+2+3+4+5+6-7-8)	Brukerbetaling (600)	Andre salgs- og leieinntekter (620-670)	Overføringer med krav til motytelse (700,710,730-780)	Overføringer uten krav til motytelse (800-895)	Netto driftsutgifter (=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
321 Konesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg	3 173	122 965	21 708	79 937	936 042	527	0	79 937	1 084 415	1	4 174 393	26 605	956 489	-4 073 073
325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	479 353	555 850	222 637	122 724	1 148 936	175 040	8 244	122 705	2 573 591	687	438 910	324 532	870 510	947 196
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	657 101	89 558	258 709	13 724	98 354	2 112	21 906	13 722	1 083 930	730	23 848	257 681	43 678	779 899
Bistand næringsliv, landbruk mv.	1 813 769	1 637 182	609 511	290 550	2 308 917	423 097	54 853	290 529	6 737 644	5 906	6 494 908	724 099	1 986 921	-2 419 337
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak	474 109	514 409	67 119	30 006	113 337	240 741	20 471	30 007	1 389 243	41	1 846 080	57 036	64 978	-558 421
332 Kommunale veier	2 090 183	5 029 328	178 501	1 260 091	71 202	2 586 102	66 405	1 260 060	9 888 942	549	582 459	513 397	16 247	8 842 695
Veier m.m.	2 564 292	5 543 737	245 620	1 290 097	184 539	2 826 843	86 876	1 290 067	11 278 185	590	2 428 539	570 433	81 225	8 284 274
338 Forebygging av branner og andre ulykker	611 298	165 029	664 646	28 842	29 322	33 789	18 708	28 842	1 485 376	4 787	814 811	70 588	15 372	598 526
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	2 385 096	637 240	2 506 839	126 900	429 784	267 064	47 901	126 769	6 178 253	2 007	372 382	377 244	48 098	5 426 423
Brann- og ulykkesvern	2 996 394	802 269	3 171 485	155 742	459 106	300 853	66 609	155 611	7 663 629	6 794	1 187 193	447 832	63 470	6 024 949
340 Produksjon av vann	592 510	869 477	1 045 834	724	31 058	527 276	17 908	724	3 048 247	-17	779 249	39 646	3 671	2 243 606
345 Distribusjon av vann	1 686 780	1 649 772	169 194	565	29 366	1 918 982	55 794	566	5 398 299	46	9 228 354	101 362	5 734	-3 881 403
350 Avløpsrensing	805 087	1 259 716	1 742 178	126	2 342	748 088	22 825	126	4 534 586	1 007	803 579	73 553	6 055	3 673 217
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	1 685 008	1 737 197	190 182	1 342	35 306	2 108 730	47 477	1 306	5 708 982	179	10 706 338	105 087	6 403	-5 061 548
354 Tømming av slamavskillere	77 393	101 236	329 921	124	2 473	9 581	2 926	124	517 678	391	490 774	6 001	5	23 433
355 Innsamling, gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall	932 861	789 142	4 331 684	442	16 726	258 762	28 697	442	6 300 478	25	6 249 875	80 826	10 129	-11 680
Vann, avløp og renovasjon	5 779 639	6 406 540	7 808 993	3 323	117 271	5 571 419	175 627	3 288	25 508 270	1 631	28 258 169	406 475	31 997	-3 014 375
231 Aktivitetstilbud barn og unge	1 411 356	478 780	53 803	62 829	257 576	25 272	43 988	62 828	2 182 800	9 474	45 115	254 746	102 077	1 815 376
365 Kulturminneforvaltning	104 969	43 642	7 971	8 926	37 514	8 056	1 989	8 920	200 169	0	3 353	29 939	6 687	162 179
370 Bibliotek	1 656 814	480 707	30 567	59 122	5 121	61 969	61 050	59 121	2 174 129	298	46 934	161 165	21 237	2 005 545
373 Kino	162 182	162 138	2 446	1 045	16 224	13 496	3 743	1 045	352 743	28	247 420	6 612	390	102 036
375 Muséer	216 314	185 721	30 537	7 996	320 224	33 761	5 257	7 996	781 300	494	150 866	10 804	16 536	607 857
377 Kunstformidling	112 744	138 804	17 133	9 908	901 639	25 825	3 699	9 908	1 192 446	793	83 592	43 846	22 007	1 045 907
380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	400 875	306 361	74 425	55 650	1 239 307	117 490	10 415	55 650	2 128 043	1 343	215 519	129 321	259 885	1 532 390

	Lønn og sosiale utgifter (010-099)	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon (100-285)	Kjøp som erstatter egenproduksjon (300-380)	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon (429)	Overføringer (400,430-480)	Avskrivninger (590)	Refusjon sykkelønn (710)	Mva-komp drift (729)	Brutto driftsutgifter (=1+2+3+4+5+6-7-8)	Brukerbetaling (600)	Andre salgs- og leieinntekter (620-670)	Overføringer med krav til motytelse (700,710, 730-780)	Overføringer uten krav til motytelse (800-895)	Netto driftsutgifter (=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	1 257 640	1 563 741	955 177	353 414	209 669	1 512 028	41 092	353 335	5 457 242	1 443	588 509	131 040	28 274	4 749 068
385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kultur- og idrettsbygg	1 328 818	659 008	101 852	70 566	986 988	79 516	46 469	70 485	3 109 794	2 691	390 197	318 621	170 539	2 274 215
386 Kommunale kulturbygg	475 242	1 103 414	478 522	217 440	151 937	520 104	18 133	217 363	2 711 163	194	290 743	131 538	4 868	2 301 953
Kultur	7 126 954	5 122 316	1 752 433	846 896	4 126 199	2 397 517	235 835	846 651	20 289 829	16 758	2 062 248	1 217 632	632 500	16 596 526
390 Den norske kirke	9 755	42 041	24 555	7 752	3 077 826	12 270	312	8 799	3 165 088	150	12 713	8 080	11 036	3 133 421
392 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	536	18	0	3	13 685	9	0	3	14 248	0	550	27	0	13 671
393 Gravplasser og krematorier	227 675	101 476	11 659	17 628	416 248	27 777	8 671	17 628	776 164	47	158 763	15 546	1 306	609 173
Religiøse formål, inkl. den norske kirke	237 966	143 535	36 214	25 383	3 507 759	40 056	8 983	26 430	3 955 500	197	172 026	23 653	12 342	3 756 265
Sum	332 783 769	83 530 720	87 231 067	12 491 156	30 582 575	26 239 979	17 390 872	12 491 555	542 976 839	16 462 206	56 968 996	57 408 009	7 988 620	421 539 880

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salg- og leicinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710, 730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Administrasjon og fellesutgifter	-10 907 177	9 601 025	2 188 335	1 989 034	615 212	1 901 957	572 186	1 991 189	2 825 011	7 519	1 363 778	1 951 425	453 230	-378 755
Oppvekst (barnehage/skole)	125 707 018	18 513 816	35 149 907	3 000 945	1 083 498	6 827 251	6 704 389	3 000 352	180 577 694	6 988 028	1 391 392	14 249 998	996 910	163 655 755
Helse, sosial og eldreomsorg	185 049 576	26 440 663	34 656 287	3 638 270	15 976 744	3 195 653	9 047 128	3 637 318	256 272 747	9 365 650	2 662 229	31 145 004	2 728 183	219 418 809
Tekniske oppgaver mm.	18 283 804	15 323 045	11 464 895	1 956 998	1 196 689	9 558 135	572 266	1 956 755	55 254 545	23 780	34 943 355	2 198 189	416 115	18 245 372
Kirker og kultur	7 364 920	5 265 851	1 788 647	872 279	7 633 958	2 437 573	244 818	873 081	24 245 329	16 955	2 234 274	1 241 285	644 842	20 352 791
Bolig, næringsliv, IKS mm.	6 149 169	7 618 827	1 651 073	980 261	2 966 474	2 252 677	208 264	980 341	20 429 876	55 329	13 925 987	5 567 374	2 552 668	-1 463 218
Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	1 136 459	767 493	331 923	53 369	1 110 000	66 733	41 821	52 519	3 371 637	4 945	447 981	1 054 734	196 672	1 709 126
I alt	332 783 769	83 530 720	87 231 067	12 491 156	30 582 575	26 239 979	17 390 872	12 491 555	542 976 839	16 462 206	56 968 996	57 408 009	7 988 620	421 539 880
Administrasjon og fellesutgifter	-3 %	11 %	3 %	16 %	2 %	7 %	3 %	16 %	1 %	0 %	2 %	3 %	6 %	0 %
Oppvekst (barnehage/skole)	38 %	22 %	40 %	24 %	4 %	26 %	39 %	24 %	33 %	42 %	2 %	25 %	12 %	39 %
Helse, sosial og eldreomsorg	56 %	32 %	40 %	29 %	52 %	12 %	52 %	29 %	47 %	57 %	5 %	54 %	34 %	52 %
Tekniske oppgaver mm.	5 %	18 %	13 %	16 %	4 %	36 %	3 %	16 %	10 %	0 %	61 %	4 %	5 %	4 %
Kirker og kultur	2 %	6 %	2 %	7 %	25 %	9 %	1 %	7 %	4 %	0 %	4 %	2 %	8 %	5 %
Bolig, næringsliv, IKS mm.	2 %	9 %	2 %	8 %	10 %	9 %	1 %	8 %	4 %	0 %	24 %	10 %	32 %	0 %
Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	0 %	1 %	0 %	0 %	4 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	1 %	2 %	2 %	0 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 6.2 Fylkeskommunene inkl. Oslo. Fylkeskassene. 1 000 kroner.

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+8)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
400 Politisk styring	357 334	129 252	598	14 529	104 006	0	360	14 529	590 830	5	300	11 045	385	579 455
410 Kontroll og revisjon	29 985	20 207	19 150	4 451	6 156	0	595	4 451	74 903	0	4 091	1 113	0	69 699
420 Administrasjon	2 772 261	1 228 244	17 881	171 376	32 233	122 253	68 330	171 373	4 104 545	48	53 132	254 672	237 365	3 559 328
421 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltning	197 020	117 089	5 139	11 145	753	2 296	6 814	11 145	315 483	1	7 679	10 993	2 015	294 795
430 Administrasjonslokaler	75 008	356 067	13	74 314	1 086	74 322	4 949	74 295	501 566	5	55 451	8 039	3	438 068
Administrasjon	3 431 608	1 850 859	42 781	275 815	144 234	198 871	81 048	275 793	5 587 327	59	120 653	285 862	239 768	4 941 345
460 Tjenester utenfor ordinært fylkeskommunalt ansvarsområde	81 756	82 875	1 799	2 343	667 334	6 340	4 496	2 343	835 608	14	81 649	509 439	514 844	-270 338
465 Interkommunale samarbeid (§27-samarbeid)	50 962	30 757	5 676	4 834	15	0	1 503	4 834	85 907	0	17 395	18 762	46 456	3 294
470 Årets premieavvik	-2 724 587	0	0	0	0	0	0	0	-2 724 587	0	0	0	0	-2 724 587
471 Amortisering av tidligere års premieavvik	681 458	0	0	0	0	0	0	0	681 458	0	0	0	0	681 458
472 Pensjon	7 679	688	0	55	0	0	0	55	8 367	0	0	0	0	8 367
473 Premiefond	-541 298	0	0	0	0	0	0	0	-541 298	0	0	0	0	-541 298
480 Diverse fellesutgifter	30 526	36 277	95	1 923	150 237	63	2 105	1 923	215 093	0	3 363	49 852	79 615	82 263
490 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fellesutgifter (intern service)	-2 413 504	150 597	7 570	9 155	817 586	6 403	8 104	9 155	-1 439 452	14	102 407	578 053	640 915	-2 760 841
510 Skolelokaler og internater	1 675 406	2 863 524	771 045	634 016	1 515	2 065 146	77 137	634 015	7 299 500	1 187	184 160	124 178	1 880	6 988 095
515 Fellesutgifter og støttefunksjoner knyttet til videregående opplæring	2 244 609	1 267 121	58 325	171 129	24 547	160 508	73 844	171 129	3 681 266	9 685	84 642	221 759	26 836	3 338 344
520 Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteeleversoppgjør	3 609 525	502 973	346 689	57 247	108 392	25 971	90 420	57 247	4 503 130	5 051	22 070	999 562	23 351	3 453 096
521 Studiespesialisering	6 502 968	343 561	2 650	31 423	2 013	5 070	260 208	31 423	6 596 054	21 957	34 997	332 183	12 803	6 194 114
522 Bygg- og anleggsteknikk	964 030	129 970	997	23 968	351	14 716	32 532	23 968	1 077 532	708	24 257	39 735	537	1 012 295
523 Elektrofag	1 059 278	112 424	156	18 324	85	7 250	24 166	18 324	1 155 027	2 695	7 661	31 075	2 314	1 111 282
524 Design og håndverksfag	37 258	2 782	0	486	154	784	2 807	486	38 171	12	897	3 304	3	33 955
525 Restaurant- og næringsmiddelfag	359 343	67 535	108	10 522	994	1 563	13 285	10 522	416 258	1 551	21 082	18 840	888	373 897
526 Helse- og sosialfag	1 925 115	74 665	75	8 800	1 062	1 791	76 978	8 800	1 925 730	1 531	9 594	89 098	2 451	1 823 056
527 Idrettsfag	1 084 781	96 567	275	9 298	458	1 272	30 478	9 298	1 152 875	2 810	3 882	40 764	1 308	1 104 111
528 Teknikk og industriell produksjon	1 349 635	181 684	516	28 849	277	30 143	39 328	28 849	1 522 927	1 554	15 715	48 262	1 617	1 455 779
529 Musikk, dans og drama	793 184	56 301	104	4 978	100	2 273	25 460	4 978	826 502	1 273	5 118	30 098	3 480	786 533
530 Medier og kommunikasjon	406 588	20 751	77	2 588	5	631	12 764	2 588	415 288	153	790	15 742	658	397 945

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+8)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
531 Naturbruk	604 637	164 281	1 984	12 757	70	25 295	23 308	12 757	772 959	792	101 932	45 260	13 446	611 529
532 Service og samferdsel	40 712	2 095	9	157	8	972	5 069	157	38 727	1	353	6 480	73	31 820
554 Fagskoler	931 329	261 986	1 669	31 468	348 265	19 223	20 806	31 468	1 541 666	17 129	34 695	662 185	626 108	201 549
559 Landslinjer	263 691	84 377	1 217	14 408	5	27 063	6 260	14 408	370 093	661	10 714	226 488	29 765	102 465
561 Oppfølgingstjenesten og Pedagogisk psykologisk tjeneste	626 367	63 263	39 179	8 151	1 257	199	23 869	8 151	706 396	1	1 763	34 147	122	670 363
562 Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	3 401 955	126 646	212 102	12 770	6 142	2 077	146 265	12 770	3 602 657	290	20 078	206 436	2 807	3 373 046
590 Andre undervisningsformål	1 977 376	726 875	254 291	63 259	78 052	22 016	57 755	63 259	3 000 855	46 452	784 391	853 084	66 070	1 250 858
Videregående skoler	29 857 787	7 149 381	1 691 468	1 144 598	573 752	2 413 963	1 042 739	1 144 597	40 643 613	115 493	1 368 791	4 028 680	816 517	34 314 132
570 Fagopplæring i arbeidslivet	709 355	231 970	4 439 618	8 998	10 090	3 446	11 722	9 000	5 382 755	2 931	21 122	882 118	168 776	4 307 808
581 Voksenopplæring etter opplæringsloven	1 026 958	171 317	18 501	11 800	25 657	682	29 482	11 800	1 213 633	433	15 432	321 664	131 605	744 499
Voksenopplæring/fagopplæring	1 736 313	403 287	4 458 119	20 798	35 747	4 128	41 204	20 800	6 596 388	3 364	36 554	1 203 782	300 381	5 052 307
660 Tannhelsestjeneste - Fellesfunksjoner	226 524	512 786	4 364	83 500	339 505	106 220	5 882	83 500	1 183 517	787	4 126	80 126	3 877	1 094 601
665 Tannhelsestjeneste - Pasientbehandling	2 570 283	379 333	269 804	47 296	12 309	6 056	164 786	47 296	3 072 999	188 163	283 881	297 218	36 897	2 266 840
Tannhelse	2 796 807	892 119	274 168	130 796	351 814	112 276	170 668	130 796	4 256 516	188 950	288 007	377 344	40 774	3 361 441
701 Tilrettelegging, støttefunksjoner og finansieringsbistand for næringslivet	315 419	169 134	8 561	31 636	2 056 818	301	7 145	31 636	2 543 088	0	5 276	261 303	1 072 014	1 204 495
710 Fylkeskommunal næringsvirksomhet	12 274	28 968	5	2 745	47 768	24 030	113	2 745	112 932	10	127 836	3 071	31 897	-49 882
711 Konesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg	11	14 628	0	83	126 110	0	0	83	140 749	0	854 419	0	686 617	-1 400 287
713 Regional planlegging og planveiledning	237 960	126 746	842	0	115 748	7	6 091	8 315	466 897	0	58	103 656	75 814	287 369
714 Regional forsknings- og utviklingsaktivitet	127 796	131 176	3 478	0	544 472	434	3 481	9 993	793 882	0	1 554	192 172	240 914	359 242
715 Lokal og regional utvikling	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
716 Friluftsliv og miljø	86 489	38 022	3 529	7 500	245 094	201	4 022	7 500	369 313	0	744	79 808	78 132	210 629
Regional utvikling og miljø	414 193	250 752	12 095	41 964	2 475 790	24 532	11 280	41 964	3 166 082	10	988 275	344 182	1 868 660	-35 045
722 Fylkesveier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak	1 287 146	10 250 144	71 150	2 520 635	296 306	3 513 174	50 665	2 520 792	15 367 098	-2 571	85 490	380 882	340 942	14 562 355
Fylkesveier	1 287 146	10 250 144	71 150	2 520 635	296 306	3 513 174	50 665	2 520 792	15 367 098	-2 571	85 490	380 882	340 942	14 562 355
730 Bilruter	351 685	560 184	14 417 079	601 028	678 309	141 521	13 008	601 028	16 135 770	0	2 265 904	1 849 495	645 595	11 374 776
731 Fylkesveierferjer	29 209	28 578	4 609 629	351 919	28 752	11 713	853	351 919	4 707 028	0	536 499	7 298	0	4 163 231
732 Båtruter	15 541	148 171	2 014 244	44 567	78 393	26 692	658	44 567	2 282 383	0	297 109	95 802	25 470	1 864 002
733 Transport (ordninger) for funksjonshemmede	13 462	287 174	577 076	100 151	9 681	0	440	100 151	886 953	0	0	119 758	181 071	586 124

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+8)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
734 Sporveier og forstadsbaner	19 038	50 278	2 661 271	292 538	1	459 191	619	292 538	3 189 160	0	222 184	72 715	19	2 894 242
Rutegående samferdsel	428 935	1 074 385	24 279 299	1 390 203	795 136	639 117	15 578	1 390 203	27 201 294	0	3 321 696	2 145 068	852 155	20 882 375
740 Bibliotek	116 174	83 820	7 353	12 796	27 297	1 185	4 897	12 796	230 932	322	10 494	39 895	9 339	170 882
750 Kulturminneforvaltning	345 241	73 415	8 357	11 509	446 356	4 775	6 935	11 509	871 209	9 111	31 840	165 586	273 979	390 693
760 Museer	3 251	13 051	0	2 139	502 206	6 151	0	2 139	524 659	0	144	6 985	8 813	508 717
771 Kunstformidling	155 403	287 102	1 868	10 550	385 519	1 234	4 293	10 550	826 833	0	2 375	81 335	247 834	495 289
772 Kunstproduksjon	49 978	53 051	911	3 039	344 942	637	2 304	3 039	447 215	184	3 129	71 971	39 577	332 354
775 Idrett	46 740	37 579	127	807	1 595 373	17	1 857	807	1 677 979	0	1 270	9 190	1 488 779	178 740
790 Andre kulturaktiviteter	77 083	30 087	108	3 034	367 370	4 304	2 447	3 034	476 505	0	234	14 706	70 766	390 799
Kultur	793 870	578 105	18 724	43 874	3 669 063	18 303	22 733	43 874	5 055 332	9 617	49 486	389 668	2 139 087	2 467 474
Sum	38 698 911	22 857 551	30 859 694	5 577 838	9 819 648	6 931 208	1 453 591	5 596 282	107 694 977	314 936	6 362 971	10 029 349	7 555 927	83 432 154
Administrasjon og fellesutgifter	1 018 104	2 001 456	50 351	284 970	961 820	205 274	89 152	284 948	4 147 875	73	223 060	863 915	880 683	2 180 504
Undervisningsformål	31 594 100	7 552 668	6 149 587	1 165 396	609 499	2 418 091	1 083 943	1 165 397	47 240 001	118 857	1 405 345	5 232 462	1 116 898	39 366 439
Tannhelse	2 796 807	892 119	274 168	130 796	351 814	112 276	170 668	130 796	4 256 516	188 950	288 007	377 344	40 774	3 361 441
Regional utvikling m.m.	414 193	250 752	12 095	41 964	2 475 790	24 532	11 280	41 964	3 166 082	10	988 275	344 182	1 868 660	-35 045
Samferdsel	1 716 081	11 324 529	24 350 449	3 910 838	1 091 442	4 152 291	66 243	3 910 995	42 568 392	-2 571	3 407 186	2 525 950	1 193 097	35 444 730
Kultur	793 870	578 105	18 724	43 874	3 669 063	18 303	22 733	43 874	5 055 332	9 617	49 486	389 668	2 139 087	2 467 474
I alt	38 698 911	22 857 551	30 859 694	5 577 838	9 819 648	6 931 208	1 453 591	5 596 282	107 694 977	314 936	6 362 971	10 029 349	7 555 927	83 432 154
Administrasjon og fellesutgifter	3 %	9 %	0 %	10 %	3 %	3 %	6 %	5 %	4 %	0 %	4 %	9 %	12 %	3 %
Undervisningsformål	82 %	33 %	20 %	6 %	35 %	35 %	75 %	21 %	44 %	38 %	22 %	52 %	15 %	47 %
Tannhelse	7 %	4 %	1 %	4 %	2 %	2 %	12 %	2 %	4 %	60 %	5 %	4 %	1 %	4 %
Regional utvikling m.m.	2 %	2 %	0 %	32 %	0 %	0 %	1 %	1 %	4 %	0 %	16 %	6 %	29 %	1 %
Samferdsel	4 %	50 %	79 %	11 %	60 %	60 %	5 %	70 %	40 %	-1 %	54 %	25 %	16 %	43 %
Kultur	2 %	3 %	0 %	37 %	0 %	0 %	2 %	1 %	5 %	3 %	1 %	4 %	28 %	3 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 7.

Kostnadsdeflator for kommunene

Tabell 7.1 Beregning av samlet kommunal deflator. Prosentvis endring fra året før.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 ¹	2025 ¹
Deflator	3,9	3,4	3,8	3,1	2,4	2,5	2,4	3,0	3,2	1,0	4,4	6,7	4,3	4,4	4,1
Sysselsetting, lønnsvekst og pensjonskostnader	4,7	4,7	4,6	3,5	2,5	2,4	2,4	2,6	3,6	0,9	2,1	4,0	5,3		
Årslønnsvekst	4,3	4,1	3,7	3,2	3,3	2,5	2,5	2,9	3,5	1,7	2,6	3,7	5,6	5,2	4,5
Bidrag fra pensjonskostnader	0,4	0,6	0,9	0,3	-0,8	-0,1	-0,1	-0,3	0,1	-0,8	-0,5	0,3	-0,3		
Kjøp av varer og tjenester, prisvekst	2,6	1,3	2,3	2,5	2,2	2,6	2,4	3,6	2,5	1,2	7,6	10,5	3,0		
Lønnsandel i prosent	61,7	63,3	62,9	62,7	61,9	61,8	61,6	61,2	59,5	58,8	58,6	58,3	57,4		

¹ Anslag i Nasjonalbudsjettet 2025.

Kilde: Finansdepartementet

Vedlegg 8.

Beregning av kommunal deflator for 2023

Dokumentasjon

14. november 2024

8.1 Innledning

Kostnadsdeflatoren for kommunesektoren utarbeides i Finansdepartementet i forbindelse med utformingen av det økonomiske opplegget for sektoren. Beregningene er en integrert del av et omfattende tallarbeid i tilknytning til nasjonalbudsjettene, og utgjør en del av grunnlaget for vurderinger av utviklingen og utsiktene for norsk økonomi. Deflatoren benyttes blant annet til å prisomregne overføringer til kommunene og til å beregne realveksten i kommunesektorens inntekter.

Kostnadsdeflatoren for kommunene beregnes som et veid gjennomsnitt av prisveksten på tre elementer: Lønnskostnader, kjøp av varer og tjenester i driften (produktinnsats) og bruttoinvesteringer.

For historiske år er praksis å tallfeste lønnsveksten for kommunale arbeidstakere med tall fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene kombinert med tall for arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader fra KOSTRA. Prisveksten for kjøp av varer og tjenester er tallfestet basert et sett med prisindekser publisert av Statistisk sentralbyrå vektet med artsfordelingen av kommuneforvaltningens kjøp av varer og tjenester.

For anslag til budsjettet legges det til grunn Finansdepartementets anslag på årslønnsveksten og anslag på prisveksten for produktinnsats og investeringer i offentlig forvaltning.

Dette notatet redegjør for beregningen av den historiske deflatoren for 2023.

8.2 Lønnskostnader

Veksten i lønnskostnadene tallfestes med utgangspunkt i beregnet årslønnsvekst per årsverk for kommunale arbeidstakere ifølge tall fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU-inntekt) pluss en beregning av bidrag fra pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift basert på regnskapstall for kommuner og fylkeskommuner (KOSTRA).

Årslønnsvekst kommuneansatte per årsverk

For 2023 beregner Teknisk beregningsutvalg for inntektsoppgjørene årslønnsveksten per årsverk for kommuneansatte i alt til 5,6 pst., jf. tabell 1.1 i [NOU 2024: 6 Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2024](#).

Bidrag fra pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift

Kommunesektorens pensjonskostnader og betaling av arbeidsgiveravgift inngår i lønnskostnadene, men ikke i årslønnsveksten. I den grad veksten i lønnskostnadene avviker

fra veksten i årslønn, gir dette et bidrag til kostnadsveksten i kommunesektoren utover bidraget fra årslønnsveksten.

Bidraget fra pensjonskostnadene og arbeidsgiveravgift beregnes som et påslag i veksten som skyldes disse elementene. Beregningen tar utgangspunkt i tall fra kommune- og fylkesregnskapene (KOSTRA), jf. tabell 8.1.

Tabell 8.1 Bidrag fra pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift til den kommunale og fylkeskommunale kostnadsveksten

	2020	2021	2022	2023
Lønn, mill. kroner	244 351	255 293	269 310	289 434
Pensjonskostnader, mill. kroner ¹	30 212	28 942	31 474	30 852
Arbeidsgiveravgift på lønn, mill. kroner ²	33 9273	36 499	38 516	43 219
Lønnskostnader, mill. kroner	306 523	320 733	339 300	363 505
Pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift, pst. av lønn	26,2	25,6	26,0	25,6
Påslagskoeffisient	1,262	1,256	1,260	1,256
Endring i påslagskoeffisient fra året før	0,992	0,995	1,003	0,997
Bidrag fra pensjonskostnader mv., pst. (=endring påslagskoeffisient - 1)*100	-0,8	-0,5	0,3	-0,3

¹ Inklusive arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter.

² Eksklusive arbeidsgiveravgift på pensjonsutgifter

³ Det er lagt til 1 967 mill. kroner knyttet til særskilt lav sats i arbeidsgiveravgiften i 3. termin 2020. I SSBs statistikk for offentlige finanser er denne ført som en næringsoverføring til kommuneforvaltningen, ikke som lønnskostnad.

Kilde: KOSTRA.

8.3 Prisvekst kjøp av varer og tjenester

Beregningen av prisvekst for kjøp av varer og tjenester tar utgangspunkt i kommuneforvaltningens observerte utgifter til kjøp av varer og tjenester og bruttorealinvesteringer slik de kan leses ut av kommuneregnskapene, basert på artsinndelingen i KOSTRA.

Utgiftene som danner utgangspunkt for vektingen er knyttet til kjøp av varer og tjenester som inngår i (fylkes)kommunal egenproduksjon, dvs. artsseriene 0, 1 og 2. Se [veileder til kontoplanen i KOSTRA](#).

Tall for administrative trafikkselskaper (slik som Ruter m.fl.) er lagt til transportarten når utgiftsandelene beregnes.

For hver gruppe av varer og tjenester er det tilordnet en prisvekst, basert på ulike prisstatistikker fra Statistisk sentralbyrå:

- Ulike detaljerte undergrupper i konsumprisindeksen
- Byggekostnadsindekser
- Den årlige elektrisitetsprisstatistikken
- Noen undergrupper fra prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
- Ulike prisstatistikker for privat tjenesteyting, slik som rengjøringstjenester, IT-tjenester, juridiske tjenester mv.

Med utgangspunkt i fordelingen av utgiftene for T-1 beregnes vektene for prisveksten for år T. For eksempel brukes fordelingen for 2022 som vekter for vektningen av prisindeksene for 2023. Dette er konsistent med Laspeyres prisindeksmetode. Se vedleggstabell med noter for beregninger av vekter og prisvekst for de ulike utgiftsarter.

Nytt fra 2023:

Fra og med beregningen av historisk deflator for 2023 går departementet bort fra å bruke delindeksen for energivarer i KPI (04.5) til å bruke SSBs årlige elektrisitetsprisstatistikk for sluttbruker husholdninger samlet, basert på kraftpris inkl. mva for alle kontrakter samlet + nettleie inkl. avgifter. Dette gjøres dels fordi delindeksen fra KPI inneholder effekten av husholdningenes strømstøtteordning, dels fordi KPI-indeksene reindekseres i desember, noe som gir et beregningsmessig avvik fra den faktiske strømprisutviklingen målt med elektrisitetsprisindeksen.

Forskjellen mellom elektrisitetsprisstatistikken og delindeksen fra KPI er nærmere omtalt i vedlegg 2 til dette vedlegget.

8.4 Samlet kommunal deflator

Tabell 8.2 oppsummerer beregningen av deflatoren.

Tabell 8.2 Kostnadsdeflatoren i kommunesektoren. Prosent

	2021	2022	2023
Deflator	4,4	6,7	4,3
Sysselsetting, lønnsvekst og pensjonskostander	2,1	4,0	5,3
<i>Årslønnsvekst per årsverk</i>	2,6	3,7	5,6
<i>Bidrag fra pensjonskostnader mv.</i>	-0,5	0,3	-0,3
Kjøp av varer og tjenester. Prisvekst	7,6	10,5	3,0
Lønnsandel i pst.	58,6	58,3	57,4

Vedlegg 1: Beregning av prisvekstkompenten i kostnadsveksten for kommunal sektor (kommunal deflator)

Tabell 8.3 Beregning av prisvekst på kjøp av varer og tjenester

Art	Vare- og tjenestegrupper	Utgiftsandeler i kommunene			Prisvekst			Kilder for prisdata	
		2021 (2020)	2022 (2021)	2023 (2022)	2021	2022	2023		
070	Lønn vedlikehold og nybygg/anlegg	0,3	0,0	0,0	8,4	9,7	4,1	Byggekostnadsindeks	Note 1
100	Kontormateriell	0,4	0,4	0,4	4,1	4,9	6,8	Konsumprisindeks	Aviser, bøker og papirvarer (09.5)
105	Undervisningsmaterieill	1,1	1,2	1,3	4,1	4,9	6,8	Konsumprisindeks	Aviser, bøker og papirvarer (09.5)
110	Medisinsk forbruksmaterieill	1,0	1,0	0,7	0,6	2,4	4,7	Konsumprisindeks	Medisinske produkter mv (06.1)
114	Medikamenter	0,3	1,5	0,6	0,6	2,4	4,7	Konsumprisindeks	Medisinske produkter mv (06.1)
115	Matvarer	1,8	1,9	2,1	-2,0	6,5	9,8	Konsumprisindeks	Matvarer/alkoholfrie dr.varer (01)
120	Annet forbruksmaterieill/råvarer og tjenester	4,4	4,9	4,3	3,7	6,5	8,5	Konsumprisindeks	Møbler, hush.artikler mv. (05)
130	Post, banktjenester og telefon	1,0	0,9	0,9	1,4	1,0	5,1	Konsumprisindeks	Note 2
140	Annonse, reklame, informasjon	0,4	0,4	0,4	3,8	7,2	7,8	Konsumprisindeks	Andre varer, kultur, fritid (09.2)
150	Opplæring, kurs	0,6	0,7	0,9	2,4	4,5	8,8	Konsumprisindeks	Tjenester, kultur, fritid (09.4)
160	Utgifter og godtgj. for reiser, diett, bil mv.	0,2	0,2	0,2	-0,6	6,9	9,9	Konsumprisindeks	Note 3
165	Andre oppgavepliktige godtgjørelser	0,6	0,5	0,5	-0,6	6,9	9,9	Konsumprisindeks	Note 3
170	Transport/drift av egne transportmidler	10,9	10,8	10,9	6,2	15,2	4,2	Konsumprisindeks	Drift av personl. transp.midl (07.2)
180	Energi ¹	2,9	3,9	5,2	76,8	65,7	-31,7	Årlig elektrisitetsprisstatistikk	Nettleie + kraftpris inkl. avgifter, alle kontrakter husholdninger
185	Forsikringer og utgifter til vakthold og sikring	1,0	1,2	1,0	6,1	5,3	5,0	Konsumprisindeks	Forsikring (12.5)
190	Leie av lokaler og grunn	5,0	4,8	4,8	1,2	2,0	3,9	Konsumprisindeks	Beregnet husleie (04.2)
195	Avgifter, gebyrer, lisenser og lignende	4,3	4,4	4,6	1,3	1,9	3,8	Konsumprisindeks	Vann/div.tj.bolig (04.4)
200	Inventar og utstyr, investering	4,4	4,2	4,0	2,0	13,2	10,9	Prisindeks for førstegangs- omsetning innenlands	To grupper av maskiner (SITC75 og SITC77)
209	Medisinsk utstyr, investering	0,1	0,1	0,1	2,0	13,2	10,9	Prisindeks for førstegangs- omsetning innenlands	To grupper av maskiner (SITC75 og SITC77)
210	Kjøp, leie og leasing av transportmidler, inv	0,8	0,8	0,7	1,8	4,8	1,1	Prisindeks for førstegangs- omsetning innenlands	Kjøretøyer for veg (SITC78)

210	Kjøp, leie og leasing av transportmidler, drift	0,5	0,5	0,5	1,8	14,5	1,0	Prod.prisindekser tjenester	Bilutleie
220	Kjøp, leie og leasing av maskiner, inv	0,1	0,1	0,1	1,8	4,8	1,1	Prisindeks for førstegangs-omsetning innenlands	To grupper av maskiner (SITC75 og SITC77)
220	Kjøp, leie og leasing av maskiner, drift	0,4	0,4	0,4	1,8	14,5	1,0	Prod.prisindekser tjenester	Bilutleie
230	Vedlikehold og nybygg, inv	34,2	31,9	32,2	8,4	9,7	4,1	Byggekostnadsindeks	Note 1
230	Vedlikehold og byggetjenester, drift	7,1	7,1	6,5	7,3	8,5	3,3	KPI/Byggekostn.indeks	Note 4
240	Serviceavtaler og reparasjon	5,3	5,2	5,6	7,3	8,5	3,3	KPI/Byggekostn.indeks	Note 4
250	Materialer til vedlikehold og nybygg, inv	0,8	0,7	0,8	8,4	9,7	4,1	Byggekostnadsindeks	Note 1
250	Materialer til vedlikehold, drift	0,8	0,7	0,7	7,3	8,5	3,3	KPI/Byggekostn.indeks	Note 4
260	Renhold, vaskeri- og vaktmestertjenester	0,9	0,9	0,8	1,8	2,5	4,0	Prod.prisindekser tjenester	Rengjøringsvirksomhet
270	Konsulentjenester, vikartjenester	8,7	8,9	8,8	3,0	3,9	5,7	Prod.prisindekser tjenester	Note 5
Total	Kjøp av varer og tjenester	100,0	100,0	100,0	7,6	10,5	3,0		

¹ Inkluderer artene 181 Fjernvarme/fjernkjøling, 182 Fyringsolje og fyringsparafin, 183 Naturgass og andre fossile gasser, 184 Bioenergi.

Note 1:

Beregnet som veid snitt av årsveksten i byggekostnadsindeksen for boliger og byggekostnadsindeksen for veianlegg. Vektene er bestemt av samlede bruttoinvesteringer i kommunale veier (KOSTRA: 332 kommunale veier) og fylkesveier (KOSTRA: 722 Fylkesveier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak) som andel av samlede investeringsutgifter (KOSTRA: Bruttoinvesteringer, kommuner og fylkeskommuner). I 2023 veies byggekostnadsindeksen for boliger med om lag 81,6 pst., mens byggekostnadsindeksen for veganlegg vektet med 18,4 pst.

Note 2:

Beregnet som veid gjennomsnitt av indeksene for 08 Post- og teletjenester og 12.6 Finansielle tjenester utenom forsikring. Vektene er satt til 90 pst. post og teletjenester, 10 pst. finansielle tjenester.

Note 3:

Gjennomsnitt av delindeksene 07.3 Transporttjenester og 11 Hotell- og restauranttjenester.

Note 4:

Veid gjennomsnitt av KPI-delindeks 04.3 Vedlikehold og reparasjon av bolig og byggekostnadsindeks for veganlegg, drift og vedlikehold. Vektene er bestemt av samlede brutto driftsutgifter til kommunale veier (KOSTRA: 332 kommunale veier) og fylkesveier (KOSTRA: 722 Fylkesveier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak) som andel av samlede brutto driftsutgifter til bygg og anlegg. Samlede brutto driftsutgifter til bygg og anlegg for kommunene er definert som summen av:

- 130 Administrasjonslokaler,
- 221 Barnehagelokaler og skyss,
- 222 Skolelokaler,
- 261 Institusjonslokaler,
- 265 Kommunalt disponerte boliger,
- 332 Kommunale veier,
- 335 Rekreasjon i tettsted,
- 340 Produksjon av vann,
- 345 Distribusjon av vann,

350 Avløpsrensing,
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann,
354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l. på avløpsanlegg,
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg,
386 Kommunale kulturbygg og
393 Gravplasser og krematorier.

Tilsvarende for fylkeskommunene er definert som summen av brutto driftsutgifter til:

430 Administrasjonslokaler
510 Skolelokaler og internatbygninger
722 Fylkesveker, miljø- og trafikksikkerhetstiltak

For 2023 vektet KPI-delindeksen for vedlikehold og reparasjon av boliger med 77,2 pst., mens byggekostnadsindeksen for veganlegg vektet med med 22,8 pst.

Note 5:

Gjennomsnitt av indeksene

Foreløpig utgave

Vedlegg 2: Valg av statistikkilde for strømpriser i beregningen av kommunal deflator

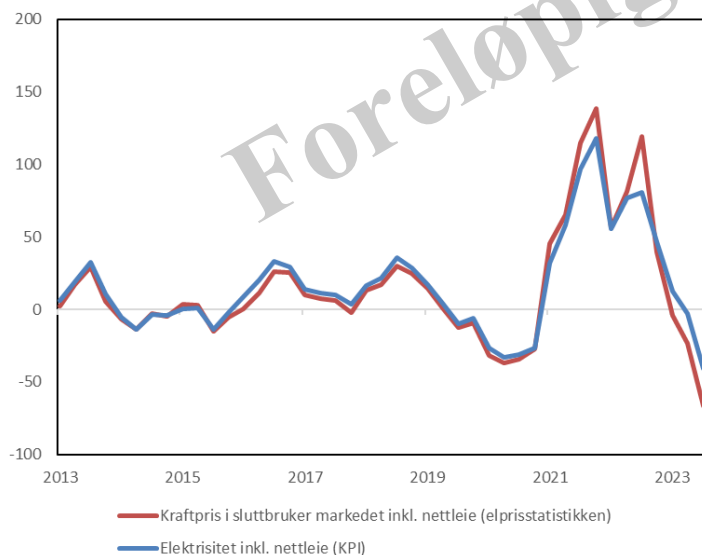
Finansdepartementet har besluttet å gå fra å bruke SSBs strømprisindeks i KPI til å bruke SSBs årlig elektrisitetsprisstatistikk i sine beregninger av offentlige deflatorer. Det skyldes at elektrisitetsprisstatistikken bedre klarer å fange opp prisendringer som påvirker offentlige virksomheters strømutfgifter.

SSB har to statistikker for utviklingen i elektrisitetspriser gjennom året:

Elektrisitetsprisstatistikken som publiseres hvert kvartal og samlet for året, og indeksen for elektrisitet inkludert nettleie i KPI som publiseres hver måned (som er inkludert i delindeksen 04.5). De to statistikkene har over tid gitt nokså like vekstrater, men det har endret seg de siste par årene, i en periode der strømprisene har variert mer enn normalt. se figur 1. Det skyldes i hovedsak at beregningsopplegget for de to statistikkene er ulikt:

Elektrisitetsprisstatistikken: Angir nivået på prisene til sluttbruker hvert kvartal der prisveksten er beregnet ved å sammenligne prisnivået i tilsvarende kvartal året før.

Indeksen for elektrisitetspriser i KPI: En indeks som er konstruert ved å sammenligne prisnivået hver måned med nivået fra desember året før. Det innebærer at nivået på prisene i desember vil påvirke nivået på prisindeksen gjennom hele det påfølgende året. Denne reindexeringen har ført til at indeksen for elektrisitetspriser i KPI har reagert tregere på endringer i strømprisene gjennom året. Beregningsmetoden er i tråd med internasjonale standarder for føring av KPI og må ses i sammenheng med at indeksen for elektrisitet inkludert nettleie kun er en av mange delindekser som så skal vektet sammen til samlet KPI.

Figur 8.1 Sammenlikning av prisutviklingen i statistikk-kildene. Firekvartalersvekst. 1. kvartal 2013 – 3. kvartal 2023. Begge uten strømstøtte

Vedlegg 9.

Lønn og lønnsutvikling

Lønnskostnadene er den klart største utgiftsposten i kommunesektoren. I dette avsnittet ses det nærmere på gjennomsnittlig årslønn og årslønnsvekst i kommunesektoren, men også årslønnsvekst for noen av de andre forhandlingsområdene.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall var veksten i gjennomsnittlig årslønn fra 2022 til 2023 for lønnstakere under ett 5,3 prosent. Årslønnsveksten i kommunesektoren i alt var på 5,6 prosent. Årslønnsnivået i 2023 var 611 600 kroner for kommunesektoren og nivået var 62 400 kroner lavere enn for økonomien i alt ifølge nasjonalregnskapet.

Tabell 9.1 Årslønnsvekst i prosent og lønn per årsverk 2023 for noen store forhandlingsområder

Forhandlingsområde	Gjennomsnittlig årslønnsvekst pr år			Årslønn 2023	Lønn heltids- ansatte 2023
	2013-2018	2019- 2023	2023		
Nasjonalregnskapet - alle lønnstakere	2,5	3,9	5,2	674000	
Alle områdene nedenfor			5,3		
Industri i alt (NHO)	2,5	3,4	4,8	728 400	
Industriarbeidere (NHO)	2,6	3,3	5,1	572 500	
Industrifunksjonærer (NHO)	2,7	3,4	4,0	917 000	
Virkebedrifter i varehandel	3,0	3,8	3,9		629 900
Finanstjenester	3,4	3,9	4,4		812 500
Statsansatte	2,7	3,8	6,4	712 000	
Kommunesektoren (KS inkl.Oslo og bedr.medl) ¹	2,9	3,4	5,6	611 600	
Undervisningspersonell i komm.sekt. ¹	2,8	3,2			
	6,1	662 700			
Øvrige ansatte i kommunesektoren	3,0	3,6	5,5	597 000	
Helseforetak (Spekter)	3,0	3,8	5,8	723 400	
Øvrige bedrifter (Spekter)	2,7	3,5	5,4	653 700	

¹ Omfatter ansatte i kommunene, fylkeskommunene og andre virksomheter som er medlemmer i KS, herunder bedriftsmedlemmer. Tallene omfatter også stillinger med hovedsakelig lokal lønnsdannelse og Kilde: Etter inntektsoppgjørene 2024, Rapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, juni 2024, SSB og KS.

Av forhandlingsområdene var det statsansatte og undervisningspersonell i kommunesektoren, som hadde høyest årslønnsvekst med hhv. 6,1 og 5,6 prosent. Virkebedrifter i varehandelen hadde lavest årslønnsvekst med 3,9 prosent.

I perioden 2019 til 2023 hadde ansatte innen Virkebedrifter i varehandel og finanstjenester en årslønnsvekst på hhv. 3,5 og 3,6 prosent som var høyere enn de øvrige gruppene.

Årslønnsveksten blant undervisningspersonell i kommunesektoren var litt lavere enn i de andre områdene med 2,5 prosent. Kommunesektoren hadde i denne perioden en årslønnsvekst på 2,9 prosent. Veksten i gjennomsnittlig årslønn for alle lønnstakere fra nasjonalregnskapet var på 3,4 prosent.

Tabell 9.2 viser gjennomsnittlig antall årsverk, årslønn (gjennomsnittlig månedsfortjeneste per 1.12.2023 *12) og datolønnsvekst ned på enkeltsektorer. Datolønnsvekst vil si prosentvis endring i gjennomsnittlig månedsfortjeneste fra 1. desember 2022 til 1. desember 2023. Dette lønnsbegrepet er ikke sammenlignbart med årslønnsvekst, som normalt brukes til å sammenligne lønnsutvikling mellom tariffområder.

I kommuneforvaltningen var gjennomsnittlig årslønn i 2023 høyest innenfor videregående skole med 677 500 og sentraladministrasjonen med 694 400, og lavest i barnehager med 536 500.

Tabell 9.2 Kommunal forvaltning. Antall avtalte årsverk og månedsfortjenesten*12 per 1.12.2023. Vekst fra 1. desember 2022 til 1. desember 2023.

	Årsverk per 1.12.23	Månedsfortj. x 12 per 1.12.2023	Prosent 1.12.2022- 1.12.2023
I alt	420 900	620 300	6,2
Av dette:			
Sentraladministrasjon	27 500	694 400	6,4
Grunnskole	87 100	619 200	5,8
Videregående	30 700	677 500	6,1
Barnehager	39 900	536 500	5,7
Pleie/omsorg	172 700	610 100	6,4
Kultur	8 000	601 500	6,1
Teknisk	32 400	636 800	6,2

Kilde: Lønns- og personalstatistikk. PAI/KS

Den største lønnsøkningen fra 2022 til 2023 var i sentraladministrasjonen og i pleie/omsorg med 6,4 prosent, mens den laveste datolønnsveksten var i barnehager med 5,7 prosent.

Vedlegg 10.

Skattesatser for kommuner og fylkeskommuner

Tabell 10.1 Maksimalskattøren på alminnelig inntekt fra personlige skattytere¹

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 ²	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kommuner	11,75	11,50	10,75	11,50	11,20	12,20	12,40	13,00	13,20	13,20	13,30	12,25	12,05	12,80	12,80
Fylkeskommuner	7,00	6,75	6,25	6,60	6,45	6,90	1,90	3,24	2,60	3,00	2,90	2,70	2,65	2,65	2,65
Kommuneforvaltningen	18,75	18,25	17,00	18,10	17,65	19,10	14,30	16,24	15,80	16,20	16,20	14,95	14,70	15,45	15,45
Fellesskatt	9,25	9,75	11,00	9,90	10,35	8,90	13,70	11,76	12,20	11,80	11,80	13,05	13,30	12,55	12,55
Alminnelig inntekt	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025 ³
Kommuner	11,30	11,60	11,60	11,40	11,35	11,80	11,80	11,80	11,55	11,10	12,15	10,95	11,15	10,95	12,75
Fylkeskommuner	2,65	2,65	2,65	2,65	2,60	2,65	2,65	2,65	2,60	2,45	2,70	2,40	2,45	2,35	2,65
Kommuneforvaltningen	13,95	14,25	14,25	14,05	13,95	14,45	14,45	14,45	14,15	13,55	14,85	13,35	13,60	13,30	15,40
Fellesskatt til staten ⁴	14,05	13,75	13,75	12,95	13,05	10,55	9,55	8,55	7,85	8,45	7,15	8,65	8,40	8,70	6,60
Alminnelig inntekt	28,00	28,00	28,00	27,00	27,00	25,00	24,00	23,00	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00	22,0

¹ Fra 1979 har maksimalsatsene vært brukt i samtlige kommuner og fylkeskommuner.

² Den betydelige reduksjonen i den fylkeskommunale skattøren i 2002 er knyttet til sykehusreformen.

³ Forslag i Nasjonalbudsjettet 2025 og Prop. 1 LS (2024-2025) Skatter og avgifter 2025. Økningen i de kommunale og fylkeskommunale skattørene og reduksjonen i fellesskatten til staten er knyttet til omleggingen av inntektssystemet. Skattørene skal fra og med inntektsåret 2025 illegges på annen alminnelig inntekt, det vil si alminnelig inntekt eksklusive netto eierinntekt. Redusert skattegrunnlag og lavere kommunale inntekter fra formuesskatt skal erstattes gjennom økt skattøre på annen alminnelig inntekt.

⁴ Skattesatsen på fellesskatt til staten for noen kommuner i Troms og Finnmark (innsatssonen) er satt til 5,20 prosent i 2024.

Kilde: Finansdepartementet

Vedlegg 11.

Utvalgte hovedtall for kommuneforvaltningen 2003-2023

Tabell 11.1 Utgifter, bruttoprodukt og konsum i kommuneforvaltningen i prosent av bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023*
Utgifter i alt	18,6	17,5	16,8	16,6	16,9	17,6	18,9	19,0	19,3	19,2	19,5	19,6	19,5	19,9	20,1	20,2	20,5	20,8	20,3	19,8	20,4
Bruttoprodukt	11,1	10,6	10,3	9,9	9,8	10,2	10,8	11,0	11,3	11,4	11,4	11,4	11,5	11,7	11,8	11,8	11,9	12,1	11,8	11,3	11,5
Konsum	13,3	12,7	12,4	12,1	11,7	12,3	13,3	13,3	13,6	13,6	13,7	13,8	14,0	14,2	14,4	14,4	14,5	14,8	14,8	14,2	14,5

*Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 11.2 Sysselsetting i kommuneforvaltningen

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023*
Utførte timeverk	512,8	521,1	528,0	538,4	560,7	583,2	598,0	610,8	627,4	633,9	639,1	642,3	648,4	664,3	675,1	686,6	693,8	688,4	704,1	709,9	716,6
I pst. av utførte timeverk i alt	16,0	16,0	15,9	15,8	15,7	15,7	16,4	16,7	16,9	16,8	16,8	16,7	16,8	17,1	17,3	17,3	17,2	17,5	17,5	17,0	17,0
Sysselsatte personer (1000)	453,1	449,7	449,4	458,5	467,5	478,1	487,2	493,9	504,2	512,5	519,7	522,6	525,3	531,1	539,5	546,9	552,7	548,9	556,6	559,2	562,5
Årsverk, heltidsekvivalenter, for lønnstakere og selvstendige (1000 årsverk)	341,4	341,5	348,5	360,8	377,0	393,3	404,4	410,1	419,1	423,9	430,3	432,8	435,3	443,7	453,7	461,1	467,3	463,2	475,1	479,2	483,8

*Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Vedlegg 12.

Korrigert netto driftsresultat 2019–2023

Tabell 12.1 Beregning av korrigert netto driftsresultat¹. Kommune- og fylkeskommunekonsern. Mill. kr.

		2019	2020	2021	2022	2023
	Netto driftsresultat	11 205	18 488	30 132	23 705	9 025
+	Netto avdrag	20 668	22 164	25 147	26 508	29 508
=	Netto driftsresultat eks. avdrag	31 873	40 651	55 280	50 213	38 533
-	Kapitalslit	52 778	55 875	59 581	65 277	69 343
+	Inflasjonsgevinst	6 087	6 574	2 383	11 328	15 754
+	Bompenger	-14 818	-8 650	-1 918	-3 736	-15 056
+	Mva.-kompensasjon investeringer	26 023	27 138	32 050	27 441	24 081
=	Korrigert netto driftsresultat	11 428	12 662	11 992	11 748	12 309
	Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	14 595	14 475	20 058	15 693	11 772

¹ Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 12.2 Beregning av korrigert netto driftsresultat. Kommune- og fylkeskommunekonsern. Prosent. av driftsinntektene¹

		2019	2020	2021	2022	2023	Gj.snitt
	Netto driftsresultat	2,0	3,1	4,7	3,5	1,3	2,9
+	Netto avdrag	3,7	3,8	4,0	4,0	4,2	3,9
=	Netto driftsresultat eks. avdrag	5,6	6,9	8,7	7,5	5,5	6,8
-	Kapitalslit	9,3	9,5	9,4	9,8	9,8	9,6
+	Inflasjonsgevinst	1,1	1,1	0,4	1,7	2,2	1,3
+	Bompenger	-2,6	-1,5	-0,3	-0,6	-2,1	-1,4
+	Mva.-kompensasjon investeringer	4,6	4,6	5,1	4,1	3,4	4,4
=	Korrigert netto driftsresultat	2,0	2,2	1,9	1,8	1,7	1,9
	Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	2,6	2,5	3,2	2,4	1,7	2,4

¹ Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 12.3 Beregning av korrigert netto driftsresultat. Kommunene inkl. Oslo. Prosent av driftsinntektene.¹

	2019	2020	2021	2022	2023	Gj.snitt
Netto driftsresultat	1,9	2,7	4,3	3,0	0,8	3,0
+ Netto avdrag	3,7	3,9	4,1	4,0	4,3	3,8
= Netto driftsresultat eks. avdrag	5,6	6,5	8,3	7,1	5,0	6,8
- Kapitalslit	8,5	8,7	8,7	9,1	9,0	8,5
+ Inflasjonsgevinst	1,2	0,4	1,8	2,4	1,7	1,1
+ Mva.-kompensasjon investeringer	2,3	1,9	1,7	1,6	1,6	1,9
= Korrigert netto driftsresultat	0,6	0,2	3,2	2,1	-0,7	1,4
Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	1,3	2,5	1,1	1,0	1,4	1,7

¹ Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 12.4 Beregning av korrigert netto driftsresultat. Fylkeskommunene. Prosent av driftsinntektene.¹

	2019	2020	2021	2022	2023	Gj.snitt
Netto driftsresultat	2,6	5,7	7,4	6,4	4,2	5,2
+ Netto avdrag	3,4	3,2	3,4	3,5	3,7	3,4
= Netto driftsresultat eks. avdrag	6,0	8,9	10,8	9,9	7,9	8,6
- Kapitalslit	14,4	13,8	13,3	13,6	14,1	13,9
+ Inflasjonsgevinst	1,1	0,4	1,6	2,0	1,3	1,2
+ Bompenger	4,0	3,7	3,2	3,9	3,8	3,7
+ Mva.-kompensasjon investeringer	3,4	2,6	2,6	3,0	2,9	3,0
= Korrigert netto driftsresultat	0,1	1,7	4,9	5,2	1,8	2,7
Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	2,5	4,1	2,5	1,2	2,4	2,5

¹ Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vedlegg 13.

Produksjonsindekser for kommunale tjenester for 2023

Det er i tidligere rapporter fra utvalget blitt presentert beregninger av en produksjonsindeks for kommunale tjenester basert på KOSTRA-data for årene 2000-2022. Produksjonsindeksen er et samlemål på kommunenes tjenesteproduksjon basert på indikatorer for tjenestetilbudet for de ulike sektorer. Dette vedlegget rapporter oppdaterte beregninger av produksjonsindeksen basert på data for 2023.

Den produksjonsindeksen som beregnes er basert på delindekser for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie og omsorg, barnevern, sosialkontortjenester og kultur. De øvrige sektorer (administrasjon, teknisk sektor, samferdsel, bolig og næring) er utelatt fordi det er vanskelig å finne gode indikatorer på tjenesteproduksjonen. De tjenestene som er inkludert i totalindeksen utgjorde om lag 76 prosent av kommunenes brutto driftsutgifter i 2023.

Tabell 13.1 gir en oversikt over kriterier og vekter i delindeksene og hvilken vekt de enkelte delindekser har i totalindeksen. Produksjonsindeksen som beregnes for 2023 består i hovedsak av de samme indikatorene som den nye og forbedrede produksjonsindeksen som først ble rapportert i utvalgets rapport fra april 2009 (kapittel 3), i tillegg til endringer gjort i produksjonsindeksen for rapporteringsårene 2012, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 og 2020 (dokumentert i utvalgets tidligere høstrapporter). Vektene i delindeksene og totalindeksen er oppdatert i forhold til utviklingen i budsjettandeler. I alt 297 kommuner har levert tilstrekkelige data til å kunne inngå i årets analyse. Andelen kommuner som inngår (83 prosent) er litt høyere enn i fjor.

Tabell 13.2 rapporterer sektorindekser, samlet produksjonsindeks og korrigert inntekt for alle kommunene i 2023, samt fylkesvise gjennomsnitt. Kommuner uten verdi på en sektorindeks får ikke beregnet en verdi for samlet produksjon. Både sektorindekser, og samlet produksjonsindeks er normalisert slik at veide gjennomsnitt (med antall innbyggere som vektor) er lik 100 for kommunene som inngår i beregningen av samlet produksjon. Også de fylkesvise gjennomsnittene er veid med innbyggertall som vektor. I tillegg vises netto driftsresultat for 2023. For sektorindeksene og samlet produksjonsindeks indikerer en indeksverdi over 100 at tjenestetilbudet er bedre enn gjennomsnittet, mens en verdi lavere enn 100 indikerer at tjenestetilbudet er dårligere enn landsgjennomsnittet. En verdi på 110 indikerer for eksempel at tjenestetilbudet er 10 prosent bedre enn landsgjennomsnittet.

Ved få observasjoner knyttet til enkelte indikatorer og grunnlagstall, blant annet i barnevern og kommunehelse, er faktisk tall ikke registrert i den offentlige statistikken. Regelen er normalt benyttet når antallet er lavere enn 4 (verdiene 0-3). For å øke antallet kommuner med beregnet indeksverdi og i enkelte tilfeller for at særlig små kommuner ikke skal bli målt for lavt, har vi erstattet manglende offentliggjøring av data med verdien 1,5.

Tabell 13.3 viser utviklingen i samlet produksjonsindeks, korrigert inntekt (KFI-U) og netto driftsresultat de tre siste årene.

Den første produksjonsindeksen ble utviklet av Borge mfl. (2001)44F¹. I utvalgets rapport fra april 2009 ble det presentert en ny og forbedret produksjonsindeks for kommunene basert på data for 2007. Produksjonsindeksen ble forbedret ved å inkludere flere kvalitetsindikatorer,

---

¹ Borge, L.-E., T. Falch og P. Tovmo (2001): Produksjonsindeks for kommunale tjenester, Rapport, ALLFORSK

ved å inkludere kultursektoren og ved å ta hensyn til flere etterspørselsfaktorer enn alder. I arbeidet med produksjonsindeksen for 2012 ble en indikator for somatiske helseundersøkelser av barn og svangerskapskontroller inkludert i indeksen for primærhelse, mens en indikator for kvalifikasjonsprogrammet ble inkludert i indeksen for sosiale tjenester.

I produksjonsindeksen for 2015 ble det foretatt en revisjon av indikatorsettene for pleie og omsorg og grunnskole. For pleie og omsorg ble tidligere indikatorer for hjemmetjenester erstattet med totalt antall timer per uke til hjemmesykepleie og praktisk bistand, mens tidligere indikator for beboere i institusjon ble erstattet med totalt antall oppholdsøgn i institusjon. For grunnskole ble nasjonale prøver på 8. trinn (korrigert for sosioøkonomiske faktorer) inkludert som ny indikator.

Høsten 2017 startet SSB med å publisere statistikk på forbruk av omsorgstjenester i løpet av året målt i døgn og timer etter tjenestetype. I produksjonsindeksen for 2016 ble derfor tidligere indikator for hjemmetjenester erstattet med ny tilgjengelig statistikk for praktisk bistand og hjemmesykepleie. I tillegg ble indikatoren for oppholdstid i barnehage erstattet med en ny indikator som baserte seg på en ny vektning hvor barn 0-2 år antas å ha en ressursinnsats/produksjon som er 60 prosent høyere enn barn 3-5 år. Videre ble indikatoren for timer utført av leger i primærhelsetjenesten erstattet med en indikator for fastlegekonsultasjoner (legens praksiskommune) for indeksen i 2017, i tillegg til at det ble inkludert to nye indikatorer i kultursektoren, henholdsvis timer åpne kommunale fritidssenter og barn i kulturskole.

I produksjonsindeksen for 2018 ble det gjort endringer i grunnskole og pleie og omsorg. Utdanningsdirektoratet startet med å beregne såkalte skolebidragsindikatorer for grunnskolene. Hovedformålet med skolebidragsindikatorer er at de skal reflektere skolens og kommunenes bidrag til elevenes læringsutbytte, slik også tidligere indikatorer i indeksen har forsøkt å måle. Styrken til de nye skolebidragsindikatorerne er at beregningene er gjort på individnivå, slik at læringsutbytte er korrigert for hver elevs sosioøkonomiske/foreldrebakgrunn.^{5F2} Det ble inkludert tre indikatorer som måler skolebidrag på henholdsvis småbarn-, mellom- og ungdomstrinnet. Disse erstattet tidligere indikatorer for korrigerede grunnskolepoeng og nasjonale prøver. I pleie og omsorg ble det inkludert en supplerende indikator for hjemmetjenester, som består av totalt antall timer til alt annet enn hjemmesykepleie og praktisk bistand. Mange av disse tjenestene er både komplementære tjenester og substitutter for hjemmesykepleie og praktisk bistand, og vil også fange opp deler av aktiviseringstjenester.

I 2019 er det gjort tilpasninger i sektorindeksen for barnehage. Tidligere indikator som målte leke- og oppholdsareal er utelatt fra produksjonsindeksen som følge av mangel på positiv korrelasjon med foreldres vurdering av fysiske attributter rapportert i spørreundersøkelser (Foreldreundersøkelsen i barnehage). I tillegg er antall ansatte med barnehagelærerutdanning nå relatert til korrigerede oppholdstimer istedenfor totalt antall ansatte.

Skolebidragsindikatoren for ungdomstrinnet har ikke blitt rapportert i perioden 2020 til 2023 grunnet kansellerte eksamener. Dette medførte at indikatoren ble erstattet av en indikator som inkluderer grunnskolepoeng korrigert for sosioøkonomiske forskjeller, på samme måte som indikatoren var inkludert før Utdanningsdirektoratet startet med å publisere skolebidragsindikatorer. Utdanningsdirektoratet har også endret rapporteringen av mobbing

---

² Se <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/analyser/skolebidragsindikatorer-for-grunnskolen/hva-er-skolebidragsindikatorer-for-grunnskolen/> for en fylldigere beskrivelse av de nye skolebidragsindikatorerne.

ved skolene. Ettersom indikatoren er anonymisert for svært mange kommuner etter 2020, ble mobbing tatt ut fra indikatoren som måler læringsmiljøet i grunnskolesektoren.

I årets produksjonsindeks er det ikke gjort endringer i indikatorsettet.

Det bør understrekes at produksjonsindeksene sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen, og at de i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er. For at totalindeksen skal si noe om effektivitet må den relateres til hvor store ressurser den enkelte kommune disponerer, og delindeksene kan bare si noe om effektivitet dersom de relateres til hvor store ressurser som er allokert til den enkelte sektor sett i forhold til målgruppen. En kommune med samlet produksjonsindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til de ressurser kommunen disponerer, og en kommune med delindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til mengden av ressurser som er allokert til sektoren.

Foreløpig utgave

Tabell 13.1 Oversikt over indikatorer og vekter i delindeksene og samlet produksjonsindeks, 2023

Sektor / Indikator	Vekt
Barnehage (BH)	0,148
Korrigerte oppholdstimer i kom. og private barnehager i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,800
Ansatte med barnehagelærerutdanning i forhold til korrigerte oppholdstimer	0,200
Grunnskole (GS)	0,240
Skolebidrag småbartrinnet	0,250
Skolebidrag mellomtrinnet	0,250
Korrigerte grunnskolepoeng	0,250
Læringsmiljø	0,187
Andel innbyggere i alderen 6-9 år med plass i kommunale SFO	0,032
Andel av brukerne av kommunale SFO med fulltidsplass	0,031
Primærhelsetjeneste (PH)	0,072
Antall fastlegekonsultasjoner (legens praksiskommune) i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,457
Fysioterapiårsverk (F233, 241 og 253) i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,344
Antall helseundersøkelser barn og svangerskapskontroller i forhold behovskorrigert innbyggertall	0,199
Pleie og omsorg (PO)	0,378
Timer hjemmesykepleie og praktisk bistand i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,471
Timer til annet enn hjemmesykepleie og praktisk bistand i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,118
Oppholdsdøgn i institusjon i alt i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,329
Andelen av institusjonsplasser som er i enerom	0,082
Barnevern (BV)	0,038
Barn omfattet av barnevernsundersøkelse i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,304
Barn 0-17 år omfattet av tiltak i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,496
Andel ansatte med fagutdanning	0,200
Sosialkontortjenester (SK)	0,072
Antall sosialhjelpstilfeller i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,471
Gjennomsnittlig utbetaling per stønadsmåned	0,471
Nettoutgifter til kvalifiseringsordningen i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,058
Kultur (KU)	0,052
Bokbestand ved bibliotekene per innbygger	0,146
Utlån av bøker per innbygger	0,146
Antall kinoforestillinger per innbygger	0,031
Besøk kino per innbygger	0,031
Støtte til aktivitetstilbud til barn og unger per innbygger 6-18 år	0,146
Kommunale fritidssenter, timer åpen årlig per 1 000 innbyggere 6-20 år	0,146
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	0,354

Note: Tilhørende sektorvekt er angitt med høyrejusterte, fete bokstaver

Tabell 13.2 Produksjonsindekser, inntekter per innbygger korrigert for variasjoner i utgiftsbehov (KFI-U) og netto driftsresultat¹. Landsgjennomsnitt = 100 for produksjonsindekser og korrigert inntekt. Netto driftsresultat oppgitt i prosent av brutto driftsinntekter. Tall for 2023.

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
3001 Halden	101,0	98,6	89,6	100,6	104,0	121,4	63,3	99,1	93	-1,2
3002 Moss	97,0	100,9	94,5	119,8	94,6	101,8	80,0	105,8	95	-1,6
3003 Sarpsborg	99,9	100,2	94,0	97,1	138,3	101,6	62,2	98,1	96	0,5
3004 Fredrikstad	100,6	99,7	92,7	94,1	105,9	97,4	74,5	96,0	95	-0,1
3005 Drammen	96,4	99,9	102,1	90,0	99,3	89,4	76,5	93,8	90	0,7
3006 Kongsberg	99,9	101,9	103,3	102,4	84,4	73,3	140,2	101,1	95	-0,3
3007 Ringerike	102,1	99,0	100,1	92,6	105,6	105,6	92,2	97,5	93	-0,3
3011 Hvaler	101,9		53,9	118,8	152,8	122,1	75,8		106	-4,4
3012 Aremark	103,6		75,9	115,4	120,3	118,4	117,3		102	2,0
3013 Marker	91,4	97,7	103,2	83,0	139,3	90,5	156,1	95,7	97	1,1
3014 Indre Østfold	98,5	99,8	95,4	103,9	104,2	91,2	74,5	99,1	94	1,3
3015 Skiptvet	102,1	96,6	84,9	98,9	165,5	108,9	67,1	99,4	98	-2,7
3016 Rakkestad	105,0	99,3	102,1	91,5	174,4	134,6	75,0	101,5	96	-2,9
3017 Råde	103,0	99,1	90,1	96,2	136,9	99,7	50,4	96,9	91	4,9
3018 Våler	99,3	97,1	107,2	100,0	135,4	78,6	13,0	95,0	93	0,6
3019 Vestby	103,5	99,2	85,3	85,9	89,3	97,2	63,5	91,4	94	0,1
3020 Nordre Follo	94,6	103,1	108,7	92,4	97,9	100,1	127,8	99,0	94	2,5
3021 Ås	98,3	101,2	86,7	88,7	107,4	104,6	94,2	95,1	95	-1,4
3022 Frogn	95,7	101,5	102,6	93,4	115,1	96,6	64,2	95,9	98	-1,9
3023 Nesodden	94,8	99,5	96,4	81,7	93,4	111,5	60,3	90,4	92	2,6
3024 Bærum	93,8	102,0	104,5	96,5	73,8	80,1	65,6	94,3	105	3,7
3025 Asker	94,5	101,1	104,3	104,1	80,6	80,1	75,9	97,9	98	3,2
3026 Aurskog-Høland	99,7	100,4	84,6	75,9	110,1	103,7	64,6	88,6	93	1,2
3027 Rælingen	99,7	100,8	95,3	91,6	94,9	77,3	65,1	93,0	91	-1,5
3028 Enebakk	93,9	97,9	86,9	81,2	120,5	98,6	72,6	89,8	90	-0,3
3029 Lørenskog	91,9	100,4	94,0	82,2	104,0	116,2	63,7	91,2	95	0,0
3030 Lillestrøm	94,3	100,4	98,6	89,7	108,3	105,5	106,6	96,3	94	1,0
3031 Nittedal	99,3	101,2	82,1	96,5	91,8	105,6	68,5	96,0	95	0,0
3032 Gjerdrum	99,6	99,3	115,0	100,3	99,5	81,4	95,8	99,4	94	-1,6
3033 Ullensaker	97,0	99,1	102,7	92,1	89,9	91,5	68,9	93,9	93	-0,4
3034 Nes	100,9	99,4	97,8	74,3	94,0	92,0	94,8	89,0	92	2,1
3035 Eidsvoll	100,6	97,8	96,9	81,9	112,4	100,9	49,8	90,4	94	-0,2
3036 Nannestad	91,1	97,5	90,6	111,8	117,3	76,7	61,7	98,8	90	0,2
3037 Hurdal	101,2	99,4	83,6	96,0	134,0	80,8	110,5	97,8	94	1,6
3038 Hole	95,2	101,4	98,2	85,6	119,8	94,3	81,8	93,4	93	-3,7
3039 Flå	101,3		109,0	104,9	67,3	91,1	182,4		129	0,0
3040 Nesbyen	106,0	97,4	97,9	150,0	102,3	69,8	183,0	121,2	128	-3,1
3041 Gol	98,5	96,9	82,1	110,2	121,3	95,2	130,4	103,7	112	3,4
3042 Hemsedal	87,6	99,9	135,9	132,3	32,9	83,6	198,7	114,3	153	8,5
3043 Ål	96,9	96,9	91,1	101,5	88,9	110,7	154,0	101,9	109	21,6
3044 Hol	97,9	99,7	103,9	111,2	100,3	82,8	203,3	108,3	161	1,6
3045 Sigdal	95,6	98,1	119,2	89,7	110,7	74,6	130,6	96,6	101	3,1
3046 Krødsherad	93,9	100,3	94,9	106,8	90,6	58,8	97,4	97,9	103	8,9
3047 Modum	99,6	96,9	103,8	106,1	117,5	96,8	88,4	101,6	92	2,8
3048 Øvre Eiker	101,7	100,6	94,3	113,2	132,2	114,9	131,8	108,9	90	-1,5
3049 Lier	100,2	100,5	109,0	94,8	89,5	86,0	80,6	96,4	94	0,1
3050 Flesberg	97,5	99,8		91,8	105,1	110,7	52,8		104	-10,1
3051 Rollag	89,6		167,5	94,4	156,2	102,1			123	0,4
3052 Nore og Uvdal	99,1	101,2	101,5	102,9	134,2	79,2	218,4	107,3	150	6,5
3053 Jevnaker	95,9	100,0	83,1	90,6	104,0	91,3	98,5	94,1	92	3,3
3054 Lunner	100,2	98,6	100,8	91,2	102,6	113,2	20,9	93,4	92	-3,7
Viken	97,2	100,3	98,4	95,3	100,5	95,2	81,5	96,5	95,7	0,9

		Pleie							Korrigert		Nto.
Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	(KFI-U)	dr.res.	
301	Oslo	95,2	103,6	112,0	96,0	80,7	100,5	112,5	99,5	103	-0,8
3401	Kongsvinger	102,9	98,4	103,8	85,3	128,0	102,5	82,2	95,1	96	-0,1
3403	Hamar	99,9	101,1	108,0	116,0	85,8	108,9	131,1	108,6	96	4,4
3405	Lillehammer	102,3	100,1	99,0	91,1	126,6	81,5	95,6	96,4	96	1,2
3407	Gjøvik	103,4	100,2	98,2	96,3	118,6	102,7	66,4	98,2	95	4,0
3411	Ringsaker	106,5	97,0	104,6	92,6	120,8	112,2	65,2	97,6	94	2,0
3412	Løten	100,6	98,9	102,2	88,4	99,6	94,1	83,7	94,3	92	2,9
3413	Stange	104,6	100,9	83,4	96,9	95,3	93,9	74,7	96,6	93	-0,2
3414	Nord-Odal	93,6	97,8	98,7	121,8	135,2	132,8	49,5	107,7	102	0,2
3415	Sør-Odal	100,0	95,8	103,4	126,2	116,3	125,0	106,3	111,9	95	-2,6
3416	Eidskog	100,1	97,4	111,8	111,5	167,1	134,2	79,7	108,5	98	-6,0
3417	Grue	104,2	94,8	93,5	94,4	96,5	110,4	62,6	95,5	100	-2,6
3418	Åsnes	99,0	97,5	101,6	103,7	137,7	119,6	91,7	103,2	99	-5,3
3419	Våler	85,4	97,9	92,6	112,9	174,8	97,4	201,5	109,6	101	1,0
3420	Elverum	100,9	100,2	101,0	103,3	117,0	113,2	75,1	101,8	95	0,6
3421	Trysil	102,9	100,9	89,5	105,1	126,8	113,7	170,0	107,5	106	0,4
3422	Åmot	110,9	99,3	98,9	102,2	155,8	110,2	106,8	105,4	117	1,5
3423	Stor-Elvdal	84,7	102,7	83,8	105,8	128,9	96,4	159,1	103,3	108	-3,0
3424	Rendalen	93,4	96,2	64,2	81,8	57,8	109,1	269,0	96,5	119	11,9
3425	Engerdal	98,8		83,9	102,2	169,8	136,1	137,4		112	1,0
3426	Tolga	98,8	100,3	80,2	64,0	81,2	104,5	285,3	94,1	112	-2,8
3427	Tynset	112,3	97,6	91,3	103,8	91,7	104,1	167,2	105,5	104	1,7
3428	Alvdal	97,5	94,3	94,7	112,6	90,6	137,3	142,4	107,2	108	5,0
3429	Folldal	93,5	98,4	97,3	99,1	65,9	92,2	335,5	108,5	110	-2,0
3430	Os	101,7	94,8	88,0	109,6	137,8	76,3	293,4	111,6	106	-12,3
3431	Dovre	102,8	95,8	103,2	87,9	174,9	93,1	155,0	100,3	100	5,1
3432	Lesja	103,8	98,5	86,5	103,7	107,8	61,9	127,9	99,7	119	7,2
3433	Skjåk	107,3	96,5	93,5	92,3	126,1	65,6	357,2	108,8	122	3,2
3434	Lom	102,9	96,0	91,3	121,1	121,9	83,8	120,5	107,5	129	10,9
3435	Vågå	97,0	95,4	91,2	98,8	102,2	117,0	140,8	100,8	106	3,5
3436	Nord-Fron	94,4	96,7	103,0	89,4	90,5	121,9	156,8	98,7	123	9,0
3437	Sel	100,5	95,0	107,0	96,2	136,0	144,8	143,4	104,8	101	-0,9
3438	Sør-Fron	101,9	94,4	103,9	98,6	102,9	91,5	100,9	98,2	118	9,3
3439	Ringebu	97,7	98,1	85,0	129,1	109,8	102,0	144,1	111,9	107	6,0
3440	Øyer	101,3	99,6	88,0	90,6	103,2	106,9	147,4	98,8	100	4,8
3441	Gausdal	101,7	100,2	81,2	99,0	127,7	65,8	100,8	97,2	101	5,3
3442	Østre Toten	102,1	99,1	101,3	93,3	99,5	85,7	85,2	95,8	93	3,7
3443	Vestre Toten	100,3	99,1	97,7	83,8	129,4	99,6	70,0	93,1	94	-3,3
3446	Gran	101,9	99,6	95,4	113,9	94,2	113,4	93,2	105,5	92	0,0
3447	Søndre Land	96,4	97,6	89,6	122,3	121,4	95,2	108,5	107,5	94	-1,4
3448	Nordre Land	99,7	96,5	115,3	106,8	103,3	73,7	88,4	100,4	104	1,8
3449	Sør-Aurdal	94,7	96,9	81,3	109,7	74,4	93,3	166,6	102,8	111	1,1
3450	Etnedal	92,6		88,5	88,2	120,3	115,8	183,3		117	-2,3
3451	Nord-Aurdal	100,5	96,5	109,5	107,4	146,4	115,3	159,1	108,7	105	-4,3
3452	Vestre Slidre	96,4	100,7	74,2	95,8	147,3	109,0	218,5	104,8	114	-2,2
3453	Øystre Slidre	91,9	95,6	96,9	85,5	116,4	136,2	214,7	101,2	112	1,0
3454	Vang	99,4	102,0	91,5	152,1	196,1	103,2	175,7	127,3	157	4,9
	Innlandet	101,5	98,8	98,6	100,4	115,1	103,8	105,0	101,1	98,7	1,4
3801	Horten	98,4	100,3	91,4	76,9	104,3	117,9	154,5	94,8	89	-0,4
3802	Holmestrand	102,4	99,2	102,2	101,7	112,3	80,4	71,6	98,6	95	1,6
3803	Tønsberg	102,2	100,0	92,7	101,0	97,3	101,3	96,7	100,0	91	-2,2
3804	Sandefjord	101,4	100,4	102,5	86,7	80,2	97,5	86,4	93,8	90	4,8
3805	Larvik	100,8	100,3	98,5	88,9	108,7	101,9	71,8	94,9	91	1,7
3806	Porsgrunn	105,9	99,9	96,7	89,9	96,7	86,7	97,4	95,6	96	6,0
3807	Skien	99,8	99,4	93,0	110,0	97,7	97,0	85,1	102,0	93	2,6
3808	Notodden	104,0	97,7	90,7	101,8	123,6	99,2	95,9	100,7	100	0,1
3811	Færder	98,4	98,1	81,8	105,0	99,1	102,4			93	-1,7
3812	Siljan	93,8	101,6	85,7	71,6	138,3	75,1	101,6	87,5	97	-0,3

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
3813 Bamble	105,2	99,9	91,1	85,2	114,6	104,0	84,9	94,6	98	-0,5
3814 Kragero	104,7	100,1	89,0	98,8	86,2	129,0	119,9	102,1	101	-5,9
3815 Drangedal	95,4	98,1	95,8	111,4	111,7	126,2	145,1	107,6	100	2,7
3816 Nome	109,8	99,1	85,0	129,2	148,1	111,3	202,3	119,2	102	-2,4
3817 Midt-Telemark	98,6	97,5	103,7	100,3	99,9	123,4	115,1	102,0	98	-2,4
3818 Tinn	103,9	100,1	99,0	126,3	116,4	84,5	232,1	116,8	154	13,2
3819 Hjørtaldal	99,0		86,3	95,0	155,3	98,0	335,1		142	0,2
3820 Seljord	103,1	95,9	99,7	93,0	191,9	132,7	170,4	106,3	113	2,0
3821 Kviteseid	91,9	97,5	55,1	102,3	134,8	88,8	131,2	98,0	104	5,2
3822 Nissedal	97,2	103,2	81,8	148,3	136,7	112,4	237,6	126,7	139	5,5
3823 Fyresdal	91,8	94,8	92,6	133,8	190,2	127,6	290,4	125,1	154	13,5
3824 Tokke	105,0	99,1	103,7	122,3	122,4	94,4	263,4	118,1	161	6,0
3825 Vinje	104,3	97,4	106,3	124,4	91,8	110,8	153,1	112,9	197	4,7
Vestfold og Telemark	101,7	99,7	96,0	96,5	101,5	100,3	100,9	98,7	95,9	1,6
4201 Risor	98,2	98,9	80,8	95,1	126,8	94,9	46,3	94,1	98	-3,3
4202 Grimstad	98,5	97,4	89,0	127,5	102,4	105,3	84,7	108,4	94	-0,3
4203 Arendal	101,4	99,8	99,6	95,4	90,0	96,8	88,3	97,2	93	-0,4
4204 Kristiansand	101,2	99,7	98,3	102,0	79,1	91,1	97,7	99,2	94	2,1
4205 Lindesnes	103,9	97,5	94,8	107,9	111,9	68,7	81,0	99,8	99	2,8
4206 Farsund	104,6	96,5	83,6	94,3	100,7	69,8	168,1	97,9	95	0,5
4207 Flekkefjord	98,3	98,3	106,4	108,3	75,0	73,0	126,9	101,4	100	0,1
4211 Gjerstad	100,1	100,7	102,6	115,5	119,0	100,8			99	-1,3
4212 Vegårshei	103,6	98,8	83,3	122,2	117,4	101,9	91,6	107,8	97	-1,4
4213 Tvedestrand	102,2	96,3	112,7	99,1	114,8	112,5	147,8	104,0	97	-2,5
4214 Froland	97,7	98,7	88,4	104,2	113,2	83,5	105,3	99,7	99	-1,2
4215 Lillesand	102,3	96,8	100,4	105,2	91,5	109,7	62,0	99,9	94	-1,5
4216 Birkenes	100,9	96,7	96,4	105,0	82,3	85,0	116,8	100,1	96	0,0
4217 Åmli	96,6	95,6	92,4	62,6	109,5	51,8	146,9	83,1	119	8,0
4218 Iveland	106,1	93,3	104,6	97,4	95,1	70,4	68,8	94,7	124	13,4
4219 Evje og Hornes	93,3	99,0	87,5	82,3	90,2	103,4	121,1	92,2	98	3,8
4220 Bygland	108,8	97,7		119,2	166,6	83,6	189,4		159	9,3
4221 Valle	107,9			109,8	53,7	51,7	212,7		199	13,5
4222 Bykle	112,7		154,8	138,0	46,2	104,1	713,4		357	16,4
4223 Venesla	105,8	95,8	98,3	99,0	113,0	97,0	76,1	98,4	98	1,1
4224 Åseral	99,8		99,2	125,6	72,8	108,5	167,1		219	17,1
4225 Lyngdal	94,6	96,3	108,6	100,3	98,6	68,0	109,6	97,2	94	3,5
4226 Hægebostad	96,7		96,0	106,4	54,6	89,2	175,6		94	1,0
4227 Kvinesdal	98,8	94,9	96,4	101,2	62,4	79,6	185,8	100,4	133	11,9
4228 Sirdal	84,5	101,0	85,1	113,8	72,0	64,4	295,2	108,6	199	6,0
Agder	100,9	98,5	97,0	102,9	91,3	90,1	98,8	99,6	96,7	1,5
1101 Eigersund	101,9	99,4	93,0	106,8	116,3	123,2	83,9	103,7	97	2,7
1103 Stavanger	95,0	102,4	105,5	93,7	83,3	108,8	114,0	98,6	100	3,2
1106 Haugesund	107,7	98,9	93,5	110,5	120,3	109,2	125,3	107,1	96	-0,5
1108 Sandnes	99,9	100,9	90,4	94,1	84,4	108,6	83,8	96,4	94	4,7
1111 Sokndal	93,9	96,1	83,2	126,8	175,7	112,3	201,3	116,1	104	4,5
1112 Lund	98,7	97,0	84,7	89,5	141,0	64,6	175,4	97,0	101	-1,0
1114 Bjerkreim	90,9	97,0	119,6	89,6	199,7	132,1	186,0	106,0	110	6,8
1119 Hå	93,9	96,9	89,4	96,1	132,1	91,5	107,2	97,1	89	6,3
1120 Klepp	99,9	98,6	102,4	102,7	110,7	96,5	95,0	100,7	90	5,9
1121 Time	103,1	98,9	93,7	94,9	87,6	100,7	138,2	99,4	92	1,5
1122 Gjesdal	102,9	100,3	85,5	99,3	124,4	111,3	100,6	101,0	94	1,0
1124 Sola	104,0	100,7	94,8	99,7	88,3	104,0	83,9	99,3	97	5,9
1127 Randaberg	99,5	101,3	127,0	114,5	111,6	131,4	80,4	109,3	95	2,7
1130 Strand	98,4	96,6	99,0	84,6	100,5	103,9	127,9	94,8	94	-1,5
1133 Hjelmeland	98,9	100,8	99,6	81,5	210,6	109,7	202,6	103,2	144	8,5
1134 Suldal	100,0	99,7	87,2	115,5	78,3	178,3			198	20,5
1135 Sauda	103,9	99,2	83,3	92,0	92,1	124,9	115,1	98,4	168	17,6
1144 Kvitsøy	81,9		62,3	137,0	59,9	59,9	172,7		149	6,7

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
1145 Bokn	117,4		102,5	109,6	65,1	112,3	256,4		125	3,1
1146 Tysvær	103,2	96,6	91,2	130,2	144,3	122,7	81,3	112,8	118	6,2
1149 Karmøy	106,9	96,7	76,8	114,5	115,8	112,2	105,1	105,8	93	0,7
1151 Utsira	99,4				108,3		483,1		188	14,5
1160 Vindafjord	101,5	96,7	86,2	105,0	118,4	121,5	64,9	100,8	101	5,0
Rogaland	99,9	100,0	95,9	99,7	100,5	108,8	105,7	100,5	97,6	3,5
4601 Bergen	102,3	101,2	100,7	103,1	90,7	97,1	93,7	100,9	98	0,7
4602 Kinn	109,1	99,5	102,3	103,4	134,6	98,5	89,2	103,3	103	-1,2
4611 Etne	96,5	98,9	95,7	95,6	124,9	115,1	126,7	100,7	107	0,6
4612 Sveio	101,8	97,0	72,8	104,2	113,0	97,4	90,4	99,0	91	0,5
4613 Bømlo	105,8	95,6	91,6	117,6	100,3	98,5	122,9	107,0	96	-3,9
4614 Stord	110,4	95,8	86,3	115,7	104,8	90,7	68,8	103,4	95	-0,2
4615 Fitjar	110,8	98,2	77,5	111,3	94,1	91,3	101,3	103,0	105	-0,2
4616 Tysnes	100,5	95,3	75,0	95,1	117,3	87,9	131,0	96,7	108	-0,7
4617 Kvinnherad	105,0	98,9	94,5	115,7	105,8	95,7	130,7	107,5	118	8,5
4618 Ullensvang	99,3	99,2	94,3	126,2	131,4	72,6	141,3	110,5	157	7,5
4619 Eidfjord	103,4		108,9	98,5	90,8	155,6	306,8		229	11,7
4620 Ulvik	86,1		114,3	75,4	118,0	138,1	249,8		116	-3,2
4621 Voss	103,4	99,1	96,4	105,1	117,3	110,8	108,3	103,8	107	-0,6
4622 Kvam	104,4	97,8	106,0	115,8	127,6	106,1	203,6	113,4	115	0,8
4623 Samnanger	91,0	95,7	75,9	76,5	109,6	99,7	113,8	88,1	113	3,0
4624 Bjørnafjorden	105,8	100,0	92,2	118,0	92,5	81,7	57,5	103,3	92	-1,6
4625 Austevoll	101,3	94,1	83,6	91,3	126,4	91,2	100,2	94,7	106	-1,8
4626 Øygarden	104,4	98,2	99,3	86,5	96,3	100,7	69,1	93,4	98	-0,5
4627 Askøy	106,0	98,6	90,2	94,8	105,2	101,1	49,3	95,5	89	-1,7
4628 Vaksdal	92,8	102,6	86,7	90,2	76,0	108,3	69,1	93,0	178	23,6
4629 Modalen	124,5		140,6	136,1	52,0	161,0			220	-0,1
4630 Osterøy	103,0	97,6	89,2	95,1	107,6	93,4	94,2	96,8	95	-3,2
4631 Alver	106,3	97,9	101,4	126,0	120,7	91,1	81,2	109,5	100	-1,7
4632 Austrheim	104,6	99,8	70,7	81,1	103,2	138,3	153,1	97,0	108	-0,3
4633 Fedje	87,9		92,2	100,1	124,6	136,0	367,5		124	-1,7
4634 Masfjorden	92,7	101,0	94,9	147,7	149,4	124,2	265,6	129,0	154	7,7
4635 Gulen	115,7	98,3	63,6	132,6	155,9	124,2	185,6	119,9	127	0,4
4636 Solund	84,5		73,3	104,9		64,0	423,2		129	0,5
4637 Hyllestad	101,7		112,3	86,0	119,6	82,4	572,0		113	-2,8
4638 Høyanger	95,2	99,9	93,2	125,9	138,9	89,9	267,2	118,0	165	10,8
4639 Vik	108,7	95,0	91,2	183,4	134,5	90,1	165,7	135,0	142	9,7
4640 Sogndal	104,5	101,0	101,4	147,5	77,2	100,4	111,9	118,7	109	1,6
4641 Aurland	92,8	101,6	114,6	101,0	107,3	63,0	193,7	103,2	207	17,7
4642 Lærdal	99,6	98,5	92,3	161,8	162,7	93,4	193,9	129,2	115	13,3
4643 Årdal	98,4	101,3	92,7	131,8	124,7	90,5	217,1	117,9	116	-0,3
4644 Luster	100,6	98,5	111,1	124,3	87,9	109,8	138,8	112,0	128	5,6
4645 Askvoll	102,3	95,3	87,6	101,7	128,4	127,5	54,0	99,6	108	-3,5
4646 Fjaler	97,5	100,2	73,6	104,4	94,9	71,7	78,8	96,1	104	-3,0
4647 Sunnfjord	106,2	101,1	106,0	109,0	82,0	95,3	106,2	104,3	102	1,1
4648 Bremanger	106,1	99,8	95,2	140,7	107,8	87,1	196,5	120,3	137	5,4
4649 Stad	108,7	97,6	86,4	118,4	96,4	94,2	110,1	106,6	99	0,1
4650 Gloppen	106,2	97,1	107,8	106,3	94,1	108,1	150,4	106,2	100	-0,7
4651 Stryn	112,1	96,6	91,8	115,8	102,1	88,6	104,3	105,8	95	0,3
Vestland	103,7	99,7	97,4	107,3	99,6	96,7	97,9	102,7	102,2	0,7
1505 Kristiansund	104,9	100,5	103,3	119,7	81,3	100,1	64,5	106,0	96	-0,4
1506 Molde	100,9	99,4	114,8	112,6	91,0	73,4	117,2	104,4	100	-2,3
1507 Ålesund	101,9	98,5	95,5	90,1	80,1	90,9	87,2	93,8	95	2,5
1511 Vanylven	98,2	96,8	119,9	139,7	153,3	114,8	199,1	123,6	99	-3,1
1514 Sande	92,0	97,1	88,5	139,6	97,2	116,2	144,5	115,6	101	-2,5
1515 Herøy	112,3	97,0	96,3	126,8	118,9	117,3	125,6	114,3	91	-6,7
1516 Ulstein	106,5	98,1	108,2	116,0	109,0	126,0	127,3	110,8	92	-1,7
1517 Hareid	107,4	94,9	98,6	136,8	149,3	87,2	142,7	116,9	92	-10,3

Kommune	Barnehage	Grunnskole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barnevern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
1520 Ørsta	107,7	99,1	106,9	102,9	121,8	105,1	91,2	103,3	92	-3,6
1525 Stranda	101,6	101,5	82,3	117,7	116,2	72,1	128,6	106,1	98	4,4
1528 Sykkylven	105,1	96,0	85,1	93,4	114,1	95,2	86,0	95,7	94	1,7
1531 Sula	108,6	97,7	92,9	102,0		73,4	85,4		90	-1,4
1532 Giske	104,0	97,5	77,7	107,9	102,8	94,6	70,0	99,6	93	0,3
1535 Vestnes	102,5	94,3	69,3	161,4	96,9	124,9	117,2	122,6	98	0,5
1539 Rauma	98,2	98,1	95,5	85,8	73,9	109,1	111,8	93,9	102	2,1
1547 Aukra	98,4	100,2	82,9	111,9	108,8	141,3	158,9	109,4	187	26,9
1554 Averøy	108,4	96,8	86,6	102,6	89,8	153,4	114,2	104,7	98	-3,0
1557 Gjemnes	100,3	95,3	69,6	108,6	98,5	153,3	58,9	101,6	98	6,0
1560 Tingvoll	102,5	96,7	84,9	98,8	127,9	84,2	199,1	103,1	102	-8,0
1563 Sunndal	100,5	95,8	90,2	103,8	157,7	103,7	133,9	104,0	114	0,9
1566 Surnadal	108,8	94,6	82,5	110,5	134,0	100,4	148,1	106,5	104	-0,7
1573 Smøla	97,5	98,7	103,2	136,0	277,4	101,6	211,1	125,8	124	-3,0
1576 Aure	100,3	98,5	85,7	100,4	118,2	73,4	149,8	100,2	118	0,1
1577 Volda	106,4	98,8	103,2	126,9	94,4	112,5	108,4	112,2	98	2,5
1578 Fjord	100,6	97,4	100,4	137,3	115,0	81,2	528,1	135,1	130	0,8
1579 Hustadvika	104,9	100,4	84,9	112,8	80,9	91,5	78,6	102,1	99	-2,3
Møre og Romsdal	103,3	98,3	96,6	108,8	98,6	98,1	108,2	103,4	99,1	0,0
5001 Trondheim	102,9	100,0	109,1	90,9	88,7	103,6	101,4	97,5	98	1,8
5006 Steinkjer	104,7	94,4	94,2	111,5	130,2	125,5	104,9	106,5	98	-2,8
5007 Namsos	103,0	96,2	98,5	108,0	99,7	107,0	154,6	105,8	108	-2,1
5014 Frøya	95,5	93,1	86,8	80,3	112,6	141,1	555,2	116,4	150	-2,7
5020 Osen	106,0		99,7	119,8	74,9	73,2	113,1		120	1,4
5021 Oppdal	110,7	98,2	90,7	130,3	163,1	91,4	158,5	116,8	106	1,4
5022 Rennebu	83,6	97,2	105,1	123,6	227,2	78,7	177,1	113,5	119	-8,3
5025 Røros	99,4	98,2	79,9	98,0	128,3	99,9	178,3	102,4	104	-7,2
5026 Holtålen	110,5	96,9	70,8	68,2	85,4	125,5	214,4	93,9	103	-2,0
5027 Midtre Gauldal	109,7	96,6	88,2	96,7	154,4	142,5	98,2	103,5	93	-3,8
5028 Melhus	105,1	97,9	97,4	96,6	106,6	117,8	97,2	100,2	92	-0,2
5029 Skaun	106,9	99,0	84,9	100,2	90,4	96,7	94,1	98,9	93	-2,6
5031 Malvik	98,3	100,5	101,4	76,3	143,4	113,7	97,8	93,5	93	-1,5
5032 Selbu	106,1	92,9	90,9	98,5	113,9	112,9	167,8	103,0	99	-0,4
5033 Tydal	100,9		134,6	106,5		101,2	399,2		197	13,6
5034 Meråker	102,5	100,6	90,4	112,7	176,1	130,5	190,4	114,4	113	2,4
5035 Stjørdal	104,5	98,0	91,3	94,2	121,4	122,9	91,2	99,3	89	-2,6
5036 Frosta	104,5	95,8	99,6	109,1	180,5	90,4	101,8	105,5	99	-0,7
5037 Levanger	104,6	96,9	97,8	84,3	130,5	89,4	78,7	93,1	94	-1,1
5038 Verdal	104,5	98,5	86,7	77,9	157,6	98,7	86,9	92,4	93	0,5
5041 Snåsa	111,6	92,0	95,2	120,5	86,1	96,2	193,8	111,3	108	0,1
5042 Lierne	99,9	99,4	88,8	122,0	87,2	96,8	228,4	113,3	117	4,4
5043 Røyrvik	114,2		92,5	169,1	165,7	191,3	331,0		155	-7,6
5044 Namsskogan	107,7		66,1	122,2	109,6	156,5	220,9		167	10,0
5045 Grong	101,7	96,2	89,2	114,7	126,4	148,4	163,6	111,9	116	1,8
5046 Høylandet	97,6	97,4	104,2	116,8	151,0	149,5	220,3	117,4	109	0,9
5047 Overhalla	105,8	96,8	88,4	95,5	116,6	135,5	139,9	102,8	101	-1,9
5049 Flatanger	97,7		127,2	114,8	115,5	70,2	349,1		147	8,1
5052 Leka	101,9		99,4	107,4	98,7	138,5	273,6		153	0,5
5053 Inderøy	101,4	93,0	99,7	74,4	83,8	94,4	169,4	91,4	101	-1,4
5054 Indre Fosen	106,4	96,9	82,5	105,9	159,4	97,7	151,6	106,0	95	-3,6
5055 Heim	109,7	97,4	81,5	110,0	147,6	120,7	123,3	107,8	114	5,1
5056 Hitra	97,2	96,8	90,1	130,3	94,3	124,9	142,1	113,3	111	-2,8
5057 Ørland	108,1	97,4	103,7	90,4	135,1	112,8	154,5	102,3	99	-3,7
5058 Åfjord	107,2	99,4	97,7	114,7	127,7	106,3	159,3	110,9	134	-2,5
5059 Orkland	105,1	98,9	95,2	89,4	121,2	110,5	97,4	97,5	97	3,0
5060 Nærøysund	103,7	96,6	94,7	128,0	150,6	134,0	127,8	115,7	116	1,1
5061 Rindal	109,5	99,4	80,8	95,6	61,9	86,3	141,7	98,0	105	2,3
Trøndelag	103,6	98,4	100,3	95,0	110,5	108,4	116,5	100,1	99,3	0,2

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
1804 Bodø	101,8	100,2	107,6	89,9	95,5	96,1	66,2	94,9	102	0,3
1806 Narvik	99,4	99,0	108,8	112,8	126,4	115,9	159,3	110,4	109	0,1
1811 Bindal	100,9	94,8	88,5	104,8	80,4	85,2	163,0	101,4	142	8,4
1812 Sømna	103,7	102,7	107,4	109,4	116,8	59,7	220,6	109,3	107	-3,7
1813 Brønnøy	103,1	100,4	98,8	126,7	108,5	101,6	101,8	111,1	104	-1,3
1815 Vega	93,8		101,7	116,8	164,8	68,7	162,0		113	-5,1
1816 Vevelstad	93,7		85,7	167,5	95,5	48,9	176,8		133	-12,9
1818 Herøy	97,3	99,3	94,3	104,0	98,5	120,3	125,3	103,3	112	0,3
1820 Alstahaug	101,3	97,0	113,7	108,0	131,8	95,1	158,1	107,4	101	-1,9
1822 Leirfjord	101,6	94,5	110,8	101,0	105,6	91,4	86,9	99,0	108	-6,1
1824 Vefsn	107,4	98,3	110,7	120,1	110,6	103,9	74,4	108,4	106	-0,4
1825 Grane	99,5		70,5	79,2	177,7	85,0	170,8		118	-5,2
1826 Hattfjelldal	100,9	99,9	125,6	129,4	153,6	111,6	221,9	122,3	124	-5,0
1827 Dønna	104,1		104,9	99,8	68,3	144,6	97,2		121	-8,6
1828 Nesna	100,0	96,7	68,6	178,5	146,0	130,4	181,5	134,8	113	-2,8
1832 Hemnes	102,6	95,1	83,7	101,0	127,9	148,1	140,4	105,0	123	0,7
1833 Rana	106,5	98,5	86,5	110,3	108,5	93,4	75,3	102,1	103	-10,4
1834 Lurøy	95,4	99,6	86,9	124,1	83,5	54,9	162,0	106,8	128	10,7
1835 Træna	84,9		84,6	88,3	46,2	88,3	353,4		132	2,3
1836 Rødøy	84,2	100,7	86,5	93,3	190,9	110,7	169,6	102,2	165	10,6
1837 Meløy	94,3	97,7	105,5	107,4	111,1	131,5	68,8	102,9	121	-6,2
1838 Gildeskål	83,8	99,9	79,9	126,7	197,9	121,5	112,2	112,1	148	7,2
1839 Beiarn	94,3		109,0	118,3	115,8	121,4	187,9		136	2,2
1840 Saltdal	101,5	94,3	93,8	155,0	121,0	141,0	82,1	122,0	104	-0,8
1841 Fauske	100,5	94,9	90,6	87,0	122,7	112,9	41,9	92,0	103	2,8
1845 Sørfold	101,7	96,3	107,6	90,1	58,0	106,8	203,0	100,4	173	4,9
1848 Steigen	95,4	100,7	63,8	80,2	195,0	142,7	185,5	100,5	118	-6,3
1851 Lødingen	97,8	103,3	76,7	128,6	126,1	83,9	119,3	110,4	116	4,2
1853 Evenes	85,0	103,9		96,3	146,8	86,6	83,1		110	-6,0
1856 Røst	99,0		94,6	91,6	167,3	106,0	387,4		123	0,0
1857 Værøy	73,1		102,9	98,0	313,0	121,7	233,0		121	5,3
1859 Flakstad	71,2		93,1	98,7	115,8	82,1	85,5		115	-1,5
1860 Vestvågøy	103,4	95,0	93,4	95,1	93,0	125,4	98,5	98,5	102	-0,1
1865 Vågan	94,3	100,3	89,0	101,8	154,1	110,5	84,0	101,1	104	-6,7
1866 Hadsel	103,2	101,1	95,9	99,5	74,9	101,4	115,6	100,2	104	-2,5
1867 Bø	88,2	95,9	83,1	119,3	99,6	86,2	120,3	103,4	110	-4,4
1868 Øksnes	96,2	97,3	110,2	130,9	112,9	104,0	149,0	114,5	100	-3,8
1870 Sortland	106,0	99,5	101,7	101,0	90,0	130,1	105,2	103,3	102	1,5
1871 Andøy	101,6	97,2	92,6	91,3	100,2	126,0	156,8	100,6	105	-6,5
1874 Moskenes	76,1		83,0	89,7	55,3	60,1	179,4		127	-19,8
1875 Hamarøy	92,4	99,5	93,8	99,2	129,0	166,2	217,5	110,0	138	-3,9
Nordland	101,4	98,7	99,4	104,9	110,5	107,7	102,0	102,8	107,1	-1,9
5401 Tromsø	104,0	100,2	110,3	107,6	90,1	85,2	91,6	102,3	103	-4,0
5402 Harstad	100,0	98,1	110,0	95,8	119,1	106,8	106,9	100,3	107	-2,8
5403 Alta	98,9	98,5	114,3	150,1	114,1	141,0	82,8	122,0	118	-1,8
5404 Vardø	92,8	97,4	89,1	71,1	115,9	126,5	167,5	92,6	123	0,9
5405 Vadsø	90,7	96,1	83,2	150,6	126,9	108,4	178,9	121,3	116	-4,5
5406 Hammerfest	99,8	100,0	92,2	118,1	119,8	104,4	76,0	106,1	147	-3,1
5411 Kvæfjord	91,8		105,7	154,0	146,5	81,0	91,6		109	1,1
5412 Tjeldsund	93,5	94,9	110,4	131,3	161,0	78,5	100,9	111,2	113	0,8
5413 Ibestad	108,1		101,7	64,5	88,3	263,2			126	-7,8
5414 Gratangen	83,0		99,9	108,0	103,9	57,4	225,6		120	-6,3
5415 Lavangen	115,0	100,5		121,0	147,4	101,3	259,7		115	-0,3
5416 Bardu	109,0	99,6	91,9	80,6	144,8	112,9	75,3	94,7	118	3,0
5417 Salangen	114,5	96,3	160,0	134,8	209,9	121,2	106,6	124,8	110	2,2
5418 Målselv	97,4	99,6	100,0	126,0	129,6	100,4	146,9	112,9	106	2,6
5419 Sørreisa	105,4	93,9	90,6	100,6		101,9	89,1		99	-1,6
5420 Dyrøy	90,4			93,2	179,8	113,0	432,7		131	-0,4

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
5421 Senja	102,2	97,3	100,0	132,0	105,8	91,0	83,7	110,5	115	-0,2
5422 Balsfjord	99,0	94,7	93,6	133,3	126,9	101,7	112,2	112,5	107	0,8
5423 Karlsøy	95,7	97,7	89,6	135,0	187,2	146,0	88,3	117,3	138	0,5
5424 Lyngen	99,6	95,3	87,0	102,1	110,0	79,9	447,4	115,6	118	-1,6
5425 Storfjord	92,2		85,5	119,6	130,4	77,9	189,1		137	4,5
5426 Kåfjord	114,1	94,3	45,2	102,7	92,6	103,7			127	-5,7
5427 Skjervøy	94,5	97,3	97,1	122,7	143,6	90,2	108,3	108,3	127	2,0
5428 Nordreisa	99,5	95,7	90,9	110,5	117,8	145,6	94,2	105,9	112	-2,4
5429 Kvænangen	118,2		134,2	144,6	83,5	125,1	200,0		153	-2,7
5430 Kautokeino	108,3	94,6	82,6	180,7	91,6	148,8	201,4	137,6	125	-6,0
5432 Loppa	79,7		151,4	150,2	127,4	89,7	199,4		160	13,5
5433 Hasvik	90,9		70,5	181,6	139,1	97,1	70,0		150	-0,6
5434 Måsøy	102,2		67,3	89,9	85,7	59,8	169,9		152	-6,9
5435 Nordkapp	93,7	98,7	84,8	67,6	135,5	105,3	116,6	88,0	125	4,2
5436 Porsanger	101,9	99,0	102,6	104,4	152,8	79,3	80,5	101,4	118	4,8
5437 Karasjok	97,5	98,4	75,5	181,3	87,9	93,9	99,7	127,3	122	1,8
5438 Lebesby	88,3	96,1	107,3	112,7	131,8	84,7	423,6	119,6	164	9,0
5439 Gamvik	95,8		72,7	110,0	175,0	104,1	118,9		142	0,5
5440 Berlevåg	104,1		84,7	70,4	176,1	118,2	373,5		159	-1,4
5441 Tana	102,8	99,3	97,0	105,8	172,7	99,9	93,6	104,7	123	-3,1
5442 Nesseby	107,2			85,9		111,2	325,3		145	-4,1
5443 Båtsfjord	93,9		100,3	112,4	122,4	123,5	232,9		125	-9,3
5444 Sør-Varanger	97,3	100,1	107,8	109,2	111,3	76,6	124,6	103,7	119	-3,5
Troms og Finnmark	101,0	98,7	104,9	116,6	111,6	99,9	106,0	107,2	112,7	-2,1

¹ Fylkessnitt for netto driftsresultat er oppgitt for alle kommuner i fylket, ikke bare for kommunene som inngår i produksjonsindeksen.

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Tabell 13.3 Tabell 3 Samlet produksjonsindeks, inntekter per innbygger korrigert for variasjoner i utgiftsbehov (KFI-U) og netto driftsresultat. Landsgjennomsnitt = 100 for produksjonsindekser og korrigert inntekt. Netto driftsresultat¹ oppgitt i prosent av brutto driftsinntekter. Tall for årene 2021–2023.

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
3001 Halden	100,3	98,9	99,1	94	92	93	3,1	1,7	-1,2
3002 Moss	104,7	106,4	105,8	95	96	95	4,6	4,7	-1,6
3003 Sarpsborg	99,2	100,6	98,1	96	95	96	2,4	1,5	0,5
3004 Fredrikstad	96,1	97,9	96,0	95	94	95	0,7	0,9	-0,1
3005 Drammen	94,3	93,5	93,8	91	90	90	3,7	3,7	0,7
3006 Kongsberg	107,3	103,3	101,1	95	94	95	0,3	1,9	-0,3
3007 Ringerike	97,4	97,0	97,5	93	93	93	1,4	0,0	-0,3
3011 Hvaler	102,9	103,6		109	106		2,5	-0,3	
3012 Aremark	99,1	100,5		103	103		6,3	2,8	
3013 Marker	100,3	100,9	95,7	98	95	97	6,0	-1,9	1,1
3014 Indre Østfold	99,7	99,8	99,1	93	93	94	5,3	2,2	1,3
3015 Skiptvet	99,8	102,3	99,4	96	95	98	3,0	-4,5	-2,7
3016 Rakkestad	97,9	98,9	101,5	94	95	96	0,4	-0,7	-2,9
3017 Råde	98,1	95,0	96,9	95	94	91	2,9	4,1	4,9
3018 Våler	99,9	93,7	95,0	94	94	93	3,1	3,8	0,6
3019 Vestby	94,9	93,1	91,4	96	94	94	6,6	5,1	0,1
3020 Nordre Follo	99,3	98,5	99,0	95	94	94	4,1	3,0	2,5
3021 Ås	95,0	94,9	95,1	95	95	95	6,3	2,6	-1,4
3022 Frogn	95,8	94,8	95,9	96	98	98	4,2	1,1	-1,9
3023 Nesodden	94,0	92,6	90,4	94	92	92	5,1	4,1	2,6
3024 Bærum	95,4	94,4	94,3	107	106	105	7,3	3,4	3,7
3025 Asker	97,8	98,7	97,9	100	99	98	4,4	-0,7	3,2
3026 Aurskog-Høland	89,1	88,6	88,6	93	92	93	7,2	5,3	1,2
3027 Rælingen	92,6	93,4	93,0	92	91	91	5,3	1,9	-1,5
3028 Enebakk	95,6	91,4	89,8	90	89	90	4,5	0,3	-0,3
3029 Lørenskog	88,1	87,9	91,2	97	96	95	5,1	0,0	0,0
3030 Lillestrøm	93,4	95,2	96,3	95	94	94	5,4	4,5	1,0
3031 Nittedal	94,3	95,7	96,0	97	94	95	4,5	3,4	0,0
3032 Gjerdrum	98,1	99,4	99,4	95	92	94	16,9	5,7	-1,6
3033 Ullensaker	92,4	91,6	93,9	94	93	93	3,3	4,6	-0,4
3034 Nes	89,3	90,6	89,0	93	92	92	7,7	5,4	2,1
3035 Eidsvoll	90,7	91,1	90,4	92	92	94	2,1	-0,5	-0,2
3036 Nannestad	98,9	96,5	98,8	92	90	90	7,4	3,7	0,2
3037 Hurdal	99,6	96,9	97,8	94	94	94	6,5	3,8	1,6
3038 Hole	93,3		93,4	94		93	3,0		-3,7
3040 Nesbyen	95,0	119,8	121,2	125	129	128	4,2	1,7	-3,1
3041 Gol	102,5	102,8	103,7	110	113	112	0,3	0,6	3,4
3042 Hemsedal	114,3	113,0	114,3	136	149	153	12,1	8,8	8,5
3043 Ål	102,1	96,7	101,9	110	107	109	1,6	9,0	21,6
3044 Hol	103,3	113,8	108,3	153	179	161	9,4	6,1	1,6
3045 Sigdal		93,8	96,6		101	101		6,0	3,1
3046 Krødsherad	106,3	103,2	97,9	103	106	103	8,4	11,3	8,9
3047 Modum	103,7	103,5	101,6	91	91	92	3,3	4,6	2,8
3048 Øvre Eiker	103,9	103,1	108,9	90	90	90	2,5	1,9	-1,5
3049 Lier	95,5	94,7	96,4	94	93	94	5,9	1,2	0,1
3050 Flesberg	87,5			104			1,3		
3052 Nore og Uvdal	110,6	107,7	107,3	128	131	150	6,4	2,1	6,5
3053 Jevnaker	93,0	96,1	94,1	92	92	92	7,6	6,0	3,3

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
3054 Lunner	95,4	94,7	93,4	93	92	92	5,3	2,5	-3,7
301 Oslo	98,7	99,1	99,5	104	104	103	4,6	5,4	-0,8
3401 Kongsvinger	96,6	95,8	95,1	96	96	96	6,6	2,3	-0,1
3403 Hamar	107,2	108,1	108,6	98	96	96	7,7	0,9	4,4
3405 Lillehammer	97,9	98,5	96,4	97	96	96	5,8	2,2	1,2
3407 Gjøvik	99,6	100,3	98,2	95	95	95	3,4	-0,6	4,0
3411 Ringsaker	97,8	96,0	97,6	95	94	94	4,2	0,9	2,0
3412 Løten	93,7	94,7	94,3	93	92	92	7,9	-0,4	2,9
3413 Stange	96,8	97,2	96,6	93	93	93	4,1	2,7	-0,2
3414 Nord-Odal	100,4	106,7	107,7	99	99	102	1,3	2,6	0,2
3415 Sør-Odal	109,7	112,8	111,9	96	95	95	4,0	3,7	-2,6
3416 Eidskog		109,4	108,5		96	98		-4,2	-6,0
3417 Grue	94,5	95,5	95,5	99	98	100	1,4	-1,6	-2,6
3418 Åsnes	104,4		103,2	98		99	3,2		-5,3
3419 Våler	107,4	106,0	109,6	100	99	101	1,1	-0,2	1,0
3420 Elverum	97,1	99,4	101,8	96	94	95	3,3	1,6	0,6
3421 Trysil	107,0		107,5	104		106	4,0		0,4
3422 Åmot	110,7		105,4	111		117	4,1		1,5
3423 Stor-Elvdal	99,5	107,2	103,3	104	105	108	-1,1	-6,6	-3,0
3424 Rendalen	95,2	98,8	96,5	114	112	119	7,5	7,0	11,9
3426 Tolga	103,4	101,6	94,1	110	118	112	4,4	5,7	-2,8
3427 Tynset	104,4	101,5	105,5	102	102	104	2,5	1,3	1,7
3428 Alvdal	104,9	106,8	107,2	106	104	108	3,5	0,3	5,0
3429 Folldal	102,8	109,1	108,5	109	107	110	1,3	3,3	-2,0
3430 Os	111,5	110,7	111,6	109	105	106	6,2	-7,1	-12,3
3431 Dovre	97,5	96,7	100,3	101	101	100	6,5	7,8	5,1
3432 Lesja	100,7	101,3	99,7	111	116	119	7,0	2,1	7,2
3433 Skjåk	106,9	108,9	108,8	117	126	122	9,6	9,6	3,2
3434 Lom	103,7	103,3	107,5	108	125	129	7,1	11,4	10,9
3435 Vågå	103,0	102,0	100,8	107	104	106	4,3	5,8	3,5
3436 Nord-Fron	97,6	98,1	98,7	113	115	123	7,2	4,4	9,0
3437 Sel	108,1	105,0	104,8	102	100	101	5,6	2,6	-0,9
3438 Sør-Fron	95,0	95,3	98,2	112	113	118	5,1	3,8	9,3
3439 Ringebu			111,9			107			6,0
3440 Øyer	100,3	101,1	98,8	102	102	100	3,1	1,9	4,8
3441 Gausdal	95,9	96,9	97,2	101	100	101	9,1	-0,1	5,3
3442 Østre Toten	96,1	96,6	95,8	93	92	93	4,6	1,8	3,7
3443 Vestre Toten	97,8	94,8	93,1	94	93	94	1,6	-4,0	-3,3
3446 Gran	103,9	104,6	105,5	91	91	92	3,6	3,3	0,0
3447 Søndre Land		106,1	107,5		93	94		-7,0	-1,4
3448 Nordre Land	103,9	100,8	100,4	103	101	104	7,5	1,8	1,8
3449 Sør-Aurdal	103,8	104,6	102,8	107	107	111	3,2	0,2	1,1
3451 Nord-Aurdal	103,5	107,4	108,7	107	111	105	3,3	0,6	-4,3
3452 Vestre Slidre	106,8	107,0	104,8	120	128	114	12,6	6,0	-2,2
3453 Øystre Slidre	97,5	99,9	101,2	116	118	112	6,7	4,2	1,0
3454 Vang	120,2	122,5	127,3	134	172	157	14,8	15,4	4,9
3801 Horten	94,6	91,3	94,8	89	88	89	4,2	1,2	-0,4
3802 Holmestrand	101,4	99,3	98,6	93	93	95	3,8	3,3	1,6
3803 Tønsberg	98,5	100,4	100,0	92	91	91	5,4	3,3	-2,2
3804 Sandefjord	93,7	93,7	93,8	90	90	90	7,0	3,6	4,8
3805 Larvik	95,6	94,7	94,9	90	89	91	6,0	-0,5	1,7
3806 Porsgrunn	96,4	96,2	95,6	97	97	96	2,9	4,1	6,0
3807 Skien	104,3	101,7	102,0	93	93	93	2,5	2,5	2,6
3808 Notodden	97,6	98,2	100,7	97	97	100	2,4	-0,3	0,1
3812 Siljan	91,6	89,4	87,5	98	97	97	4,7	0,3	-0,3
3813 Bamble	101,4	99,1	94,6	100	99	98	2,5	-2,9	-0,5
3814 Kragerø	102,4	102,0	102,1	101	102	101	1,6	-3,0	-5,9
3815 Drangedal	105,0	108,7	107,6	101	99	100	3,5	3,5	2,7
3816 Nome	118,1	117,7	119,2	101	105	102	4,8	5,7	-2,4

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat			
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	
3817	Midt-Telemark	102,4	105,8	102,0	100	98	98	1,7	-0,7	-2,4
3818	Tinn	120,9	116,9	116,8	142	149	154	10,2	8,4	13,2
3820	Seljord	103,1	100,9	106,3	106	108	113	1,8	3,6	2,0
3821	Kviteseid	103,7	101,1	98,0	99	100	104	2,2	3,1	5,2
3822	Nissedal	122,9	128,7	126,7	122	131	139	3,8	0,3	5,5
3823	Fyresdal	111,1	111,6	125,1	126	144	154	5,9	6,0	13,5
3824	Tokke	121,5	120,1	118,1	148	163	161	7,5	12,4	6,0
3825	Vinje	115,0	112,2	112,9	157	194	197	8,7	7,0	4,7
4201	Risør	90,8	93,6	94,1	97	97	98	2,8	-0,2	-3,3
4202	Grimstad	113,7	114,8	108,4	94	93	94	4,1	1,5	-0,3
4203	Arendal	93,2	94,9	97,2	94	93	93	4,1	2,0	-0,4
4204	Kristiansand	97,1	98,5	99,2	95	94	94	4,4	-0,6	2,1
4205	Lindesnes	101,4	99,9	99,8	98	98	99	2,3	-1,5	2,8
4206	Farsund	99,6	97,5	97,9	96	95	95	5,1	0,5	0,5
4207	Flekkefjord	106,1	104,0	101,4	98	99	100	2,6	3,1	0,1
4211	Gjerstad	119,8	116,9		101	99		2,9	-0,4	
4212	Vegårshei	98,8	104,0	107,8	98	97	97	2,2	-3,2	-1,4
4213	Tvedestrand	104,8	104,6	104,0	98	96	97	0,7	-1,0	-2,5
4214	Froland		100,6	99,7		98	99		3,0	-1,2
4215	Lillesand	99,1	98,6	99,9	93	94	94	1,6	-0,2	-1,5
4216	Birkenes	103,3	100,8	100,1	95	94	96	-0,8	-3,1	0,0
4217	Åmli	82,4	81,4	83,1	108	109	119	6,6	4,1	8,0
4218	Iveland	92,0	95,9	94,7	111	110	124	5,7	5,9	13,4
4219	Evje og Hornes	89,0	94,5	92,2	93	93	98	0,6	2,0	3,8
4220	Bygland	119,4	111,5		124	130		0,9	1,0	
4223	Vennesla	99,0	98,1	98,4	97	95	98	1,7	-1,1	1,1
4224	Åseral		109,0			160			-0,6	
4225	Lyngdal	100,8	97,0	97,2	94	93	94	1,4	3,0	3,5
4227	Kvinesdal	102,0	104,4	100,4	112	112	133	4,1	3,3	11,9
4228	Sirdal	104,8		108,6	194		199	9,0		6,0
1101	Eigersund	98,8	101,6	103,7	99	97	97	3,0	1,1	2,7
1103	Stavanger	99,5	98,5	98,6	101	100	100	8,0	6,4	3,2
1106	Haugesund	106,5	106,6	107,1	95	94	96	3,4	2,1	-0,5
1108	Sandnes	96,6	97,2	96,4	94	96	94	6,3	2,7	4,7
1111	Sokndal	104,9	111,0	116,1	101	105	104	2,6	0,5	4,5
1112	Lund	101,1	102,1	97,0	100	104	101	5,0	1,2	-1,0
1114	Bjerkreim	88,7	101,7	106,0	101	108	110	8,9	9,4	6,8
1119	Hå	98,5	96,9	97,1	89	89	89	8,6	6,8	6,3
1120	Klepp	97,6	100,5	100,7	91	90	90	8,7	6,5	5,9
1121	Time	97,2	99,2	99,4	92	91	92	6,8	4,4	1,5
1122	Gjesdal	97,1	97,6	101,0	93	95	94	7,9	3,7	1,0
1124	Sola	94,3	95,8	99,3	96	95	97	5,0	9,1	5,9
1127	Randaberg	108,6	105,8	109,3	96	95	95	2,0	1,1	2,7
1130	Strand	96,3	97,9	94,8	95	95	94	2,4	0,7	-1,5
1133	Hjelmeland	98,0	102,6	103,2	140	141	144	8,0	7,1	8,5
1134	Suldal	114,5	116,1		188	241		19,2	28,6	
1135	Sauda	97,5	97,4	98,4	123	124	168	2,9	1,3	17,6
1146	Tysvær	106,9	105,9	112,8	117	116	118	6,9	9,7	6,2
1149	Karmøy	104,4	105,6	105,8	94	93	93	5,0	4,5	0,7
1160	Vindafjord	101,1	100,4	100,8	102	103	101	5,1	6,2	5,0
4601	Bergen	99,6	99,9	100,9	98	98	98	4,6	3,6	0,7
4602	Kinn	100,6	101,4	103,3	104	104	103	2,1	2,2	-1,2
4611	Etne	97,9	102,2	100,7	100	109	107	2,5	2,2	0,6
4612	Sveio	97,9	101,6	99,0	92	93	91	4,0	3,5	0,5
4613	Bømlo	103,6	105,5	107,0	95	97	96	-0,5	-1,4	-3,9
4614	Stord	101,8	101,0	103,4	94	93	95	2,4	0,6	-0,2
4615	Fitjar	103,2	104,2	103,0	103	106	105	1,0	2,5	-0,2
4616	Tysnes	95,1	97,9	96,7	109	118	108	3,5	4,2	-0,7
4617	Kvinnherad	107,7	108,3	107,5	119	139	118	13,3	4,3	8,5

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
4618 Ullensvang	103,5	110,8	110,5	141	166	157	3,5	10,0	7,5
4620 Ulvik		97,9			114			-1,3	
4621 Voss	103,8	104,6	103,8	99	105	107	2,9	-0,6	-0,6
4622 Kvam	109,8	110,3	113,4	115	138	115	7,0	7,4	0,8
4623 Samnanger	96,1	96,1	88,1	109	120	113	4,8	7,6	3,0
4624 Bjørnafjorden	102,9	104,2	103,3	92	93	92	6,7	-3,7	-1,6
4625 Austevoll	100,5	98,1	94,7	107	112	106	3,2	5,1	-1,8
4626 Øygarden	95,6	94,6	93,4	98	98	98	-0,1	1,4	-0,5
4627 Askøy	95,2	94,3	95,5	89	89	89	4,2	1,9	-1,7
4628 Vaksdal	96,0	93,2	93,0	113	116	178	3,3	4,0	23,6
4630 Osterøy	104,5	104,6	96,8	96	97	95	1,6	1,5	-3,2
4631 Alver	106,6	107,9	109,5	101	101	100	3,2	-0,4	-1,7
4632 Austrheim	92,7	99,9	97,0	103	106	108	2,2	1,0	-0,3
4634 Masfjorden	121,8	122,7	129,0	137	155	154	13,2	5,0	7,7
4635 Gulen	111,1	113,2	119,9	126	145	127	4,9	9,4	0,4
4638 Høyanger	118,9	121,3	118,0	125	99	165	0,2	-14,3	10,8
4639 Vik	117,0	118,9	135,0	124	151	142	4,6	14,7	9,7
4640 Sogndal	120,9	120,9	118,7	107	107	109	4,2	0,6	1,6
4641 Aurland	124,2	138,5	103,2	182	228	207	10,3	24,7	17,7
4642 Lærdal	122,1	124,9	129,2	113	111	115	8,7	3,8	13,3
4643 Årdal	117,9	114,7	117,9	117	116	116	0,6	3,4	-0,3
4644 Luster	106,0	112,9	112,0	127	136	128	12,5	11,4	5,6
4645 Askvoll	99,9	98,6	99,6	102	111	108	0,3	0,3	-3,5
4646 Fjaler	98,2	96,0	96,1	100	111	104	1,3	7,3	-3,0
4647 Sunnfjord	104,0	104,9	104,3	102	102	102	2,6	1,5	1,1
4648 Bremanger	119,3	119,8	120,3	118	132	137	3,8	13,1	5,4
4649 Stad	103,8		106,6	100		99	4,3		0,1
4650 Gloppen	108,4	106,4	106,2	100	100	100	4,4	2,7	-0,7
4651 Stryn	105,8	107,0	105,8	95	95	95	0,0	1,7	0,3
1505 Kristiansund	108,7	112,6	106,0	96	96	96	2,2	0,5	-0,4
1506 Molde	107,1	106,1	104,4	100	99	100	2,6	-0,4	-2,3
1507 Ålesund	102,1	101,1	93,8	96	95	95	0,4	2,9	2,5
1511 Vanylven	119,6	118,4	123,6	101	102	99	1,4	1,0	-3,1
1514 Sande	115,6	120,8	115,6	99	98	101	1,9	-2,0	-2,5
1515 Herøy	110,9	109,9	114,3	91	91	91	0,0	-3,1	-6,7
1516 Ulstein	110,3	111,3	110,8	94	92	92	0,8	0,3	-1,7
1517 Hareid	109,6	112,0	116,9	92	92	92	0,8	0,3	-10,3
1520 Ørsta	101,9	101,5	103,3	92	92	92	1,1	1,5	-3,6
1525 Stranda	105,7	109,9	106,1	101	99	98	-0,1	2,3	4,4
1528 Sykkylven	96,3	97,3	95,7	93	93	94	1,6	2,3	1,7
1531 Sula	98,5	98,8		90	91		4,0	2,1	
1532 Giske	103,5	99,8	99,6	95	94	93	4,5	4,1	0,3
1535 Vestnes	125,3	122,3	122,6	98	98	98	-1,8	2,4	0,5
1539 Rauma	99,0	96,5	93,9	100	100	102	0,0	4,2	2,1
1547 Aukra	106,8	109,9	109,4	190	194	187	12,4	14,2	26,9
1554 Averøy	99,4	102,2	104,7	97	98	98	-0,6	-1,0	-3,0
1557 Gjemnes	93,1	95,9	101,6	99	99	98	-2,3	2,2	6,0
1560 Tingvoll	103,8	102,0	103,1	99	101	102	1,3	0,5	-8,0
1563 Sunndal	103,5	102,7	104,0	112	111	114	3,8	4,2	0,9
1566 Surnadal	101,7	103,6	106,5	104	104	104	2,3	0,8	-0,7
1573 Smøla	118,1	119,0	125,8	116	141	124	2,5	5,6	-3,0
1576 Aure	120,7	114,4	100,2	123	124	118	2,6	4,8	0,1
1577 Volda	109,6	111,7	112,2	98	97	98	1,7	1,8	2,5
1578 Fjord	122,4	133,2	135,1	118	121	130	-1,8	-4,0	0,8
1579 Hustadvika	102,1	102,5	102,1	99	99	99	4,3	2,6	-2,3
5001 Trondheim	101,3	97,4	97,5	98	97	98	6,6	2,0	1,8
5006 Steinkjer	106,0	108,6	106,5	95	95	98	3,9	0,3	-2,8
5007 Namsos	104,6	105,2	105,8	108	108	108	2,1	2,7	-2,1
5014 Frøya	130,9	107,4	116,4	143	156	150	13,2	4,9	-2,7

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat			
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023	
5021	Oppdal	112,2	117,1	116,8	107	106	106	5,3	5,1	1,4
5022	Rennebu	112,3		113,5	115		119	1,8		-8,3
5025	Rørøros	102,1	104,9	102,4	104	103	104	1,8	-0,3	-7,2
5026	Holtålen	99,7	98,6	93,9	103	102	103	-1,7	-1,6	-2,0
5027	Midtre Gauldal	101,9	101,9	103,5	93	91	93	4,8	2,4	-3,8
5028	Melhus	97,9	100,0	100,2	92	92	92	3,7	-0,7	-0,2
5029	Skaun	92,3	95,9	98,9	93	92	93	3,1	0,9	-2,6
5031	Malvik	90,7	93,5	93,5	93	93	93	4,2	2,0	-1,5
5032	Selbu	100,1	101,3	103,0	93	97	99	5,1	2,5	-0,4
5034	Meråker	114,9	111,8	114,4	110	109	113	2,9	1,6	2,4
5035	Stjørdal	96,2	98,2	99,3	89	89	89	5,7	0,8	-2,6
5036	Frosta	100,6	102,7	105,5	95	95	99	4,6	4,4	-0,7
5037	Levanger	96,0	94,6	93,1	93	92	94	2,4	2,6	-1,1
5038	Verdal	94,0	95,9	92,4	93	92	93	3,8	4,0	0,5
5041	Snåsa	115,2		111,3	108		108	5,7		0,1
5042	Lierne			113,3			117			4,4
5045	Grong			111,9			116			1,8
5046	Høylandet	110,5	110,4	117,4	109	110	109	1,3	-0,6	0,9
5047	Overhalla	95,8	99,3	102,8	101	100	101	2,3	2,3	-1,9
5053	Inderøy	87,7		91,4	101		101	5,3		-1,4
5054	Indre Fosen	109,6	107,8	106,0	94	94	95	1,1	1,2	-3,6
5055	Heim	105,8	103,6	107,8	110	115	114	-1,4	10,4	5,1
5056	Hitra	110,1	112,2	113,3	110	123	111	1,1	6,6	-2,8
5057	Ørland	101,6	103,7	102,3	100	101	99	5,3	0,9	-3,7
5058	Åfjord	114,2	112,4	110,9	134	141	134	1,7	1,4	-2,5
5059	Orkland	98,9	97,4	97,5	98	98	97	5,4	6,2	3,0
5060	Nærøysund	113,3	112,9	115,7	112	123	116	4,0	5,4	1,1
5061	Rindal	100,8	101,4	98,0	105	104	105	-0,9	-1,0	2,3
1804	Bodø	97,9	96,6	94,9	102	102	102	1,0	4,0	0,3
1806	Narvik	110,8	112,1	110,4	109	110	109	1,0	2,2	0,1
1811	Bindal			101,4			142			8,4
1812	Sømna	110,6	109,7	109,3	111	111	107	6,9	4,6	-3,7
1813	Brønnøy	108,3	110,2	111,1	105	111	104	2,6	2,4	-1,3
1818	Herøy	86,6	110,8	103,3	115	125	112	7,4	11,5	0,3
1820	Alstahaug	95,3	106,0	107,4	103	103	101	5,9	3,2	-1,9
1822	Leirfjord	85,6	97,2	99,0	108	109	108	0,7	2,2	-6,1
1824	Vefsn	108,3	109,6	108,4	104	103	106	2,7	1,3	-0,4
1825	Grane	94,1	89,7		115	115		6,3	2,8	
1826	Hattfjell	119,1	120,3	122,3	117	118	124	3,8	-3,8	-5,0
1828	Nesna	117,9	114,2	134,8	114	109	113	-0,4	-0,5	-2,8
1832	Hemnes	101,4	100,7	105,0	119	119	123	2,4	-1,3	0,7
1833	Rana	103,4	103,6	102,1	103	101	103	5,5	8,6	-10,4
1834	Lurøy	109,6	107,1	106,8	132	146	128	13,1	24,7	10,7
1836	Rødøy	102,2		102,2	148		165	1,5		10,6
1837	Meløy	102,5	100,0	102,9	119	120	121	-2,9	-5,0	-6,2
1838	Gildeskål	110,6	114,0	112,1	134	158	148	4,1	2,8	7,2
1840	Salt	121,1	122,4	122,0	103	103	104	3,2	1,9	-0,8
1841	Fauske	101,8	95,9	92,0	106	104	103	1,7	5,8	2,8
1845	Sørfold	110,2	102,1	100,4	152	160	173	-3,9	1,5	4,9
1848	Steigen	108,4	99,4	100,5	119	133	118	0,2	2,4	-6,3
1851	Lødingen	105,6		110,4	113		116	-4,6		4,2
1860	Vestvågøy	101,2	101,2	98,5	101	100	102	3,4	3,7	-0,1
1865	Vågan	104,1	103,3	101,1	103	104	104	-3,4	-0,4	-6,7
1866	Hadsel	100,7	98,3	100,2	103	109	104	-1,8	2,0	-2,5
1867	Bø	100,1	103,8	103,4	118	126	110	23,2		-4,4
1868	Øksnes	116,2	115,6	114,5	101	104	100	11,7	0,0	-3,8
1870	Sortland	105,4	105,2	103,3	103	103	102	1,0	1,1	1,5
1871	Andøy	101,0	102,1	100,6	103	103	105	21,5	-4,0	-6,5
1875	Hamarøy	106,4		110,0	138		138	4,2		-3,9

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
5401 Tromsø	103,6	103,7	102,3	104	103	103	3,0	1,6	-4,0
5402 Harstad	104,2	98,6	100,3	106	107	107	1,6	3,5	-2,8
5403 Alta	119,2	120,6	122,0	119	119	118	-0,3	3,3	-1,8
5404 Vardø	92,5	94,4	92,6	123	122	123	4,8	4,7	0,9
5405 Vadsø	118,2	117,6	121,3	115	115	116	-3,3	-3,4	-4,5
5406 Hammerfest	112,4	112,9	106,1	147	151	147	5,9	0,4	-3,1
5411 Kvæfjord	123,8	123,3		111	114		-0,3	4,5	
5412 Tjeldsund	108,9	107,5	111,2	113	115	113	-3,0	0,1	0,8
5415 Lavangen	124,7	127,7		115	119		-0,1	12,7	
5416 Bardu	96,9	96,5	94,7	117	112	118	-2,6	1,8	3,0
5417 Salangen	116,8	121,5	124,8	109	113	110	-1,1	2,9	2,2
5418 Målselv	114,7	113,8	112,9	106	105	106	1,8	2,7	2,6
5419 Sørreisa	93,3	92,5		100	100		2,5	3,1	
5421 Senja	111,4	110,8	110,5	114	119	115	2,4	4,9	-0,2
5422 Balsfjord	110,5	113,2	112,5	107	106	107	3,3	-0,4	0,8
5423 Karlsøy			117,3			138			0,5
5424 Lyngen	120,0	118,7	115,6	123	118	118	2,9	2,9	-1,6
5425 Storfjord		112,9			129			0,9	
5426 Kåfjord	103,5			124			2,2		
5427 Skjervøy	110,3		108,3	124		127	3,5		2,0
5428 Nordreisa	106,1	104,7	105,9	111	110	112	1,9	1,3	-2,4
5430 Guovdageaidnu-Kautokeino			137,6			125			-6,0
5435 Nordkapp	95,4	89,1	88,0	123	130	125	2,6	4,9	4,2
5436 Porsanger	107,6	97,9	101,4	118	117	118	1,1	2,9	4,8
5437 Karasjok	145,2	131,5	127,3	121	121	122	2,9	2,3	1,8
5438 Lebesby			119,6			164			9,0
5441 Tana	98,3		104,7	123		123	-1,4		-3,1
5443 Båtsfjord	104,3	108,5		125	125		-0,6	-3,5	
5444 Sør-Varanger		105,9	103,7		118	119		-1,8	-3,5

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Vedlegg 14.

Effektivitetsverdier for kommunale tjenester 2022 og 2023

I analysene avhenger effektiviteten til en gitt kommune av avstanden til referansefronten. For alle kommuner under referansefronten vil dette forholdet representeres ved et tall (kalt effektivitetsscore) mellom 0 og 1, mens det for kommunene på referansefronten vil være lik 1. En verdi på eksempelvis 0,88 betyr at kommunen vil ha et effektiviseringspotensial på 12 prosent – ressursbruken kan reduseres med 12 prosent uten at produksjonen reduseres dersom kommunen blir like effektiv som de mest effektive kommunene innen den tjenesten.

Med utgifter som eneste innsatsfaktor kan effektivitetsbegrepet tolkes som kostnadseffektivitet.

Skjevhetsskorrigeringen tar blant hensyn til at det er lettere å ligge på effektivitetsfronten og få en målt effektivitet på 1 når det er få sammenliknbare kommuner. Alle kommuner har skjevhetsskorrigert effektivitetsscore mindre enn 1, mens det ikke er tilfelle for de ordinære effektivitetsscorene.

I kolonnene står DEA for skjevhetssjustert DEA-score, NKI står for nedre konfidensintervall og ØKI står for øvre konfidensintervall.

Merk at utviklingen de senere årene kan være påvirket av forhold knyttet til pandemien. Se kapittel 8 for nærmere vurderinger av dette.

Foreløpig utgåve

Tabell 14.1 Samlet effektivitet og underliggende DEA-score, 2022 og 2023.
(skjevhettskorrigererte score).

Kommune	Barnehage						Grunnskole						Pleie og omsorg						Samlet		
	2022			2023			2022			2023			2022			2023			2022	2023	Endring
	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	DEA	2021-22
301 Oslo	0,83	0,69	0,98	0,82	0,68	0,98	0,84	0,71	0,99	0,84	0,71	0,99	0,85	0,72	0,98	0,80	0,67	0,99	0,84	0,82	-0,025
1101 Eigersund	0,76	0,74	0,77	0,76	0,75	0,77	0,83	0,82	0,84	0,85	0,84	0,86	0,68	0,63	0,73	0,72	0,67	0,77	0,74	0,77	0,029
1103 Stavanger	0,86	0,79	0,92	0,85	0,78	0,91	0,90	0,82	0,98	0,85	0,79	0,92	0,88	0,79	0,96	0,86	0,77	0,94	0,88	0,86	-0,028
1106 Haugesund	0,52	0,51	0,53	0,47	0,46	0,48	0,88	0,86	0,90	0,86	0,84	0,87	0,78	0,75	0,82	0,78	0,74	0,82	0,76	0,74	-0,018
1108 Sandnes	0,89	0,84	0,93	0,86	0,81	0,90	0,90	0,84	0,99	0,92	0,86	0,96	0,81	0,76	0,86	0,79	0,74	0,84	0,85	0,84	-0,013
1111 Sokndal							0,79	0,77	0,82	0,81	0,79	0,84	0,63	0,62	0,65	0,66	0,65	0,68			
1112 Lund	0,87	0,86	0,88	0,78	0,76	0,80	0,72	0,70	0,75	0,77	0,76	0,78	0,56	0,55	0,58	0,52	0,50	0,54	0,67	0,65	-0,027
1114 Bjerkreim	0,74	0,72	0,75	0,68	0,67	0,70	0,73	0,71	0,75	0,69	0,67	0,70	0,58	0,56	0,61	0,63	0,60	0,66	0,66	0,66	0,001
1119 Hå	0,96	0,93	0,97	0,92	0,89	0,93	0,96	0,95	0,97	0,91	0,90	0,91	0,82	0,78	0,86	0,84	0,80	0,88	0,89	0,87	-0,013
1120 Klepp	0,93	0,90	0,95	0,97	0,95	0,99	0,86	0,84	0,86	0,86	0,85	0,86	0,76	0,73	0,79	0,74	0,71	0,78	0,82	0,82	-0,001
1121 Time	0,90	0,88	0,91	0,87	0,85	0,88	0,98	0,97	1,00	0,96	0,94	0,97	0,59	0,56	0,62	0,57	0,54	0,60	0,77	0,75	-0,027
1122 Gjesdal	0,89	0,88	0,90	0,86	0,84	0,87	0,97	0,96	0,98	0,98	0,97	0,99	0,57	0,54	0,60	0,56	0,53	0,59	0,76	0,75	-0,011
1124 Sola	0,69	0,67	0,70	0,71	0,70	0,72	0,87	0,84	0,89	0,86	0,85	0,87	0,77	0,74	0,81	0,80	0,77	0,84	0,78	0,80	0,019
1127 Randaberg	0,79	0,77	0,81	0,82	0,79	0,84	0,88	0,87	0,89	0,95	0,94	0,96	0,66	0,64	0,67	0,67	0,65	0,69	0,75	0,79	0,032
1130 Strand	0,75	0,74	0,76	0,78	0,77	0,79	0,82	0,81	0,82	0,84	0,83	0,85	0,76	0,72	0,79	0,64	0,61	0,66	0,78	0,73	-0,048
1133 Hjelmeland	0,68	0,68	0,69	0,62	0,61	0,62	0,59	0,56	0,62	0,63	0,60	0,66	0,52	0,49	0,57	0,57	0,54	0,60	0,58	0,60	0,022
1134 Suldal	0,67	0,65	0,68	0,63	0,62	0,64	0,61	0,60	0,62	0,63	0,61	0,64	0,61	0,59	0,63	0,67	0,65	0,69	0,62	0,65	0,028
1135 Sauda	0,90	0,89	0,91	0,90	0,88	0,92	0,85	0,83	0,87	0,84	0,82	0,86	0,62	0,60	0,65	0,65	0,62	0,68	0,75	0,76	0,012
1144 Kviteseid	0,72	0,68	0,75	0,46	0,43	0,50							0,81	0,70	0,99	0,84	0,79	0,91			
1145 Bokn	0,71	0,70	0,73	0,79	0,76	0,83							0,56	0,53	0,61	0,61	0,56	0,65			
1146 Tysvær	0,78	0,76	0,79	0,80	0,77	0,82	0,82	0,81	0,83	0,81	0,80	0,82	0,61	0,59	0,63	0,84	0,80	0,89	0,71	0,82	0,115
1149 Karmøy	0,64	0,62	0,66	0,66	0,64	0,68	0,87	0,85	0,89	0,86	0,83	0,87	0,88	0,80	0,99	0,87	0,79	0,99	0,83	0,82	-0,009
1151 Utsira													0,83	0,72	0,98	0,79	0,67	0,92			
1160 Vindafjord	0,82	0,81	0,84	0,81	0,80	0,82	0,80	0,79	0,81	0,79	0,78	0,79	0,68	0,66	0,70	0,69	0,67	0,71	0,74	0,74	-0,001
1505 Kristiansund	0,86	0,84	0,87	0,84	0,82	0,85	0,90	0,89	0,91	0,89	0,88	0,90	0,71	0,67	0,76	0,68	0,65	0,72	0,80	0,77	-0,026
1506 Molde	0,95	0,92	0,98	0,91	0,88	0,92	0,86	0,85	0,87	0,84	0,82	0,85	0,89	0,84	0,94	0,86	0,81	0,93	0,89	0,86	-0,030
1507 Ålesund	0,82	0,79	0,84	0,80	0,77	0,82	0,86	0,83	0,90	0,85	0,82	0,88	0,85	0,78	0,91	0,68	0,63	0,74	0,85	0,76	-0,089
1511 Vanylven	0,94	0,93	0,94	0,78	0,77	0,78	0,67	0,64	0,71	0,63	0,61	0,65	0,90	0,87	0,93	0,84	0,82	0,87	0,83	0,77	-0,067
1514 Sande	0,75	0,74	0,76	0,77	0,76	0,77	0,77	0,70	0,83	0,72	0,70	0,74	0,79	0,77	0,81	0,75	0,74	0,78	0,77	0,75	-0,026
1515 Herøy (M & R)	0,84	0,82	0,85	0,87	0,86	0,88	0,81	0,79	0,82	0,74	0,73	0,75	0,90	0,87	0,94	0,86	0,83	0,90	0,86	0,83	-0,033
1516 Ulstein	0,90	0,89	0,90	0,82	0,80	0,84	0,76	0,75	0,77	0,75	0,74	0,76	0,85	0,82	0,88	0,93	0,90	0,96	0,83	0,85	0,021
1517 Hareid	0,88	0,87	0,89	0,80	0,80	0,81	0,88	0,87	0,89	0,85	0,84	0,85	0,69	0,67	0,72	0,68	0,66	0,71	0,79	0,76	-0,030
1520 Ørsta	0,86	0,85	0,87	0,90	0,89	0,91	0,88	0,87	0,88	0,87	0,86	0,87	0,74	0,71	0,78	0,72	0,69	0,76	0,81	0,80	-0,006
1525 Stranda	0,88	0,87	0,89	0,77	0,75	0,78	0,69	0,68	0,71	0,72	0,70	0,74	0,91	0,86	0,99	0,85	0,81	0,91	0,84	0,80	-0,039
1528 Sykkylven	0,65	0,65	0,65	0,66	0,66	0,67	0,78	0,77	0,80	0,83	0,82	0,84	0,72	0,68	0,75	0,67	0,63	0,71	0,72	0,72	-0,007
1531 Sula	0,86	0,84	0,87	0,81	0,79	0,83	0,97	0,96	0,99	0,98	0,97	0,99	0,76	0,72	0,79	0,69	0,65	0,73	0,84	0,80	-0,041
1532 Giske	0,72	0,71	0,72	0,68	0,67	0,68	0,92	0,91	0,93	0,85	0,84	0,86	0,83	0,79	0,86	0,85	0,82	0,88	0,83	0,82	-0,018
1535 Vestnes	0,87	0,85	0,87	0,82	0,81	0,83	0,74	0,72	0,75	0,73	0,72	0,73	0,70	0,68	0,72	0,70	0,68	0,73	0,74	0,73	-0,010
1539 Rauma	0,78	0,76	0,79	0,73	0,72	0,74	0,86	0,85	0,88	0,81	0,80	0,82	0,75	0,72	0,80	0,74	0,71	0,77	0,79	0,76	-0,034
1547 Aukra	0,74	0,73	0,76	0,72	0,70	0,73	0,78	0,77	0,81	0,78	0,76	0,79	0,52	0,51	0,54	0,48	0,46	0,49	0,65	0,62	-0,031
1554 Averøy	0,88	0,87	0,88	0,95	0,94	0,96	0,70	0,69	0,71	0,68	0,67	0,69	0,57	0,56	0,60	0,56	0,54	0,58	0,67	0,67	0,001
1557 Gjemnes	0,66	0,66	0,67	0,67	0,66	0,68	0,77	0,75	0,80	0,80	0,78	0,84	0,62	0,60	0,64	0,69	0,67	0,71	0,68	0,72	0,043
1560 Tingvoll	0,81	0,80	0,81	0,82	0,80	0,83	0,78	0,76	0,80	0,77	0,76	0,78	0,63	0,61	0,66	0,59	0,57	0,62	0,71	0,69	-0,019
1563 Sunndal	0,84	0,83	0,85	0,75	0,74	0,76	0,72	0,67	0,76	0,70	0,69	0,71	0,69	0,65	0,73	0,70	0,67	0,75	0,73	0,71	-0,017
1566 Surnadal	0,80	0,79	0,81	0,82	0,80	0,83	0,75	0,74	0,76	0,69	0,68	0,70	0,84	0,82	0,86	0,87	0,85	0,90	0,81	0,81	0,000
1573 Smøla	0,86	0,85	0,86	0,87	0,87	0,88	0,80	0,74	0,88	0,70	0,67	0,74	0,69	0,67	0,71	0,77	0,76	0,79	0,76	0,77	0,013
1576 Aure	0,73	0,72	0,73	0,70	0,69	0,70	0,63	0,62	0,65	0,61	0,59	0,64	0,72	0,70	0,76	0,62	0,60	0,65	0,70	0,63	-0,063
1577 Volda	0,86	0,85	0,87	0,84	0,82	0,85	0,86	0,85	0,87	0,83	0,82	0,84	0,78	0,76	0,82	0,75	0,73	0,78	0,82	0,79	-0,027
1578 Fjord	0,77	0,76	0,78	0,79	0,78	0,81	0,62	0,60	0,67	0,65	0,63	0,67	0,79	0,76	0,81	0,83	0,81	0,85	0,73	0,77	0,035
1579 Hustadvika	0,80	0,78	0,81	0,75	0,74	0,76	0,74	0,73	0,75	0,70	0,70	0,71	0,80	0,75	0,86	0,72	0,67	0,78	0,78	0,72	-0,062
1804 Bodø	0,81	0,78	0,84	0,78	0,75	0,80	0,84	0,80	0,89	0,85	0,83	0,87	0,74	0,70	0,78	0,65	0,61	0,69	0,79	0,73	-0,052
1806 Narvik	0,76	0,75	0,77	0,77	0,76	0,78	0,81	0,79	0,83	0,77	0,76	0,78	0,68	0,65	0,73	0,74	0,72	0,77	0,74	0,76	0,020
1811 Bindal	0,53	0,52	0,54	0,51	0,51	0,52				0,88	0,77	0,99	0,66	0,63	0,69	0,64	0,62	0,68		0,69	
1812 Sømna	0,69	0,67	0,71	0,64	0,62	0,67	0,72	0,69	0,76	0,75	0,71	0,80	0,76	0,74	0,79	0,86	0,84	0,89	0,73	0,79	0,051
1813 Brønnøy	0,66	0,66	0,67	0,68	0,67	0,69	0,67	0,66	0,68	0,67	0,67	0,68	0,79	0,77	0,81	0,82	0,80	0,84	0,73	0,75	0,021
1815 Vega	0,85	0,84	0,86	0,69	0,68	0,70							0,84	0,77	0,98	0,86	0,79	0,99			
1816 Vevelstad	0,74	0,70	0,81	0,86	0,83	0,88							0,73	0,69	0,80	0,59	0,56	0,64			
1818 Herøy (Nordl.)	0,89	0,88	0,90	0,79	0,77	0,80	0,86	0,79	0,99	0,84	0,72	0,99	0,75	0,72	0,79	0,67	0,64	0,70	0,81	0,74	-0,071
1820 Alstahaug	0,80	0,79	0,80	0,70	0,70	0,71	0,72	0,71	0,73	0,71	0,70	0,72	0,71	0,69	0,72	0,76	0,74	0,78	0,73	0,73	0,003
1822 Leirfjord	0,78	0,77	0,79																		

Kommune	Barnehage						Grunnskole						Pleie og omsorg						Samlet		
	2022			2023			2022			2023			2022			2023			2022	2023	Endring
	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	DEA	2021-22
1827 Donna	0,85	0,83	0,85	0,70	0,68	0,72							0,59	0,56	0,62	0,56	0,53	0,60			
1828 Nesna	0,64	0,61	0,66	0,76	0,73	0,78	0,70	0,68	0,72	0,69	0,65	0,75	0,41	0,39	0,43	0,67	0,63	0,70	0,54	0,69	0,152
1832 Hemnes	0,73	0,72	0,73	0,65	0,65	0,66	0,70	0,69	0,71	0,68	0,67	0,68	0,67	0,64	0,69	0,65	0,63	0,68	0,69	0,66	-0,028
1833 Rana	0,84	0,82	0,86	0,88	0,85	0,91	0,88	0,87	0,89	0,90	0,89	0,91	0,88	0,85	0,93	0,87	0,83	0,91	0,87	0,88	0,006
1834 Lurøy	0,62	0,61	0,63	0,54	0,53	0,55	0,87	0,83	0,93	0,86	0,83	0,91									
1835 Træna	0,80	0,75	0,86	0,66	0,63	0,70							0,85	0,79	0,92	0,84	0,77	0,91			
1836 Rødøy	0,60	0,59	0,62	0,53	0,52	0,54				0,90	0,83	0,99	0,66	0,63	0,70	0,72	0,68	0,77		0,74	
1837 Meløy	0,71	0,69	0,73	0,79	0,78	0,80	0,56	0,55	0,56	0,53	0,52	0,55	0,55	0,51	0,59	0,67	0,63	0,71	0,58	0,65	0,070
1838 Gildeskål	0,67	0,66	0,68	0,70	0,69	0,71	0,61	0,59	0,64	0,58	0,56	0,60	0,77	0,75	0,79	0,78	0,76	0,81	0,70	0,71	0,004
1839 Beiarn	0,78	0,77	0,79	0,79	0,78	0,80							0,79	0,75	0,84	0,57	0,55	0,60			
1840 Saltdal	0,75	0,73	0,77	0,74	0,73	0,74	0,82	0,80	0,84	0,77	0,76	0,78	0,89	0,81	0,99	0,89	0,81	0,99	0,84	0,82	-0,018
1841 Fauske	0,84	0,82	0,85	0,86	0,85	0,87	0,72	0,71	0,74	0,73	0,72	0,75	0,76	0,73	0,79	0,78	0,75	0,81	0,76	0,78	0,019
1845 Sorfold	0,70	0,69	0,71	0,85	0,84	0,85	0,44	0,43	0,46	0,45	0,43	0,46	0,52	0,49	0,54	0,49	0,47	0,52	0,53	0,55	0,018
1848 Steigen	0,76	0,75	0,76	0,78	0,76	0,79	0,61	0,60	0,63	0,57	0,56	0,58	0,44	0,42	0,46	0,42	0,40	0,45	0,55	0,54	-0,018
1851 Lødingen	0,89	0,82	0,98	0,88	0,81	0,98	0,74	0,69	0,79				0,85	0,82	0,88	0,90	0,87	0,93	0,82		
1853 Evenes	0,72	0,71	0,73	0,71	0,68	0,72							0,75	0,72	0,80	0,68	0,64	0,72			
1856 Røst	0,87	0,82	0,92	0,91	0,86	0,98							0,74	0,68	0,82	0,69	0,64	0,76			
1857 Værøy	0,73	0,69	0,77	0,64	0,61	0,66							0,72	0,69	0,77	0,72	0,68	0,78			
1859 Flakstad	0,89	0,82	0,98	0,85	0,76	0,99							0,57	0,54	0,59	0,63	0,61	0,67			
1860 Vestvågøy	0,69	0,67	0,71	0,55	0,54	0,55	0,72	0,71	0,73	0,74	0,73	0,76	0,66	0,63	0,69	0,59	0,56	0,62	0,68	0,63	-0,057
1865 Vågan	0,80	0,79	0,80	0,81	0,81	0,82	0,68	0,67	0,68	0,66	0,65	0,67	0,67	0,64	0,71	0,62	0,59	0,67	0,70	0,67	-0,031
1866 Hadsel	0,69	0,67	0,71	0,73	0,72	0,73	0,72	0,71	0,73	0,67	0,66	0,68	0,62	0,59	0,65	0,60	0,56	0,63	0,66	0,64	-0,018
1867 Bø	0,85	0,83	0,85	0,75	0,74	0,76	0,59	0,57	0,62	0,52	0,50	0,54	0,82	0,79	0,85	0,82	0,80	0,86	0,75	0,71	-0,038
1868 Øksnes	0,67	0,65	0,69	0,67	0,66	0,67	0,76	0,75	0,78	0,74	0,73	0,75	0,72	0,70	0,74	0,65	0,64	0,66	0,72	0,68	-0,043
1870 Sortland	0,81	0,80	0,82	0,76	0,74	0,77	0,72	0,71	0,73	0,69	0,68	0,69	0,66	0,63	0,70	0,70	0,66	0,73	0,71	0,71	-0,004
1871 Andøy	0,78	0,76	0,80	0,85	0,83	0,87	0,73	0,67	0,78	0,58	0,57	0,60	0,71	0,69	0,72	0,56	0,55	0,57	0,73	0,62	-0,104
1874 Moskenes	0,76	0,73	0,79	0,76	0,72	0,78							0,40	0,39	0,42	0,36	0,35	0,38			
1875 Hamarøy	0,69	0,68	0,69	0,69	0,67	0,70	0,67	0,63	0,72	0,57	0,54	0,60	0,53	0,52	0,54	0,53	0,52	0,55	0,60	0,57	-0,028
3001 Halden	0,68	0,66	0,68	0,62	0,61	0,63	0,87	0,85	0,87	0,87	0,85	0,87	0,75	0,71	0,80	0,73	0,70	0,77	0,77	0,75	-0,021
3002 Moss	0,85	0,83	0,87	0,82	0,79	0,84	0,88	0,83	0,94	0,82	0,79	0,85	0,86	0,76	0,99	0,84	0,74	0,96	0,86	0,83	-0,034
3003 Sarpsborg	0,77	0,75	0,78	0,81	0,79	0,82	0,83	0,78	0,86	0,83	0,80	0,86	0,73	0,69	0,77	0,75	0,71	0,79	0,77	0,79	0,019
3004 Fredrikstad	0,79	0,76	0,81	0,77	0,74	0,80	0,87	0,82	0,91	0,85	0,81	0,89	0,88	0,82	0,93	0,89	0,83	0,97	0,86	0,86	0,000
3005 Drammen	0,86	0,81	0,90	0,83	0,79	0,87	0,90	0,84	0,99	0,92	0,86	0,99	0,88	0,82	0,94	0,90	0,84	0,97	0,88	0,89	0,011
3006 Kongsberg	0,75	0,73	0,76	0,71	0,70	0,72	0,85	0,83	0,86	0,84	0,82	0,85	0,60	0,57	0,65	0,58	0,55	0,62	0,71	0,69	-0,022
3007 Ringerike	0,79	0,77	0,80	0,79	0,77	0,80	0,88	0,85	0,89	0,84	0,83	0,85	0,69	0,64	0,74	0,70	0,67	0,72	0,77	0,76	-0,007
3011 Hvaler	0,78	0,77	0,78	0,77	0,76	0,78	0,67	0,65	0,69				0,82	0,80	0,85	0,67	0,65	0,70	0,76		
3012 Aremark	0,87	0,86	0,88	0,86	0,83	0,88	0,90	0,84	0,98				0,54	0,52	0,58	0,65	0,62	0,70	0,72		
3013 Marker	0,73	0,71	0,75	0,69	0,69	0,70	0,88	0,86	0,89	0,85	0,84	0,86	0,77	0,73	0,81	0,67	0,63	0,70	0,80	0,73	-0,069
3014 Indre Østfold	0,91	0,88	0,94	0,89	0,85	0,91	0,83	0,79	0,86	0,80	0,78	0,82	0,76	0,71	0,82	0,76	0,72	0,82	0,81	0,80	-0,012
3015 Skiptvet	0,76	0,74	0,77	0,74	0,73	0,75	0,69	0,68	0,70	0,74	0,74	0,75	0,66	0,63	0,71	0,55	0,53	0,59	0,69	0,65	-0,040
3016 Rakkestad	0,81	0,79	0,83	0,83	0,82	0,84	0,78	0,77	0,79	0,75	0,74	0,76	0,63	0,62	0,65	0,66	0,64	0,68	0,71	0,72	0,010
3017 Råde	0,93	0,91	0,94	0,72	0,71	0,73	0,81	0,80	0,83	0,78	0,77	0,79	0,53	0,51	0,57	0,54	0,52	0,57	0,70	0,65	-0,046
3018 Våler (Viken)	0,97	0,94	0,99	0,92	0,90	0,94	0,71	0,70	0,71	0,66	0,65	0,67	0,70	0,66	0,72	0,63	0,61	0,65	0,75	0,70	-0,054
3019 Vestby	0,88	0,86	0,89	0,87	0,85	0,88	0,81	0,79	0,81	0,80	0,79	0,80	0,69	0,66	0,72	0,59	0,57	0,62	0,76	0,71	-0,052
3020 Nordre Follo	0,94	0,88	0,99	0,94	0,88	0,99	0,92	0,87	0,99	0,94	0,89	0,98	0,78	0,74	0,82	0,81	0,77	0,85	0,85	0,87	0,020
3021 Ås	0,88	0,86	0,91	0,88	0,87	0,89	0,89	0,87	0,91	0,87	0,86	0,88	0,85	0,80	0,90	0,71	0,67	0,75	0,87	0,79	-0,080
3022 Frogn	0,82	0,80	0,83	0,79	0,78	0,80	0,86	0,85	0,87	0,87	0,86	0,88	0,83	0,79	0,87	0,80	0,76	0,84	0,84	0,82	-0,018
3023 Nesodden	0,94	0,92	0,95	0,95	0,93	0,97	0,85	0,84	0,86	0,85	0,84	0,86	0,74	0,71	0,77	0,71	0,68	0,75	0,81	0,80	-0,010
3024 Bærum	0,86	0,81	0,91	0,84	0,79	0,89	0,88	0,81	0,99	0,93	0,86	0,99	0,83	0,74	0,94	0,84	0,74	0,99	0,85	0,86	0,011
3025 Asker	0,88	0,83	0,91	0,85	0,81	0,88	0,90	0,85	0,96	0,90	0,85	0,95	0,84	0,75	0,99	0,87	0,79	0,98	0,87	0,88	0,011
3026 Aurskog-	0,93	0,91	0,94	0,96	0,95	0,97	0,90	0,89	0,90	0,87	0,86	0,87	0,80	0,76	0,83	0,65	0,63	0,69	0,85	0,78	-0,074
3027 Rælingen	0,90	0,87	0,93	0,92	0,89	0,93	0,95	0,93	0,97	0,93	0,91	0,93	0,57	0,56	0,59	0,60	0,58	0,61	0,75	0,76	0,006
3028 Enebakk	0,95	0,93	0,98	0,98	0,97	0,98	0,89	0,88	0,90	0,85	0,84	0,86	0,66	0,64	0,68	0,73	0,71	0,75	0,79	0,82	0,026
3029 Lørenskog	0,94	0,90	0,98	0,94	0,90	0,99	0,87	0,85	0,90	0,82	0,80	0,84	0,66	0,63	0,69	0,68	0,65	0,71	0,78	0,78	-0,006
3030 Lillestrøm	0,90	0,84	0,94	0,88	0,83	0,93	0,89	0,84	0,93	0,84	0,79	0,87	0,91	0,90	0,83	0,97	0,91	0,84	0,98	0,90	-0,013
3031 Nittedal	0,76	0,74	0,77	0,68	0,67	0,69	0,95	0,93	0,96	0,90	0,88	0,91	0,63	0,60	0,66	0,64	0,61	0,69	0,75	0,73	-0,023
3032 Gjerdrum	0,58	0,58	0,59	0,74	0,73	0,74	0,82	0,81	0,83	0,81	0,81	0,83	0,75	0,71	0,78	0,73	0,71	0,76	0,74	0,76	0,022
3033 Ullensaker	0,77	0,76	0,78	0,70	0,69	0,71	0,93	0,89	0,95	0,91	0,88	0,93	0,75	0,72	0,79	0,73	0,70	0,77	0,81	0,78	-0,028
3034 Nes	0,78	0,77	0,78	0,80	0,79	0,81	0,93	0,92	0,94	0,88	0,86	0,89	0,62	0,60	0,65	0,60	0,57	0,62	0,75	0,72	-0,026
3035 Eidsvoll	0,88	0,87	0,89	0,86	0,84	0,87	0,88	0,86	0,89	0,89	0,87	0,90	0,68	0,64	0,72	0,65	0,61	0,69	0,78	0,76	-0,018
3036 Namnestad	0,96	0,95	0,97	0,94	0,92	0,95	0,89	0,88	0,90												

Kommune	Barnehage						Grunnskole						Pleie og omsorg						Samlet		
	2022			2023			2022			2023			2022			2023			2022	2023	Endring
	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	DEA	2021-22
3042 Hemsedal	0,68	0,67	0,68	0,60	0,59	0,61	0,60	0,57	0,64	0,58	0,56	0,62	0,61	0,59	0,64	0,83	0,80	0,85	0,62	0,71	0,092
3043 Ål	0,82	0,82	0,83	0,78	0,77	0,78	0,62	0,61	0,63	0,56	0,55	0,56	0,53	0,50	0,56	0,52	0,51	0,54	0,61	0,58	-0,030
3044 Hol	0,79	0,78	0,79	0,69	0,68	0,70	0,54	0,53	0,55	0,53	0,52	0,54	0,54	0,53	0,56	0,48	0,47	0,49	0,59	0,54	-0,055
3045 Sigdal				0,86	0,78	0,98				0,84	0,81	0,87	0,67	0,64	0,70	0,60	0,57	0,63			0,72
3046 Krødsherad	0,81	0,79	0,82	0,81	0,80	0,83	0,84	0,72	0,99	0,84	0,71	0,99	0,89	0,86	0,93	0,78	0,75	0,81	0,86	0,80	-0,054
3047 Modum	0,94	0,92	0,95	0,88	0,87	0,89	0,87	0,86	0,88	0,81	0,80	0,82	0,70	0,68	0,74	0,67	0,64	0,69	0,80	0,75	-0,047
3048 Øvre Eiker	0,81	0,80	0,82	0,79	0,77	0,80	0,94	0,91	0,96	0,92	0,91	0,93	0,82	0,78	0,88	0,81	0,77	0,86	0,86	0,84	-0,017
3049 Lier	0,61	0,60	0,62	0,58	0,58	0,59	0,82	0,81	0,84	0,80	0,78	0,81	0,64	0,59	0,68	0,64	0,60	0,69	0,69	0,68	-0,010
3050 Flesberg	0,85	0,84	0,85	0,80	0,80	0,81	0,84	0,80	0,89	0,66	0,63	0,70	0,53	0,52	0,56	0,50	0,48	0,52	0,69	0,61	-0,081
3051 Rollag	0,74	0,73	0,75	0,62	0,61	0,63				0,62	0,60	0,65	0,62	0,60	0,65	0,59	0,56	0,63			
3052 Nore og Uvdal	0,62	0,61	0,62	0,60	0,60	0,61	0,60	0,58	0,64	0,60	0,57	0,62	0,60	0,58	0,62	0,57	0,54	0,60	0,60	0,58	-0,023
3053 Jevnaker	0,91	0,90	0,92	0,88	0,86	0,90	0,84	0,83	0,86	0,85	0,84	0,87	0,91	0,86	0,98	0,88	0,83	0,92	0,89	0,87	-0,018
3054 Lunner	0,86	0,85	0,87	0,89	0,87	0,91	0,90	0,89	0,91	0,86	0,85	0,87	0,68	0,67	0,69	0,62	0,61	0,63	0,78	0,75	-0,036
3401 Kongsvinger	0,78	0,76	0,79	0,77	0,76	0,78	0,81	0,80	0,82	0,80	0,79	0,81	0,68	0,66	0,71	0,70	0,68	0,73	0,74	0,75	0,006
3403 Hamar	0,90	0,88	0,92	0,88	0,85	0,90	0,73	0,72	0,74	0,76	0,75	0,77	0,83	0,78	0,88	0,84	0,79	0,90	0,82	0,82	0,009
3405 Lillehammer	0,74	0,71	0,76	0,74	0,72	0,76	0,90	0,88	0,91	0,86	0,85	0,87	0,74	0,71	0,78	0,77	0,74	0,81	0,79	0,79	0,007
3407 Gjøvik	0,92	0,90	0,93	0,88	0,87	0,89	0,85	0,83	0,87	0,82	0,81	0,83	0,71	0,64	0,79	0,61	0,55	0,68	0,79	0,73	-0,065
3411 Ringsaker	0,90	0,88	0,92	0,85	0,83	0,87	0,77	0,76	0,78	0,79	0,77	0,79	0,75	0,71	0,80	0,80	0,75	0,85	0,79	0,81	0,017
3412 Løten	0,92	0,91	0,92	0,80	0,78	0,81	0,77	0,76	0,79	0,78	0,77	0,79	0,77	0,74	0,81	0,70	0,68	0,73	0,80	0,74	-0,057
3413 Stange	0,90	0,88	0,91	0,84	0,83	0,85	0,83	0,81	0,84	0,83	0,81	0,84	0,64	0,61	0,69	0,71	0,68	0,75	0,75	0,77	0,024
3414 Nord-Odal	0,74	0,73	0,74	0,86	0,84	0,87	0,77	0,75	0,79	0,77	0,76	0,78	0,84	0,81	0,86	0,85	0,83	0,87	0,80	0,83	0,032
3415 Sør-Odal	0,96	0,95	0,97	0,96	0,95	0,97	0,87	0,86	0,88	0,82	0,81	0,83	0,83	0,81	0,84	0,74	0,73	0,76	0,87	0,81	-0,057
3416 Eidskog	0,74	0,73	0,74	0,79	0,79	0,80				0,66	0,65	0,67	0,75	0,73	0,77	0,81	0,79	0,84		0,76	
3417 Grue	0,69	0,67	0,71	0,70	0,69	0,70	0,75	0,72	0,77	0,73	0,71	0,76	0,56	0,55	0,57	0,55	0,54	0,57	0,64	0,63	-0,010
3418 Åsnes	0,76	0,75	0,77	0,68	0,67	0,69	0,69	0,67	0,70				0,73	0,69	0,78	0,68	0,64	0,73	0,72		
3419 Våler	0,57	0,54	0,59	0,65	0,64	0,67	0,78	0,76	0,79	0,79	0,76	0,83	0,85	0,83	0,87	0,83	0,82	0,85	0,77	0,79	0,015
3420 Elverum	0,89	0,87	0,90	0,82	0,81	0,83	0,83	0,81	0,85	0,80	0,79	0,80	0,71	0,67	0,75	0,69	0,66	0,75	0,78	0,75	-0,029
3421 Trysil	0,86	0,84	0,88	0,81	0,80	0,81	0,70	0,69	0,71	0,68	0,67	0,69	0,63	0,60	0,66	0,60	0,57	0,63	0,70	0,66	-0,032
3422 Åmot	0,62	0,62	0,62	0,61	0,61	0,61	0,66	0,65	0,67	0,67	0,67	0,68	0,70	0,68	0,72	0,69	0,67	0,71	0,67	0,67	-0,003
3423 Stor-Elvdal	0,74	0,72	0,76	0,49	0,48	0,50	0,84	0,72	0,99	0,85	0,76	0,99	0,70	0,66	0,74	0,71	0,68	0,74	0,75	0,71	-0,039
3424 Rendalen	0,86	0,83	0,87	0,78	0,77	0,78				0,83	0,78	0,89	0,73	0,69	0,76	0,83	0,80	0,86		0,82	
3425 Engerdal	0,66	0,65	0,67	0,54	0,54	0,55				0,62	0,58	0,66	0,62	0,58	0,66	0,59	0,56	0,63			
3426 Tolga	0,91	0,89	0,93	0,89	0,88	0,90	0,85	0,76	0,99	0,74	0,71	0,78	0,66	0,63	0,70	0,57	0,54	0,61	0,77	0,69	-0,079
3427 Tynset	0,78	0,76	0,80	0,76	0,74	0,77	0,77	0,75	0,78	0,77	0,76	0,79	0,72	0,70	0,74	0,76	0,73	0,78	0,75	0,76	0,016
3428 Alvdal	0,85	0,84	0,86	0,84	0,83	0,86	0,87	0,85	0,89	0,92	0,90	0,95	0,70	0,68	0,73	0,78	0,75	0,80	0,78	0,83	0,052
3429 Follidal	0,67	0,66	0,69	0,74	0,73	0,75	0,79	0,75	0,83	0,75	0,71	0,80	0,53	0,51	0,57	0,52	0,50	0,55	0,64	0,63	-0,005
3430 Os	0,74	0,72	0,76	0,83	0,83	0,84	0,65	0,62	0,69	0,78	0,73	0,83	0,66	0,64	0,69	0,59	0,57	0,62	0,68	0,70	0,021
3431 Dovre	0,74	0,73	0,74	0,82	0,81	0,83	0,77	0,71	0,84	0,71	0,69	0,72	0,84	0,79	0,89	0,72	0,68	0,78	0,80	0,74	-0,062
3432 Lesja	0,71	0,70	0,71	0,69	0,68	0,69	0,66	0,63	0,69	0,61	0,58	0,65	0,63	0,60	0,66	0,71	0,68	0,74	0,65	0,68	0,024
3433 Skjåk	0,76	0,75	0,77	0,69	0,69	0,70	0,70	0,67	0,73	0,68	0,66	0,71	0,52	0,50	0,55	0,55	0,54	0,57	0,62	0,62	-0,003
3434 Lom	0,69	0,68	0,70	0,71	0,70	0,71	0,73	0,71	0,76	0,77	0,75	0,79	0,75	0,73	0,77	0,83	0,81	0,86	0,73	0,79	0,056
3435 Vågå	0,95	0,94	0,96	0,86	0,85	0,87	0,75	0,73	0,77	0,71	0,69	0,75	0,63	0,61	0,64	0,58	0,56	0,59	0,73	0,68	-0,052
3436 Nord-Fron	0,72	0,71	0,73	0,79	0,77	0,80	0,74	0,73	0,76	0,72	0,71	0,73	0,68	0,65	0,72	0,66	0,63	0,71	0,71	0,70	-0,004
3437 Sel	0,72	0,70	0,73	0,68	0,67	0,68	0,66	0,64	0,67	0,63	0,62	0,64	0,68	0,65	0,72	0,66	0,62	0,70	0,68	0,66	-0,025
3438 Sør-Fron	0,74	0,73	0,75	0,67	0,66	0,68	0,87	0,84	0,90	0,70	0,69	0,71	0,69	0,67	0,72	0,67	0,65	0,70	0,76	0,68	-0,074
3439 Ringebu	0,98	0,96	0,99	0,92	0,90	0,93	0,69	0,65	0,73	0,71	0,70	0,73	0,82	0,76	0,89	0,88	0,82	0,99	0,81	0,84	0,024
3440 Øyer	0,80	0,79	0,80	0,79	0,78	0,80	0,76	0,75	0,78	0,70	0,69	0,71	0,82	0,78	0,85	0,83	0,79	0,88	0,79	0,78	-0,013
3441 Gausdal	0,76	0,74	0,77	0,80	0,79	0,81	0,73	0,72	0,75	0,71	0,70	0,72	0,67	0,64	0,70	0,71	0,68	0,74	0,71	0,73	0,021
3442 Østre Toten	0,90	0,88	0,91	0,79	0,77	0,80	0,77	0,77	0,78	0,75	0,74	0,75	0,74	0,71	0,77	0,70	0,67	0,72	0,78	0,73	-0,052
3443 Vestre Toten	0,81	0,79	0,82	0,82	0,81	0,83	0,80	0,78	0,81	0,77	0,76	0,79	0,61	0,59	0,63	0,59	0,57	0,61	0,71	0,69	-0,018
3446 Gran	0,85	0,83	0,86	0,79	0,78	0,80	0,78	0,77	0,80	0,77	0,76	0,78	0,94	0,89	0,98	0,93	0,88	0,98	0,87	0,85	-0,018
3447 Søndre Land	0,69	0,68	0,71	0,66	0,65	0,67				0,71	0,69	0,72	0,77	0,72	0,80	0,86	0,82	0,90		0,77	
3448 Nordre Land	0,90	0,88	0,93	0,94	0,93	0,95	0,85	0,84	0,86	0,81	0,80	0,82	0,81	0,78	0,86	0,72	0,69	0,77	0,84	0,79	-0,052
3449 Sør-Aurdal	0,73	0,71	0,73	0,74	0,73	0,75	0,63	0,61	0,64	0,59	0,58	0,61	0,73	0,70	0,76	0,68	0,66	0,71	0,70	0,66	-0,031
3450 Etnedal	0,51	0,48	0,53	0,65	0,62	0,67	0,84	0,71	0,99	0,85	0,76	0,99	0,70	0,66	0,73	0,75	0,71	0,80	0,70	0,76	0,057
3451 Nord-Aurdal	0,69	0,67	0,70	0,72	0,71	0,72	0,69	0,68	0,70	0,69	0,69	0,70	0,49	0,48	0,50	0,55	0,54	0,56	0,59	0,63	0,037
3452 Vestre Slidre	0,74	0,73	0,74	0,84	0,83	0,84	0,84	0,71	0,99	0,78	0,74	0,85	0,78	0,76	0,81	0,60	0,58	0,64	0,79	0,70	-0,086
3453 Øystre Slidre	0,88	0,86	0,90	0,80	0,78	0,81	0,70	0,69	0,71	0,64	0,63	0,65	0,54	0,51	0,58	0,50	0,48	0,53	0,66	0,60	-0,058
3454 Vang	0,59	0,58	0,60	0,60	0,59	0,60	0,72	0,68	0,77	0,64	0,61	0,68	0,69	0,67	0,73	0,63	0,60	0,67	0,68	0	

Kommune	Barnehage						Grunnskole						Pleie og omsorg						Samlet			
	2022			2023			2022			2023			2022			2023			2022	2023	Endring	
	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	DEA	2021-22	
3808	Notodden	0,74	0,73	0,74	0,96	0,94	0,99	0,76	0,75	0,77	0,73	0,72	0,75	0,64	0,62	0,68	0,70	0,67	0,74	0,70	0,76	0,065
3811	Færder	0,88	0,86	0,89	0,93	0,91	0,94	0,83	0,82	0,84	0,81	0,80	0,82	0,76	0,72	0,81	0,70	0,67	0,76	0,80	0,78	-0,023
3812	Siljan	0,74	0,74	0,75	0,80	0,79	0,80	0,81	0,74	0,88	0,84	0,76	0,91	0,66	0,63	0,69	0,58	0,55	0,61	0,72	0,70	-0,024
3813	Bamble	0,78	0,77	0,79	0,76	0,75	0,77	0,79	0,78	0,80	0,75	0,75	0,77	0,59	0,57	0,62	0,55	0,53	0,57	0,69	0,65	-0,037
3814	Kragerø	0,85	0,83	0,85	0,87	0,85	0,88	0,73	0,72	0,74	0,74	0,73	0,75	0,70	0,66	0,73	0,70	0,67	0,73	0,74	0,75	0,007
3815	Drangedal	0,68	0,68	0,69	0,69	0,68	0,69	0,74	0,72	0,76	0,65	0,64	0,66	0,75	0,73	0,77	0,71	0,69	0,73	0,73	0,69	-0,044
3816	Nome	0,85	0,83	0,86	0,62	0,61	0,62	0,92	0,90	0,94	0,86	0,84	0,87	0,80	0,78	0,82	0,81	0,79	0,83	0,85	0,79	-0,059
3817	Midt-Telemark	0,79	0,79	0,80	0,75	0,75	0,76	0,83	0,82	0,84	0,84	0,83	0,85	0,68	0,65	0,70	0,62	0,60	0,65	0,75	0,72	-0,033
3818	Tinn	0,65	0,65	0,66	0,67	0,66	0,67	0,65	0,63	0,67	0,62	0,61	0,63	0,66	0,65	0,68	0,64	0,62	0,66	0,66	0,64	-0,018
3819	Hjartdal	0,65	0,64	0,66	0,63	0,62	0,65							0,56	0,53	0,61	0,61	0,58	0,65			
3820	Seljord	0,64	0,63	0,65	0,75	0,75	0,76	0,62	0,61	0,64	0,62	0,61	0,63	0,66	0,64	0,68	0,64	0,62	0,66	0,65	0,66	0,011
3821	Kviteseid	0,81	0,79	0,82	0,76	0,75	0,76	0,84	0,71	0,99	0,80	0,74	0,85	0,70	0,67	0,74	0,68	0,65	0,72	0,76	0,73	-0,032
3822	Nissedal	0,41	0,40	0,42	0,48	0,47	0,48	0,84	0,71	0,99	0,78	0,72	0,86	0,78	0,76	0,81	0,69	0,67	0,71	0,73	0,67	-0,053
3823	Fyresdal	0,64	0,62	0,65	0,66	0,64	0,67	0,66	0,62	0,70	0,64	0,61	0,67	0,62	0,59	0,65	0,70	0,67	0,74	0,63	0,67	0,040
3824	Tokke	0,62	0,62	0,63	0,65	0,64	0,65	0,84	0,71	0,99	0,57	0,55	0,59	0,61	0,59	0,63	0,62	0,61	0,64	0,68	0,61	-0,073
3825	Vinje	0,54	0,53	0,55	0,56	0,55	0,56	0,65	0,64	0,66	0,60	0,60	0,61	0,57	0,55	0,59	0,54	0,52	0,57	0,59	0,56	-0,024
4201	Risor	0,84	0,83	0,84	0,75	0,74	0,75	0,74	0,73	0,75	0,79	0,77	0,81	0,63	0,61	0,66	0,65	0,63	0,67	0,70	0,71	0,008
4202	Grimstad	0,71	0,70	0,71	0,69	0,67	0,71	0,95	0,93	0,97	0,91	0,90	0,92	0,82	0,74	0,99	0,78	0,71	0,86	0,84	0,80	-0,038
4203	Arendal	0,75	0,73	0,76	0,71	0,69	0,73	0,85	0,82	0,88	0,86	0,83	0,88	0,78	0,75	0,82	0,79	0,76	0,83	0,80	0,80	0,000
4204	Kristiansand	0,82	0,78	0,86	0,82	0,78	0,86	0,83	0,78	0,89	0,87	0,82	0,92	0,87	0,79	0,97	0,86	0,78	0,99	0,85	0,85	0,006
4205	Lindesnes	0,85	0,84	0,86	0,83	0,82	0,84	0,76	0,75	0,77	0,81	0,80	0,81	0,74	0,68	0,80	0,80	0,73	0,85	0,77	0,81	0,038
4206	Farsund	0,72	0,72	0,73	0,74	0,73	0,75	0,90	0,89	0,91	0,86	0,85	0,87	0,58	0,54	0,63	0,54	0,52	0,56	0,71	0,68	-0,028
4207	Flekkefjord	0,83	0,82	0,84	0,83	0,81	0,84	0,83	0,80	0,85	0,80	0,79	0,81	0,67	0,65	0,69	0,62	0,60	0,64	0,75	0,72	-0,034
4211	Gjerstad	0,80	0,79	0,80	0,78	0,77	0,78	0,83	0,78	0,89	0,84	0,71	0,99	0,65	0,63	0,67	0,72	0,70	0,74	0,73	0,77	0,037
4212	Vegårshei	0,82	0,78	0,85	0,79	0,77	0,80	0,89	0,84	0,99	0,95	0,93	0,98	0,64	0,61	0,67	0,62	0,60	0,65	0,75	0,76	0,005
4213	Tvedestrand	0,94	0,93	0,94	0,90	0,88	0,91	0,78	0,77	0,80	0,77	0,76	0,78	0,57	0,54	0,59	0,57	0,55	0,60	0,71	0,70	-0,011
4214	Froland	0,74	0,73	0,74	0,81	0,80	0,82	0,82	0,81	0,84	0,75	0,74	0,76	0,62	0,59	0,64	0,55	0,54	0,58	0,70	0,66	-0,039
4215	Lillesand	0,72	0,71	0,74	0,72	0,71	0,72	0,90	0,88	0,91	0,85	0,84	0,86	0,60	0,58	0,62	0,62	0,60	0,64	0,72	0,71	-0,007
4216	Birkenes	0,82	0,80	0,83	0,67	0,66	0,68	0,92	0,91	0,95	0,89	0,87	0,90	0,67	0,66	0,69	0,68	0,67	0,69	0,78	0,74	-0,035
4217	Åmli	0,75	0,73	0,76	0,53	0,53	0,54	0,76	0,74	0,79	0,69	0,67	0,71	0,38	0,36	0,41	0,37	0,35	0,39	0,57	0,50	-0,070
4218	Iveland	0,63	0,62	0,64	0,67	0,66	0,68	0,91	0,86	0,97	0,84	0,82	0,86	0,89	0,85	0,95	0,90	0,85	0,95	0,85	0,83	-0,013
4219	Evje og	0,91	0,89	0,92	0,93	0,92	0,94	0,92	0,89	0,94	0,81	0,80	0,83	0,59	0,57	0,62	0,57	0,54	0,59	0,75	0,71	-0,040
4220	Bygland	0,69	0,67	0,71	0,65	0,64	0,66	0,84	0,71	0,99	0,88	0,81	0,95	0,83	0,79	0,87	0,74	0,71	0,78	0,80	0,77	-0,039
4221	Valle	0,69	0,68	0,70	0,76	0,74	0,78							0,63	0,60	0,67	0,63	0,60	0,67			
4222	Bykle	0,42	0,41	0,43	0,42	0,42	0,43							0,58	0,55	0,62	0,70	0,67	0,74			
4223	Vennesla	0,76	0,75	0,77	0,74	0,73	0,75	0,80	0,79	0,81	0,79	0,78	0,80	0,64	0,62	0,66	0,66	0,64	0,68	0,71	0,71	0,003
4224	Åseral	0,46	0,43	0,49	0,53	0,51	0,54							0,87	0,83	0,92	0,81	0,77	0,85			
4225	Lyndal	0,88	0,86	0,90	0,95	0,94	0,97	0,89	0,88	0,90	0,84	0,83	0,85	0,64	0,62	0,66	0,65	0,62	0,68	0,76	0,77	0,001
4226	Hægebostad	0,86	0,84	0,87	0,73	0,72	0,74							0,54	0,52	0,58	0,51	0,49	0,55			
4227	Kvinesdal	0,75	0,73	0,76	0,85	0,83	0,86	0,77	0,76	0,78	0,75	0,74	0,76	0,52	0,51	0,54	0,53	0,52	0,54	0,64	0,66	0,017
4228	Sirdal	0,51	0,50	0,51	0,51	0,50	0,51	0,70	0,65	0,76				0,72	0,69	0,75	0,79	0,75	0,82	0,67		
4601	Bergen	0,81	0,74	0,89	0,82	0,74	0,89	0,88	0,80	0,99	0,88	0,80	0,98	0,83	0,73	0,98	0,83	0,73	0,99	0,84	0,84	0,000
4602	Kinn	0,88	0,86	0,89	0,81	0,79	0,83	0,82	0,82	0,83	0,79	0,78	0,80	0,67	0,64	0,71	0,72	0,69	0,76	0,76	0,76	0,003
4611	Etne	0,78	0,76	0,79	0,74	0,72	0,75	0,83	0,81	0,85	0,85	0,83	0,86	0,60	0,59	0,63	0,63	0,62	0,65	0,71	0,72	0,011
4612	Sveio	0,63	0,62	0,63	0,72	0,71	0,72	0,87	0,85	0,89	0,83	0,82	0,84	0,79	0,76	0,83	0,81	0,78	0,84	0,78	0,80	0,015
4613	Bømlo				0,83	0,82	0,84	0,82	0,81	0,83	0,69	0,67	0,72	0,75	0,73	0,78						
4614	Stord	0,80	0,79	0,81	0,82	0,81	0,83	0,86	0,85	0,87	0,85	0,84	0,85	0,65	0,62	0,69	0,67	0,62	0,71	0,75	0,75	0,005
4615	Fitjar	0,77	0,74	0,79	0,93	0,89	0,96	0,76	0,72	0,79	0,79	0,76	0,82	0,62	0,61	0,65	0,64	0,62	0,67	0,69	0,74	0,048
4616	Tysnes	0,83	0,82	0,83	0,80	0,79	0,81	0,72	0,69	0,78	0,72	0,71	0,73	0,68	0,66	0,70	0,58	0,57	0,60	0,72	0,67	-0,052
4617	Kvinnherad	0,73	0,72	0,74	0,72	0,71	0,73	0,72	0,71	0,73	0,69	0,68	0,69	0,69	0,66	0,73	0,68	0,64	0,72	0,71	0,69	-0,023
4618	Ullensvang	0,70	0,68	0,72	0,72	0,70	0,74	0,66	0,65	0,66	0,64	0,64	0,65	0,71	0,66	0,75	0,74	0,71	0,78	0,69	0,71	0,019
4619	Eidfjord	0,68	0,67	0,68	0,57	0,56	0,57							0,60	0,57	0,63	0,57	0,55	0,60			
4620	Ulvik	0,56	0,54	0,57	0,60	0,59	0,61	0,68	0,65	0,72				0,55	0,52	0,59	0,62	0,59	0,65	0,59		
4621	Voss	0,87	0,85	0,89	0,87	0,85	0,88	0,74	0,73	0,74	0,74	0,73	0,74	0,94	0,89	0,98	0,88	0,84	0,93	0,86	0,84	-0,027
4622	Kvam	0,77	0,76	0,78	0,73	0,71	0,75	0,74	0,74	0,75	0,69	0,68	0,70	0,72	0,70	0,76	0,72	0,70	0,75	0,74	0,71	-0,024
4623	Samnanger	0,67	0,65	0,68	0,85	0,84	0,85	0,90	0,86	0,95	0,81	0,77	0,85	0,66	0,64	0,69	0,53	0,50	0,58	0,74	0,68	-0,062
4624	Bjørnafjorden	0,75	0,74	0,77	0,71	0,69	0,73	0,88	0,86	0,89	0,94	0,93	0,95	0,72	0,66	0,78	0,76	0,70	0,82	0,78	0,81	0,031
4625	Austevoll				0,78	0,77	0,79	0,72	0,71	0,72	0,71	0,69	0,73	0,60	0,58	0,64						
4626	Øygarden	0,81	0,78	0,83	0,80	0,77	0,82	0,83	0,79	0,85	0,82	0,80	0,83	0,68	0,							

Kommune	Barnehage						Grunnskole						Pleie og omsorg						Samlet			
	2022			2023			2022			2023			2022			2023			2022	2023	Endring	
	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	DEA	2021-22	
4634	Masfjorden	0,72	0,72	0,73	0,74	0,73	0,73	0,74	0,79	0,64	0,61	0,68	0,81	0,79	0,84	0,77	0,75	0,80	0,77	0,73	-0,041	
4635	Gulen	0,68	0,68	0,69	0,67	0,65	0,68	0,58	0,56	0,60	0,60	0,57	0,62	0,66	0,64	0,68	0,78	0,74	0,81	0,64	0,70	0,062
4636	Solund	0,87	0,84	0,88	0,55	0,52	0,57							0,88	0,83	0,93	0,85	0,80	0,90			
4637	Hyllestad	0,58	0,56	0,60	0,59	0,58	0,60							0,47	0,45	0,49	0,56	0,53	0,59			
4638	Høyanger	0,67	0,66	0,67	0,74	0,72	0,75	0,77	0,71	0,85	0,74	0,70	0,78	0,78	0,75	0,82	0,71	0,69	0,75	0,75	0,73	-0,027
4639	Vik	0,83	0,82	0,83	0,77	0,76	0,78	0,78	0,75	0,82	0,71	0,68	0,75	0,77	0,76	0,79	0,92	0,89	0,94	0,79	0,82	0,039
4640	Sogndal	0,89	0,87	0,92	0,86	0,83	0,89	0,76	0,75	0,76	0,81	0,80	0,82	0,83	0,79	0,88	0,82	0,78	0,87	0,82	0,82	0,005
4641	Aurland	0,75	0,74	0,76	0,79	0,79	0,80	0,84	0,71	0,98	0,70	0,64	0,78	0,92	0,90	0,95	0,55	0,53	0,58	0,86	0,64	-0,219
4642	Lærdal	0,78	0,77	0,78	0,75	0,74	0,75	0,70	0,66	0,75	0,67	0,66	0,69	0,90	0,86	0,93	0,90	0,87	0,94	0,81	0,80	-0,010
4643	Årdal	0,78	0,76	0,80	0,80	0,78	0,82	0,81	0,77	0,85	0,72	0,70	0,74	0,73	0,70	0,77	0,72	0,69	0,75	0,76	0,73	-0,030
4644	Luster	0,80	0,78	0,81	0,74	0,73	0,75	0,67	0,65	0,68	0,67	0,66	0,68	0,70	0,68	0,72	0,69	0,68	0,71	0,71	0,70	-0,014
4645	Askvoll	0,82	0,81	0,84	0,79	0,78	0,80	0,64	0,61	0,68	0,62	0,61	0,63	0,55	0,53	0,57	0,56	0,54	0,57	0,63	0,62	-0,008
4646	Fjaler	0,86	0,85	0,86	0,71	0,70	0,71	0,65	0,62	0,68	0,61	0,58	0,64	0,74	0,71	0,78	0,69	0,66	0,73	0,73	0,67	-0,064
4647	Sunnfjord	0,84	0,81	0,85	0,80	0,78	0,81	0,79	0,76	0,81	0,78	0,77	0,80	0,65	0,62	0,69	0,65	0,61	0,69	0,73	0,72	-0,013
4648	Bremanger	0,88	0,87	0,88	0,82	0,80	0,83	0,84	0,71	0,99	0,84	0,70	0,99	0,93	0,90	0,98	0,92	0,88	0,99	0,89	0,88	-0,016
4649	Stad	0,89	0,87	0,90	0,88	0,87	0,90	0,87	0,85	0,89	0,84	0,83	0,85	0,77	0,74	0,80	0,78	0,76	0,80	0,82	0,82	-0,006
4650	Gloppen	0,85	0,84	0,86	0,86	0,84	0,89	0,82	0,80	0,83	0,84	0,83	0,85	0,87	0,81	0,93	0,79	0,74	0,84	0,85	0,82	-0,030
4651	Stryn	0,85	0,84	0,86	0,84	0,82	0,86	0,79	0,78	0,80	0,74	0,73	0,75	0,84	0,83	0,86	0,81	0,79	0,83	0,83	0,80	-0,032
5001	Trondheim	0,89	0,81	0,98	0,90	0,82	0,98	0,89	0,82	0,99	0,86	0,79	0,94	0,87	0,77	0,99	0,88	0,78	0,99	0,88	0,88	-0,003
5006	Steinkjer	0,85	0,83	0,86	0,88	0,86	0,89	0,79	0,78	0,79	0,79	0,78	0,79	0,86	0,78	0,99	0,88	0,81	0,97	0,83	0,85	0,019
5007	Namsos	0,72	0,71	0,72	0,76	0,75	0,77	0,72	0,72	0,73	0,72	0,72	0,73	0,70	0,67	0,73	0,69	0,66	0,73	0,71	0,71	0,004
5014	Frøya	0,87	0,85	0,88	0,80	0,79	0,81	0,67	0,66	0,68	0,65	0,65	0,66	0,55	0,53	0,57	0,47	0,46	0,49	0,65	0,59	-0,058
5020	Osen	0,82	0,79	0,85	0,80	0,79	0,81							0,90	0,85	0,95	0,90	0,85	0,99			
5021	Oppdal	0,80	0,79	0,80	0,74	0,74	0,75	0,83	0,82	0,85	0,78	0,77	0,80	0,83	0,81	0,85	0,76	0,74	0,78	0,82	0,76	-0,058
5022	Rennebu	0,70	0,69	0,71	0,65	0,64	0,65	0,68	0,64	0,72	0,66	0,64	0,68	0,55	0,53	0,57	0,54	0,53	0,56	0,62	0,60	-0,018
5025	Roros	0,88	0,87	0,89	0,87	0,85	0,90	0,78	0,77	0,80	0,75	0,74	0,76	0,80	0,77	0,83	0,75	0,71	0,80	0,81	0,78	-0,033
5026	Holtålen	0,62	0,60	0,64	0,73	0,72	0,74	0,75	0,70	0,81	0,82	0,76	0,90	0,61	0,58	0,63	0,61	0,58	0,66	0,65	0,70	0,044
5027	Midtre Gauldal	0,92	0,91	0,93	0,85	0,84	0,86	0,83	0,82	0,84	0,79	0,78	0,80	0,73	0,72	0,74	0,66	0,64	0,67	0,80	0,74	-0,062
5028	Melhus	0,91	0,88	0,93	0,87	0,84	0,88	0,83	0,82	0,84	0,81	0,80	0,82	0,61	0,59	0,64	0,62	0,60	0,64	0,74	0,73	-0,011
5029	Skaun	0,82	0,81	0,83	0,81	0,79	0,83	0,77	0,76	0,78	0,72	0,71	0,74	0,69	0,67	0,71	0,68	0,66	0,69	0,74	0,72	-0,025
5031	Malvik	0,91	0,90	0,92	0,96	0,93	0,98	0,87	0,86	0,87	0,86	0,85	0,87	0,53	0,52	0,55	0,54	0,52	0,56	0,71	0,72	0,010
5032	Selbu	0,88	0,87	0,89	0,90	0,88	0,91	0,85	0,81	0,88	0,79	0,78	0,80	0,63	0,61	0,66	0,67	0,65	0,69	0,75	0,75	0,003
5033	Tydal	0,76	0,74	0,77	0,57	0,55	0,59							0,75	0,70	0,80	0,65	0,61	0,70			
5034	Meråker	0,93	0,92	0,94	0,82	0,80	0,83	0,84	0,72	0,99	0,78	0,75	0,82	0,78	0,75	0,82	0,85	0,82	0,89	0,83	0,82	-0,007
5035	Stjørdal	0,84	0,82	0,85	0,90	0,88	0,91	0,88	0,86	0,89	0,81	0,80	0,82	0,69	0,66	0,72	0,71	0,67	0,75	0,78	0,78	0,002
5036	Frosta	0,99	0,98	1,00	0,96	0,94	0,97	0,80	0,78	0,81	0,78	0,77	0,81	0,84	0,80	0,88	0,85	0,81	0,88	0,86	0,85	-0,006
5037	Levanger	0,75	0,74	0,76	0,83	0,82	0,84	0,85	0,84	0,85	0,84	0,83	0,84	0,79	0,74	0,85	0,63	0,59	0,68	0,80	0,73	-0,071
5038	Verdal	0,90	0,89	0,91	0,86	0,85	0,87	0,80	0,79	0,81	0,80	0,79	0,80	0,81	0,77	0,86	0,80	0,77	0,86	0,82	0,81	-0,012
5041	Snåsa	0,81	0,78	0,82	0,80	0,78	0,82	0,72	0,68	0,78	0,79	0,75	0,83	0,95	0,93	0,98	0,86	0,83	0,88	0,85	0,83	-0,027
5042	Lierne	0,55	0,54	0,56	0,55	0,53	0,57				0,64	0,58	0,71									
5043	Røyrvik				0,59	0,55	0,66							0,86	0,81	0,91	0,67	0,63	0,72			
5044	Namsskogan	0,60	0,58	0,61	0,47	0,44	0,48							0,88	0,84	0,99	0,89	0,85	0,96			
5045	Grong	0,64	0,63	0,65	0,75	0,74	0,75							0,91	0,88	0,97	0,92	0,89	0,98			
5046	Høylandet	0,74	0,72	0,75	0,71	0,69	0,72	0,73	0,69	0,78	0,75	0,71	0,80	0,88	0,83	0,98	0,86	0,81	0,99	0,81	0,80	-0,011
5047	Overhalla	0,74	0,72	0,75	0,76	0,76	0,77	0,78	0,77	0,78	0,73	0,72	0,74	0,79	0,76	0,81	0,74	0,71	0,77	0,77	0,74	-0,032
5049	Flatanger	0,81	0,80	0,82	0,88	0,86	0,91							0,72	0,69	0,76	0,75	0,72	0,78			
5052	Leka	0,67	0,65	0,69	0,66	0,62	0,68							0,66	0,63	0,71	0,63	0,59	0,67			
5053	Inderøy	0,90	0,89	0,91	0,85	0,84	0,86	0,73	0,72	0,74	0,77	0,76	0,78	0,58	0,56	0,60	0,60	0,58	0,63	0,69	0,70	0,011
5054	Indre Fosen	0,71	0,70	0,72	0,72	0,71	0,73	0,81	0,80	0,82	0,75	0,75	0,76	0,87	0,84	0,92	0,78	0,76	0,81	0,82	0,76	-0,062
5055	Heim	0,67	0,66	0,68	0,64	0,63	0,65	0,73	0,72	0,74	0,71	0,70	0,72	0,74	0,73	0,76	0,77	0,75	0,78	0,72	0,73	0,003
5056	Hitra	0,77	0,75	0,79	0,84	0,81	0,86	0,65	0,64	0,67	0,62	0,61	0,63	0,88	0,84	0,92	0,86	0,83	0,91	0,79	0,78	-0,006
5057	Ørland	0,80	0,79	0,81	0,80	0,79	0,81	0,81	0,80	0,82	0,79	0,79	0,81	0,74	0,72	0,76	0,62	0,60	0,64	0,77	0,71	-0,066
5058	Åfjord	0,70	0,69	0,72	0,82	0,81	0,82	0,71	0,67	0,75	0,64	0,63	0,66	0,69	0,66	0,74	0,68	0,66	0,70	0,70	0,70	-0,005
5059	Orkland	0,92	0,90	0,94	0,91	0,87	0,93	0,85	0,84	0,85	0,83	0,82	0,84	0,68	0,66	0,72	0,63	0,61	0,66	0,78	0,74	-0,035
5060	Nærøysund	0,78	0,76	0,78	0,88	0,86	0,90	0,73	0,73	0,74	0,72	0,71	0,73	0,81	0,77	0,85	0,83	0,79	0,87	0,78	0,80	0,023
5061	Rindal	0,71	0,71	0,72	0,73	0,72	0,74	0,90	0,87	0,94	0,91	0,87	0,98	0,81	0,78	0,83	0,59	0,57	0,62	0,82	0,72	-0,100
5401	Tromsø	0,84	0,79	0,87	0,87	0,83	0,91	0,77	0,73	0,81	0,75	0,72	0,78	0,69	0,65	0,73	0,70	0,65	0,74	0,74	0,75	0,007
5402	Harstad	0,87	0,84	0,90	0,82	0,80	0,84	0,83	0,81	0,83	0,77	0,76	0,78	0,74	0,72	0,77	0,80	0,77	0,82	0,79	0,79	-0,001
5403	Alta	0,77	0,76	0,79	0,82	0,81	0,83	0,69	0,69	0,70	0,65	0,64	0,66	0,81	0,75	0,87	0,77	0,72	0,84	0,77	0,74	-0,021
5404																						

Kommune	Barnehage						Grunnskole						Pleie og omsorg						Samlet		
	2022			2023			2022			2023			2022			2023			2022	2023	Endring
	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	DEA	2021-22
5415 Lavangen	0,65	0,63	0,67	0,65	0,63	0,67	0,79	0,72	0,87	0,69	0,64	0,77	0,84	0,81	0,88	0,76	0,73	0,80	0,79	0,72	-0,067
5416 Bardu	0,75	0,74	0,76	0,67	0,67	0,68	0,69	0,68	0,70	0,71	0,70	0,73	0,57	0,56	0,59	0,54	0,52	0,57	0,64	0,62	-0,024
5417 Salangen	0,65	0,64	0,65	0,66	0,65	0,66	0,74	0,70	0,80	0,65	0,62	0,68	0,74	0,73	0,77	0,62	0,60	0,64	0,72	0,64	-0,088
5418 Målselv	0,86	0,85	0,87	0,89	0,87	0,91	0,70	0,68	0,72	0,73	0,72	0,74	0,88	0,84	0,92	0,94	0,89	0,99	0,82	0,87	0,046
5419 Sørreisa	0,74	0,74	0,75	0,84	0,83	0,84	0,76	0,74	0,79	0,81	0,79	0,81	0,63	0,61	0,66	0,72	0,71	0,74	0,69	0,77	0,080
5420 Dyrøy	0,70	0,68	0,71	0,63	0,59	0,66							0,68	0,65	0,73	0,74	0,70	0,77			
5421 Senja	0,74	0,71	0,76	0,74	0,72	0,77	0,72	0,71	0,72	0,66	0,65	0,67	0,88	0,83	0,99	0,87	0,82	0,96	0,80	0,78	-0,021
5422 Balsfjord	0,79	0,79	0,80	0,88	0,86	0,89	0,65	0,65	0,66	0,69	0,68	0,69	0,86	0,83	0,89	0,93	0,91	0,97	0,78	0,85	0,067
5423 Karlsøy	0,63	0,62	0,64	0,62	0,61	0,62				0,74	0,70	0,80	0,71	0,69	0,74	0,71	0,69	0,74		0,70	
5424 Lyngen	0,69	0,68	0,70	0,68	0,67	0,69	0,57	0,55	0,61	0,55	0,54	0,56	0,88	0,85	0,91	0,81	0,78	0,83	0,75	0,70	-0,042
5425 Storfjord	0,86	0,84	0,86	0,77	0,75	0,77	0,65	0,63	0,67	0,65	0,61	0,69	0,78	0,76	0,81	0,70	0,68	0,72	0,76	0,70	-0,059
5426 Kåfjord	0,60	0,60	0,61	0,52	0,52	0,53				0,52	0,49	0,56	0,57	0,55	0,60	0,58	0,56	0,61		0,55	
5427 Skjervøy	0,66	0,65	0,66	0,73	0,72	0,74	0,61	0,60	0,63				0,78	0,75	0,82	0,74	0,71	0,77	0,71		
5428 Nordreisa	0,70	0,69	0,70	0,77	0,76	0,78	0,70	0,68	0,72	0,64	0,64	0,65	0,77	0,73	0,80	0,76	0,72	0,80	0,73	0,73	-0,006
5429 Kvænangen	0,53	0,51	0,55	0,80	0,78	0,81							0,69	0,67	0,72	0,66	0,64	0,69			
5430 Kautokeino	0,81	0,79	0,82	0,78	0,76	0,79							0,95	0,89	0,99	0,90	0,85	0,93			
5432 Loppa	0,64	0,63	0,66	0,53	0,50	0,56							0,59	0,57	0,63	0,62	0,59	0,67			
5433 Hasvik	0,71	0,70	0,72	0,63	0,60	0,64							0,76	0,73	0,80	0,70	0,68	0,73			
5434 Måsøy	0,59	0,57	0,60	0,71	0,69	0,72							0,63	0,61	0,66	0,61	0,58	0,63			
5435 Nordkapp	0,71	0,71	0,72	0,77	0,76	0,77	0,84	0,71	0,99	0,65	0,62	0,67	0,48	0,44	0,52	0,59	0,55	0,63	0,63	0,64	0,006
5436 Porsanger	0,63	0,62	0,63	0,61	0,60	0,62	0,61	0,58	0,64	0,66	0,65	0,68	0,74	0,71	0,77	0,77	0,75	0,80	0,68	0,71	0,031
5437 Karasjok	0,75	0,74	0,75	0,71	0,71	0,72	0,70	0,65	0,74	0,64	0,61	0,67	0,90	0,85	0,99	0,91	0,85	0,98	0,81	0,79	-0,023
5438 Lebesby	0,62	0,61	0,63	0,74	0,72	0,74				0,72	0,67	0,79	0,57	0,55	0,61	0,52	0,50	0,56		0,63	
5439 Gamvik	0,82	0,81	0,83	0,71	0,70	0,72							0,44	0,42	0,46	0,45	0,43	0,48			
5440 Berlevåg	0,78	0,74	0,81	0,69	0,66	0,71							0,41	0,38	0,44	0,46	0,44	0,49			
5441 Tana	0,97	0,94	0,99	0,77	0,76	0,77	0,54	0,52	0,56	0,54	0,52	0,55	0,68	0,66	0,70	0,64	0,63	0,66	0,69	0,64	-0,058
5442 Nesseby	0,67	0,65	0,68	0,51	0,49	0,53							0,43	0,41	0,46	0,50	0,48	0,53			
5443 Båtsfjord	0,77	0,76	0,79	0,77	0,76	0,77	0,59	0,55	0,63				0,52	0,50	0,55	0,56	0,54	0,58	0,59		
5444 Sør-Varanger	0,90	0,89	0,91	0,92	0,91	0,94	0,55	0,54	0,55	0,57	0,56	0,57	0,58	0,57	0,60	0,63	0,61	0,65	0,63	0,67	0,033

Note: DEA for skjevhetjustert DEA-score, NKI står for nedre konfidensintervall og ØKI står for øvre konfidensintervall.

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Vedlegg 15.

Konsesjonskraft, eiendomsskatt og havbruksinntekter 2006–2023

I dette vedlegget grupperes kommunene etter nivået på inntekter fra konsesjonskraft og eiendomsskatt. Inntekter fra konsesjonskraft er definert som summen av hjemfallsinntekter og konsesjonskraftsinntekter som fritt kan benyttes til dekning av kommunale utgifter. Konsesjonsavgifter som er bundet til næringsformål er holdt utenfor. Naturressursskatt er inkludert i skatt på inntekt og formue.

Tabell 15.1 Antall kommuner i hver gruppe når kommunene er gruppert etter nivå på eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter og inntekter fra havbruksfondet målt i prosent av landsgjennomsnittet¹ for ordinær skatt på inntekt og formue inkl. naturressursskatt. 2006–2023.

	2006	2007	2008	2009 ³	2010 ³	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ^{4,5}	2021	2022	2023
>100 prosent	10	14	16	15	14	16	17	15	17	16	16	15	13	14	16	14	24	32
50-100 prosent	20	25	25	25	25	32	27	25	23	23	22	21	23	25	43	33	45	33
25-50 prosent	31	30	33	37	36	34	34	39	43	51	46	48	55	56	58	55	54	55
10-25 prosent	58	73	74	82	94	109	119	119	141	144	160	165	160	159	138	128	117	126
5-10 prosent	63	64	72	78	82	80	74	84	80	87	91	92	93	89	54	75	70	67
0-5 prosent	120	100	97	92	82	66	74	67	48	44	37	35	36	37	25	31	26	26
0 prosent	128	124	112	100	96	92	83	78	75	62	55	49	41	41	21	19	19	16
Totalt²	430	430	429	429	429	429	428	427	427	427	427	425	421	421	355	355	355	355

¹ Grupperingen er gjort i forhold til bruttoinntekter.

² Utenom Oslo

³ Bruddet i tidsserien i 2010 består i at konsesjonsavgift ikke lenger inngår i "skatt på inntekt og formue". For alle kommuner med eiendomsskatt utgjør derfor denne nå et litt høyere relativt nivå enn i de tidligere utgavene av TBU's høstrapport. I alt 12 kommuner ble av denne grunn flyttet opp én kategori, ettersom kommunen lå rett under kategorigrensen før innteksdefinisjonen ble endret, men etter endringen lå rett over. Antall kommuner med høyere andel enn 10 prosent på eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter (de 4 høyeste kategoriene) økte med 10. Uten endringen i innteksdefinisjonen ville dette antallet økt med bare 4 kommuner (i 2010).

⁴ Brudd i tidsserien i 2020 skyldes i første rekke at det ble ny kommunestruktur, dernest punkt 5) nedenfor.

⁵ Fra høstrapporten 2022 ble det tatt hensyn til en ny faktor - kommunes inntekter fra havbruksfond. Dette var da ikke regnet inn i deltabellene 1 og 2, men er nå inkludert, og tilbakeregnet til 2020 i disse deltabellene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 15.2 Gjennomsnittlig kommunestørrelse når kommunene er gruppert etter nivå på eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter og inntekter fra havbruksfondet målt i prosent av landsgjennomsnittet¹ for ordinær skatt på inntekt og formue inkl. naturressursskatt. 2009–2023

	2009 ²	2010 ²	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ^{4,5}	2021	2022	2023
>100 prosent	1 751	1 977	2 167	2 180	2 040	2 330	1 983	2 069	1 936	2 319	2 015	1 783	2 168	2 328	2 600
50-100 prosent	3 932	3 847	3 535	3 808	3 770	3 645	4 232	3 996	4 039	3 496	3 450	3 071	3 642	2 901	3 121
25-50 prosent	3 497	3 459	3 676	3 604	4 513	3 708	3 969	3 276	3 577	3 601	3 591	3 407	2 802	3 518	3 914
10-25 prosent	9 484	10 354	11 674	10 599	10 617	11 036	12 699	12 424	12 296	12 873	12 100	14 752	14 850	16 167	15 519
5-10 prosent	14 314	13 423	11 245	12 512	11 265	11 094	11 696	11 222	11 576	11 134	12 868	17 727	16 128	17 820	20 448
0-5 prosent	10 482	11 304	12 789	13 747	15 133	13 336	7 065	9 215	8 226	8 765	8 724	23 495	19 872	21 343	20 630
0 prosent	11 113	10 648	11 269	10 912	11 575	14 774	16 607	16 981	18 862	22 020	22 916	35 023	34 909	34 485	32 289
Totalt**)	9 846	9 957	10 072	10 216	10 368	10 479	10 581	10 669	10 804	10 979	11 038	13 166	13 224	13 311	13 465

¹ Grupperingen er gjort i forhold til bruttoinntekter.

² Utenom Oslo.

³ Brudd i tidsserien mellom 2009 og 2010: De ulike gruppenes folketall er bare i liten grad endret som følge av at kommuner har en annen kategori enn de ville hatt etter tidligere inntektsdefinisjon.

⁴ Brudd i tidsserien i 2020 skyldes i første rekke at det ble ny kommunestruktur, dernest punkt 5) nedenfor

⁵ Fra høstrapporten 2022 ble det tatt hensyn til en ny faktor - kommunes inntekter fra havbruksfond. Dette var da ikke regnet inn i deltabelle 1 og 2, men er nå inkludert, og tilbakeregnet til 2020 i disse deltabelle.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Foreløpig utgave

Tabell 15.3 Inntekter fra skatt på inntekt og formue (inkl. naturressursskatt), eiendomsskatt, konsesjonskraft og hjemfall og inntekter fra havbruksfond samt rammetilskudd. 2023. Kroner per innbygger.

Kommune	Innb.	Ramme-tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms-skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms-skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons-kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landsnittet for skatt på inntekt og formue
0301 Oslo ¹	709 037	16 546	64 358	1 460	1 420	-		83 783	
1101 Eigersund	15 011	32 135	35 343	1 878	2 582	424		72 363	14,36 %
1103 Stavanger	146 011	20 235	49 119	554	1 192		174	71 273	5,64 %
1106 Haugesund	37 855	27 493	38 467	1 170	2 144		70	69 343	9,95 %
1108 Sandnes	82 548	28 350	37 952	885		1 430	28	68 645	6,89 %
1111 Sokndal	3 324	44 645	33 160	4 555	1 458	1 468		85 286	21,99 %
1112 Lund	3 206	42 266	34 220	2 345	1 416	2 235		82 482	17,63 %
1114 Bjerkreim	2 848	39 088	35 009	9 692	2 298	75		86 164	35,47 %
1119 Hå	19 649	35 540	31 292					66 832	0,00 %
1120 Klepp	20 615	29 625	35 219			228		65 073	0,67 %
1121 Time	19 781	28 912	37 705	243		233		67 093	1,40 %
1122 Gjesdal	12 302	36 112	32 243	728	1 056	1 307	21	71 468	9,15 %
1124 Sola	28 315	21 684	48 352					70 036	0,00 %
1127 Randaberg	11 671	26 977	40 445	725	920			69 068	4,84 %
1130 Strand	13 474	34 524	32 671	1 075	1 772	513	154	70 709	10,33 %
1133 Hjelmeland	2 619	41 233	43 179	12 737	2 439	18 785	1 391	119 764	103,94 %
1134 Suldal	3 815	32 946	46 910	42 549		32 690	971	156 066	224,06 %
1135 Sauda	4 543	40 836	36 556	9 870	2 074	42 753		132 090	160,81 %
1144 Kvitøy	535	77 264	35 293	8 613			4 292	125 462	37,94 %
1145 Bokn	868	55 636	34 654	14 265			4 115	108 670	54,04 %
1146 Tysvær	11 405	38 133	33 752	17 432			562	89 878	52,90 %
1149 Karmøy	42 903	32 962	32 310	1 869	969		55	68 166	8,51 %
1151 Utsira	208	155 615	36 159	4 139			31 318	227 232	104,25 %
1160 Vindafjord	8 844	31 071	42 540	1 194	3 084		480	78 369	13,99 %
1505 Kristiansund	24 159	33 231	32 286	1 516	2 945		206	70 183	13,72 %
1506 Molde	32 446	33 157	35 274	1 127	3 348	1 424	362	74 694	18,41 %
1507 Ålesund	67 520	28 662	36 481	317	1 898		175	67 533	7,03 %
1511 Vanylven	3 013	47 189	33 539			664	1 005	82 397	4,91 %
1514 Sande	2 442	42 123	37 113			190	2 698	82 124	8,49 %
1515 Herøy (Møre og Romsdal)	8 842	31 033	36 558				129	67 721	0,38 %
1516 Ulstein	8 797	32 551	34 524		1 533		74	68 682	4,72 %
1517 Hareid	5 159	42 672	28 335		2 006			73 013	5,90 %
1520 Ørsta	10 929	37 483	31 433	366	1 541	125	304	71 251	6,87 %
1525 Stranda	4 421	38 028	34 188	1 514	2 205	324	587	76 847	13,61 %
1528 Sykkylven	7 630	36 009	29 071		2 193	138	769	68 180	9,11 %
1531 Sula	9 636	39 643	29 400	102	1 013			70 157	3,28 %
1532 Giske	8 692	34 413	33 623	164	2 417		177	70 793	8,11 %
1535 Vestnes	7 051	35 545	33 308	917	2 723		552	73 046	12,33 %
1539 Rauma	7 046	38 574	34 268	3 552	2 657	4 578	925	84 553	34,43 %
1547 Aukra	3 654	40 620	32 292	68 554			2 154	143 621	207,89 %
1554 Averøy	5 872	33 738	33 953	1 482	3 310		1 645	74 128	18,92 %
1557 Gjemnes	2 669	45 662	28 052	1 168	2 689		729	78 302	13,49 %
1560 Tingvoll	3 031	49 978	29 208	568	3 062		749	83 566	12,88 %
1563 Sunndal	7 110	37 439	36 227	9 616	1 604	4 237		89 123	45,44 %
1566 Surnadal	5 912	40 761	30 979	4 005	2 423		37	78 205	19,01 %

Kommune	Innb.	Ramme- tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
1573 Smøla	2 158	52 190	30 467	5 702			11 300	99 659	49,99 %
1576 Aure	3 381	53 176	32 907	4 914	1 075		1 791	93 862	22,87 %
1577 Volda	10 960	41 016	28 696	851	2 370		316	73 249	10,40 %
1578 Fjord	2 494	57 012	35 917	7 005		10 617	694	111 244	53,85 %
1579 Hustadvika	13 341	40 685	30 158	2 239	2 571		553	76 206	15,77 %
1804 Bodø	53 259	29 416	35 628	1 194	2 913	941	117	70 210	15,19 %
1806 Narvik	21 515	38 733	32 625	4 270	2 851	64	551	79 094	22,74 %
1811 Bindal	1 391	60 554	34 438	9 990	2 203	4 208	10 648	122 040	79,52 %
1812 Sømna	1 970	55 507	29 491	389	1 809		1 055	88 251	9,56 %
1813 Brønnøy	7 787	38 592	35 172	1 434	3 076	75	973	79 321	16,34 %
1815 Vega	1 219	60 287	31 309	257	1 380		2 443	95 676	12,00 %
1816 Vevelstad	454	100 430	30 615	2 645			7 623	141 313	30,19 %
1818 Herøy (Nordland)	1 839	51 362	34 301	842	1 029		5 237	92 772	20,90 %
1820 Alstahaug	7 300	40 815	30 067	1 490	1 753		807	74 931	11,91 %
1822 Leirfjord	2 270	60 482	26 780	1 840	1 844		572	91 518	12,51 %
1824 Vefsn	13 342	39 463	30 839	2 655	1 705	1 857	65	76 583	18,47 %
1825 Grane	1 454	64 568	27 304	5 037	2 207	2 572		101 688	28,86 %
1826 Hattfjelldal - Aarborte	1 278	73 923	25 794	2 919	1 592	14 516		118 744	55,94 %
1827 Donna	1 391	56 589	39 932	1 613	1 467		5 849	105 449	26,25 %
1828 Nesna	1 783	52 052	28 718	632	1 222		4 381	87 005	18,33 %
1832 Hemnes	4 459	45 547	33 059	14 027		8 355		100 988	65,81 %
1833 Rana	25 980	35 583	31 937	2 652	1 501	2 580	67	74 320	19,99 %
1834 Lurøy	1 852	65 105	51 697	2 350	2 331		10 153	131 636	43,61 %
1835 Træna	444	93 419	32 948				2 249	128 616	6,61 %
1836 Rødøy	1 139	79 191	29 726	13 307		5 812	16 981	145 017	106,14 %
1837 Meløy	6 212	44 278	33 656	7 846		10 652	1 997	98 429	60,26 %
1838 Gildeskål	1 928	59 540	30 365	8 501	3 738	8 923	8 406	119 472	86,93 %
1839 Beiarn	1 027	72 856	28 946	11 557		6 346		119 705	52,63 %
1840 Saltdal	4 650	49 263	28 091	1 425	1 995	1 726	474	82 974	16,52 %
1841 Fauske - Fuosso	9 572	36 573	31 141	2 882	2 038	972	249	73 855	18,05 %
1845 Sørfold	1 845	55 489	35 257	23 345		18 876	5 279	138 247	139,65 %
1848 Steigen	2 665	51 667	32 620	3 368	1 628	114	5 530	94 927	31,28 %
1851 Lødingen	1 985	66 766	28 320	994	2 082		5 226	103 389	24,41 %
1853 Evenes - Evenåssi	1 310	56 789	35 395	993		794	660	94 631	7,20 %
1856 Røst	469	83 392	37 002	1 390	1 183			122 968	7,57 %
1857 Værøy	688	77 545	35 583	1 339	1 083			115 549	7,12 %
1859 Flakstad	1 220	56 502	33 792	443	2 825	252	709	94 524	12,44 %
1860 Vestvågøy	11 551	38 903	31 768	501	2 697		307	74 177	10,31 %
1865 Vågan	9 736	35 114	35 416	7	4 361		545	75 443	14,44 %
1866 Hadsel	8 184	37 640	35 115	761	2 867		1 708	78 091	15,69 %
1867 Bø	2 584	50 428	36 135	251	853		3 829	91 496	14,50 %
1868 Øksnes	4 533	41 856	32 218				1 697	75 772	4,99 %
1870 Sortland - Suortá	10 561	37 397	32 015	1 835	1 264	58	1 226	73 795	12,89 %
1871 Andøy	4 577	42 917	32 872	928	2 646		193	79 556	11,07 %
1874 Moskenes	979	61 176	37 959	3 133	2 792	532		105 591	18,98 %
1875 Hamarøy - Håbmer	2 682	61 366	32 844	8 314	2 192	5 805	4 475	114 995	61,11 %
3001 Halden	31 730	37 584	28 985	1 046	2 114			69 730	9,29 %
3002 Moss	51 240	29 582	35 314	884	2 787	23		68 590	10,86 %
3003 Sarpsborg	59 038	37 412	29 296	1 488	2 875	400		71 470	14,00 %
3004 Fredrikstad	84 444	32 300	31 826	1 079	2 909	297		68 410	12,60 %

Kommune	Innb.	Ramme- tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landsnittet for skatt på inntekt og formue
3005 Drammen	103 291	31 273	34 706			92		66 071	0,27 %
3006 Kongsberg	28 793	28 181	36 984	1 503	964	197		67 829	7,83 %
3007 Ringerike	31 444	31 444	32 611	1 135	1 095	421		66 707	7,79 %
3011 Hvaler	4 762	25 484	41 546		9 864			76 895	29,00 %
3012 Aremark	1 329	53 748	31 873	333	3 706	114		89 774	12,21 %
3013 Marker	3 639	43 542	31 028	1 461	2 233			78 265	10,86 %
3014 Indre Østfold	46 382	36 014	31 430	1 273		626		69 343	5,58 %
3015 Skiptvet	3 886	38 359	30 085	4 846		962		74 253	17,08 %
3016 Rakkestad	8 371	39 018	30 705	764	3 359			73 845	12,12 %
3017 Råde	8 317	34 193	30 614	416	2 998			68 221	10,04 %
3018 Våler (Viken)	6 023	37 235	30 410	335	2 081			70 060	7,10 %
3019 Vestby	19 089	29 678	34 877	3 108				67 663	9,14 %
3020 Nordre Follo	62 245	27 173	41 347					68 519	0,00 %
3021 Ås	21 350	27 947	34 516	1 754	1 802			66 019	10,45 %
3022 Frogn	16 106	21 079	46 783	136	1 504			69 503	4,82 %
3023 Nesodden	20 322	26 384	39 316	233				65 934	0,68 %
3024 Bærum	129 874	13 308	64 613					77 921	0,00 %
3025 Asker	97 784	21 250	50 166			0		71 416	0,00 %
3026 Aurskog-Holand	17 945	37 423	29 342		1 225			67 990	3,60 %
3027 Rælingen	19 618	28 274	36 164					64 439	0,00 %
3028 Enebakk	11 392	33 896	30 671					64 567	0,00 %
3029 Lørenskog	46 797	26 436	37 150	1 766				65 352	5,19 %
3030 Lillestrøm	91 515	27 932	36 830	720	1 312	16		66 811	6,02 %
3031 Nittedal	25 440	27 140	38 760	425	2 091			68 417	7,40 %
3032 Gjerdrum	7 285	23 950	41 199					65 149	0,00 %
3033 Ullensaker	42 866	31 205	33 457	1 950				66 612	5,73 %
3034 Nes	24 283	33 182	30 333	268	1 736	283		65 802	6,72 %
3035 Eidsvoll	27 338	35 924	29 304		2 575	88		67 891	7,83 %
3036 Nannestad	15 530	34 281	30 695			5		64 981	0,01 %
3037 Hurdal	2 944	44 103	28 139		2 725	50		75 016	8,16 %
3038 Hole	6 888	28 693	42 284					70 976	0,00 %
3039 Flå	1 097	49 971	43 791	3 624	8 132	8 683		114 201	60,09 %
3040 Nesbyen	3 299	36 202	41 623	6 793	7 902	6 362		98 882	61,91 %
3041 Gol	4 767	35 832	40 133	3 313	3 116	7 864		90 258	42,02 %
3042 Hemsedal	2 645	26 838	54 555	6 301	6 186	22 406		116 285	102,59 %
3043 Ål	4 862	44 279	37 380	1 452	7 606	335		91 053	27,62 %
3044 Hol	4 506	18 850	57 739	11 064	4 312	26 056		118 021	121,81 %
3045 Sigdal	3 479	38 181	37 343	657	6 171	1		82 354	20,08 %
3046 Krødsherad	2 211	43 774	39 992	952	3 988			88 705	14,52 %
3047 Modum	14 527	35 738	30 289	2 042		2		68 070	6,01 %
3048 Øvre Eiker	20 495	30 727	34 528					65 254	0,00 %
3049 Lier	28 167	26 109	42 461					68 570	0,00 %
3050 Flesberg	2 737	41 631	35 228	1 237	4 343	2 231		84 670	22,96 %
3051 Rollag	1 366	60 283	33 093	6 027	7 152	6 852		113 407	58,89 %
3052 Nore og Uvdal	2 486	41 150	42 280	18 708		22 876		125 014	122,26 %
3053 Jevnaker	6 990	34 077	30 770	369	2 202	257		67 675	8,32 %
3054 Lunner	9 307	35 027	30 784	351	2 224			68 387	7,57 %
3401 Kongsvinger	17 966	37 305	31 212	642	1 858	816		71 833	9,75 %
3403 Hamar	32 382	30 594	34 451	1 321	4 178	9		70 552	16,19 %
3405 Lillehammer	28 560	30 218	34 411	1 673	3 298			69 600	14,61 %

Kommune	Innb.	Ramme-tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms-skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms-skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons-kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landsnittet for skatt på inntekt og formue
3407 Gjøvik	30 563	33 320	31 296	1 240	2 689	66		68 612	11,75 %
3411 Ringsaker	35 475	34 618	30 168	716	3 131	140		68 774	11,72 %
3412 Løten	7 836	39 723	26 330	327	2 564			68 944	8,50 %
3413 Stange	21 356	37 171	28 864	548	2 358	141		69 081	8,96 %
3414 Nord-Odal	5 010	43 995	27 738	3 140	2 528			77 402	16,67 %
3415 Sør-Odal	8 069	34 759	30 055	703	2 162	162		67 842	8,90 %
3416 Eidskog	6 028	47 181	25 897	272	2 120			75 471	7,03 %
3417 Grue	4 572	43 572	29 899	688	2 775			76 934	10,18 %
3418 Åsnes	7 267	46 190	26 344	584	2 424			75 542	8,84 %
3419 Våler (Innlandet)	3 625	48 411	26 124	2 551	1 532	3 050		81 669	20,97 %
3420 Elverum	21 568	36 450	29 309	961	3 559	76		70 355	13,51 %
3421 Trysil	6 582	41 186	33 141	3 079	4 144	1 373		82 923	25,27 %
3422 Åmot	4 213	41 999	32 769	4 152	4 022	4 993		87 934	38,71 %
3423 Stor-Elvdal	2 281	57 694	27 333	1 050	3 558	1 895		91 530	19,12 %
3424 Rendalen	1 769	59 789	29 677	9 211	336	3 337		102 350	37,88 %
3425 Engerdal	1 328	67 794	24 215	1 344	4 867	468		98 689	19,64 %
3426 Tolga	1 555	61 311	26 193	2 786	1 753	3 997		96 040	25,10 %
3427 Tynset	5 628	45 714	28 958	2 022	2 185	3 725		82 604	23,32 %
3428 Alvdal	2 493	49 820	29 454	3 747	953	2 575		86 550	21,39 %
3429 Folldal	1 519	58 079	27 897	1 192	1 339	3 597		92 103	18,02 %
3430 Os	1 844	55 613	28 996	796	3 017			88 422	11,21 %
3431 Dovre	2 466	51 058	27 653	375	1 276			80 362	4,85 %
3432 Lesja	1 966	54 065	31 594	1 592	4 347	12 232		103 831	53,43 %
3433 Skjåk	2 147	43 130	33 957	8 332		13 086		98 505	62,97 %
3434 Lom	2 212	50 343	27 472	2 193	179	21 337		101 525	69,71 %
3435 Vågå	3 532	48 180	27 707	2 850	3 164	3 535		85 437	28,08 %
3436 Nord-Fron	5 589	41 427	33 025	6 945	2 918	16 062		100 376	76,22 %
3437 Sel	5 567	50 013	25 124	1 228	2 463	571		79 399	12,53 %
3438 Sør-Fron	3 240	40 387	31 596	4 447	4 510	9 459		90 399	54,15 %
3439 Ringebu	4 416	38 809	33 216	920	8 905			81 851	28,89 %
3440 Øyer	5 161	35 738	34 451	1 865	5 496	627		78 177	23,49 %
3441 Gausdal	6 129	35 125	32 158	806	6 745			74 834	22,20 %
3442 Østre Toten	14 896	36 171	29 776		2 451	197		68 595	7,79 %
3443 Vestre Toten	13 635	37 432	27 812	692	2 865			68 801	10,46 %
3446 Gran	13 568	35 467	32 334	394	1 494	190		69 879	6,11 %
3447 Søndre Land	5 564	46 022	25 044			231		71 298	0,68 %
3448 Nordre Land	6 527	46 774	25 960	2 096	2 938	4 918		82 686	29,26 %
3449 Sør-Aurdal	2 866	54 882	31 358	3 576	4 262			94 079	23,05 %
3450 Etnedal	1 239	64 744	29 725	739	6 628	2		101 838	21,66 %
3451 Nord-Aurdal	6 401	39 906	32 562	3 094	2 053	4 194		81 808	27,46 %
3452 Vestre Slidre	2 091	40 800	36 557	2 525	3 143	5 683		88 707	33,37 %
3453 Øystre Slidre	3 291	36 850	36 747	1 908	5 677	7 811		88 993	45,26 %
3454 Vang	1 636	51 337	37 004	5 262		37 277		130 881	125,07 %
3801 Horten	27 682	33 965	31 341					65 306	0,00 %
3802 Holmestrand	26 206	31 297	34 303		2 314	0		67 915	6,81 %
3803 Tønsberg	58 561	28 739	36 759					65 498	0,00 %
3804 Sandefjord	65 574	31 627	34 185					65 812	0,00 %
3805 Larvik	48 246	32 324	35 014		984	(0)		68 321	2,89 %
3806 Porsgrunn	37 056	31 107	33 598	2 221	2 285			69 210	13,25 %
3807 Skien	55 924	34 198	31 082	717	2 157	78		68 233	8,68 %

Kommune	Innb.	Ramme-tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms-skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms-skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons-kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landsnittet for skatt på inntekt og formue
3808 Notodden	13 025	39 483	30 220	2 524	2 711	3 083		78 022	24,46 %
3811 Færder	27 286	28 957	39 218					68 175	0,00 %
3812 Siljan	2 375	39 044	31 547	780	3 326			74 697	12,07 %
3813 Bamble	14 172	33 185	33 942	1 936	3 180	2		72 245	15,05 %
3814 Kragero	10 413	35 542	33 242	398	6 586	633		76 401	22,39 %
3815 Drangedal	4 091	48 737	27 562	814	3 277	331		80 721	13,00 %
3816 Nome	6 559	40 843	30 470	1 507	2 229	3 075		78 124	20,03 %
3817 Midt-Telemark	10 735	41 148	28 348	1 030	2 699			73 226	10,96 %
3818 Tinn	5 546	33 924	42 437	16 971		22 510		115 841	116,08 %
3819 Hjartdal	1 588	48 007	36 996	7 603	3 602	17 248		113 457	83,65 %
3820 Seljord	2 939	42 500	33 957	3 543		9 401		89 402	38,06 %
3821 Kviteseid	2 427	45 686	34 225	2 232		3 917		86 059	18,08 %
3822 Nissedal	1 442	57 327	34 577	9 720	4 560	16 196		122 379	89,60 %
3823 Fyresdal	1 224	61 909	31 292	9 408		30 739		133 348	118,03 %
3824 Tokke	2 198	40 715	40 709	21 303		26 411		129 139	140,28 %
3825 Vinje	3 832	32 133	46 083	17 936		58 467		154 618	224,63 %
4201 Risør	6 806	39 001	31 832		4 356			75 189	12,81 %
4202 Grimstad	24 587	32 753	30 968	662	2 409	735		67 527	11,19 %
4203 Arendal	45 891	34 112	31 308	585	2 637	240		68 881	10,18 %
4204 Kristiansand	115 569	32 393	32 655	658	2 290	6		68 002	8,69 %
4205 Lindesnes	23 479	40 503	29 849	1 324	3 105	1 893		76 673	18,59 %
4206 Farsund	9 860	37 779	31 329	1 748	1 958		66	72 880	11,09 %
4207 Flekkefjord	9 216	41 099	31 691	1 375	2 388	3 455	798	80 805	23,57 %
4211 Gjerstad	2 421	52 086	25 022	1 550	1 902			80 560	10,15 %
4212 Vegårshei	2 143	51 683	26 122		2 955			80 760	8,69 %
4213 Tvedestrand	6 184	42 085	28 875		5 067			76 027	14,90 %
4214 Froland	6 174	39 792	27 834	747	2 364	8 625		79 363	34,51 %
4215 Lillesand	11 419	31 080	35 004	560	2 372		36	69 053	8,73 %
4216 Birkenes	5 390	45 492	26 329	1 507	2 395	1 577		77 300	16,11 %
4217 Åmli	1 786	63 450	31 918	5 572	1	23 741		124 681	86,18 %
4218 Iveland	1 344	61 371	26 304	7 716	276	28 541		124 207	107,41 %
4219 Evje og Hornnes	3 904	44 295	26 379	1 802		2 470		74 946	12,56 %
4220 Bygland	1 136	62 416	30 803	9 793		65 747		168 760	222,09 %
4221 Valle	1 180	40 989	48 738	34 018		81 045		204 790	338,29 %
4222 Bykle	995	14 650	88 425	60 569		227 626		391 270	847,31 %
4223 Vennesla	15 294	41 462	25 526	2 844	1 751	4 906		76 488	27,93 %
4224 Åseral	911	43 774	52 552	35 690		110 403		242 419	429,52 %
4225 Lyngdal	10 751	45 479	27 679	386		749	60	74 354	3,52 %
4226 Hægebostad	1 750	54 885	31 719			130		86 734	0,38 %
4227 Kvinesdal	6 024	41 980	33 411	13 272		24 285		112 949	110,42 %
4228 Sirdal	1 837	27 065	64 588	81 385		13 463		186 502	278,86 %
4601 Bergen	289 330	24 795	40 116	1 350	2 517			68 777	11,37 %
4602 Kinn	17 179	36 477	35 513	2 185	2 585	758	1 492	79 010	20,64 %
4611 Etne	4 073	40 915	34 220	3 797	2 842	5 860	613	88 248	38,55 %
4612 Sveio	5 732	42 483	29 575				906	72 964	2,66 %
4613 Bømlo	12 132	35 218	34 813	365	2 909		1 064	74 370	12,76 %
4614 Stord	19 098	31 181	36 923	1 415	1 293		68	70 881	8,16 %
4615 Fitjar	3 181	40 373	32 506	4 876	1 795		1 498	81 047	24,02 %
4616 Tysnes	2 910	40 808	44 861	1 317	2 309		3 191	92 485	20,04 %
4617 Kvinnherad	13 058	34 727	37 469	4 682		10 651	1 663	89 191	49,97 %

Kommune	Innb.	Ramme-tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms-skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms-skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons-kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landsnittet for skatt på inntekt og formue
4618 Ullensvang	11 148	40 610	37 459	10 191		45 562	427	134 250	165,17 %
4619 Eidfjord	962	29 573	72 367	59 597		30 591		192 128	265,16 %
4620 Ulvik	1 056	62 073	36 569	10 828				109 470	31,83 %
4621 Voss	16 144	39 061	33 376	3 040	2 440	6 071		83 988	33,96 %
4622 Kvam	8 531	40 403	33 459	2 859	2 092	14 639	849	94 300	60,09 %
4623 Samnanger	2 495	43 844	31 428	4 595	1 145	9 833	347	91 191	46,81 %
4624 Bjørnafjorden	25 596	34 245	33 919			369	430	68 963	2,35 %
4625 Austevoll	5 297	25 595	57 410	275			2 867	86 147	9,24 %
4626 Øygarden	39 368	32 035	34 061	4 495			473	71 064	14,61 %
4627 Askøy	29 989	35 443	30 947				58	66 447	0,17 %
4628 Vaksdal	3 875	48 565	31 052	8 374	2 846	51 516	167	142 520	184,94 %
4629 Modalen	380	73 855	70 774	79 345		595		224 568	235,03 %
4630 Osterøy	8 152	36 861	29 347	945	2 800	15	610	70 577	12,85 %
4631 Alver	29 920	38 655	31 873	3 203		19	592	74 342	11,21 %
4632 Austrheim	2 856	32 113	48 525	4 412			682	85 731	14,98 %
4633 Fedje	513	90 090	32 179	4 199			1 687	128 154	17,30 %
4634 Masfjorden	1 654	51 927	42 155	20 752		16 966	1 848	133 647	116,32 %
4635 Gulen	2 228	47 130	45 148	7 445	3 326	1 721	5 936	110 707	54,18 %
4636 Solund	756	68 823	37 956		2 029		13 514	122 322	45,70 %
4637 Hyllestad	1 268	59 885	32 963	1 687	2 188	1 063	5 800	103 586	31,57 %
4638 Høyanger	3 949	41 743	35 971	10 790	794	55 764	2 855	147 916	206,40 %
4639 Vik	2 561	46 084	41 501	8 916	1 528	26 877		124 907	109,73 %
4640 Sogndal	12 198	39 967	32 364	3 795	2 674	3 938		82 739	30,60 %
4641 Aurland	1 775	31 661	52 843	36 205		49 730		170 439	252,65 %
4642 Lærdal	2 129	43 643	38 322	13 408				95 373	39,42 %
4643 Årdal	5 172	38 558	39 050	11 495	1 441			90 544	38,03 %
4644 Luster	5 302	42 316	35 717	13 635		12 387		104 055	76,51 %
4645 Askvoll	2 949	49 433	34 359	1 238	2 714	722	4 776	93 241	27,78 %
4646 Fjaler	2 913	49 012	35 977	2 426	1 251	318	1 262	90 248	15,46 %
4647 Sunnfjord	22 215	37 076	35 948	2 053	1 818	870		77 765	13,94 %
4648 Bremanger	3 482	48 993	36 301	14 865	1 932	11 879	4 045	118 015	96,20 %
4649 Stad	9 543	42 130	31 855		2 413	37	363	76 797	8,27 %
4650 Gloppen	5 892	47 551	31 118	1 448	2 604	771	184	83 676	14,72 %
4651 Stryn	7 244	40 155	32 610	942	1 578	5		75 290	7,42 %
5001 Trondheim - Tråante	212 660	23 006	38 327	2 155	2 113	114		65 715	12,88 %
5006 Steinkjer	23 955	42 655	27 731	1 336	3 027	322		75 071	13,77 %
5007 Namsos - Näävmesjenjaelmie	14 923	45 088	29 759	1 093	2 390	78	1 026	79 435	13,49 %
5014 Frøya	5 391	(7 254)	105 745	2 529			8 045	109 065	31,09 %
5020 Osen	904	74 687	29 100	1 065	970		5 743	111 565	22,87 %
5021 Oppdal	7 256	36 924	31 594	1 400	3 662	3 501		77 080	25,18 %
5022 Rennebu	2 481	48 439	28 228	4 911	3 888	6 778		92 244	45,80 %
5025 Roros - Rosse	5 598	38 116	31 401	1 322	5 080	71		75 990	19,03 %
5026 Holtålen	1 997	57 029	26 039	555	2 914			86 537	10,20 %
5027 Midtre Gauldal	6 133	46 915	26 091	764	1 189	1 026		75 985	8,76 %
5028 Melhus	17 340	36 930	29 561	593	734	450		68 269	5,23 %
5029 Skaun	8 441	40 437	28 397	279	2 380			71 493	7,82 %
5031 Malvik	14 662	30 237	35 048	371	2 074			67 731	7,19 %
5032 Selbu	4 144	44 005	29 876	4 312		3 740		81 933	23,67 %
5033 Tydal	753	53 211	50 530	33 202		64 033		200 976	285,88 %
5034 Meråker	2 426	50 733	28 260	5 899		10 279		95 171	47,56 %

Kommune	Innb.	Ramme-tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms-skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms-skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons-kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landsnittet for skatt på inntekt og formue
5035 Stjørdal	24 541	34 983	30 234			12		65 229	0,03 %
5036 Frosta	2 645	46 283	28 152		2 575			77 011	7,57 %
5037 Levanger	20 344	37 613	29 529	776	2 399			70 317	9,33 %
5038 Verdal	15 002	38 820	27 732	827	1 595			68 974	7,12 %
5041 Snåase - Snåsa	2 021	58 245	28 453	2 517	1 832	702		91 749	14,85 %
5042 Lierne	1 295	74 914	30 601	3 844	1 805	4 446		115 610	29,68 %
5043 Raarvikhke - Røyrvik	429	106 133	31 200	11 513		10 946		159 793	66,03 %
5044 Namsskogan	814	81 693	40 601	22 999	885	23 214		169 391	138,47 %
5045 Grong	2 296	57 588	28 744	4 527	1 964	2 692		95 514	27,00 %
5046 Høylandet	1 216	77 312	24 563	973	1 351			104 198	6,83 %
5047 Overhalla	3 873	47 226	28 508	1 369	1 593	163		78 859	9,19 %
5049 Flatanger	1 108	60 060	37 639	6 868	2 156		18 429	125 152	80,71 %
5052 Leka	582	90 924	27 962	2 704	1 122		24 487	147 200	83,24 %
5053 Inderøy	6 841	44 511	29 794	529	2 073	564		77 470	9,31 %
5054 Indre Fosen	9 977	46 359	26 616	468	540			73 982	2,96 %
5055 Heim	5 880	46 992	32 518	2 671	2 566	318	3 178	88 244	25,68 %
5056 Hitra	5 281	41 062	31 659	3 703			5 119	81 544	25,94 %
5057 Ørland	10 472	41 889	30 258	927			535	73 609	4,30 %
5058 Åfjord	4 252	53 754	32 850	14 806		484	3 686	105 581	55,79 %
5059 Orkland	18 690	41 214	29 584	1 466		410	285	72 959	6,36 %
5060 Nærøysund	9 890	35 864	42 759	1 848	1 481		4 578	86 529	23,24 %
5061 Rindal	1 957	50 729	28 717	3 684	2 084	(135)		85 079	16,56 %
5401 Tromsø	77 992	27 389	36 539	1 597	1 758	8	262	67 553	10,66 %
5402 Harstad	24 903	36 252	33 146	1 208	2 651	35	881	74 172	14,04 %
5403 Alta	21 317	43 661	33 067	2 427	1 464	121	1 061	81 801	14,91 %
5404 Vardø	1 933	64 324	27 886	289	1 616			94 114	5,60 %
5405 Vadsø	5 593	47 036	31 393	402	1 642			80 473	6,01 %
5406 Hammerfest	11 310	46 233	35 602	17 602	1 080	169	3 154	103 840	64,69 %
5411 Kvæfjord	2 866	57 334	26 380	268	2 207		1 896	88 084	12,85 %
5412 Tjeldsund	4 206	54 258	30 738	659		326	1 532	87 513	7,40 %
5413 Ibestad	1 279	59 862	37 917	270	874	266	9 794	108 982	32,94 %
5414 Gratangen	1 079	58 034	39 722	1 501		127	4 657	104 042	18,48 %
5415 Loabåk - Lavangen	983	87 668	22 234				2 539	112 441	7,46 %
5416 Bardu	3 949	39 375	35 580	6 386	1 368	9 868		92 577	51,81 %
5417 Salangen	2 048	57 367	28 938	777	1 708		1 300	90 091	11,13 %
5418 Målselv	6 782	41 915	32 038	2 279	1 739	1 039		79 011	14,87 %
5419 Sørreisa	3 428	41 676	30 264				291	72 232	0,86 %
5420 Dyrøy	1 056	75 725	26 886				11 189	113 800	32,90 %
5421 Senja	14 851	49 834	32 668	1 602	1 109	171	2 676	88 060	16,34 %
5422 Balsfjord	5 517	51 628	27 519	2 193	3 112			84 452	15,60 %
5423 Karlsøy	2 171	61 228	32 300	3 898	1 187		10 994	109 607	47,27 %
5424 Lyngen	2 714	66 855	27 632	871	1 308	114	552	97 332	8,36 %
5425 Storfjord - Omasvuotna - Omasv	1 836	67 377	28 743	5 387		10 028		111 535	45,32 %
5426 Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	2 000	63 667	26 645	3 491		7 122	499	101 423	32,67 %
5427 Skjervøy	2 790	58 553	28 697	879	1 662		7 574	97 365	29,74 %
5428 Nordreisa	4 772	47 423	28 749	1 529	1 714	361	622	80 398	12,43 %
5429 Kvænangen	1 118	88 856	28 411	5 549		11 457	6 819	141 092	70,05 %
5430 Guovdageaidnu-Kautokeino	2 847	73 232	22 438	1 090	497	730		97 987	6,81 %
5432 Loppa	862	99 905	27 937	1 000	1 104		11 369	141 316	39,61 %
5433 Hasvik	970	88 258	27 241				10 186	125 685	29,95 %

Kommune	Innb.	Ramme-tilskudd	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms-skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms-skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons-kraft og hjemfall	Innt. fra Havbruksf.	Sum inntekter	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landsnittet for skatt på inntekt og formue
5434 Måsøy	1 119	77 910	34 285	1 119	796		10 303	124 413	35,92 %
5435 Nordkapp	2 932	53 846	33 104	2 074	1 385		2 633	93 042	17,91 %
5436 Porsanger - Porsá?gu - Porsank	3 863	50 409	30 670	1 202	3 060			85 341	12,53 %
5437 Kárásjohka-Karasjok	2 543	62 042	27 800					89 842	0,00 %
5438 Lebesby	1 226	82 561	33 284	9 445		7 033	8 450	140 772	73,29 %
5439 Gamvik	1 054	90 933	28 602					119 534	0,00 %
5440 Berlevåg	908	80 067	33 433	11 059	1 843	721		127 123	40,05 %
5441 Deatnu-Tana	2 804	63 277	30 352	979	1 261			95 869	6,59 %
5442 Unjárga-Nesseby	864	91 851	29 535	1 648		135	3 389	126 558	15,21 %
5443 Båtsfjord	2 117	57 013	31 206	2 483	1 458		773	92 933	13,86 %
5444 Sør-Varanger	9 850	44 126	31 143	2 780	2 162	1 398	458	82 068	19,99 %

¹Landsgjennomsnittet for skatt på inntekt og formue (høyre kolonne i tabellen) er eks. Oslo

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Fiskeridirektoratet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Foreløpig utgave

Vedlegg 16.

Utvalgets demografianslag

Tabell 16.1 Avvik mellom TBUs anslag på merutgifter til demografi basert på SSBs befolkningsframskrivninger (hovedalternativet MMM(M)) og TBUs anslag (etterberegning) basert på faktisk befolkningsutvikling. Gruppert etter alder. Antall innbyggere (tabellen øverst) og mill. 2024-kroner (tabellen nederst).

Innb.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0-5	2 413	-1 100	-2 545	-1 511	-4 308	-1 136	-2 599	-1 438	-4 882	-1 649	-1 277	-2 357	3 628	-1 087	500
6-15	-1 252	-459	-1 399	-992	-926	-923	1	762	-824	-200	133	-184	567	4 901	560
16-18	16	476	-237	-229	30	-15	352	876	-58	-128	-219	55	141	834	859
19-66	-1 151	7 193	4 611	3 076	-3 233	-839	-8 306	-12 605	-14 317	-1 689	5 803	1 545	6 609	10 557	6 623
67-79	601	232	212	-111	19	374	251	406	144	182	-40	-115	-498	569	-723
80-89	402	357	137	-106	76	612	394	287	217	0	71	150	-503	-811	-218
90 år og over	361	-345	126	-482	238	255	6	-521	-522	-117	140	114	-73	-969	64
I alt	1 390	6 354	905	-355	-8 104	-1 672	-9 901	-12 233	-20 242	-3 601	4 611	-792	9 871	13 994	7 665

Mill. kr.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
0-5	392	-193	-472	-278	-597	-179	-406	-239	-559	-240	-156	-349	387	213	96
6-15	-290	-108	-340	-239	-188	-188	0	159	-169	-41	27	-38	115	981	114
16-18	5	147	-71	-74	7	-4	100	257	-16	-36	-62	17	42	241	249
19-66	-20	126	98	69	-90	-28	-256	-393	-412	-54	161	45	200	345	216
67-79	60	24	12	-8	1	31	18	28	11	14	-3	-9	-36	40	-63
80-89	137	129	28	-24	17	140	86	65	52	0	17	37	-121	-189	-55
90 år og over	245	-239	82	-315	139	150	4	-301	-236	-53	64	56	-35	-450	60
I alt	528	-114	-663	-867	-709	-78	-454	-424	-1 330	-410	48	-241	552	1 182	616

¹ Avviket viser (anslaget basert på) den faktiske befolkningsutviklingen fratrukket (anslaget basert på) SSBs befolkningsframskrivninger. Positivt avvik innebærer at befolkningsframskrivingene til SSB viste seg å bli lavere enn den faktiske befolkningsveksten. Negativt avvik innebærer at befolkningsframskrivingene til SSB viste seg å bli høyere enn den faktiske befolkningsveksten.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 16.2 Anslag på kommunesektorens merutgifter i 2025 som følge av demografiske endringer, fordelt på fylker og tjenester. Anslått prosentvis vekst fra beregnet utgiftsbehov for 2024.

	Kommune- sektoren i alt	Kommuner i alt	Grunnskole	Omsorgs- tjenester	Barnehager	Øvrig	Fylkes- kommuner i alt	Videregående skole	Samferdsel
Østfold	0,7	0,8	-0,8	2,3	-0,7	0,7	0,3	0,1	0,9
Akershus	1,1	1,0	0,0	2,8	-1,2	1,3	1,5	1,5	1,7
Oslo	0,9	0,5	-0,8	1,8	-0,5	0,8	3,0	4,8	0,9
Innlandet	1,0	0,9	-1,0	2,2	0,5	0,6	1,2	1,8	0,5
Buskerud	0,8	0,7	-1,2	2,2	-0,2	0,8	1,0	1,0	1,1
Vestfold	0,5	0,6	-0,5	2,0	-2,0	0,7	0,0	-0,4	0,8
Telemark	0,9	0,9	-0,6	2,2	-0,3	0,6	0,7	0,9	0,5
Agder	1,1	0,8	-1,1	2,5	-0,5	0,8	2,8	3,9	1,2
Rogaland	0,8	0,5	-0,9	2,4	-1,1	0,8	2,4	3,2	1,1
Vestland	0,5	0,3	-1,1	1,9	-1,4	0,4	1,5	2,2	0,6
Møre og Romsdal	0,5	0,5	-0,5	1,8	-1,8	0,5	0,9	1,2	0,5
Trøndelag	1,0	0,8	-1,0	2,5	-0,2	0,7	2,0	2,9	0,8
Nordland	0,7	0,8	-1,3	2,6	-0,7	0,5	0,3	0,2	0,4
Troms	1,0	0,8	-1,5	2,5	0,1	0,7	1,7	2,4	0,8
Finnmark	1,5	1,4	-1,4	3,4	0,9	0,9	1,9	2,8	0,9
Sum	0,9	0,7	-0,8	2,3	-0,8	0,7	1,6	2,1	0,9

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 2 Anslag på kommunesektorens merutgifter i 2025 som følge av demografiske endringer, fordelt på fylker og tjenester. Anslått prosentvis vekst fra beregnet utgiftsbehov for 2024.

	Kommune- sektoren i alt	Kommuner i alt	Grunn- skole	Omsorgs- tjenester	Barne- hager	Øvrig	Fylkeskom- muner i alt	Videre- gående	Kollektiv transport
Østfold	0,7	0,8	-0,8	2,3	-0,7	0,7	0,3	0,1	0,9
Akershus	1,1	1,0	0,0	2,8	-1,2	1,3	1,5	1,5	1,7
Oslo	0,9	0,5	-0,8	1,8	-0,5	0,8	3,0	4,8	0,9
Innlandet	1,0	0,9	-1,0	2,2	0,5	0,6	1,2	1,8	0,5
Buskerud	0,8	0,7	-1,2	2,2	-0,2	0,8	1,0	1,0	1,1
Vestfold	0,5	0,6	-0,5	2,0	-2,0	0,7	0,0	-0,4	0,8
Telemark	0,9	0,9	-0,6	2,2	-0,3	0,6	0,7	0,9	0,5
Agder	1,1	0,8	-1,1	2,5	-0,5	0,8	2,8	3,9	1,2
Rogaland	0,8	0,5	-0,9	2,4	-1,1	0,8	2,4	3,2	1,1
Vestland	0,5	0,3	-1,1	1,9	-1,4	0,4	1,5	2,2	0,6
Møre og Romsdal	0,5	0,5	-0,5	1,8	-1,8	0,5	0,9	1,2	0,5
Trøndelag	1,0	0,8	-1,0	2,5	-0,2	0,7	2,0	2,9	0,8
Nordland	0,7	0,8	-1,3	2,6	-0,7	0,5	0,3	0,2	0,4
Troms	1,0	0,8	-1,5	2,5	0,1	0,7	1,7	2,4	0,8
Finnmark	1,5	1,4	-1,4	3,4	0,9	0,9	1,9	2,8	0,9
Sum	0,9	0,7	-0,8	2,3	-0,8	0,7	1,6	2,1	0,9

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi. Basert på Statistisk sentralbyrås regionale befolkningsframskrivninger (MMMM).

Foreløpig utgave

Vedlegg 17.

Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet

1 Innledning

Offentlig forvaltning og offentlige og private foretak fører sine regnskaper etter ulike regnskapsforskrifter. Ved å konvertere regnskapstallene over til definisjonene i nasjonalregnskapet (NR) oppnår man en felles inndeling som gjør det mulig å sammenstille de ulike delene av økonomien. En oppstilling av kommuneforvaltningens inntekter og utgifter i NR er derfor nødvendig, f.eks. for å sammenlikne med utviklingen i øvrige deler av offentlig sektor eller privat sektor.

For å vurdere utviklingen i kommuneforvaltningen over tid, kan det også være en fordel å bruke NR. NR blir, i tillegg til løpende priser, også utarbeidet i faste priser. Dermed får man tidsserier for volumutviklingen av investeringer, produktinnsats, lønnskostnader mv. I tillegg kan det i NR være korrigert for endringer i kommuneregnskapsforskriftene som ellers ikke vil gi sammenlignbare tall over tid.

Tabellene etter kommuneregnskapets oppstillingsmåte gir tall etter de samme begrep som finnes i den enkelte kommunes og fylkeskommunes regnskap. Disse tabellene gir derfor endringstall som kan sammenlignes med utviklingen i egen kommune. Med forbehold om virkningen av de ulikheter i omfang mv. som nevnes nedenfor, gir de to tabellsettene opplysninger som kan utfylle hverandre i beskrivelse og analyse av utviklingen i kommunal økonomi.

2 Omfang av kommuneforvaltningen

I NR omfatter kommuneforvaltningen kommuner og fylkeskommuner, samt kommuneforetak (KF), fylkeskommunale foretak (FKF) og interkommunale samarbeid (IKS) som driver ikke-markedsrettet virksomhet. Det vil si at KF, FKF og IKS som driver markedsrettet/næringsrettet virksomhet, for eksempel innen eiendomsdrift eller håndtering av næringsavfall, holdes utenfor kommuneforvaltningen i NR. På den annen side inkluderer kommuneforvaltningen i NR også alle kirkelige fellestråd og om lag 100 kommunale museer og teatre organisert som stiftelser eller aksjeselskaper.

3 Sammenhengen mellom artsinndelingen i NR og KOSTRAs arter

For at den enkelte kommune- og fylkeskommune også skal kunne sammenlikne utviklingen i egen kommune med tall etter nasjonalregnskapets gruppering gis det her en oversikt over sammenhengen mellom de to grupperingene.

Lønnskostnader: Artene 010 – 099 i KOSTRA, fratrukket 710 (sykelønnsrefusjoner).

Produktinnsats: Artene 100 – 270 i KOSTRA, med unntak for artene 200 (inventar og utstyr) og 209 (medisinsk utstyr) som i nasjonalregnskapets defineres som investeringer. I tillegg trekkes art 690 (fordelte utgifter) fra. Enkelte av artene i 200-serien behandles som investeringer dersom de stammer fra investeringsregnskapet (kontoklasse 0). I tillegg inkluderer produktinnsats den beregnede størrelsen *indirekte målte finansielle tjenester*.

Gebyrer: Artene 600 – 650 i KOSTRA. Salg av driftsmidler (art 660) behandles i nasjonalregnskapet som salg av realkapital.

Andre nasjonalregnskapsarter vil være vanskeligere å følge. Når det gjelder overføringer til private (art 470) skiller nasjonalregnskapet mellom flere ulike overføringstyper, og hvilken funksjon som er brukt vil da være med å bestemme overføringstype. I andre tilfeller vil kontoklasse være med å bestemme omkodingene til nasjonalregnskapsarter.

4 Ulike underskuddsbegrep

I tabeller etter NRs gruppering er *nettofinansinvesteringer* (tidligere benevnt overskudd før lånetransaksjoner) en viktig indikator ved vurdering av den økonomiske utviklingen. Dette resultatbegrepet er definert som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens lån og avdrag er holdt utenom. I oppstillinger etter kommuneregnskapets føringsmåte er det sammenlignbare begrepet *underskudd før lån og avsetning*.

5 Ulike gjeldsbegrep

I NR lages også statistikk over fordringer og gjeld, benevnt *finansielle sektorregnskaper*. Denne gir et avstemt og helhetlig bilde av institusjonelle sektors finansielle eiendeler, gjeld og finanstransaksjoner, samt en beskrivelse av fordrings- og gjeldsforholdene sektorene imellom. Statistikken benyttes i denne rapportens del 2 for å belyse gjeldsutviklingen i kommuneforvaltningen.

Finansregnskapet baseres på en rekke datakilder: regnskapsstatistikk for finansielle foretak og stats- og kommuneforvaltningen, utenriksregnskap, statistikk for verdipapirer registrert i VPS, samt ulike typer av registerstatistikk.

Oppstillingen under viser hvilke objekter som inngår i finansregnskapet og hvilke kapitler i kommuneregnskapene som disse tilsvarer. Legg merke til at fordringer og gjeld tilknyttet pensjoner, det vil si kapittel 2.19/5.19, 2.20/5.20, 2.39/5.39 og 2.40/5.40 i kommuneregnskapet, ikke inngår i finansregnskapet.

Fordringer:		Gjeld:	
NRs gruppering	Kapittel i kommuneregnskapet	NRs gruppering	Kapittel i kommuneregnskapet
F2 Sedler, mynt og bankinnskudd	2.10 / 5.10		
F31 Sertifikater	2.12 / 5.12	G31 Sertifikater	2.43 / 5.43
F32 Obligasjoner	2.11 / 5.11	G32 Obligasjoner	2.41 / 5.41
F4 Utlån	2.22 / 5.22	G4 Lån	2.31 / 5.31 og 2.45 / 5.45
F5 Aksjer og fondsandeler	2.18 / 5.18 og 2.21 / 5.21		
F6 Forsikringstekniske reserver	Finnes ikke i kommuneregnskapet		
F8 Andre fordringer	2.13 / 5.13	G8 Annen gjeld	2.32 / 5.32

Nettofordringer eller nettogjeld er differansen mellom fordringer og gjeld. Avvik mellom finansregnskapet og kommuneregnskapet vil være forklart av ulike definisjoner og verdsettingsprinsipper, samt forskjeller i sektoromfang beskrevet i punkt 2. Også feil og mangler i statistikkene kan forårsake avvik.

6 Hvor finner man mer informasjon om nasjonalregnskapet?

Årlig og kvartalsvis nasjonalregnskap gir informasjon om produksjon, anvendelse og sysselsetting i Norge: www.ssb.no/nr og www.ssb.no/knr

Inntekts- og kapitalregnskapet beskriver inntekts- og utgiftstransaksjoner, sparing og nettofinansinvesteringer for alle sektorene i økonomien: www.ssb.no/nri

Finansielle sektorregnskaper har statistikk over fordrings- og gjeldsforholdene: www.ssb.no/finsek

Statistikk om offentlige finanser gir oppstillinger over inntekter og utgifter, samt fordringer og gjeld, i stats- og kommuneforvaltningen: www.ssb.no/offinnut og www.ssb.no/offogjeld

Foreløpig utgave

Vedlegg 18.

Definisjonskatalog

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget endringer i sysselsetting målt i timeverk, produktinnsats i faste priser og brutto realinvesteringer i faste priser der disse veies sammen. Som vekter brukes de andelene som lønnskostnader (inkludert pensjonsutgifter), produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjør av samlede utgifter for de tre kostnadsartene. Den nevnte indikatoren fanger ikke opp endringer i andre utgiftsarter enn de som er nevnt ovenfor, for eksempel overføringer til private og renteutgifter.

Akkumulert regnskapsmessig merforbruk

Det akkumulerte regnskapsmessige merforbruket viser ikke bare årets merforbruk, men også kommunenes og fylkeskommunenes merforbruk fra tidligere år som ikke er dekket inn. Se også "regnskapsmessig merforbruk" for nærmere omtale. Et akkumulert regnskapsmessig merforbruk innebærer at egenkapitalen som knytter seg til frie driftsinntekter er negativ ("et negativt disposisjonsfond"). En kommune vil normalt ha ett beløp på enten disposisjonsfond eller akkumulert regnskapsmessig merforbruk. Et akkumulert regnskapsmessig merforbruk sier noe om hvilket omstillingsbehov kommunen eller fylkeskommunen har for den løpende driften og som de må dekke inn gjennom positive netto driftsresultater i framtiden. Indikatoren er hentet fra balanseregnskapet til kommunene og fylkeskommunene.

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget endringer i sysselsetting målt i timeverk, produktinnsats i faste priser og brutto realinvesteringer i faste priser der disse veies sammen. Som vekter brukes de andelene som lønnskostnader (inkludert pensjonsutgifter), produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjør av samlede utgifter for de tre kostnadsartene. Den nevnte indikatoren fanger ikke opp endringer i andre utgiftsarter enn de som er nevnt ovenfor, for eksempel overføringer til private og renteutgifter.

Arbeidskapital

Arbeidskapitalen er lik omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld (inklusive premieavvik). Arbeidskapitalen gir uttrykk for kommunenes og fylkeskommunenes likviditet, det vil si deres evne til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Arbeidskapitalen omfatter bankinnskudd, verdipapirer (aksjer, sertifikater og liknende) og kortsiktige fordringer, fratrukket kassakredittlån, sertifikatlån og leverandørgjeld. Premieavvik er regnskapsteknisk definert under kortsiktige fordringer/gjeld, men er i realiteten bare en periodiseringspost. Indikatoren vises derfor som regel eksklusiv premieavvik for å få et bedre mål på likviditeten. Utviklingen i arbeidskapital

bestemmes av forskjellen mellom årets tilgang og bruk av midler, korrigert for årets endring i ubrukte lånemidler.

Avskrivninger

Avskrivninger, som er et uttrykk for verdiforringelsen på kommunale anleggsmidler, føres i driftsregnskapet, men blir eliminert før regnskapsmessig resultat fastsettes. I brutto driftsresultat gis imidlertid avskrivningene resultateffekt, og kan følgelig brukes for sammenligning med det resultatorienterte regnskapssystem, som primært brukes i privat næringsliv. I KOSTRA blir det benyttet en lineær avskrivningsfunksjon der verdsettingen av kapitalen er basert på anskaffelseskostnaden. Det blir ikke korrigert for at inflasjon påvirker verdien av kapital som er anskaffet på forskjellige tidspunkt.

I KOSTRA belastes avskrivninger den enkelte funksjonen (Kontoklasse 1, art 590). Avskrivningene har en motpost (funksjon 860, art 990), slik at de ikke får virkning for beregning av netto driftsresultat.

Brutto driftsinntekter

Driftsinntektene er summen av skatteinntekter, rammetilskudd, øremerkede tilskudd til løpende drift samt gebyrer og salgs- og leieinntekter. Det korrigeres for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv (690 og 790). Driftsinntektene er kontoklasse 1 (driftsregnskapet), alle funksjoner og artene ((600... 890) – 690 – 790)". Art 690 er 'Fordelte utgifter' og art 790 er 'Internsalg'. Definisjonen bygger på KOSTRA.

Brutto driftsresultat

Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter (inkl. avskrivninger) eksklusive renter og avdrag. Brutto driftsresultat bygger på regnskapsoppstillingen i kommuneregnskapene. Se også begrepet "netto driftsresultat".

Brutto driftsresultat = Brutto driftsinntekter - brutto driftsutgifter

Brutto driftsinntekter = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene (600..890)–690–790).

Brutto driftsutgifter = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene (((010..480)+590)–690–790).

Brutto driftsutgifter

Brutto driftsutgifter i alt gir uttrykk for (fylkes-)kommunens samlede utgifter til alle tjenestene. Begrepet omfatter også avskrivninger og det korrigeres for viderefordeling av utgifter.

Definisjonen bygger på KOSTRA.

Brutto driftsutgifter i alt er i KOSTRA definert som Kontoklasse 1 (driftsregnskapet), alle funksjoner, artene [(010..480, 590)–(690)] + kontoklasse 3, alle funksjoner, artene [(010..370, 400..470, 590) – (690, 775, 780, 880, 895)]. Driftsutgiftene (brutto) viser således de samlede driftsutgiftene inkludert avskrivninger korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp.

Brutto driftsutgifter på den enkelte funksjon/tjenesteområde viser hvor mye den enkelte tjenesten koster i løpet av et år. Begrepet omfatter de løpende utgiftene til tjenesten inkludert avskrivninger korrigert for viderefordeling av utgifter samt sykkelønsrefusjon og mva-kompensasjon.

Brutto driftsutgifter på funksjon/tjenesteområde er i KOSTRA definert som kontoklasse 1 (driftsregnskapet), funksjonene innen det enkelte tjenesteområdet, artene [(010..480, 590) – (690, 710, 729)] + kontoklasse 3, funksjonene innen det enkelte tjenesteområdet, artene [(010..370, 400..470, 590) – (690, 710, 729, 775, 780, 880, 895)].

Bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge (BNP)

Verdiskapningen i samfunnet måles i nasjonalregnskapet ved bruttonasjonalproduktet. Ved internasjonale sammenlikninger benyttes vanligvis BNP pr. innbygger som en indikator for velstandsnivået i et land. Med BNP i Fastlands-Norge menes bruttoproduktet for all innenlandsk produksjonsaktivitet utenom næringene utvinning av råolje og naturgass, rørtransport og utenriks sjøfart.

Brutto investering i fast realkapital

Anskaffelser av ny fast realkapital, pluss kjøp minus salg av eksisterende fast realkapital. Fast realkapital består av realkapital som boliger andre bygg, anlegg, transportmidler, maskiner, annet produksjonsutstyr, livdyr- og frukttrebestand mv. og immateriell realkapital (eng: intellectual property products (IPP)), som leting etter mineraler inklusive råolje og naturgass, forsknings- og utviklingskostnader, programvare og originalverk innen kunst.

Brutto investeringsutgifter

Begrepet omfatter kommunenes og fylkeskommunenes utgifter i forbindelse med investeringer i fast eiendom og anlegg. Begrepet skal si noe om prioritering av nybygging, større utviklingstiltak og andre investeringer innen de enkelte tjenesteområdene og totalt. Definisjonen i KOSTRA er kontoklasse 0 (investeringsregnskapet (fylkes)-kommuneregnskapet), alle tjenestefunksjonene (100..790), artene [(010..501) – (690)] + kontoklasse 4 (investeringsregnskapet KF/FKF/IKS), alle tjenestefunksjonene (100..790), artene [(010..500) – (690, 901)]

Deflator

Veid samlet prisendring i kommunesektoren i prosent fra året før. I deflatoren inngår endringer i lønnskostnader, produktinnsats og bruttoinvesteringer. Deflatoren benyttes av Finansdepartementet og TBU ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av drifts- eller investeringsutgifter. Midlene stammer fra positive netto driftsresultater som ikke

er bundet til særskilte formål (f.eks. vil øremerkede tilskudd være en slik bundet inntekt) og som ikke er benyttet til å finansiere investeringer. Disposisjonsfond er en del av kommunenes og fylkeskommunenes egenkapital. Egenkapitalen kan deles i fire, henholdsvis etter bundne og ubundne inntekter og etter drifts- og investeringsinntekter. Disposisjonsfond er den delen som gjenspeiler oppsparte, frie driftsinntekter. Indikatoren er hentet fra kommunenes og fylkeskommunenes balanseregnskaper.

Disposisjonsfondet vises av og til etter at akkumulerte regnskapsmessige merforbruk er trukket fra. Et akkumulert regnskapsmessig merforbruk er "et negativt disposisjonsfond", det vil si når egenkapitalen som knytter seg til frie driftsinntekter er negativ. En kommune vil normalt ha ett beløp på enten disposisjonsfond eller akkumulert regnskapsmessig merforbruk.

Driftsinntekter

Se brutto driftsinntekter.

Driftsutgifter

Se brutto driftsutgifter.

Eiendomsskatt

Kun kommuner kan skrive ut eiendomsskatt. Eiendomsskatt kan skrives ut i "hele kommunen" eller i "klart avgrensede område som helt eller delvis er utbygd på byvis, eller der slik utbygging er i gang". Kommunene kan også velge å skrive ut eiendomsskatt bare på "verker og bruk" eller på dette i kombinasjon med næringseiendom. Det finnes også noen andre kombinasjoner av det geografiske virkeområdet, jf. lov om eiendomsskatt § 3. Kraftanlegg er eksempel på verk og bruk. Herunder hører også vassfall, inklusive kraftstasjoner, overføringsanlegg, fordelingsnett etc. Skatten skrives ut på grunnlag av takst over eiendommen. Skattesatsen må ligge i intervallet mellom 2 og 7 promille. Satsøkninger fra år til år er begrenset til to promilleenheter. Fra 2019 er satsen ved førstegangsutskrivning av eiendomsskatt, samt maksimal årlig satsøkning, redusert fra to til én promille.

Fastlands-Norge

Se bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge.

Fast realkapital

Et kapitalobjekt regnes som fast realkapital dersom det er resultat av en produksjonsprosess, dvs. produsert kapital, og brukes gjentatte ganger eller kontinuerlig i produksjonen over en lenger periode enn ett år.

Omfatter både realkapital som boliger og andre bygninger, anlegg, transportmidler, maskiner, annet produksjonsutstyr, livdyr- og frukttrebestand mv., og immateriell realkapital (eng: Intellectual property products (IPP)) som leting etter mineraler, forsknings- og utviklingskostnader, EDB-programvare og originalverk innen kunst.

Lagerkapital og verdigjenstander som ikke kan brukes gjentatte ganger i produksjon, regnes ikke som fast realkapital. Det gjør heller ikke naturkapital og annen ikke-produsert kapital. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

FI-U

Frie inntekter, utvidet begrep: Utvalget benytter i høstrapporten en inntektsstørrelse som i tillegg til å omfatte rammetilskudd, skatt på inntekt, formue og naturressursskatt og eiendomsskatt også inkluderer konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter, inntekter fra Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift. Dette er inntekter som ikke er underlagt streng regulering med hensyn til bruk.

Frie inntekter

Frie inntekter kan ha to ulike definisjoner.

Når det snakkes om frie inntekter i forbindelse med kommuneopplegget (for eksempel som andel av samlede inntekter eller vekst i frie inntekter i tabell 2.1), omfatter frie inntekter skatteinntekter og rammetilskudd. Se også TBUs vedlegg om kommuneforvaltningens samlede inntekter.

Frie inntekter kan også benyttes om inntekter som kommunene kan disponere uten andre bindinger enn gjeldende lover og forskrifter, altså inntekter som ikke er bundet til særskilte formål (øremerkede tilskudd er et eksempel på en slik bundet inntekt). Summen av ordinære skatter på inntekt og formue, eiendomsskatt, naturressursskatt m.m. og rammetilskudd inkluderes i inntektsbegrepet.

Frie inntekter for ett år kan korrigeres for variasjoner utgiftsbehov (se under "korrigerede inntekter"). Utvikling i frie inntekter over flere år kan korrigeres for oppgaveendringer, prisutvikling og befolkningsutvikling.

GSI (Grunnskolen informasjonssystem)

GSI (Grunnskolen informasjonssystem) er et system for registrering av opplysninger om grunnskolen i Norge. GSI samler inn en omfattende mengde data om grunnskolen i Norge. Det samles inn drøyt 100 opplysninger om hver eneste grunnskole, bl.a. årstimer, ressurser, spesialundervisning, språklige minoriteter, målform, fremmedspråk, fysisk aktivitet, leksehjelp, SFO og PPT. I GSI registreres situasjonen per 1. oktober hvert år. Data blir offentlig tilgjengelige i GSI i slutten av desember.

Inntekter i kommuneforvaltningen

Summen av løpende inntekter og kapitalinntekter. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering. Se vedlegg 1.

IPLOS (individbasert helse- og omsorgsstatistikk)

IPLOS (individbasert helse- og omsorgsstatistikk) er betegnelsen på et sentralt helseregister som danner grunnlag for blant annet nasjonal statistikk for omsorgssektoren i perioden 2007- 2017. IPLOS-registeret inneholder data fra kommunene om personer som har søkt, mottar eller har mottatt helse- og omsorgstjenester. Fra og med 2018 inngår IPLOS-opplysningene i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR).

K2

K2 er et mål for hvor stor innenlandsk bruttogjeld kommuneforvaltningen har, og er den indikatoren som best gir uttrykk for utviklingen i den samlede gjelden over en lengre periode. Statistikken er avledet fra regnskapsopplysninger fra banker, finansieringsforetak, forsikringsselskaper og pensjonskasser, i tillegg til at Statistisk sentralbyrå henter inn opplysninger fra VPS, Statens Pensjonskasse og Eksportkreditt Norge AS. All gjeld i K2 er rentebærende.

K2 oppgis for kommuneforvaltningen samlet. Kommuneforvaltningen omfatter kommuner og fylkeskommuner samt kommunal virksomhet som ikke er næringsrettet og som er underlagt kommuner eller fylkeskommuner. Kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS) som driver næringsvirksomhet inngår ikke i tallene. Det gjør heller ikke gjeld kommunesektoren garanterer for eller gjeld i kommunale aksjeselskaper o.l. Se for øvrig omtale av "kommuneforvaltningen".

Kapitalslit

Reduksjon i verdien av fast realkapital på grunn av normal slitasje, skade og foreldelse. Kapitalslitet i nasjonalregnskapet fremkommer ikke direkte fra kommuneregnskapet, men kan beregnes ut fra størrelsen på verdien av den oppsamlede realkapital i kommuneforvaltningen.

Kapitalutgifter

Kapitalutgiftene omfatter kjøp av fast eiendom og anskaffelse av fast realkapital (bygninger og anlegg, utstyr og inventar).

KFI-U, Korrigerte frie inntekter, utvidet begrep

Rammetilskudd, inntekter fra skatt på inntekt, formue og naturressursskatt (alle etter skatteutjevning), eiendomsskatt, konsesjons- og hjemfallsinntekter, inntekter fra havbruksfond og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift. Korrigert for variasjoner i utgiftsbehovet. Se også FI-U og korrigerte inntekter.

Kommunalt pasientregister (KPR)

Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) er et sentralt helseregister. KPR inneholder opplysninger om de som har søkt om, mottar eller har mottatt helse- og omsorgstjenester fra kommunene. Det er hjemlet i helseregisterloven § 11 og regulert av forskrift om kommunalt pasient- og brukerregister. KPR inneholder opplysninger

om omsorgsdata (tidligere innrapportert til IPLOS-registeret) fra og med 2017, samt utvalgte opplysninger fra KUHR-registeret fra og med juli 2016. KUHR (kontroll og utbetaling av helserefusjoner) er et system som håndterer refusjonskrav fra behandlere og helseinstitusjoner til staten (HELFO).

Kommunekassetall

Kommunekassetall i denne rapporten brukt i tilknytning til regnskapstall der kommunale foretak (KF), fylkeskommunale foretak (FKF), interkommunale selskaper (IKS) samt interkommunale samarbeid som er egne rettssubjekter, ikke inngår.

Kommunalt konsum

Konsum i kommuneforvaltningen beregnes som summen av lønnskostnader, produktinnsats (inkl. reparasjoner og vedlikehold), kapitalslit, produktkjøp til husholdningene, driftsresultat i markedsrettet virksomhet for visse kapitler fratrukket gebyrer. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets definisjoner.

Kommuneforvaltningen

Kommuneforvaltningen er en del av offentlig forvaltning og omfatter ikke-markedsrettet virksomhet som er direkte styrt og kontrollert av lokale og regionale politisk og administrative myndigheter. En sentral oppgave er produksjon av tjenester.

Kommuneforvaltningen er en sektor i nasjonalregnskapet og omfatter kommuner, fylkeskommuner og kirkelige fellesråd. I tillegg omfatter sektoren kommunale foretak (KF), fylkeskommunale foretak (FKF) og interkommunale selskaper (IKS), dersom disse driver ikke-markedsrettet virksomhet. De fleste forvaltningsforetakene finner en innenfor vann- og avløp, renovasjon, tjenester tilknyttet eiendomsdrift, offentlig administrasjon, helsetjenester, bibliotek- og museumsdrift samt innenfor drift av sports- og idrettsanlegg. Sektoren omfatter også kommunale og fylkeskommunale lånefond.

KF, FKF og IKS som driver markedsrettet/næringsrettet virksomhet, for eksempel innen eiendomsdrift eller håndtering av næringsavfall, holdes utenfor kommuneforvaltningen i nasjonalregnskapet. Dette vil omfatte virksomhet som føres på KOSTRA-funksjonene 320, 330, 373 og 710.

Se for øvrig vedlegget "Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet".

Kommunesektoren

Når dette begrepet brukes i tilknytning til statistikk, omfatter statistikken kommuner, fylkeskommuner, kommunale og fylkeskommunale foretak (KF/FKF), interkommunale selskaper (IKS) og interkommunale samarbeid etter kommuneloven, samt lånefondene. Se også omtale under konserntall. Denne inndelingen følger altså organisasjonsform. Populasjonen vil altså være litt annerledes enn for kommuneforvaltningen (se egen omtale av dette).

Se for øvrig vedlegget "Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet".

Konserntall

Bli i denne rapporten brukt om statistikk der det i tillegg til kommunen ("etatene", dvs. den delen av organisasjonen som ligger under administrasjonssjefen) også inngår kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF, regulert i kapittel 9 i kommuneloven), interkommunale selskaper (IKS, regulert i lov om interkommunale selskaper) samt interkommunale politiske råd (kapittel 18 i kommuneloven) og kommunale oppgavefellesskap (kapittel 19 i kommuneloven). De to sistnevnte kom med ny kommunelov, som trådte i kraft i 2020. Til og med 2019 inngikk også § 27-samarbeid som var egne rettssubjekter, Dei konserntallene. Disse er fra og med 2020 omdannet til enten interkommunale politiske råd eller kommunale oppgavefellesskap.

Særregnskapene rapporteres enkeltvis til SSB og konsolideringen til konsern foretas av SSB. Mellom (fylkes)kommunen og KF/FKF er eierforholdet alltid en-til-en, mens IKS eies av flere kommuner/fylkeskommuner sammen. Den enkelte (fylkes)kommunes eierandel i IKS fordeles i henhold til registrerte eierandeler i Foretaksregistret i Brønnøysund. § 27-enhetene fordeles etter eierandel for de enhetene hvor SSB har fått opplysninger om eierandelene, ellers behandles disse enhetene likt som (fylkes)kommunale foretak. (Fylkes)kommunal virksomhet organisert som aksjeselskaper og stiftelser inngår ikke i konsernbegrepet.

Ved utgangen av 2017 var det registret 243 interkommunale selskap, 8 interfylkeskommunale selskap og 37 kjente interkommunale samarbeider (§27-enheter) med om lag 2207 eierforbindelser. Det var 176 kommunale foretak og 7 fylkeskommunale foretak. Kommunene Oslo, Drammen og Bergen og Sør-Trøndelag fylkeskommune hadde organisert finansforvaltningen i lånefond.

Konsum i kommuneforvaltningen

Kommuneforvaltningens utgifter til konsum. Disse utgiftene måles ved totale produksjonskostnader, dvs. som sum av produktinnsats (varer og tjenester som kommuneforvaltningen disponerer til sine produksjonsformål), lønnskostnader (bruken av egen arbeidskraft), kapitalslit (bruken av egen produksjonskapital) og eventuelle netto næringskatter, men fratrukket inntekter fra salg til andre sektorer (gebyrer). I tillegg kommer produktkjøp til husholdninger, dvs. kommunenes finansiering av varer og tjenester som husholdningene forbraker. Kommunenes tilskudd til private barnehager blir f.eks. betraktet som produktkjøp til husholdningene siden kommunene "betaler" deler av husholdningenes konsum av barnehagetjenester.

Konsumet i kommuneforvaltningen deles i to hovedkategorier: kollektivt konsum som er forvaltningens eget konsum, og individuelt konsum som forbrukes av husholdningene (personlig konsum).

Korrigerte inntekter/utgiftskorrigerte inntekter

Inntekter korrigert for variasjon i utgiftsbehovet. Kommuner med ulik demografisk eller geografisk struktur, vil ha ulikt nivå på kostnadene ved produksjon av samme tjeneste. Den delen av inntektene som inngår i et beregnet samlet utgiftsbehov for sektorene som inngår i utgiftsutjevningen blir korrigert ved hjelp av mekanismene for utgiftsutjevningen i inntektssystemet, kostnadsnøkkelen. Utgiftskorrigerte inntekter beregnes både med og uten eiendomsskatt og hjemfalls- og konsesjonskraftinntekter, produksjonsavgift på landbasert vindkraft, inntekter fra havbruksfondet og fordel av

differensiert arbeidsgiveravgift i inntektsgrunnlaget. I TBUs høstrapport brukes som hovedregel det mest omfattende inntektsbegrepet, se FI-U og KFI-U.

KOSTRA

KOSTRA (KOMMune-STat-Rapportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet. Informasjon om kommunale tjenester og bruk av ressurser på ulike tjenesteområder registreres og sammenstilles for å gi relevant informasjon til beslutningstakere både nasjonalt og lokalt. Informasjonen skal tjene som grunnlag for analyse, planlegging og styring, og herunder gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås. KOSTRA skal forenkle rapporteringen fra kommunene til staten ved at data rapporteres bare en gang, selv om de skal brukes til ulike formål.

Langsiktig gjeld

Langsiktige lån har normalt lengre løpetid enn ett år. Lån beregnet for viderefremidling til andre instanser/innbyggere, såkalte formidlingsutlån, inngår.

Langsiktig gjeld, konsern (eks. pensjonsforpliktelser) = kontoklasse 2, kapittel (41..45), alle sektorer + kontoklasse 5, kapittel (41..46), alle sektorer + kapitlene (41,42,43,45), alle sektorer i lånefond.

Data hentes fra kommunens balanseregnskap og særbedriftenes balanseregnskap.

Løpende utgifter

Løpende utgifter er definert som lønnskostnader, produktinnsats (vareinnsats), produktkjøp til husholdninger, renteutgifter, overføringer fra kommuneforvaltningen til private og staten, samt utgifter til kommunale foretak.

Nasjonalregnskapet

Formålet med nasjonalregnskapsstatistikken er å gi et avstemt og helhetlig bilde av samfunnsøkonomien. Nasjonalregnskapet gir både en sammenfattet beskrivelse av økonomien under ett, og en detaljert beskrivelse av transaksjonene mellom de ulike deler av økonomien og mellom Norge og utlandet. Statistikk fra en rekke områder stilles sammen og bearbeides i nasjonalregnskapet. Det norske nasjonalregnskapet utarbeides i tråd med internasjonale retningslinjer, noe som sikrer sammenlignbarhet med andre land.

Det årlige realregnskapet gir tall for produksjon, produktinnsats, bruttoprodukt, inntektskomponenter og sysselsetting fordelt på næringer, og dessuten tall for konsum, investeringer, realkapital, eksport og import. Det institusjonelle sektorregnskapet beskriver alle økonomiske transaksjoner som berører de institusjonelle sektorene, det vil si finansielle foretak, ikke-finansielle foretak, offentlig forvaltning, husholdninger og utlandet.

Netto driftsresultat

Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, renter og avdrag. Forskjellen mellom brutto og netto driftsresultat består av avskrivninger og netto finansutgifter (renter og avdrag, verdiendringer på finansielle omløpsmidler og utbytte). Netto driftsresultat viser hva kommunene og fylkeskommunene sitter igjen med til avsetninger og investeringer. Netto driftsresultat bygger på regnskapsoppstillingen i kommuneregnskapene.

Netto driftsresultat = Brutto driftsresultat + resultat eksterne finansieringstransaksjoner + motpost avskrivninger.

Brutto driftsresultat = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene
 $((600..890)-690-790) - (((010..480)+590)-690-790)$.

Resultat eksterne finansieringstransaksjoner = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene
 $(900+905+920) - (500+510+520)$.

Motpost avskrivninger = Kontoklasse 1, funksjon 860, art 990.

Netto driftsutgifter

Netto driftsutgifter viser brutto driftsutgifter (se egen omtale) inkludert avskrivninger etter at inntekter knyttet direkte til tjenesten, som for eksempel øremerkede tilskudd fra staten, brukerbetalinger og andre direkte inntekter, er trukket fra. Netto driftsutgifter illustrerer hvor mye som finansieres gjennom frie inntekter som skatteinntekter, rammeoverføringer fra staten mv.

Netto driftsutgifter totalt, konsern = kontoklasse 1 og 3, alle tjenestefunksjoner
 $(100..790)$, artene $(010..480) + 590 - (600..780,800..895)$.

Netto driftsutgifter fordelt på tjenesteområde, konsern = kontoklasse 1 og 3, funksjonene som gjelder det enkelte tjenesteområdet, artene $(010..480) + 590 - (600..780,800..895)$.

Definisjonen bygger på KOSTRA.

Nettofinansinvesteringer

Nettofinansinvesteringer måles som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens låne- og avdragsutgifter er holdt utenom, jf. vedlegg 1. Nettofinansinvesteringer, sammen med evt. omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Se også vedlegg 1 om kommuneforvaltningens samlede inntekter og utgifter.

Netto gjeld (med og uten arbeidsgivers reserver)

Netto gjeld omfatter brutto gjeld (kortsiktig og langsiktig) fratrukket finansielle fordringer (bankinnskudd, aksjer og andeler mv.).

Nettogjeld er hentet fra finansielle sektorregnskaper. Statistikken bygger på basisstatistikker i SSB og statistikk for verdipapirer registrert i VPS. Disse registrene inneholder fordeling av fordringer og gjeld etter konto eller finansobjekt og med en viss inndeling etter debitor-/kreditorsektor. Viktige kilder er balanseregnskapene for kommuner og fylkeskommuner.

Deler av sektorens plasseringer i pensjonsmidler er tatt inn som fordringer i sektoren under betegnelsen "arbeidsgivers reserver". Arbeidsgivers reserver er satt sammen av tilleggsreservene, premiefond og kursreguleringsfondet.

I begrepet nettogjeld inngår også disse reservene i kommuneforvaltningens fordringer.

I begrepet netto gjeld uten arbeidsgivers reserver er disse ikke trukket fra.

Netto lånegjeld

Netto lånegjeld tar utgangspunkt i langsiktig gjeld, men trekker i tillegg fra låneopptak som (i påvente av framdriften på investeringsprosjektet e.l.) står ubrukt på konto, samt konsernets utlån til andre (f.eks. formidlingslån som startlån i Husbanken eller ansvarlige lån til selskaper). Data hentes fra kommunens balanseregnskap og særbedriftenes balanseregnskap.

Netto lånegjeld = langsiktig gjeld, konsern (eks. pensjonsforpliktelser) - totale utlån – ubrukte lånemidler.

Totale utlån, konsern = kontoklasse 2, kapittel 22 + kontoklasse 5, kapittel 22, alle sektorer + kapittel 22, alle sektorer i lånefond.

Ubrukte lånemidler, konsern = kontoklasse 2 og 5, kapittel 9100, alle sektorer.

Netto renteesponering (også kalt netto renteesponert gjeld)

Netto renteesponering er langsiktig gjeld eks. pensjonsforpliktelser fratrukket hhv. utlån og ubrukte lånemidler; restverdi på anleggsmidler innen de gebyrfinansierte tjenestoområdene vannforsyning, avløpshåndtering og renovasjon; disponert investeringsramme innen rentekompensasjonsordningene samt rentebærende, ikke-lånefinansiert likviditet.

Netto renteesponering = renteesponert gjeld – likviditet som ikke er lånefinansiert.

Likviditet som ikke er lånefinansiert = kasse og bankinnskudd + sertifikater + obligasjoner + derivater – kassekredittlån – ubrukte lånemidler.

Kasse og bankinnskudd = kontoklasse 2 og 5, kapittel 10, alle sektorer + kapittel 10 i lånefond

Sertifikater = kontoklasse 2 og 5, kapittel 12, alle sektorer

Obligasjoner = kontoklasse 2 og 5, kapittel 11, alle sektorer

Derivater = kontoklasse 2 og 5, kapittel 15, alle sektorer + kapittel 15 i lånefond

Kassekredittlån = kontoklasse 2 og 5, kapittel 31, alle sektorer

Ubrukte lånemidler = kontoklasse 2 og 5, kapittel 9100, alle sektorer

Netto renter og avdrag

Netto renter og avdrag er differansen mellom brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Se under begrepene "brutto driftsresultat" og "netto driftsresultat".

Nominell vekst

Vekst i løpende kroner fra et år til et annet, det vil si vekst som inkluderer prisstigning.

Næringskatter

Overføringer til offentlig forvaltning fra innenlandske produsenter i form av skatter og avgifter som er knyttet til produksjonsvirksomheten, men som ikke varierer i takt med produksjonen av produkter. De viktigste næringskattene er knyttet til utvinning av råolje og naturgass (produksjonsavgift, arealavgift mv.).

Definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Overskudd før lån

Overskudd før lån er det samlede overskuddet i kommunenes og fylkeskommunenes drifts- og investeringsregnskap når låneopptak og avdrag holdes utenom, jf. vedlegg 2. Overskudd før lån kan sammenlignes med nettofinansinvesteringer, men baserer seg på kommuneregnskapet, ikke nasjonalregnskapet.

Overskudd før lånetransaksjoner måles som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens låne- og avdragsutgifter er holdt utenom. Overskuddet før lånetransaksjoner, sammen med evt. omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon. Dersom overskudd før lånetransaksjoner er negativt, kalles det gjerne underskudd før lånetransaksjoner. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Primærbalanse

Primærbalanse er inntekter fratrukket konsum og investeringer. Det vil tilsvare nettofinansinvesteringer fratrukket netto renteutgifter. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produksjonsskatter

Produksjonsskatter er summen av produktskatter og næringskatter. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produktinnsats (vareinnsats)

Verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital). Det foreligger mer presise definisjoner i 2008 SNA og ESA 2010, i første rekke for avgrensningene mot bruttoinvestering i fast realkapital og mot lønnskostnader. Produktinnsatsen gjelder anvendte (forbrukte), og ikke innkjøpte, varer og tjenester. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produktskatter

Overføringer fra innenlandske produsenter til offentlig forvaltning i form av skatter og avgifter som varierer i takt med produksjonen av produkter, eller er knyttet til produkter på annen måte. De viktigste produktskattene er merverdiavgift,

investeringsavgift, bilavgift og bensinavgift. Tidligere betegnet som "varetilknyttede avgifter". Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Realinvesteringer

Tilvekst i realkapital.

Realkapital

Denne posten inneholder alle transaksjoner knyttet til bruttoinvesteringer i realkapital og kapitaloverføringer som resulterer i reallokering av formue. Med realkapital mener vi materiell og immateriell fast realkapital, lagerkapital, verdigjenstander, samt ikke-produsert kapital som naturkapital og immateriell produksjonskapital som patenter mv. Kapitaloverføringer representerer overdragelse av finans- eller realkapitalformue uten noen form for motytelse. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Reell vekst

Vekst i faste priser fra et år til et annet, det vil si vekst eksklusiv prisstigning. Se også under begrepet "deflator".

Regnskapsmessig mer- og mindreforbruk

Regnskapsmessig mer- og mindreforbruk er bunnlinjen i kommuneregnskapet. Det består av årets netto driftsresultat tillagt årets bruk av fond, fratrukket årets avsetninger til fond og årets overføring av driftsinntekter til investeringsregnskapet.

Regnskapsmessig mindreforbruk

Midlene som er til overs etter at netto driftsresultat er disponert i tråd med kommunestyrets eller fylkestingets budsjettvedtak. Et mindreforbruk innebærer at driftsresultatet ikke er disponert fullt ut. For alle praktiske formål er et regnskapsmessig mindreforbruk det samme som disposisjonsfond, og med ny kommunelov vil dette begrepet opphøre f.o.m. 2020 og i stedet inngå i disposisjonsfondet. Sammen med disposisjonsfondet sier dette noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen eller fylkeskommunen har for sin løpende drift (før eventuelle akkumulerte regnskapsmessige merforbruk er trukket fra).

Regnskapsmessig merforbruk

I denne rapporten er betegnelsen brukt om det akkumulerte regnskapsmessige merforbruket. Det akkumulerte merforbruket viser ikke bare årets regnskapsmessige merforbruk, men også kommunenes og fylkeskommunenes tidligere merforbruk som ikke er dekket inn. Se også akkumulert regnskapsmessig merforbruk og årets regnskapsmessige merforbruk.

Et regnskapsmessig merforbruk er en negativ bunnlinje i driftsregnskapet det enkelte år og innebærer at et negativt netto driftsresultat etter netto avsetning til bundne fond,

heller ikke kan dekkes ved å trekke på disposisjonsfondet i henhold til kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. Et regnskapsmessig merforbruk skal dekkes inn i løpet av to år. Dette kan enten skje gjennom bruk av fond eller ved å disponere et positivt netto driftsresultat til formålet. Med ny kommunelov f.o.m. 2020 vil inndekningen av et negativt netto driftsresultat ikke være like tett koblet til kommunestyrets og fylkestingets vedtatte bruk av disposisjonsfondet. Kommunene og fylkeskommunene er i større grad pålagt å dekke inn et negativt resultat ved å bruke av disposisjonsfondet så lenge det er midler på fondet.

Renteeksponert gjeld

Netto renteeksponert gjeld tar utgangspunkt i netto lånegjeld, men korrigerer i tillegg for enkelte rentebærende eiendeler. Korrigeringene omfatter rentekompensasjonsordninger (statistikk som Husbanken og Samferdselsdepartementet rapporterer til SSB), selvkosttjenester (fra selvkostregnskapene på VAR-området, som kommunene rapporterer inn i KOSTRA).

Indikatoren illustrerer den delen av kommunesektorens langsiktige gjeld der kommunesektoren må finansiere renter og avdrag med de frie inntektene.

Bokført verdi på VAR-investeringene = Kalkulerte rentekostnader for hhv. vann, avløp og renovasjon, der summen er dividert med kalkylerenten. Beløpet viser dermed "hovedstolen"/bokført verdi på VAR-anleggene, der kalkulatoriske renter og avskrivninger vil bli dekket gjennom gebyrene fra innbyggerne. Kalkylerente 5-årig swapprente tillagt 1/2 prosentpoeng.

Rentekompensasjon = hovedstolen/beregningsgrunnlaget som ligger til grunn for rentekompensasjon som Husbanken utbetaler til kommunen for investeringer skole- og kirkeprosjekter samt omsorgsbygg og sykehjem.

Samlede inntekter innenfor kommuneopplegget

I statsbudsjettet hvert år fastsettes det økonomiske opplegget for kommunesektoren det kommende året, det såkalte kommuneopplegget. Kommuneforvaltningens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget er summen av skatteinntekter, overføringer fra staten, gebyrer og andre innenlandske løpende overføringer fratrukket tilskudd til folketrygden. Skatteinntekter som inngår i kommuneopplegget er kommunenes andel av skatt på alminnelig inntekt fra personlige skattytere, formuesskatt, naturressursskatt og eiendomsskatt i kommuner som har innført det. Overføringer fra staten omfatter rammeoverføringer og øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget. Inntekter fra havbruksfondet er inkludert i øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget.

Inntekter som er definert som "utenfor kommuneopplegget", vil for eksempel være kompensasjon for merverdiavgift, enkelte tilskudd til flyktninger o.l. I tillegg til skatteinntektene som inngår i kommuneopplegget har kommunene inntekter fra konsesjonsavgift og konsesjonskraft utenfor kommuneopplegget.

Se også TBUs vedlegg om kommuneforvaltningen samlede inntekter og utgifter samt vedlegget om statlige overføringer til kommunesektoren.

Samlede inntekter

Kommuneforvaltningens samlede inntekter er summen av samlede inntekter innenfor kommuneopplegget, øremerkede overføringer utenfor kommuneopplegget og renteinntekter. Se under ”samlede inntekter innenfor kommuneopplegget” for en nærmere definisjon av dette begrepet. Se også TBUs vedlegg om kommuneforvaltningen samlede inntekter og utgifter.

Skatt på inntekt og formue

Omfatter alle tvungne, ikke-gjengjeldte betalinger i kontanter eller naturalier som offentlig forvaltning og utlandet regelmessig pålegger institusjonelle enheters inntekt og formue, samt enkelte periodiske avgifter som beregnes på inntekt eller formue. Skatter på inntekt og formue deles inn i inntektsskatter, og andre løpende skatter. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Skattøre

Kommunale og fylkeskommunale skattører angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skatteyttere som tilfaller henholdsvis kommuner og fylkeskommuner. Skattørene vedtas årlig av Stortinget ved behandling av statsbudsjettet.

Sysselsatte normalårsverk

Definert som antall heltidssysselsatte personer, pluss antall deltidssysselsatte omregnet til heltidssysselsatte. Antall sysselsatte normalårsverk for lønnstakere framkommer etter omregning til heltid med andel av full stilling eller dellønnsbrøk som vekter. Antall normalårsverk for selvstendige er beregnet med basis i arbeidstid for mannlige selvstendige.

Sysselsatte personer

Antall personer som er sysselsatt i innenlandsk produksjonsvirksomhet. Sysselsatte personer omfatter personer som arbeider deltid, personer som er inne til førstegangs militær- eller sivilarbeidstjeneste, og personer som er midlertid fraværende fra inntektsgivende arbeid pga. sykdom, ferie, permisjon mv. Utenlandske lønnstakere i innenlandsk produksjonsvirksomhet, herunder utenlandske sjømenn på norskeide og innleide skip, er også inkludert i sysselsettingsbegrepet. Sysselsatte personer er gjennomsnittstall over et år (eller kvartal), og er fordelt på næring, yrkesstatus (lønnstakere eller selvstendige) og kjønn.

Underskudd før lån

Se under begrepet ”overskudd før lån”.

Utførte timeverk

Antall timeverk utført av alle sysselsatte i innenlandsk produksjonsvirksomhet innenfor effektiv normalarbeidstid, med tillegg for utført overtid og fradrag for fravær pga. sykdom, permisjon, ferie og eventuelle arbeidskonflikter. Antall utførte timeverk er også påvirket av kalendermessige forhold (bevegelige helligdager og skuddår). Antall arbeidsdager vil kunne variere med inntil 3 dager fra ett år til neste pga. slike kalendermessige forhold.

Utgifter i kommuneforvaltningen

Summen av løpende utgifter og kapitalutgifter. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering. Se vedlegg 1.

Årets regnskapsmessige merforbruk

Et regnskapsmessig mer- og mindreforbruk er bunnlinjen i kommunenes og fylkeskommunenes driftsregnskap. Det består av årets netto driftsresultat tillagt årets bruk av fond, fratrukket årets avsetninger til fond og årets overføring av driftsinntekter til investeringsregnskapet.

Foreløpig utgave

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Omslagsbilde: Naeem Rashid

Trykk: Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon – 11/2024